

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME (6, 7 VE 8. SINIFLAR)
BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNDE ÖĞRENCİLERDE
GÖRÜLEN İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR VE
ÖĞRETMENLERİN YAKLAŞIMLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Abdulahit DOĞAR
Doktora Tezi
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Şükrü ADA
2013

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
**EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI**

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME (6, 7 VE 8. SINIFLAR) BEDEN
EĞİTİMİ DERSLERİNDE ÖĞRENCİLERDE GÖRÜLEN
İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR VE ÖĞRETMENLERİN
YAKLAŞIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

(The Evaluation of Students` Undesirable Behaviors That Are Seen in Physical
Education Courses in Primary School Secondary Stage (6th, 7th and 8th Grades)
and Teachers' Approaches to Them)

DOKTORA TEZİ

Abdolvahit DOĞAR

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Şükrü ADA

**ERZURUM
Temmuz, 2013**

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Şükrü ADA danışmanlığında, Abdulvahit DOĞAR tarafından hazırlanan “İlköğretim İkinci Kademe (6, 7 ve 8. sınıflar) Beden Eğitimi Derslerinde Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışlar ve Öğretmenlerin Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışma 04 / 07 / 2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

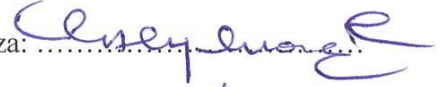
Başkan : Prof. Dr. Fatih TÖREMEN

İmza:

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Şükrü ADA

İmza:

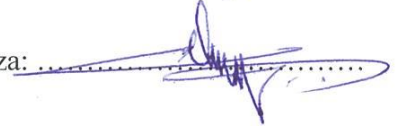
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYIK

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Durdağı AKAN

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

29 / 07 / 2013

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Doktora Tezi olarak sunduğum “İlköğretim İkinci Kademe (6, 7 ve 8. Sınıflar) Beden Eğitimi Derslerinde Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışlar ve Öğretmenlerin Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☒ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda
- ☐ uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

29/ 07 / 2013

Abdulvahit DOĞAR

ÖZET

DOKTORA TEZİ

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME (6, 7 VE 8. SINIFLAR) BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNDE ÖĞRENCİLERDE GÖRÜLEN İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR VE ÖĞRETMENLERİN YAKLAŞIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Abdolvahit DOĞAR

2013, 234 sayfa

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlara yönelik yaklaşımlarını değerlendirmek ve öğretmenlerin bu konudaki eğitim ihtiyaçlarını belirlemektir.

Araştırma, nicel ve nitel verilerin beraber kullanıldığı karma bir araştırmadır. Araştırmanın nicel boyutunda, beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modeli çerçevesinde beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara karşı verdikleri tepkileri belirlemek amacıyla bir anket kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise durum çalışması deseni kullanılmıştır. Bu desen çerçevesinde veri çeşitlemesine gidilerek beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar ve bu davranışlara yönelik olarak beden eğitimi öğretmenlerinin verdikleri tepkilere ilişkin sınıf içi gözlem ve beden eğitimi öğretmenleriyle görüşme yapılmıştır.

Araştırmada gözlemler Erzurum il merkezindeki dört okulda, 6, 7 ve 8. sınıf beden eğitimi derslerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında araştırmacı tarafından geliştirilen anket ise Erzurum il merkezinde görev yapan 115 beden eğitimi öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma kapsamında uygulamaların yapıldığı okullarda görev yapan 9 öğretmenle de nitel görüşmeler yapılmıştır.

Yapılan gözlemler sonucunda 1056 istenmeyen davranış gözlemlenmiştir. Derslerde en çok “oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma”, “arkadaşlarının dikkatini dağıtma” ve “derse geç gelme” davranışlarının gözlemlendiği belirlenmiştir. Nitel verilerden elde edilen sonuçlara göre ise beden eğitimi derslerinde en çok görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; sınıfta izinsiz konuşma, derse katılmama ve öğrencilerin kendi aralarında tartışmalarıdır.

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı en çok “sözlü olarak uyarma”, “yapmak istemeyeceği bir iş verme”, “sınıfın kurallarını hatırlatma” ve “sesli uyarma” tepkilerini verdikleri belirlenmiştir. Nitel görüşme sonuçlarına göre de öğretmenler en çok sözlü uyarıda bulunma ve sınıf kurallarını anlatma ve hatırlatma tepkilerini vermektedirler.

Öğretmenlere göre istenmeyen davranışların nedenleri sırasıyla; ailevi sorunlar, motivasyon eksikliği, öğrencinin ilgi çekme isteği, çevresel faktör, okuldaki disiplin sporda (beden eğitiminde) altyapı eksikliği, öğrencilerin birbirini kıskanması, arkadaş seçimi, dikkat eksikliği ve sportif faaliyetlere karşı ön yargı olmasıdır.

Anahtar Sözcükler: İstenmeyen davranışlar, Beden eğitimi, Öğretmen yaklaşımları, Sınıf yönetimi

ABSTRACT

DOCTORAL DISSERTATION

THE EVALUATION STUDENTS` OF UNDESIRABLE BEHAVIORS THAT ARE SEEN IN PHYSICAL EDUCATION COURSES IN PRIMARY SCHOOL SECONDARY STAGE (6<sup>TH</sup>, 7<sup>TH</sup> and 8<sup>TH</sup> GRADES) AND TEACHERS` APPROACHES TO THEM

Abdulahit DOĞAR

2013, 234 pages

The aim of this research is to evaluation undesirable student behaviors appearing in primary physical education lessons and teachers' approaches towards students' undesirable behaviors, and to specify teachers' need for education in this regard.

The research is a mixed method in which qualitative and quantitative data are used together. In quantitative aspect of the research, it is benefited from survey model intended to specify physical education teachers' approaches to undesirable behaviors seen in students in physical education lessons. Within the survey model, a questionnaire is used with the intention of specifying physical education teachers' approaches towards students' undesirable behaviors in physical education lessons. In terms of the qualitative aspect of the research, case study pattern is used. In this pattern, making use of data diversification, in-class investigations and interviews with physical education teachers are made regarding undesirable behaviors in physical education lessons and teachers' approaches towards these behaviors.

In the research, investigations are made in physical education courses of 6th, 7th and 8th grades at four schools in Erzurum. Within the research, enhanced questionnaire by the researcher is applied to 115 physical education teachers working in Erzurum city center. As part of the research, qualitative interviews are made with 9 teachers working in schools where applications are made.

As the result of the investigations, 1056 undesirable behaviors are investigated. In the lessons, mostly behaviors such as "talking with others by leaving the game and activity", "distracting attention of friends", and "coming late to lessons" are investigated. According to the results of the qualitative data, the most undesirable behaviors in physical education lessons are respectively talking in class without teacher's permission, not attending to the lessons, and arguing with other students.

It is specified that teachers' approaches towards the undesirable behaviors are mostly "verbal warning", "giving a task which student would not like to do", "reminding class rules", and "aural warning". Furthermore, according to the results of the quantitative interview, teachers mostly give reactions like verbal warning, telling about and reminding class rules.

In conclusion, according to the teachers, reasons of undesirable behaviors are respectively: family problems, deficiency of motivation, wish for drawing attention, environmental factors, discipline at schools, substructure deficiency at sports (at physical education), envying each other, friend selection, attention deficit and bias towards sports activity.

Key Words: Undesirable behaviors, Physical education, Teachers` approaches, Classroom management

ÖNSÖZ

Okullarda öğrenci - öğretmen etkileşiminin en yoğun gerçekleştiği alanların başında sınıflar gelmektedir. Sınıf ortamında görülen istenmeyen davranışların sağlıklı bir şekilde belirlenerek bu tür davranışların zamanında etkili düzeyde değiştirilmesi sınıf başarısında da belirleyici bir öneme sahiptir. Bu araştırma, ilköğretim ikinci kademe (6, 7 ve 8. sınıflar) beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi maksadıyla yapılmıştır.

Araştırmanın yapılması sürecinde her zaman yol gösterici değerlendirmeleri ile yardımlarını esirgemeyen, önemli motivasyon ve güç sağlayarak rehberlik eden tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Şükrü ADA'ya, yapıcı eleştirileri ve önerileri ile bana güç veren Prof. Dr. Fatih TÖREMEN'e, Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ'a, Yrd. Doç. Dr. Mehmet KÖK'e, Yrd. Doç. Dr. Durdağı AKAN'a, Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYIK'a, Doç. Dr. Erdoğan KÖSE'ye ve Doç. Dr. Birol ALVER'e, bu alanda beni çalışmaya yönlendiren merhum hocam Prof. Dr. Muhittin AŞKIN'ı rahmetle anarken; daima çalışmalarına destek olup ışık tutan Prof. Dr. Sırrı AKBABA'ya ve Yrd. Doç. Dr. Yahya DOĞAR'a, araştırma sürecinin her aşamasında yardım ve önerilerini eksik etmeyen Doç. Dr. Erdal BAY ve Arş. Gör. Ceyhun OZAN'a, testlerin uygulanması aşamasında yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Ahmet ÖZBEK ve Yrd. Doç. Dr. M. Hanifi ERCOŞKUN'a, katkılarından dolayı Arş. Gör. Fatih BOZBAYINDIR'a, Arş. Gör. Nurşat BİÇER'e, tüm okul müdürlerine, beden eğitimi öğretmen adaylarına, uygulama okullarında ve Erzurum'da görev yapan bütün Beden Eğitimi öğretmen arkadaşlarıma, her zaman varlığını yanımda hissettiğim değerli eşim, çocuklarım ve ismini burada anmadığım bütün meslektaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum - 2013

Abdolvahit DOĞAR

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı	9
1.3. Araştırmanın Önemi.....	10
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	12
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	12
1.6. Tanımlar	13

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	14
2.1. Sınıf Yönetimi.....	14
2.1.1. Sınıf Yönetimi Yaklaşımları.....	15
2.1.1.1. Geleneksel yaklaşım	15
2.1.1.2. Çağdaş yaklaşım	17
2.1.2. Sınıf Yönetimi Modelleri.....	19
2.1.2.1. Tepkisel model.....	20
2.1.2.2. Önlemsel model	21
2.1.2.3. Gelişimsel model	22
2.1.2.4. Bütünsel model	23
2.2. Sınıf Yönetimini Etkileyen Faktörler.....	24
2.3. İstenmeyen Davranışlar.....	29
2.3.1. İstenmeyen Davranışlar Nedir?	29
2.3.2. Sınıflarda Görülen İstenmeyen Davranışlar Nelerdir?	33
2.3.3. İstenmeyen Davranışların Nedenleri Nelerdir?	35

2.3.4. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesinde Öğretmenin Rolü	43
2.3.5. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Stratejileri.....	45
2.3.6. Beden Eğitimi Derslerinde Sınıf Yönetimi.....	52
2.4. Çalışılan Konu ile İlgili Araştırmalar.....	55
2.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	55
2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	90

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	98
3.1. Araştırmanın Modeli	98
3.2. Evren ve Örneklem	99
3.3. Veri Toplama Araçları	101
3.4. Verilerin Toplanması	102
3.5. Verilerin Analizi.....	103

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR.....	105
4.1. Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorum	105
4.1.1. Gözlem Sonuçlarına Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Bulgular	105
4.1.2. Öğretmenlerle Yapılan Nitel Görüşme Sonuçlarına Göre Sınıflarda Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Bulgular	108
4.1.3. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine, Kıdemlerine ve Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Bulgular.....	109
4.2. İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorum	128
4.2.1. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Bulgular	128
4.2.1.1. Gözlem sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilerle ilgili bulgular	128
4.2.1.2. Öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilere ilişkin bulgular	149

4.2.1.3. Öğretmenlerle yapılan görüşme sonuçlarına göre istenmeyen davranışlara verilen tepkilere ilişkin bulgular	162
4.2.2. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerin Hedefleri İle İlgili Bulgular	163
4.2.3. Öğretmenlerin Tepki Anındaki Duygusal Hâlleri İle İlgili Bulgular	167
4.2.4. Öğretmenlerin Tepkileri Sonucunda Davranışların Son Bulma Durumları İle İlgili Bulgular	172
4.2.5. Öğretmenlerin Hangi Davranışa Hangi Tepkiyi Vermeleri Durumunda Davranışın Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular	176
4.2.6. İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Nitel Bulgular	193
4.3. Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorum	194

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	196
5.1. Sonuçlar	196
5.2. Öneriler	208
5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	208
5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	209
 KAYNAKÇA.....	 210
EKLER.....	225
EK 1. Öğrenci Davranışları Gözlem Formu	225
EK 2. Öğretmen Davranışları Anketi.....	229
EK 3. Öğretmen Görüşme Formu	233
ÖZGEÇMİŞ	234

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Gözlem Yapılan Okullarla İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri.....	99
Tablo 3.2. Anket Uygulanan Öğretmenlere İlişkin Değerler	100
Tablo 3.3. Nitel Görüşmelerin Yapıldığı Öğretmenlere İlişkin Bilgiler	100
Tablo 4.1. Gözlem Sonuçlarına Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlar ile İlgili Değerler	105
Tablo 4.2. Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Nitel Görüşme Sonuçları	108
Tablo 4.3. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Değerler	109
Tablo 4.4. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Değerler	114
Tablo 4.5. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Değerler	121
Tablo 4.6. Gözlem Sonuçlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	128
Tablo 4.7. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler	132
Tablo 4.8. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler	137
Tablo 4.9. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okula Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler	142
Tablo 4.10. Anket Sonuçlarına Göre İstenmeyen Davranışlara Verilen Tepkilerle İlgili Değerler	149
Tablo 4.11. Anket Formundan Elde Edilen Veriler Sonucunda Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler	151
Tablo 4.12. Anket Formundan Elde Edilen Veriler Sonucunda Öğretmenlerin Algılarının Mesleki Kıdemlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler	155
Tablo 4.13. Öğretmenlerin Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkiler İle İlgili Nitel Görüşme Sonuçları	162

Tablo 4.14. Öğretmen Tepkilerinin Hedefine İlişkin Değerler	163
Tablo 4.15. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkilerinin Hedefleri	164
Tablo 4.16. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkilerinin Hedefleri	165
Tablo 4.17. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okula Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkilerinin Hedefleri	166
Tablo 4.18. Öğretmenlerin Tepki Anındaki Duygusal Hâllerine İlişkin Değerler	167
Tablo 4.19. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkileri Anındaki Duygusal Hâllerine İlişkin Bulgular.....	168
Tablo 4.20. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkileri Anındaki Duygusal Hâllerine İlişkin Bulgular.....	169
Tablo 4.21. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okula Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkileri Anındaki Duygusal Hâllerine İlişkin Bulgular.....	170
Tablo 4.22. Davranışların Son Bulma Durumuna İlişkin Değerler.....	172
Tablo 4.23. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Tepkileri Sonucunda Davranışların Son Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular	173
Tablo 4.24. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Tepkileri Sonucunda Davranışların Son Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	174
Tablo 4.25. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okula Göre Tepkileri Sonucunda Davranışların Son Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	175
Tablo 4.26. Oyun ve Aktiviteyi Bırakıp Konuşma Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular.....	177
Tablo 4.27. Arkadaşlarının Dikkatini Dağıtma Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular.....	179
Tablo 4.28. Verilen Görevleri Geç Yapmak Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular.....	180
Tablo 4.29. Yapacaklarını Yavaş ve İsteksiz Yapma Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular.....	182

Tablo 4.30. Derse Geç Gelmek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular	184
Tablo 4.31. Malzemeyi Uygunsuz Kullanma Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular.....	186
Tablo 4.32. Arkadaşlarının Yaptığını Öğretmene Söylemek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular.....	187
Tablo 4.33. Rastgele Yemek İçmek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular	189
Tablo 4.34. Dersi Dikkatli Bir Şekilde Takip Etmemek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular.....	190
Tablo 4.35. Ders Araçlarını Getirmemek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular.....	192
Tablo 4.36. İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Bulgular	194
Tablo 4.37. Öğretmenlere Göre Sınıf Yönetiminde Hangi Yardımlara İhtiyaç Olduğuna İlişkin Bulgular	195

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
f	: Frekans
%	: Yüzde
X^2	: Ki Kare Değeri
sd	: Serbestlik Derecesi
p	: Farkın Anlamlılık Düzeyi
$\bar{X}$	: Aritmetik Ortalama
Ss	: Standart Sapma
n	: Birey Sayısı
t	: t Testi Fark Değeri

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Küreselleşme eğiliminin hızla arttığı dünyamızda birçok alanda olduğu gibi eğitimde de önemli teknolojik değişimler meydana gelmiştir. Gelişmekte olan ülkemizde eğitim ve öğretimin kalitesini yükseltebilmek için birçok yatırımlar yapılmaktadır. Ancak, her türlü çaba ve harcamalara rağmen eğitim öğretim sisteminin en değerli unsuru olan öğrencilerimizde çok çeşitli istenmeyen davranışlar gözlenebilmektedir. Hatta bu olumsuz davranışlardan birçoğunun toplum hayatına da taşınabildiği görülmektedir. Bu aşamada oluşabilen olumsuz davranışların kararlı ve etkili bir şekilde ortadan kaldırılarak olumlu davranışlara dönüştürülebilmesi oldukça önem taşımaktadır.

Bu araştırmada, beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin bu davranışlara yaklaşımları araştırılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın birinci bölümünde; araştırmanın yapılma gerekçesi, araştırmaya duyulan gereksinim, araştırmanın önemi, araştırma problemleri ve araştırmada geçen tanımlara yer verilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde literatürde yer alan bilgiler doğrultusunda araştırmanın kuramsal temeli oluşturulmuştur. Bu bölümde, sınıf yönetimi, sınıf yönetiminde yeni yaklaşım ve modeller, istenmeyen davranışlar, bu davranışların nedenleri ve konuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Son olarak literatürün kısa bir özeti sunulmuştur.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ise araştırmada kullanılan araştırma deseni, örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizinde kullanılan teknikler ile araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünü, araştırma sonucunda problemlere bağlı olarak toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar oluşturmuştur.

Son bölümde ise, araştırma sonuçlarının genel bir özetine ve araştırmaya bağlı olarak sonraki araştırmacılar için önerilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde bütün dünya ülkeleri, gelecekleri adına gençliğe büyük önem vermektedirler. Bilgi ve becerileri geliştirilmiş insan kaynağının eğitim-öğretim alanında başarılı bir şekilde kullanılabilmesinin, ülke kalkınması ve geleceğinin teminat altına alınmasının da ne denli önemli olduğu asla unutulmamalıdır.

İstenmeyen öğrenci davranışları, eğitim-öğretim ortamı içerisinde birçok olumsuzlukları da beraberinde getiren önemli bir etkidir. Çünkü davranışların sonuçları hem davranışı yapan öğrenciyi hem de çevresindeki öğretmen ve arkadaşlarını da olumsuz düzeyde etkiler. Elbette bu davranışlar nedensiz değildir. Sistematik bilimsel çalışmalar, bu davranışların neler olduğu, nedenleri ve bunlarla başa çıkma yöntemleri konusunda bizlere önemli veriler sağlayacaktır (Karakaş, 2005).

Eğitim örgütleri, insan yoğun örgütleridir. Eğitim örgütlerinde ağırlıklı olarak bilişsel (cognitive) faaliyetler yürütülmektedir. Bu durum, insan faktörüne önemli düzeyde vurgu yapmaktadır. Öğrenci özellikleri, çevresel koşullar, öğrencilerin sosyoekonomik durumları, öğretmenlerin bilgi, beceri ve yeterlikleri de okul örgütünün ve eğitim-öğretimin kalitesini artırabilmektedir.

Günümüzde birçok eğitimci, yeni gelişmelerin de etkisiyle, hızlı gelişen ülkelerin ihtiyaç duyduğu insan gücünü karşılamak için, eğitim sistemlerinde değişimi vurgulamaktadır (Ada ve Şahin, 2007).

Atatürk, büyük zaferden sonra “ en önemli, en temelli nokta eğitim sorunudur. Eğitimidir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı yüksek bir toplum olarak yaşatır veya bir milleti köleliğe ve yoksulluğa terk eder” diyerek eğitimin ne denli vazgeçilmez bir değer olduğunu vurgulamıştır (Atatürk, Nutuk, Söylev ve Demeçleri, 2005).

Millî Eğitim Temel Kanununun 3. maddesinin 3. fıkrası: Öğrencilerin; ilgi, istidat ve kabiliyetlerinin geliştirilerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını

sağlamak şeklinde ifade edilerek eğitimimizin temel hedefleri çağdaş bir şekilde belirlenmiştir. Belirlenen bu hedefler doğrultusunda eğitim ve öğretim yapılması, kalitenin iyileştirilmesi, verimliliğin artırılması konusunda herkes sorumludur ancak, bu sorumluluğun en önemli bölümü öğretmenler ve okul yöneticilerine düşmektedir (MEB, 1994).

Eğitim, bir ülkenin kalkınmasında ve muasır medeniyet seviyesine ulaşmasında oldukça öneme sahip bir etken olup ekonomi, sağlık, iletişim, bilgi teknolojisi gibi birçok alanda hızlı bir değişimlere yol açmıştır. Akçay'a (2006) göre de düşlenen Türkiye'yi yaratmak ilk önce nitelikli insan unsuruna bağlıdır. Bunun için yetişmiş insan gücünün en verimli şekilde kullanılması ve değerlerinin de ona uygun bir biçimde eğitilmesi gerekir.

Eğitim, bir toplumun sahip olduğu insanı yeniden yaratarak geleceğini kontrol etme girişimi olarak tanımlanabilir. Toplumsal bir kurum olan eğitimin formal örgütü okuldur. Okulun (eğitimin) yönünü tüm toplumsal kurumlar belirler. Okulun, etkili bir işleyişi gerektirmesi, toplumun tüm işlevlerinin ve sorunlarının eğitimsel yönünü dikkate alması ile olanaklıdır (Aydın, 2005).

Her sistemde olduğu gibi eğitim sisteminde de yöneticiler ve eğitim yönetimi, okul yönetimi, sınıf yönetimi gibi çeşitli yönetim birimleri vardır. Bunların arasında doğrudan amaçlara ulaşmayı etkileyen, belki de amaçlara ulaşmasında uygulamaya en çok yönelik olan sınıf yönetimidir. Eğitim sisteminde bütün yönetim birimleri çok iyi bir düzeyde işlese dahi öğretmenin sınıf yönetimi becerisi gelişmemişse, öğrencide istenen yönde davranış değişikliği oluşması çok zordur (Yıldırım, 2010).

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1975).

Eğitim, aynı zamanda yönetsel gelişmeyi sağlayan önemli etkenlerin de başında gelmektedir. Yönetilen büyük kitlelerin yeterli bir eğitimden geçmediği toplumlarda, yönetimin yavaş işleyişine, haksız eylemlerine, personel seçimi ve bir takım hizmet dağıtımında çeşitli aksamaların oluşabileceği kaçınılmazdır. Diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da birçok planlar yapılmaktadır. Ancak, ülkemizi çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırabilecek planları yapacak kişileri yetiştirmedikçe, bu planları işe dönüştürecek her düzeydeki yöneticileri hazırlamadıkça ve toplumu planlar

doğrultusunda işbirliği yapabilecek biçimde eğitmedikçe hiç bir kalkınma çabası başarıya da ulaşamayacaktır (Kaya, 1996).

Yönetim; belirli bir takım amaçlara ulaşmak için başta insan kaynakları olmak üzere, parasal kaynakları, demirbaşları, alet-teçhizat, ham madde ve yardımcı malzemeler ve nihayet zaman faktörünü birbirleriyle uyumlu ve etkin kullanmaya olanak verecek kararlar alma ve bunları uygulatma süreçlerinin toplamı şeklinde ortaya çıkar (Şimşek, 2005).

Yönetimin esası; ortak bir amacın gerçekleştirilmesi için eldeki insan ve madde kaynağının etkili bir biçimde kullanılmasıdır, insan ve madde kaynağı aracılığı ile belirli bir amacın gerçekleştirilmesi eylemidir (Aydın, 2005).

Eğitim yönetimi ise, bir ülkenin eğitim sistemini bir bütün olarak analiz ve sentez etmeyi amaçlayan disiplinler arası bir bilim dalıdır. Eğitim yönetimi, yönetimin eğitime uygulanmasıdır (Taşdan ve Kantos, 2007).

Eğitim yönetimi, sistemi bir bütün olarak çözümleme ve birleştirmeyi amaçlar. Toplumun eğitim sistemini, ekonominin nitelikli insan gücü gereksinimini, öğrencilerin nitel ve nicel olarak gelişmesini sağlamak, maliyetini hesaplamak ve kaynaklarını bulmak, özellikle geleceğe yönelik gereksinimlerin kestirimlerini ve tasarımları yapmak, daha geniş bir kapsamda uluslararası ilişkilerin insan kaynağına ilişkin boyutlarını izlemek ve düzenlemek tüm eğitim yöneticilerinin görevidir (Taymaz, 2003).

Eğitim yönetimi, toplumun eğitim gereksinimlerini karşılamak üzere kurulan eğitim örgütünü, önceden belirlenen amaçları gerçekleştirmek için etkili işletmek, geliştirmek ve yaşatmak sürecidir (Başaran, 1978).

Eğitim yönetimi ve onun bir alt alanı olan okul yönetimi ise, devletin eğitim politikalarını ve yetkili organların bu politikalar doğrultusunda saptadığı genel ve özel eğitim amaçlarını gerçekleştirmekle yükümlüdür (Kaya, 1996).

Eğitim yönetiminin daha sınırlı alanda uygulanması olan okul yönetiminin temel amacı, ilgili olduğu eğitim örgütünü eğitim politikaları ve örgütün amaçları doğrultusunda yaşatmak, etkili bir biçimde işler durumda tutmaktır (Bursalıoğlu, 2000).

Toplulun eğitim kavramı ve hizmeti ile özdeşleştirdiği kurum, okuldur. Bu nedenle toplulun eğitim hizmetinden yakınmasıyla, okuldan yakınması eş değerdir (Açıkalın, 1998).

Eğitim sisteminin amaçladığı davranış değişikliğinin oluştuğu yer olarak karşımıza çıkan okul ve yönetimi, sistemin en önemli unsurlarından biri olarak kendini göstermektedir. Sınıf yönetimi nasıl öğretmenin işi ise okul yönetimi de okul müdürü ve müdür yardımcılarının işidir. Öğretmen, öğrencinin motivasyonundan, başarısından, devamından, sınıftaki hâl ve hareketlerinden sorumlu, okul müdürü ise öğretmenin hâl ve davranışlarından sorumludur.

Alınan bütün önlemlere rağmen eğitim-öğretim sürecindeki sorunları tamamen ortadan kaldırmak bazen mümkün olmayabilir. Farklı sosyokültürel çevreden gelen öğrencilerin paylaştığı sınıf ortamında istenmeyen ve hoşa gitmeyen bazı davranışlar olması kaçınılmazdır. Çocuklar istenmeyen davranışları okul dışında ya da önceki yaşantılarında öğrenmiş olabilirler. Aynı zamanda sınıfta nasıl davranmaları gerektiğini öğrenmemiş olmakla birlikte bazıları öğretmenin neye göz yumacağını deneyerek öğrenmeye çalışabilir, öğretmenin tepkilerini ölçerek yeni davranışları öğrenebilirler (Alım, Doğanay ve Elikesik, 2007).

Bilindiđi gibi, sınıfta disiplinin amacı, öğrenciye kendi davranışlarını denetleme ve değerlendirme yeteneği kazandırmaktır. Öğrencilerin bu yeterliliği kazanmada içinde yaşadığı toplulun değerlerine göre yaptığı eylemlerin hangilerinin doğru ve iyi, hangilerinin yanlış ve kötü olduğunu algılamasına öğretmenin yardımcı olması gerekmektedir. Sınıf içinde öğrenciler birbirleri ile etkileşim yapısı içerisinde çeşitli davranışlarda bulunurlar. Bu davranışların hepsi çeşitli sıklık derecelerinde tüm öğrenciler tarafından gösterilmektedir. Ama bazı davranışlar okulda öğrenmeyi engellemektedir. Öğrencilerin bu olumsuz davranışları, sınıf içerisinde öğrenme sürecini olumsuz etkilediği gibi zaman kaybına da yol açmaktadır (Öztürk, 1994).

Humphreys (2003), istenmeyen davranışları disiplin sorunları olarak adlandırmaktadır. Disiplin sorunları, belli davranışların varlığı (kontROLSÜZ tepkiler) ya da yokluğu (aşırı kontrollü tepkiler), başkalarının haklarını ve gereksinimlerini tehlikeye attığı zaman belirir. Aşırı kontrollü tepkilerde bulunanların hedefi kendini, ancak kendi haklarını ve gereksinimlerini engelleyecek bir biçimde kontrol etmek iken,

kontROLSÜZ davranışları ortaya koyanların amacı başkalarını kontrol etmektir. Buna uygun olarak, disiplin sistemlerinin amaçları kontROLSÜZ disiplin sorunların mağdurlarına özenle yaklaşmak ve aşırı kontrollü tepkiler sergileyen kişiyi eyleme dönük yetkilendirmektir.

Özellikle, daha çok uygulamalı eğitim-öğretimin ağırlıkta olduğu ilköğretim okullarındaki beden eğitimi derslerinde öğretmenlerin karşılaştığı bazı istenmeyen öğrenci davranışlarını giderici stratejiler ortaya koyabilmenin, bu davranışları olumlu davranışa sevk edebilmenin birçok zorluklar oluşturduğu da önemli eğitsel gerçeklerdir.

Beden eğitimi dersleri açısından iyi bir sınıf yönetimi, öğretimin her safhasında ve her bir ders için geçerlidir. Ancak, beden eğitimi dersleri, yapısı ve doğası gereği diğer derslerden farklı olarak ele alınması gerekir. “Çünkü beden eğitimi derslerini, dersin yapıldığı ortam, derslerde kullanılan araç gereç, öğretmen ve öğrencilerin kıyafetleri gibi özellikleri ilk bakışta diğer derslerden ayıran özellikler olarak görülebilir. Bunun yanında öğrenciler, beden eğitimi dersinde diğer derslere nazaran daha çok hareket etme imkânına ve özgürlüğüne sahip olmaktadır. Tüm bunların bir sonucu olarak, beden eğitimi derslerinde meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışları da diğerlerinden ayrılmaktadır (Ünlü ve Aydos, 2008, s. 2).

Her işletme yöneticisi gibi okul yöneticileri de örgütlerinin verimini artırarak başarılı olabilmeyi hedeflerler. Günümüz şartlarında okul örgütlerinin başarısında; öğretmen-öğrenci etkileşimi ve verimliliğini çağdaş normlar, teknolojinin sağladığı her türlü alet, bilgi, ortam ve değerler çerçevesinde etkin düzeyde kullanılabilmesinin yüksek derecede önemi vardır.

Okullar, kültürün şekillendiği bir örgüt yapısına sahiptir. Okul kültürünün şekillendiği güven, aidiyet, katılım, bağlılık, işbirliği, yenileşme, bilgi ve teknolojik gelişmeler gibi çok önemli norm ve değerler de söz konusudur. Ancak, sınıf içerisinde meydana gelen bazı istenmeyen öğrenci davranışları, hem eğitim-öğretim ortamını hem de okul kültürünün gelişim durumunu olumsuz etkilemektedir.

Öğretmenler, sınıflarını yönetirken zaman zaman üstesinden gelmekte zorlandıkları çeşitli istenmeyen davranışlarla karşılaşmaktadırlar. Okulda, eğitsel çabaları engelleyen her tür davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır (Başar, 1999, Aksüt, 2007).

İstenmeyen davranışların önem derecesi farklı değerler olabilir ve sınırlarını belirlemek zordur. Çünkü davranışın istenmeyen nitelikte olmasını belirleyen etmenler, duruma, koşullara, mekâna vb. bir dizi değişkene bağlıdır. Örneğin; bahçede yüksek sesle konuşmak ya da koşmak uygun bir davranış iken, sınıfta istenmeyen bir davranıştır (Aydın, 2001; Aksüt, 2007).

Günümüzde öğretmenlerin çok sık olarak karşılaştıkları sınıf içi disiplin sorunları öğretmenleri bu konu üzerinde düşünmeye sevk etmekte ve çözüm arayışlarını yoğunlaştırmaktadır. Bazı öğrencilerin, özellikle öğretmenler tarafından baş edilemez olduğu düşünülen davranışları, sınıftaki eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkilemektedir. Çoğu zaman öğretmenler, eğitim yöneticileri, rehber öğretmenler yaşanan bu sorunların nedenini araştırmakta ve sorunun nedeni olarak öğrencinin ailesini gösterdiği de görülmektedir.

Öğrenci davranışları, uzun süredir eğitimcilerin dikkatini çeken bir araştırma konusudur. Sınıf içindeki davranış sınıf dışındaki toplumsal davranışlardan soyutlamak olası değildir. Çünkü okulun toplumsal çevresi, ailelerin sosyoekonomik ve kültürel yapısı öğrencinin toplumsallaşmasında önemli role sahiptir (Celep, 2004).

Sınıf yönetiminde amaçlara ulaşmayı, dersin sağlıklı düzeyde yapılmasını engelleyen bu davranışların sınıf içi nedenleri; okulun, sınıfın yapısı, ders çeşidi, ders uygulama alanı ve çeşitli donanımdan kaynaklanan, öğrenciden ve öğretmenlerden kaynaklanan nedenler olarak bilinmektedir. Sorunlu davranışların sınıf dışı nedenleri ise; öğrencilerin yetiştirilme biçimleri, değer ve düşünce farklılıkları, sosyokültürel yapı, ailelerin ve okul yönetiminin disiplin anlayışı, anne baba ve ailedeki diğer birey tutumları, öğrencinin okul dışı zamanını geçirdiği yer, kişiler vb. nedenler olarak sıralamak mümkündür.

Öğretmenler, aileler, okul yöneticileri ve öğrenciler tarafından okul ve sınıflarda en çok ifade edilen sorunlar arasında öğrenci disiplin eksikliği, yetersiz sınıf yönetimi ve istenmeyen öğrenci davranışları yer almaktadır (Cangelosi, 2000, Aktaran Bay, Mert ve Ozan, 2011).

Bugün, kurallara dayalı çok iyi tasarlanmış trafik sistemleri olmasına rağmen trafik kazaları olmaktadır. Aynı şekilde öğretmenlerin başarılı sınıf yönetimlerine

rağmen sınıflarda istenmeyen davranışlar ortaya çıkmaktadır (Galton ve Törnükü, 2001).

Her okul düzeyinde, sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgilenmek deneyimli deneyimsiz bütün öğretmenlerin en zor görevlerinden ve stres kaynaklarından biridir. Birçok ülkede yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin zamanlarının büyük bir bölümünü istenmeyen davranışlara ayırdıkları ve bu nedenle öğrenme süreçlerine yeterince zaman ayıramadıkları tespit edilmiştir (Atıcı, 2007; Kokkinos, Panayiotou ve Davazoglou, 2004; Jones ve Jones, 2001; Meyers, 2003; Ravet, 2007).

Sadece öğretmenler için değil aileler ve öğrenciler için de olumsuz sonuçları olan istenmeyen davranışları yönetmek öğretmenlerin en önemli görevleri arasında olup; davranış yönetimi, fiziksel organizasyon ve iletişimi öğretmen adayları tarafından sınıf yönetiminin en önemli bileşeni olarak belirtilmektedir (Atıcı, 2007).

Özellikle yeni yetişmekte olan öğretmenler, kuramsal bilgiler bakımından yeterli bilgiyle donanık olmalarına rağmen, uygulamada karşılaştıkları sorunlarla baş etmede bazen büyük bir bocalama içine girmektedirler. Deneyimli öğretmenler, bugüne kadar öğrencilere hep ders anlatarak otoritelerini kullanmak suretiyle sınıfı yönetme gelmişlerdir. Fakat bugün deneyimli olsalar bile, sadece tek taraflı ders aktararak sınıfı yönetmede başarılı olunamamaktadır. Çünkü günümüzde öğrencilere ders anlatmak, öğrencilerle ders anlatmak biçimine bürünmüştür. Bu yeni yaklaşımda öğretmen, bir spor takımının antrenörü, öğrenciler de takımın oyuncular gibidir. Başka bir anlatımla, günümüzün çağdaş öğretmeni, sınıfı bir orkestra şefi gibi yönetmedikçe, etkili ve verimli bir öğretim etkinliği ortaya koyması güç, hatta imkânsızdır. Geleneksel sessiz, sedasız sınıfların yerine bugün gürültülü sınıflar öne çıkmaktadır. Çağdaş öğretmen, her öğrenciden ortaya çıkan farklı sesleri, amaçlar doğrultusunda yönlendirerek, istenilen seviyeye getirmek zorundadır. Öğretmen, farklı öğrenci sorularını, tepkilerini, tartışmalarını yönlendirerek, dersin amaçları doğrultusunda istenilen bir yere getirmek durumundadır. Bu, aslında bir yönetim eylemidir. Sınıf ortamında ortaya çıkan bir “yönetim” olduğuna göre, bunun adı da sınıf yönetimidir. Sınıftaki bütün öğrencilerin öğretime katılması, sınıfta bulunan bütün kaynakları en etkili ve verimli bir biçimde kullanabilme, önemli bir yönetim bilgi ve becerisi gerektirir (Okutan, 2006).

Yapılan birçok araştırmaya baktığımızda, sınıflarda öğretmenlerin zamanlarının büyük çoğunluğunu istenmeyen davranışlara ayırdıkları ve bu davranışların öğrenme süreçlerini önemli ölçüde etkilediği görülmektedir (Bay, Mert ve Ozan, 2011).

Çağdaş eğitim ve öğretim ilkelerine göre görev yapan bir öğretmen, sadece ders veren, ders anlatan, sınav yapan ve not veren bir kimse değildir. Aynı zamanda bir organizatör, bir yönetici, bir rehber, bir izleyici ve bir değerlendircidir. Öğretmen öğrencilerin davranışları üzerinde çalışır. Eğittiği her öğrencisinin önceden belirlenmiş amaçlara ulaşmasına yardım eder ve onların istenilen davranışlara sahip birer kişi olmasını sağlar (Çalık, 2009). Yöneticiler ve öğretmenler, kendi disiplin problemleriyle başa çıkamayan ve disiplin için öğrencileri sürekli olarak kendilerine yollayan öğretmenler hakkında pekiyi şeyler düşünmezler (Backes ve Ellis, 2003).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ikinci kademe (6, 7 ve 8. sınıflar) beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlara yönelik yaklaşımlarını değerlendirmek ve öğretmenlerin bu konudaki eğitim ihtiyaçlarını belirlemektir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar nelerdir?
 - 1.1. Gözlem sonuçlarına göre, beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar nelerdir?
 - 1.2. Görüşme sonuçlarına göre, beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar nelerdir?
 - 1.3. Öğretmenlerin cinsiyetlerine, kıdemlerine ve görev yaptıkları okul türüne göre görülen istenmeyen davranışlar nelerdir?
2. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik yaklaşımları nedir?
 - 2.1. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkiler nelerdir?
 - 2.1.1. Gözlem sonuçlarına göre, öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkiler nelerdir? Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkiler cinsiyetleri, mesleki kıdemleri ve görev yaptıkları okul türüne göre farklılık göstermekte midir?

- 2.1.2. Öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarına göre, öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkiler nelerdir? Cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenlerine göre istenmeyen davranışlara verilen tepkiler değişiklik göstermekte midir?
- 2.1.3. Öğretmenlerle yapılan görüşme sonuçlarına göre istenmeyen davranışlara verilen tepkiler nelerdir?
- 2.2. Gözlem sonuçlarına göre istenmeyen davranışlara öğretmen tepkilerinin hedefi nedir? Cinsiyet, kıdem ve görev yapılan okul değişkenine göre verilen tepkilerin hedefleri farklılaşmakta mıdır?
- 2.3. Gözlem sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara tepki verdikleri sırada duygusal hâlleri nasıldır? Cinsiyet, kıdem ve görev yapılan okul değişkenine göre tepkileri sırasındaki duygusal hâlleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 2.4. Gözlem sonuçlarına göre öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumları nasıldır? Davranışların son bulma durumları cinsiyet, mesleki kıdem ve görev yapılan okul değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 2.5. Öğretmenlerin hangi davranışa hangi tepkiyi vermeleri durumunda davranışın son bulma durumu nasıl değişmektedir?
- 2.6. Öğretmenlere göre istenmeyen davranışların nedenleri nelerdir?
3. Öğretmenlerle yapılan görüşme sonuçlarına göre, öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde sınıf yönetimine özellikle istenmeyen davranışlara ilişkin özgün bir yardıma ihtiyaçları var mıdır? Varsa bu konuda önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sınıf yönetimini etkileyen değişkenler; öğretmen, öğrenci, okul, program, eğitim ortamı, eğitim yönetimi, aile ve çevre şeklinde sıralanabilir. Etkili bir sınıf yönetimi için gerekli olan eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden sorumlu olan kişi öğretmen olduğundan en stratejik değişken öğretmendir (Aydın, 2009). Sınıfın fiziki ortamı ve düzeni, plan-program etkinlikleri, zaman kullanımı, sınıf içi etkileşim düzenlemeleri ve davranış düzenlemeleri sınıf yönetimini etkileyen değişkenlerin başka bir sınıflamasıdır (Saritaş, 2005; Gündüz, 2004). Etkili bir sınıf

yönetimi için öğretmenlerin bu ve çeşitli temel ilke ve kavramları bilmelerinin yanında içinde yaşadıkları toplumun politik, ekonomik ve kültürel değişkenlerini çözümleyebilen entelektüel bir kişiliğe ve liderlik becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Bunun için öğretmenin önce kendini, sonra kendisinin dışındaki dünyayı tanıması gerekir (Turan, 2005). Çünkü eğitimde pek çok faktör etkileşim içindedir. Bu nedenle eğitim alanında çalışanların; nedenler, sonuçlar ve öneriler üzerinde çeşitli ve bağlantılı faktörleri göz önüne almaları, ayrıca konuyu analitik bir yaklaşımla ele almaları gerekmektedir (Varış, 1997).

Türkiye’de beden eğitimi ve spora gereken ilgi gösterilmemektedir. Bu ilgisizlik derse gereken önemin verilmemesine neden olmuştur. Maalesef okullarımızda öğretmen eksikliği, tesis, salon, malzeme eksikliği, okul yöneticileri ve öğrenci velilerinin derse karşı yaklaşımları, ders saatlerinin yetersiz olması, öğrenci sayılarındaki fazlalık, dersin uygulanmasını ve etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir (Sönmez ve Sunay, 2004, 272). Türkiye’de, her tür ve her kademe de okullarda eğitim gören milyonlarca öğrencinin beden eğitimi ve spor yolu ile eğitimleri, bugünkü eğitim anlayışının vazgeçilmez prensiplerinden biri olmaktadır (Özşaker, 2001, 1). Bu durum memleketin büyük kentlerinden en ücra köşelerine kadar dağılmış olan okullarda gerekli tüm yönetici ve öğretmenlere, özellikle beden eğitimi öğretmenlerine çocukların, gençlerin beden ve ruhen sağlıklı, mutlu, dengeli, kişilik sahibi, ahlaki değerlere sahip ve üretici vatandaşlar olarak yetişmeleri konusunda ihmal edilmeyecek görevler ve sorumluluklar yüklemektedir (MEB, 1998, 1). Bu anlamda beden eğitiminde karşılaşılan sorunların giderilmesi ve beden eğitimi derslerini daha iyi sağlıklı ve amacına uygun işlenmesi için beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların belirlenmesi ve beden eğitimi öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara ilişkin görüş ve önerileri oldukça önemlidir. Bu istenmeyen davranışların belirlenmesi ve görüş ve önerilerin bilinmesi etkili sınıf yönetiminin oluşturulmasına büyük katkı sağlayacağı düşünülerek araştırma bu kapsamda yürütülmüştür.

Bu araştırma, beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların, öğretmenlerin bu davranışlara verdikleri tepkilerin ve istenmeyen davranışlara ilişkin görüş ve önerilerinin hem nicel hem de nitel verilerle belirlenmesi açısından önemlidir. Ayrıca beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar ve beden eğitimi öğretmenlerinin bu davranışlara verdikleri tepkilerin

belirlenmesine yönelik çok az sayıda çalışma olması da bu araştırmanın önemini artırmaktadır. Diğer taraftan, bu araştırmanın benzer konuda yapılacak yeni araştırmalara ışık tutacağı ve onlara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırma için yapılan yerli ve yabancı kaynak taramasının yeterli olduğu,
2. Ölçme araçlarının geçerlik ve güvenirliği için yapılan çalışmaların yeterli olduğu,
3. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerine uygulanan anketi kendi görüşlerini yansıtacak biçimde içten ve yansız olarak cevapladıkları,
4. Okullarda uygulanan gözlem formlarının araştırmacı tarafından nesnel bir şekilde doldurulduğu,
5. Anket, yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem formu yoluyla toplanan verilerin gerçeği yansıttığı ve istenmeyen davranışları belirleyici nitelikte olduğu,
6. Örneklemi oluşturan beden eğitimi öğretmenlerinin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. Beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara karşı beden eğitimi öğretmenlerinin tepkilerine yönelik görüşleri ile,
2. Erzurum ilindeki akademik başarı açısından devlet okulu olarak bir üst düzey, bir orta düzey, bir alt düzey ve özel okul olarak ta bir üst düzey İlköğretim Okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile,
3. 2011-2012 eğitim- öğretim yılları ile,
4. Konu ile ilgili ulaşılan yerli ve yabancı kaynaklar ile,
5. Veri toplamak için oluşturulan anket ve gözlem formunda yer alan ifadeler ve yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verilen yanıtlar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Beden Eğitimi: Yapısal hareketlerin eğitim bütünlüğü içinde belirli hedefler doğrultusunda bilinçli, kontrollü ve düzenli bir şekilde organizasyonuna beden eğitimi denir (Özyiğit, 1991).

Sınıf Yönetimi: “Sınıf yönetimi, sınıf içi etkinlikleri etkili bir biçimde düzenleyip sürdürebilme ve öğrenci davranışlarına rehberlik edebilme becerisidir.” Başka bir ifade ile sınıfta olumlu bir iklim oluşturma, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmelerine ve potansiyellerini ortaya koyabilmelerine fırsat sağlama sürecidir (Turan, 2005, 2).

Sınıf Yönetimi Anlayışı: Sınıf yönetimi anlayışı; yaşanan çağın değer yargılarından, yönelişlerden ve çağdaş sınıf yönetimi bilincinden ortaya çıkan ve öğretmenin temel tutumu içinde yer alan sınıf düzenini oluşturma biçimidir (Hesapçıoğlu, 2008, 255).

İstenmeyen Davranış: Okulda eğitsel çabaları engelleyen her tür davranış (Başar, 2006).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturan kuramsal bilgiler yer almaktadır. İlk olarak sınıf yönetimi, sınıf yönetimi yaklaşımları ve modelleri açıklanmıştır. İkinci olarak sınıf yönetimini etkileyen faktörlerle ilgili kuramsal temellere yer verilmiştir. Daha sonra istenmeyen öğrenci davranışları, bu davranışların sebepleri ve bu davranışların ortadan kaldırılmasında öğretmenlerin rolleri ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Son olarak konuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Sınıf Yönetimi

Sınıf; bölünmüş, grup olmuş varlıkların adıdır. Aynı kökten gelen tasnif (sınıflama) sözü de, gruplara ayırma anlamındadır. Bizde, eğitimde sınıf denince akla önce öğrencilerin ders için toplandıkları yer gelir. Oysa eğitimde sınıf, genellikle bilgi, yaş, belirli bir konuda yetişmişlik gibi değişkenler göz önüne alınarak oluşturulan insan gruplarının adıdır. Sınıf, bir grup insanın adıdır. Örneğin 1-A sınıfı, birinci sınıf düzeyinde olan ve A diye isimlendirilen bölüme ayrılan öğrenci grubunu anlatır. Toplumsal yaşamda da sınıf bu anlama gelir: İşçi sınıfı, memur sınıfı gibi. Benzer şekilde eğitimde sınıf, bazı özellikler açısından benzeşen öğrenci gruplarının adı, sınıf yönetimi de ders yapılan yerin değil, bu öğrenci grubunun yönetimidir (Başar, 2012).

Eğitim sisteminin en küçük birimi olan sınıf, eğitim amaçlarının davranış boyutuna aktarıldığı işlevsel ve özel bir çevredir. Bu anlamda sınıf ortamının dinamik süreçlerin etkileştiği bir alan olduğu söylenebilir. Bu dinamik süreçleri eğitim ve öğretimin hedefleri doğrultusunda yönlendirecek öğretmene önemli görevler düşmektedir. Etkili sınıf yönetiminin önemli değişkenlerinden birinin öğretmen davranışları olduğu söylenebilir (Yiğit, 2008).

Kötü yönetilen bir sınıfta iyi bir öğretim ve öğrenme gerçekleşmez. Öğrenciler düzensiz ve saygısızsa, davranışlarına rehberlik edecek kural ve prosedürler yoksa kargaşa olağan bir durum hâline gelir. Bu hem öğretmenler hem de öğrenciler için

sıkıntılı bir durumdur. Öğretmenler öğretmek için mücadele verirken, öğrenciler de öğrenmeleri gerekenden çok daha az şey öğrenmiş olurlar. Buna karşılık iyi yönetilen sınıflar kendiliğinden oluşmaz. Bunu yaratmak, yoğun çaba ister ve bu da en başta öğretmenin sorumluluğudur. Öğretmenlik mesleğinin sınıflarda uygulanmaya başlamasından bu yana, öğretmenlerin birinci kaygısının sınıf yönetimi olduğunu söylemek herhalde abartılı olmaz (Marzano, Marzano ve Pickering, 2001-2008).

Bugün bilinenlere göre, en iyi yönetimin demokrasi olduğu gerçeği, sınıf denen grubun yönetiminin de demokratik olmasını gerektirir. Bu durumda sınıf yönetimi, benzer özelliklere sahip öğrenci gruplarının kendilerini yönetmesidir. Öğretmenin görevi, bu yönetim işinin danışmanı olmaktır. Öğretmenin işi, sınıfı yönetmek değil, onun kendini yönetmesini sağlamaktır. Bu yönetimin genel kuralları, okul ve üst eğitim yönetimlerinde belirlenir. Öğretmenin görevi, grubun alacağı kararların uygunluğu için gerekli bilgileri bulabilmelerini, bunları kullanabilmelerini, farklı karar seçeneklerinde nelerin nasıl olabileceğini görebilmelerini öğrenciler için kolaylaştırmaktır (Başar, 2012).

Sınıfta gerçekleştirilmek istenilen öğrenme-öğretme etkinliği zahmetli ve oldukça karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte sınıfın öğretime hazırlanması, sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesi ve benimsetilmesi, öğretime ayrılan zamanın uygun şekilde kullanılması, öğrenme motivasyonunun sağlanması, öğrencilerin etkinliklere aktif olarak katılması ve öğrencilerin uygun davranış sergilemeleri öğretmenin sınıf yönetimindeki başarısına bağlı olmaktadır (Akan, 2011).

2.1.1. Sınıf Yönetimi Yaklaşımları

Sınıf yönetimi yaklaşımları geleneksel ve çağdaş olmak üzere ikiye ayrılabilir. Aşağıda bu iki yaklaşıma ilişkin ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.1.1. Geleneksel yaklaşım

Öğretmen merkezli olup sınıf içi süreçlerin temel belirleyicisi olarak öğretmeni görür. Öğrencilere düşen ise öğretmenlerin isteklerini sorgulamadan yerine getirmektir (Hesapçıoğlu, 2008). Öğretmen öğrenci ilişkileri, aşırı ölçülerde yapılandırılmıştır. Sınıf içi kurallar oldukça katı ve tek yönlüdür. Eğitim amaçlarının ve sınıf içi kuralların

belirlenmesinde, öğrenci katılımına yer verilmez. Ayrıca sadece öğretmen tarafından belirlenen ve değişmez doğrular olarak yansıtılan bu kurallar tartışılmazlar (Aydın, 2009, 5). Öğretmen, doğrudan öğrenci ilişkilerine, öğrenci ile kendi ilişkilerine ve tek aktarım merkezi olması nedeniyle sadece kurallara önem verir. Sınıf içi kurallar ise çok katı ve tek yönlüdür. Öğrenme yaşantılarının spontanlığına ve sınıf içi etkileşimlere (kurallara riayet anlamında) izin verilmez. Ayrıca sadece öğretmence belirlenen bu kurallar, değişmez doğrular olarak algılanırlar ve tartışılmazlar. Bunun için öğretmen, istediklerini öğrencilere nasıl yaptırabileceğine odaklanır. Bir takım sınıf içi davranış kurallarını eğitimsel amaçlar olarak görür. Davranışa bağlı olarak da, tepkisel, önlemsel ve baskıcı modeller geliştirir. Otokratik bir yönetim anlayışı ile sergilediği bu yaklaşımda; öğretim sürecine ilişkin kararları öğretmen alır ve uygular. Öğretmenin bu yöndeki bir sınıf yönetim anlayışı, onun öğrencileri algılama tarzına, kendi değer ve düşünce sistemine göre değişkenlik gösterir (Özel ve Bayındır, 2008, 40).

İletişim genellikle öğretmenden öğrenciyedir. Sınıf içi kurallar oldukça katıdır. Bu kuralların oluşturulmasında öğrenci fikirleri alınmamıştır. Öğretmen kendince hazırladığı bu kuralları sınıfa asar, öğrenciden de bu kurallara sorgusuz sualsiz uymasını bekler. Böyle bir ortamda kendini ifade etmekten yoksun kalan öğrenciler davranış bozukluğu göstereceklerdir. Bu defa öğretmen davranış bozukluğu gösteren öğrenciler ile uğraşmak durumunda kalacaktır (Doğan Burç, 2006, 26).

Öğretmenin geleneksel otorite figürü olarak algılandığı toplumlarda daha çok gözlenen bu yaklaşım, demokratik yaşamın gerekleri ile bağdaşmaz. Öğrenme sürecinde özne-nesne ilişkisinin kurumsallaştırılmasını çağrıştıran bu yaklaşım, bir bakıma demokratik yaşamda zorlanan insanımızın sorunlarının kaynağını göstermektedir. Böylece bir yandan sınıf içinde yapay bir “evet efendimcilik” sağlayarak “tatmin” olan öğretmen, diğer yanda davranış bozuklukları gösteren öğrenciler ile uğraşmak durumunda kalır. Çünkü öğrenciler, kişilik yapıları ve benlik tasarımlarının farklı olması nedeniyle, otorite simgesi olarak algıladıkları öğretmenlerine, farklı tepkiler geliştirirler. Ancak öğretmen kendince uysal ya da yaramaz olarak tanımladığı bu öğrencilerin, gerçekte uyum sorunları yaşamakta olduklarını göremez. Bu durumda genellikle, öğretmen yaramaz olarak tanımladığı öğrencilere karşı, açık ya da örtülü bir mücadele başlatır (Aydın, 2009, 5-6).

Bu mücadelede daha çok suçlama, yargılama ve cezalandırma davranışı egemendir. Ancak sınıf içinde bir anlamda karşıt gruplar oluşturmak şeklinde sürdürülen bu yaklaşımla, insancıl ve eğitsel bir ortamın sağlanması mümkün olmaz. Bu durum, esasen eğitimde en önemli sorunlardan biri olan yabancılaşmayı doğurur. Yabancılaşma, öğrencinin kendine, eğitime, diğer insanlara ve yaşama yönelik duyarsızlaşmasını tanımlamaktadır. Sonuç olarak geleneksel sınıf yönetimi yaklaşımı, eğitimi, hem öğrenciler hem de öğretmen için çekilmez bir yük hâline getirir. Geleneksel sınıf yönetimi yaklaşımı, insan doğasına ilişkin kötümser önyargıları referans olarak alır. Dolayısıyla sınıfta disiplinin sağlanması için, otokratik yöntemlerin uygulanması gerektiği şeklindeki kalıp yargılara dayanır. Ancak bu yaklaşım, durumu daha çok güçleştirmekten başka bir işe yaramaz (Aydın, 2009, 6).

Sınıf atmosferinin baskıcı özelliğinin fazla olması nedeniyle, öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri fırsatlar bulması olanaklı değildir. Böyle yönetilen sınıflarda öğrenciler otokontrolü değil, itaat etmeyi öğrenmektedirler. (Taş, 2008, 135). Öğrenciler açısından böyle bir yaklaşımın sonuçlarına baktığımızda ise, acı tablo hemen önümüzde belirir. İtaate alıştırılmış düşünmeyen, sorgulamayan, her şeyi kabul eden, duyarsız öğrenciler... Böylece bir tarafta sınıf içinde yapay bir otorite figürü (benim dediğim olur anlayışında) ile tatmin olan öğretmen, diğer yanda ne belli bir bireysel nede toplumsal gelişim sağlayamamış çocuklar kalır. Çünkü böyle bir eğitim ortamı, öğrenci açısından, kaçınılması gereken, zorla gelişen ve beraberinde birçok davranış problemini oluşturan yerlerdir. Sonuçta, geleneksel sınıf yönetim yaklaşımı, insanın doğasına ilişkin kötümser ön yargıları referans alır ve kalıp davranışlara dayanır (Özel ve Bayındır, 2008, 40).

2.1.1.2. Çağdaş yaklaşım

Kısaca tepkisel olarak özetlenebilecek geleneksel anlayış yerine, sınıf yönetiminde izlenmesi gereken asıl model, katılımcı ve esnek yapılandırılmış çağdaş yaklaşımdır. Çağdaş yaklaşım, öğrencinin duygusal, düşünsel ve zihinsel gelişimine uygun insancıl bir modeldir. Burada eğitim-öğretim etkinliklerinin merkezinde öğrenci yer alır. Başka bir deyişle, öğrenci sınıf yaşamının nesnesi değil, öznesidir. Sınıfta uyulması gereken kurallar, öğretim yöntemleri, dersin amacı vb. etkinlikler demokratik bir biçimde tartışılır. Bu tartışmalarda öğretmen daha çok rehberlik rolü oynar. Her

durumda birden çok olan karar seçeneklerinin olumlu ve olumsuz yönleri aydınlatılarak, grup tartışması yönlendirilir. Böylece sınıfta en geniş uzlaşma oluşturularak, grubun belli amaçlar doğrultusunda bütünleşmesi sağlanır. Ancak bu tartışmalarda, öğrencilere eşit söz hakkı sağlanmalı ve azınlıkta kalan görüşlerin de seslendirilmesine özel bir önem verilmelidir (Aydın, 2009, 6).

Gelişimsellik ve bütünsellik gibi modellerle demokratik bir zihniyete dayalı bu yaklaşım, katılımcı, esnek ve öğrenci ile öğrenmenin entegre edildiği yapılandırılmış bir çağdaş yaklaşımdır. Bu yaklaşım, öğrencinin duygusal, düşünsel ve fiziki gelişimlerine uygun öğrenci merkezli bir modeldir. Öğrenmenin öznesi olarak öğrenciyi görür. Sınıfta uyulması gereken kuralları da öğrenci ile beraber belirler. Demokrasinin bir yaşam biçimi olarak sınıfta benimsenmesini sağlar. Sınıfta bir uzlaşma ortamı oluşturarak, bireysel kontrollü empatik düşünmeyi ve işbirliği ile karşılıklı iletişimi destekler. Bu çağdaş ve küresel yaklaşım, sınıfı canlı bir sistem olarak algılar. Öğrenciyi, öğrenme ortamını ve ulaşılabilecek kazanımları gerçek yaşamdan yalıtmaz. Dinamik süreç bağlantıları ile özgün koşullar oluşturur. Özetle, öğrenciye ve öğrenci haklarına önem verir (Özel ve Bayındır, 2008, 41).

Çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımı, sınıfı bir sistem olarak algılamayı gerektirir. Bu anlamda sınıf; öğrenci, öğretmen, ders programları, eğitim ortamı gibi iç, okul, çevre ve aile gibi dış etmenlerin etkileştiği bir alandır. Dolayısıyla sınıf içi yaşam, gerçek yaşamdan yalıtılmış bir ortam değil, canlı ve dinamik süreçler toplamıdır. Öğretmen, bu sürecin iç ve dış dinamiklerini oluşturan özgün koşulların bilincinde olmalıdır. Şu hâlde öğretmen, okul içindeki ve çevredeki olanaklardan eğitim amacıyla en uygun şekilde yararlanmalıdır. Örneğin, öğretmen bir yandan okuldaki rehberlik servisi ile diğer yandan öğrencilerinin aileleri ile yakın ilişkiler geliştirerek, sistemin öğelerinden yararlanabilir. Böylece, hem eğitim sorunları karşısında yalnız kalmaktan kurtulur hem de eğitim sistemini etkileyen öğelerin katkılarını bütünleştirir (Aydın, 2009, 6-7).

Çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımı, örgütteki insan ögesine yönelik bir süreçtir. Sınıf yönetiminin merkezindeki öğrenci bulunur. Geleneksel sınıf yönetiminde geçerli olan otorite, çağdaş yaklaşımda yerini etkileşmeye bırakmıştır. Etkileşmenin önemi ortaya çıktıktan sonra, öğrenciyi etkilemek için çeşitli teknik ve yöntemler

geliştirilmiştir. Etkilemede en çok kullanılan yöntem ve teknikler arasında, güdüleme, liderlik, terapi ve duyarlılık yer almaktadır (Aytekin, 2000, 72).

Sınıfı çağdaş yönetim yaklaşımı ile öğrenmeyi öğrencisiyle birlikte yöneten bir öğretmen mutlaka şu özellikleri taşır (Özel ve Bayındır, 2008, 41):

1. İnsan sevgisi ve saygısı ile dolu olma,
2. Çocuklarla ilgilenmekten zevk alma,
3. Her insanın bir değer olduğunu bilme ve her insanın bir şeyleri çok iyi yapabileceğine kanaat getirme,
4. Herkese eşit davranma, insan hak ve hürriyetlerine saygılı olma,
5. Demokrasiyi benimseme, en önemlisi de değişime açık olmaktır.

Çağdaş yaklaşımı benimseme ve uygulama, aslında öğretmenlik mesleğine duyulan saygının temelidir. Eğer öğretmen bu anlamda mesleğe saygı duyar ve çocuklarımız için en iyisini yapmaya çalışırsa -ki zaten çalışıyor- çağdaş yaklaşımı benimsemiş demektir. Bilgilerin süreç içinde defalarca yapılandırıldığı gibi, çağdaşlık adına her türlü gelişme de sınıf ortamlarında kolaylıkla yapılandırılabilir (Özel ve Bayındır, 2008, 41).

Çağdaş yaklaşımda sınıf yönetimi daha çok, öğrenmeyi sağlayıcı bir sınıf ortamının sağlanmasıyla açıklanmaktadır. Başka bir deyişle, sınıfta öğrenme için olumlu bir havanın sağlanması, öğretmenin alan bilgisine çok iyi hâkim olması ve genel kültür ile öğretmenlik meslek formasyonu kazanmasıyla sağlanabileceği belirtilmektedir. Bu yaklaşım öğrencinin duygusal, zihinsel ve bedensel gelişimine uygun bir modeldir. Bu yaklaşımda, eğitim ve öğretim etkinliklerinin merkezinde öğrenci yer alır. Sınıfta uyulması gereken kurallar, öğretim yöntemleri, dersin amacı gibi etkinlikler öğrencilerle tartışılır (Çalık, 2009).

2.1.2. Sınıf Yönetimi Modelleri

Sınıf yönetimi modelleri tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve bütünsel olmak üzere dörde ayrılabilir. Aşağıda bu dört yaklaşım hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

2.1.2.1. Tepkisel model

Tepkisel model esas itibariyle öğretmen merkezli olup sınıf içi süreçler, etki-tepki süreci şeklinde algılanarak gruptan çok birey odaklı biçimde istenmeyen davranışlara anında tepki verilmesini, genel olarak ödül-ceza yönteminin kullanılmasını öngörür (Hesapçıoğlu, 2008). Bu modelde, sınıf içinde oluşan istenmeyen durum ya da davranışların değiştirilmesi amaçlanır. Bunun için, sınıfta istenmeyen bir durum ya da davranış ortaya çıktığında tepki verilmesi söz konusudur. Etkinliklerin yönelimi gruptan çok bireyedir. Arkadaşını rahatsız eden bir öğrencinin uyarılması, derse geç gelen öğrencinin ailesiyle görüşülmesi, cep telefonu ile meşgul olan öğrencinin dikkatinin çekilmesi, bu modelin kullanım örnekleri olarak verilebilir. Modelin sınıfta çok sık kullanılması öğretmenin sınıf yönetimi yeterliliklerinin azlığının göstergesi olarak kabul edilir (Taş, 2008, 137).

Bu modelde davranışçı psikoloji, etki-tepki mekanizması geçerlidir. Öğrencilere olumlu davranışların kazandırılmasında, olumsuz olanların ise düzeltilmesinde uygulanan temel ilke, “her etkiye bir tepki verilmelidir, hiçbir davranış karşılıksız kalmamalıdır ”düşüncesidir. Olumlu davranışlar olumlu tepkilerle (geniş anlamda ödüllendirme), istenmeyen davranışlar ise olumsuz tepkilerle (cezalandırıcı davranışlar) karşılanmalıdır (Yaka vd. 2006, 40).

Tepkisel model, bir iş olup bittikten sonra ona karşı bir uygulama yapılmasını gerektirdiği için, zorunluk yoksa kullanılmaması gereken bir modeldir. Bir eksik veya yanlış yapılmıştır, kırılan kırılmış, dökülen dökülmüş, zarar oluşmuştur. İş işten geçtikten sonra yapılanı-söylenileni onarmaya çalışmak zaman dâhil birçok kaynağın gereksiz yere tekrar kullanılarak israf edilmesi olur. İlk uygulamanın eksik ve yanlışlarının zararı da oluşmuştur. Nasrettin Hoca da testiye su doldurması için gönderdiği çocuğa peşin bir tokat atarak, bize tepkisel model kullanmanın yanlışını göstermeye çalışmıştır. Yapılması gereken, çocuğun testiye kırmaması için önlemler almaktır, kırdıktan sonra bir şeyler yapmak değil. Eğitimde de öğretmence yapılması gereken, eğitsel süreçlerin amaç yönünde işlemesi için gerekli önlemleri önceden almaktır. Bunun temel yolu, eğitimin amacını ve bunun için yapılması gerekenleri iyi bilmek ve yapılacakları planlamaktır. Bu plan bir de ön deneme ile sağlamlaştırılırsa, tepkisel model kullanmaya gerek kalmayabilir. Ders çalışmayanı suçlamak, dışlamak,

cezalandırmak tepkisel model kullanmaktır. Böyle yaparsak, bu üç işlemin olumsuzluklarını da üretmiş oluruz. Yapılması gereken; öğrenciler ve ortamla ilgili eksiksiz bilgi sahibi olmak, bu bilgileri kullanarak öğrencinin ders çalışmasının engellerini ortadan kaldırmak, böylece onun ders çalışmasını kolaylaştırmak, sağlamaktır. Öğretmenlik budur ve onu zor yapan da bu yanıdır (Başar, 2012, 19-20).

Bu modele başvuran bir öğretmenin sınıf yönetme becerileri yeterince geliştirilmemiştir, ayrıca diğer modelleri de kullanmadığı da söylenebilir. Etkinlikler daha çok bireye yöneliktir (Ünal ve Ada, 2000, 32).

Öğretmen bu modeli kullanırken çok dikkatli olmalıdır. Öğrenciyi yok sayan, onlara değer vermeyen davranışlar içerisine girmemelidir. Olumsuzluk durumunu açık bir şekilde ortaya koyan anlaşılır betimleyici bir dil kullanılmalıdır. Öğretmen sınıftaki sorunların altındaki esas sebepleri görmeye çalışmalıdır. Yoksa seneler boyu halının kırıksıklıklarını düzeltmek isteyen o adam gibi sınıfta tepkisel davranmaya devam ediyor olabilir (Taş, 2008, 137).

2.1.2.2. Önlemsel model

Bu model esas itibarıyla öğretmen ve grup merkezli olarak insan davranışlarının önceden kestirilebileceği tezine dayanmakta, öğretmenin sınıfta istenmedik durum ve davranışlara karşı önceden önlemler almasına ve düzenlemeler yapmasına dayalıdır (Hesapçıoğlu, 2008). Ancak sınıfta her şeyi önceden kestirmek mümkün değildir. Öğretmen beklentilerini, ihtiyaçlarını mutlaka önceden gerekli kişilerle değerlendirmelidir. Pozitif bir sınıf atmosferini oluşturmak etkin bir eğitim ve öğretim ortamı için hayati bir önem taşımaktadır. Sınıf öyle olmalı ki öğrenciler orada bulunmaktan memnun olmalıdır. Öğrenme ve etkileşim süreci, kaba davranış, araç gereç eksiklikleri, öğretmenin sınıfın kültürünü, liderini, öğrencilerin ailelerini tanımamasından kaynaklı etkilerle, kesintiye uğratılmamalıdır (Taş, 2008, 137).

Önlemsel model, geleceği isteğimize göre şimdiden biçimlendirmeye, olumsuz durumlarla karşılaşmamaya, sorunu daha oluşmadan önlemeye, geleceği görüp sistem için gerekli yapılandırmaları önceden hazırlamaya hizmet eder. Bu model ne kadar iyi kullanılırsa, tepkisel modele duyulan gereksinim ve tepkisel model kullanmayı gerektiren olumsuzluklarla karşılaşma olasılığı o kadar azalabilir. Bu model, eğitim

sürecinde karşılaşılabilecek durumların önceden göz önüne alınması, bunlarla ilgili olası sıkıntıların olmaması için önceden gerekli girişimlerin yapılması, geleceğin şimdiden görülüp planlanması, ona hazırlanılması, onun yönlendirilmesi çalışmalarını içerir. Örneğin, öğretmenin, ertesi gün için verdiği ödevi internet bağlantılı bilgisayar bulamayacağı için yapamayabileceği belli olan bir öğrenciye, o gün okulun bilgisayarını kullanma olanağı sağlaması, önlemsel modeli bu olayda kullandığını gösterir. Böylece öğretmen, o öğrencinin ertesi gün okula ödev yapmadan gelme, arkadaşının ödevini kopya etme, okula gelmeme, mutsuz ve huzursuz olma, ailesiyle bu nedenle sorun yaşama gibi istenmeyen olayları önlemiş olmaktadır (Başar, 2012, 20).

Önlemsel modelle, sınıfta öğretimi aksatacak sorunların ortaya çıkmasına olanak vermeyen düzenlemeler yapıldığı için, öğretmenin tepkisel modele başvurma olasılığı da azaltılmış olmaktadır. Bu model, öğrenme ortamını etkileyebilecek olası sorunlarla ilgili her zaman ikinci bir planın (B planı) oluşturur. Böylece, sınıf ortamının oluşabilecek olumsuzluklardan daha az etkilenmesi sağlanmış olur (Taş, 2008, 138).

Bu modelin sınıfta kullanımına ilişkin bazı örnekler ve öneriler (Taş, 2008, 138):

- Öğretmenin öğrencilerin dikkatini anlatılacak konuya çekmek için, derse küçük öyküler anlatarak başlaması,
- Birbiri ile konuşabilecek öğrencilerin yan yana oturmalarını önceden engellemek
- Yapılmasında, öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yaratacak uygulamalarda, sınıf lideri ile eşgüdümlü çalışmak
- Sınıfın havasındaki değişimleri fark edip pencerelerden birini açık bırakmak veya havalandırmayı kullanmak
- Sınıfın var olan kültürünü öğrenmek
- Öğrencileri kişisel ve aile olarak bütün yönleriyle tanımak
- Hiperaktif olan öğrencilere, onların yapabilecekleri sorumluluklar vermek

2.1.2.3. Gelişimsel model

Öğrenci merkezli bir model olup öğretmenin sınıf içi süreçleri, öğrencilerin ihtiyaç ve gelişim özelliklerine uygun biçimde düzenlemesini içermektedir. (Hesapçıoğlu, 2008). Bu modelde belli bir yaş grubu için uygun olan uygulamalar başka

bir yaş grubu için uygun olmayabilir. Çocukların on - on iki yaş dönemleri ile, otoriteye karşı çıktıkları ergenlik ve yetişkinlik dönemlerine ilişkin, verilecek tepkiler aynı olmaz. Örneğin, ilköğretimin ilk yıllarında öğrencilere yaptırılacak etkinliklerde ve sınıf içi kurallarda öğrencilerin somut işlem basamağında oldukları dikkate alınması, gelişimsel modele uyulması anlamına gelebilir (Taş, 2008, 140).

Jakobsen, bu modeli dört basamakta ele almaktadır (Başar, 2006). Ancak üniversite yılları ile ilgili beşinci bir basamaktan da söz edilebilir.

1. Basamak: Onuncu yaşa kadar sürer. Bu dönemde öğretmene çok iş düşmektedir.

2. Basamak: On-on iki yaş arası dönemdir. Sınıf yönetimine verilen ağırlık azalmaktadır. Sınıf düzenine uyma ve öğretmeni memnun etme önem kazanır.

3. Basamak: On iki-on beş yaşları arasındır. Öğrenciler güç arama ve destek sağlamada birbirlerine bakarlar. Otoriteyi ve sınıf kurallarını sorgularlar. Öğretmeni sınıf içerisinde sıkıntıya sokmak bu yaştaki çocuklara çekici gelebilir. Onlar için arkadaşlarının beğenisini kazanmak daha değerlidir.

4. Basamak: Lise yıllarıdır. Öğrenciler kim olduklarını nasıl davranmaları gerektiğini anlamaya başlarlar. Daha sosyal bir kimlik geliştirirler. Sınıf yönetimi sorunları göreceli olarak azalır. Yetişkinlerin etkisi azalır.

5. Basamak: Genç yetişkinlik yıllarıdır. Üniversite eğitimi dönemini kapsar. Sınıf yönetimi sorunları çok azdır. Bireysel var olma, kendini geliştirme, farklılaşma ön plana çıkmıştır. Bir mesleğin kazanımlarıyla ilgili çabalarla birlikte yetişkinlerin etkisi tekrar gündeme gelmiştir.

2.1.2.4. Bütünsel model

Bütüncül model de öğretmenin sınıfı sistem yaklaşımı açısından çözümleyerek öğrenciyi etkileyen sınıf içi, okul içi ve okul dışı bütün etmen ve süreçleri birlikte değerlendirmek suretiyle yukarıdaki modellerden yararlanarak sınıf süreçleri düzenlenmesine dayanmaktadır (Başar, 2006; Hesapçıoğlu, 2008). Bütünsel model uygulamaları olarak; öğretmenden aşağıda belirtilen görevleri yapması beklenmektedir (Wragg, 1995, Akt. Taş, 2008, 142):

- Öğretmenin her gün dersleri planlaması,

- Konu ve görevleri belirlemesi,
- Yapılan etkinlikler hakkında çeşitli değerlendirmelerde bulunması,
- Öğrencilerinin ve kendi çalışmalarını örgütlemesi,
- Benzer etkinliklerin, aynı zamanda ve eş güdümlü olarak yapılması ve değerlendirmesi

Aynı zamanda öğretmenin sınıfın kültürünü bilmesi, öğrencilerini tanıması, duruma göre yapıcı tepki koyması, sorumluluklar vermesi, sınıfın bütünsel açıdan yönetilmesi çabalarının bir yansımasıdır. Bu anlayışla öğretmen sınıfını yönetirken, öğrencileri eğlendirir ve mutlu etmek için çaba gösterir. Derste bulunmaktan öğrenciler rahatsızlık duymazlar. Öğretmen, sınıfına kendini vererek girer, öğrencilerin, hastalığı, doğum günü, barınma sorunu, ekonomik durumu, ailesi, derste olmaması gibi pek çok sebebi dikkate alarak sınıfı yönetir. Sınıfa girip dersi sadece anlatıp çıkmaz. Ayrıca, sınıf yönetiminde de tutarlıdır (Taş, 2008, 142-143).

Bu modelde istenmeyen davranışın nedenlerini bulmaya yönelinmektedir. Bu amaçla, uygun ortamlar hazırlayarak istenen davranışa ulaşma çabaları vardır. Bu modele sınıf yönetiminin sistem modeli de denilebilir. Sistem iç ve dış çevreden girdiler alarak, etkilenecek, beklenti ve ihtiyaçlara uygun bireyler geliştirmeye çalışır (Ünal ve Ada, 2000, 33).

2.2. Sınıf Yönetimini Etkileyen Faktörler

Sınıf yönetimi, sınıf ortamından, bireyin psikolojik özelliklerinden ve sınıf dışı etkenlerden etkilenir. Bu yüzden sınıf yönetimi bazı zorlukları içerir. Etkili sınıf yönetimi eğitimi almış ve öğrendiklerini uygulayabilen öğretmenler bu zorlukları önceden tahmin ederek gerekli önlemleri alabilirler. Bu zorlukları aşmak, sınıf yönetimini etkileyen faktörleri bilmeyi ve sorun çözmede yaratıcı olmayı gerektirir (Taş, 2008).

Sınıf yönetimi değişkenleri; öğretmen, öğrenci, okul, program, eğitim ortamı, eğitim yönetimi, aile ve çevre olarak sıralanabilir (Aydın, 2009). Taş (2008) sınıf yönetimini etkileyen faktörleri sosyal, psikolojik ve eğitsel etkenler olarak sınıflandırmıştır. Aile, toplumsal norm ve değerler, öğrencilerin geldikleri çevre, beklentiler ve kitle iletişim araçları sosyal etkenlerdir. Öğretmenin kişilik özellikleri ile

öğrenci özellikleri ve ihtiyaçları psikolojik etkenlerdir. Okulun yönetim yapısı, öğretmenlerin niteliği, eğitimi, okul amaç ve değerlerine bağlılığı, kontrolü kaybetme korkusu, dersin işlenişi, sınıfın fiziksel durumu ve sınıf kurallarının belirsizliği eğitsel etkenlerdir.

Erdoğan (2008) ise sınıf yönetimini etkileyen faktörleri dersin işlenişi, öğrenci özelliği, öğretmen, ortam, çevre, aile, okulun büyüklüğü, sınıfın büyüklüğü, oturma düzeni, yönetim yapısı ve fiziksel yapı olarak sıralamıştır. Ayrıca sınıf yönetimini etkileyen faktörler öğretmen, öğrenci, derslik, araç-gereç ve sistematik işler olarak da sınıflanabilir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999; İlgar, 2005).

Öğretmen:

Etkili sınıf yönetimi için gereken eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden, eğitim ortamının oluşturulması için gereken psikolojik ve fiziksel düzenlemelerin yapılmasından sorumlu olan kişi öğretmen olduğundan sınıf yönetimini etkileyen faktörlerden en stratejik olanı öğretmendir. Bu nedenle öğretmen, etkili bir eğitim gerçekleştirmek amacıyla, sistemin değişkenlerini bütünleştirmek ve uyumlu hâle getirmek zorundadır (Aydın, 2009).

Davranış bilimleri öğretmenin tutum ve davranışlarından öğrencilerin etkilendiğini göstermektedir. Yani öğretmenler, öğrencileri için birer rol modeldir; dolayısıyla, öğrenciler için önemli olan öğretmenlerinin sınıfta ne söyledikleri değil, ne ve nasıl yaptıklarıdır (Dönmez, 2005; Saban, 2000). Öğretmenin davranışı, öğrencinin öğrenmesinde büyük önem taşır. Öğrenciler, öğretmenin sınıf içi hareketlerini öğrettiği konu ile ilişkilendirmeye çalıştıkları için öğretmenin sınıf içi hareketi, öğrenilen konu ile tutarlı ve öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır (Celep, 2004).

Öğrenci:

Öğrenci, eğitim-öğretim süreçlerini bir bütün olarak yaşayan ve bu yaşantı sonucunda bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve törel davranışlarının amaçlı ve olumlu yönde değiştirilmesi istenen kişidir (Topses, 2009). Buna göre öğrencinin her türlü hareketi, derse katılımı, sorduğu soruların, verdiği cevapların konuya uygunluğu, bireysel ihtiyaçlarının giderilmesi, kullandığı sözcükler vb. (İlgar, 2005; Büyükkaragöz ve Çivi, 1999) bu başlık altında incelenebilir. Yani öğrencilerin gelişim durumu, yaşı, kültürel

özellikleri, başarı ve ruhsal durumu gibi öğrenci özellikleri ile sınıf yönetimi arasında bir ilişki vardır (Erdoğan, 2008). Öğrenciler arasında sosyal, ekonomik ve psikolojik yönlerden çok çeşitli farklılıkların olmasından dolayı farklı kişilik özellikleri ile sınıfa gelen bu öğrencilerin davranışlarında, olaylara bakış açılarında, kendilerini ifade etme biçimlerinde çeşitli farklılıkların olması normaldir (Dönmez, 2005). Öğrenciler farklı geçmiş yaşantılara, kişilik yapılarına, ilgi ve yeteneklere sahiptirler. Bu heterojen yapı öğrenme-öğretme etkinlikleri sırasında farklı davranışlar oluşmasının sebebi olabilir. Bazı öğrenciler derse aktif olarak katılırken bazıları ders dışı faaliyetlerde bulunabilirler (Öztürk, 2003).

Ortam (sınıf ortamı ve büyüklüğü, oturma düzeni):

Ders yapılan yerin fiziki durumu, (darlığı, genişliği) ısı ve ışık durumu, temizliği, sıraların yerleşimi, dışarıdan gelen ses ve gürültüleri alıp-almadığı, öğretmen masasının konumu vb. (İlgar 1996) bu başlıkta incelenir. Sınıf ortamı bir sınıfı diğerinden ayıran o sınıfa özgü özelliklerin tamamıdır; sınıfta bulunanların davranışlarını etkileyen değer ve normlar olarak ifade edilebilecek özelliklerin tümüdür. Bir benzetme ile bir insan için kişilik ne ise sınıf içinde ortam odur denilebilir (Özden, 2005).

Sınıfta kaliteli etkinlikler yapabilmek için öğrencilere çok daha fazla kişisel ilgi gerektiğinden (Glasser, 1990/1999) sınıftaki öğrenci sayıları azaltılmalıdır. Sınıftaki öğrenci sayısı arttıkça öğrenciler arasındaki etkileşim ve tatmin düzeyleri azalır, öğrencilerin verimleri düşer. Aralarında etkileşimi fazla olan, ortak amaç ve değerleri olan öğrenciler alt gruplar oluştururlar. Sınıfta alt gruplar oluşursa bu gruplar arasında çatışmalar olabilir ve sınıf iklimi bundan olumsuz etkilenir (Erden, 2000).

Dersin işlenişi (sistemik işler, araç-gereç):

Araç-gereçlerin hazırlanması, dağıtılması, yerine uygun olarak yerleştirilmesi, sağlam olarak teslim edilmesi, titiz olarak kullanılması vb. (İlgar 1996) ders işlenişini ve buna bağlı olarak sınıf yönetimini etkiler. Sınıf yönetimi ile dersin işlenişi arasında yakın ilişki vardır. Bir ders iyi ve etkili yöntemlerle işlenebildiği oranda sınıf iyi yönetilebilir. İyi yönetilen dersler genelde iyi sunulan derslerdir (Erdoğan, 2008).

Sınıftaki sistematik işler olan öğrencilerin isimlerinin bilinmesi ve onlara ismen hitap edilmesi, yoklamaların yapılması, uygun ortam sağlanmadan (örneğin gürültü giderilmeden, disiplin sağlanmadan) derse başlanmaması, ödevlerin kontrolü ve ödevlerde yanlış varsa düzeltilmesi, notların zamanında açıklanması, sınavlarda eşit ve adil olma vb. sınıf yönetimini etkiler. Sınıf yönetiminde uygun davranış ancak uygun koşullarda gerçekleşir. Uygun çevre sağlamak koşuluyla, değiştirilemeyecek davranışın olmadığı söylenebilir (İlgar, 1996; Büyükkaragöz ve Çivi, 1999).

Topluma yeni katılan bir bireyin yetiştirilmesinde aile, okul ve çevre üç temel faktör olarak önemli rol oynamaktadır. Bireyler, toplumsal kimlik kazanırken ilk davranışları önce ailede, sonra okulda öğrenir. Çevre ise, bu iki değişkeni de etkileyen, davranışlar üzerinde geniş, sınırlandırılması zor ve karmaşık bir etkiye sahiptir (Yiğit, 2005). Bu faktörler aşağıda sunulmuştur:

Okul: Okulun içinde bulunduğu toplumsal çevre, onun yönetim anlayışını; okulun özellikleri ve iklimi ise sınıfı ve sınıf yönetimini etkilemektedir. Yani sınıf yönetiminin başarısı okul yönetiminin başarısına bağlıdır. Çünkü sınıf yönetimini etkileyecek kararlar okul yönetimi tarafından alınır (Çalık, 2009). Aynı zamanda okulun yönetim anlayışı; yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve okul personelinin tutumları, okulun içinde bulunduğu çevrenin sosyoekonomik yapısı ve eğitim politikalarının niteliği gibi değişkenlerin etkileşimiyle oluştuğundan (Aydın, 2009) bunların karşılıklı olarak birbirlerini etkiledikleri söylenebilir.

Okul yöneticisi tarafından biçimlendirilen okulun yönetim anlayışı doğrudan öğrenci davranışlarını ve sınıf yönetimini etkiler. Bu nedenle yönetici, içinde bulunulan duruma ve personelin yetişmişlik düzeyine göre bir yönetim biçimini okulda uygulamalıdır (Taş, 2008). Okul yöneticisinin benimsediği yönetim biçimi, okulla ilgili bütün politika ve kararlar üzerinde etkili olacaktır. Örneğin okul yönetiminde demokrasi varsa, sınıfta demokratik yönetim biçiminin uygulanması daha kolay olacaktır (Çelik 2008). Öğretmenin öğrencilerle olan iletişimi, disiplin anlayışı, bir ölçüde okulun yönetim felsefesinden etkilenir (Erdoğan, 2008).

Aile:

Aile, çocuğun ilk temel sosyal davranışları öğrendiği yerdir. Ailenin eğitime verdiği önem, sosyoekonomik durumu, sahip olduğu kültürün özellikleri ve çevre,

yönetim anlayışı ile anne babanın eğitim durumu, aile üyelerinin çocuğa verdiği değer, çocukla ilgilenme düzeyleri, ailedeki birey sayısı gibi birçok faktör çocuğun okuldaki davranışlarını etkiler (Çelik, 2008; Erdoğan, 2008; Erden, 2000). Ayrıca ailelerin çocuklarını yetiştirme biçimi, öğrencinin sınıf içi davranışlarını etkilemektedir. Ailenin çocuklarına karşı tutumu her dönemde önemlidir ancak özellikle ilköğretim kademesinde daha da önemlidir (Celep, 2004). Çünkü anne ve babanın dengesiz ve kararsız tutumu bu dönemde çocuğun kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir (Erden, 2000). Bunların dışında ailedeki çatışma ve baskı çocuğu olumsuz etkilemekte, tüm bu durumlar öğrencinin başarısını olumlu veya olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle okul yönetimi ve özellikle öğretmen aileyi tanımalıdır. Aileyi iyi tanıyan bir öğretmen olumlu bir sınıf ortamı oluşturarak etkili bir sınıf yönetimi gerçekleştirebilir (Aydın, 2009; Çalık, 2009). Okul kurallarının etkili olarak uygulanması, öğrencilerin tutarlı ve sorumlu davranışlar sergilemeleri öğretmen ve aile iletişimini gerekli kılmaktadır (Sarı, 2004). Çünkü ailesinin öğretmeni ile yakın etkileşimde olduğunu gören öğrenciler, daha yapıcı davranışlar gösterme eğiliminde olurlar (Celep, 2004).

Çevre:

Sınıf yönetimini etkileyen sınıf dışı faktörleri Başar (2006) uzak çevre, yakın çevre, aile ve okul olarak belirterek çevreyi de kendi içinde uzak ve yakın çevre olarak ikiye ayırmıştır. Çevre bu sınıflamaya göre uzak ve yakın çevre olarak iki boyutu ile beraber ele alınacaktır.

Çevre bir davranışın güdüleyicisi veya engelleyicisi olabilir. Bu iki yönlü etki, yakın ve uzak çevreden etkilenir. Yakın çevre, öğrencinin içinde bulunduğu sınıf, okul, aile ve boş zaman geçirme alanları olarak düşünülebilir. Uzak çevre, yakın çevreyi zaman zaman etkileyen diğer öğelerden oluşur. Yani yakın çevrenin etkilerinin öğrenciler tarafından doğrudan, uzak çevrenin etkilerinin dolaylı olarak sınıfa yansıtıldığı söylenebilir. Öğretmenin buradaki rolü, bu etkilerin olumlularından yararlanmak, olumsuzlarını önlemektir (Başar, 2006). Okul, kendisine yönelik sosyal beklenti ve gereksinimlerden habersiz işlevlerini yerine getiremeyeceğinden dolayı, öğretmen içinde bulunduğu toplumu tanımalıdır. Okuldaki öğrenciler, farklı toplumsal kesimlere ait değer ve beklentileri beraberlerinde sınıfa getirirler. Yani bir davranış, içinde yer aldığı çevrenin sosyal ve kültürel değişkenleri tarafından kontrol altında

tutulur. Bu nedenle sınıfta davranış değişikliği oluşturmak için toplumsal çevredeki ilişki örüntülerinin niteliğini bilmek gerekir (Aydın, 2009).

Okul ve sınıf, çevrenin önemli bir parçası olduğundan sınıftaki sorunlar bir anlamda çevrenin uzantısıdır (Erdoğan, 2008). Bu nedenle okul öğrencilerle birlikte çevresini de eğiterek, çevreden okula gelecek öğrencilerin istenmeyen bazı davranışlarını daha okula gelmeden düzeltebilir (Başar, 2006). Ayrıca öğrenci davranışlarının oluşumunda en etkili yakın çevre faktörlerinden biri olan arkadaş grupları hakkında bilgi edinmek için öğretmen, okul ve aile işbirliği yapmalıdır. Arkadaş grupları, bunların etkililik türleri, davranış biçimleri bilinmeli; çocuk, istenen davranışları gösteren gruplara yönlendirilmeli, hatta gerektiğinde bu gruplar ailelerin de yardımıyla okul tarafından oluşturulmalı, onlara olanak sağlanmalıdır (Başar, 2006).

2.3. İstenmeyen Davranışlar

Bu kısımda istenmeyen davranışların ne olduğu, sınıflarda görülen istenmeyen davranışların neler olduğu, istenmeyen davranışların nedenleri, istenmeyen davranışların önlenmesinde öğretmenin rolü, öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri ve beden eğitimi derslerinde sınıf yönetimine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.3.1. İstenmeyen Davranışlar Nedir?

Eğitim öğretim etkinliklerinin gerçekleştirildiği okulda ve sınıfta yapılan etkinliklerin amacına ulaşmasını engelleyen birçok davranış meydana gelmektedir. Bu tür davranışlar istenmeyen davranışlar olarak adlandırılmaktadır. İstenmeyen davranışlar, çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır (Öztürk ve İra, 2006).

Okulda, eğitsel çabaları engelleyen her tür davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır. Bunların olumsuz etkileri derece derece olur. Bu açıdan istenmeyen davranışlar, “yıkıcı olmayan” dan , “çok yıkıcı olana” uzanan bir yelpazede sıralanırlar (Başar, 2001).

Gerçekte istenmeyen davranışların sınırlarının çizilmesi zordur. Çünkü davranışın istenmeyen nitelikte olmasını belirleyen etmenler duruma, koşullara, mekâna

vb. bir dizi değişkene bağlıdır. Örneğin, bahçede yüksek sesle konuşmak veya koşmak uygun bir davranışken, sınıfta istenmeyen davranıştır (Aydın, 2009).

Celep (2004), istenmeyen davranışı sorun davranış olarak nitelendirip, sınıf ortamında öğrencilerin öğrenmesini etkileyen ve öğrencilerin kasıtlı veya kasıtsız olarak göstermiş oldukları davranışlardır şeklinde açıklamaktadır.

Korkmaz'a (2006) göre de istenmeyen davranış, sınıfa, derse, zamana ve duruma göre değişebilmektedir. O hâlde, herkesin üzerinde anlaştığı istenmeyen davranışları listelemek ve tanımlamak oldukça zordur. Ancak, öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarını, istenmeyen davranış olarak adlandırabilmek için dört temel ölçüt vardır. Bunlar;

- davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının öğrenmesini engellemesi,
- davranışın, öğrencinin kendisini ya da arkadaşlarının güvenliğini tehlikeye sokması,
- davranışın, okulun araç ve gereçlerine ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar vermesi,
- ve davranışın, öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini engellemesidir.

İstenmeyen davranış kavramıyla ilgili tanım ve açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, istenmeyen davranışın temelinde eğitim öğretim ortamının içerisinde belirlenen hedeflere ve davranışlara ulaşmayı engelleyen her türlü davranış yer almaktadır (Öztürk ve İra, 2006).

Sınıf yapay olarak oluşturulmuş bir topluluğun bulunduğu cansız bir ortam değildir. Sınıf, sosyal ve psikolojik yapısı etkin olan, kendine özgü dinamiklere sahip bir ilişkiler sistemidir. Bu dinamikler öğrenci davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve onların davranışlarını yönlendirir. Sınıfta bulunan öğrenciler farklı geçmiş yaşantılara, farklı kişilik yapılarına, farklı ilgi ve yeteneklere sahip olarak heterojen bir yapı oluştururlar. Bu heterojen yapı sınıfta meydana getirilen öğrenme-öğretme faaliyetleri sırasında farklı davranışların meydana gelmesine ve farklı görüntülerin ortaya çıkmasına yol açabilir. Bazı öğrenciler öğretmeni dinlerken, bazıları defterine not tutabilir, bazıları açık bir şekilde derse katılırken, bazıları istenmeyen davranışlarda bulunabilirler. Bazı öğrenciler derste anlatılanları ilginç ve önemli bulurken bazıları

önemsiz ve sıkıcı bulabilir ve davranışlarıyla bunu belli edebilirler. Öğrencilerin farklı özelliklere sahip olması bunlara benzer birçok davranışta bulunmalarına neden olabilir (Öztürk, 2005, 56).

İstenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme sınıf yönetiminin en önemli yönlerinden birisidir. Çünkü sınıfta öğrencilerin istenmeyen davranışlar yapması öğrencilerin öğrenmesini, dersi dinlemesini ve öğretmenin ders anlatmasını olumsuz yönde etkilemekte, sınıftaki öğretimden beklenen verimin elde edilmesini engellemektedir (Atıcı, 2004, 16).

Küçükahmet'e (2004) göre sınıfta istenmeyen davranış, "öğrencilerin ve öğretmenin ortak haklarını istismar ve ihmal eden, eğitimsel amaç, plan ve etkinlikleri olumsuz etkileyen ve engelleyen davranışlardır". İstenmeyen davranışın etkisi yarattığı sonuçla ölçülür. İstenmeyen davranışın arkasındaki niyet iyi tespit edilmelidir. Her birisinin mevcut duruma etkisi ve ileride yaratabileceği sonuçlar iyi hesaplanmalıdır. Yapılan uygunsuz davranışın yeri, zamanı ve yarattığı sonuç önemlidir ve değişkenlik gösterir. Eğitim ve öğretime zarar vermeyen, eğitimi aksatmayan davranışlar (hayal kurma, dalgınlık, dikkatsizlik, yorgunluk, dersin akışına kapılarak söz almadan konuşmak) istenmeyen davranış olarak kabul edilmeyebilir. Sınıfta istenmeyen davranışların özelliği yarattığı şiddete göre bazı durumlarda okulu ve aileyi çok olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Başarıyla istenmeyen davranışa yönelme arasında ters orantı söz konusudur. Başarılı öğrencilerin başarısızlara göre istenmeyen davranışlara daha az yöneldikleri söylenebilir. Sınıfta istenmeyen davranışın tekrarlanmasını önlemede öğretmene önemli görevler düşmektedir. Öğretmen iyi gözlemleyip, iletişim kurarak, ilgilenerek, öğrencilerin gelişim ve değişimlerini takip ederek öğrencileri tanımaya çalışmalıdır.

İlköğretim okullarında öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bir anlamda önemli bir disiplin sorunudur ve eğitim öğretim etkinliğinin yürütülmesinde büyük bir problem oluşturur. Okulda ve sınıfta, eğitsel çabalara engel olan davranışların tümü istenmeyen davranış olarak nitelendirilir. Dersin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen her davranış, istenmeyen davranıştır. Davranışlar duruma, koşullara, mekâna ve zamana bağlı olarak uygun veya uygun olmama özelliği kazanırlar. Örneğin teneffüste öğrencilerin arkadaşlarıyla

yüksek sesle konuşması kabul edilebilir uygun bir davranışken aynı davranış derste kabul edilemez olarak davranış olarak nitelendirilir. İstenmeyen davranışların sınırı öğretmenin tutumlarıyla yakından ilgilidir. Otokrat tutuma sahip bir öğretmen öğrencinin değil arkadaşıyla konuşması başını bile çevirmesine izin -vermezken, aşırı serbestiyetçi bir öğretmen öğrencinin yanındaki ile konuşması, sıra aralarında dolaşmasına bile izin verebilir. İstenmeyen davranışın sıklığı yaştan yaşa, sosyal-ekonomik düzeye, öğretmenden öğretmene, dersten derse farklılık gösterebilir (İlgar, 2005, 168).

Sorun olarak görülen davranışlar sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin kanuni beklenti ve kuralları ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan türdeki davranışlardır (Tertemiz, 2001, 56).

Çocuklar uygunsuz davranışları okul dışında ya da önceki yaşantılarında öğrenebilirler. Bazı öğrenciler sınıfta nasıl davranmaları gerektiğini bilemeyebilirler. Bununla birlikte bazı öğrenciler ise öğretmenlerini denemek amacıyla bazı istenmeyen davranışları yaparlar (Bull ve Solity, 1996).

Öğretmenlerin yüz yüze oldukları iki çeşit davranış problemi bulunmaktadır. Uygun olmayan sınıf içi davranışlar ve kötü çalışma becerileri. Sınıftaki öğretimin işleyişine etki yapan, öğretmen ve arkadaşlarıyla olan etkileşimini engelleyen ya da diğerleri için tehlike oluşturacak durumları yaratan davranışlar sınıf yönetimi kapsamında ele alınmaktadır. Örneğin, uygun olmayan sınıf içi davranışlar denilen söz almadan konuşma, kavga, ağız dalaşı, yerinden kalkarak sınıfta dolaşmak, sınıftaki etkinliklere katılmama, yaşına uygun olmayan bebeksi davranışlar, bu kategoride yer alan davranışlardır. Öğrencinin akademik performansını ve öğretmenin öğrencinin akademik alandaki gelişmesiyle ilgili yapması gerekenleri etkileyen davranışlarda çalışma becerileri problemleri olarak benimsenmektedir. Örneğin, çalışma becerilerinden, ödevlerini zamanında ve istenilen biçimde yapmamak, sınıftaki tartışmalarda ve öğretmenin ders sunumunda dikkat yetersizliği göstermek, sınıfta öğretmenin yönergelerine uymama ve çalışma zamanını iyi kullanmama bu davranışlardandır (Ataman, 2000, 214).

2.3.2. Sınıflarda Görülen İstenmeyen Davranışlar Nelerdir?

Evertson, Emmer, Clements, Worsham'a (2001) göre sorun davranış olarak ifade edilen davranış türleri şunlardır (Akt. Celep, 2004, 153):

Sorun Olmayan Davranışlar: Kısa dikkatsizliklerdir. Ders anlatım etkinliklerinde bazı öğrencilerin konuşması, ödev üzerinde çalışırken kısa aralar vermeleri gibi ortak davranış örneklerinden oluşur. Bunlar öğrencilerin kısa duraksamalarıdır ve öğrenme ve öğretimi etkilemezler.

En Küçük Sorunlar: Sınıf işlemleri ve kurallarına karşı olan davranışları içerir. Bu davranışlar ortaya çıktığında sınıf etkinliklerini tahrip eder ve öğrenci öğrenmesini ciddi biçimde engeller. Örneğin öğrencinin oturduğu yerden izin almadan kalkması. Bu davranışlar kısa süreli olarak oluştukları sürece küçük olan rahatsızlık verici davranışlardır.

Önemli, Ancak Etkileri ve Genişliği Sınırlandırılmış Sorunlar: Bu davranışlar etkinliği bozan ve öğrenmeyi engelleyen davranışlardır. Ancak bu davranışlar tek bir öğrenci veya az sayıdaki öğrenci tarafından yapılan davranışlardır. Bu gruptaki davranışlar çok ciddidir ancak okul kuralları veya sınıf baskısı ile izole edilirler. Örneğin diğer öğrencilere şiddet uygulama veya kavga eylemi gibi.

Yükselme ve Yayılma Sorunları: Sorunun devam etmesi, öğrenme çevresini ve düzenini tehdit etmeye başlar. Örneğin çoğu öğrencinin odanın içinde dolaşması ve sürekli yüksek sesle konuşması.

Celep'e (2004) göre ise öğrencilerde görülen ve öğretmen tarafından istenmeyen davranışlar olarak nitelendirilebilecek davranışlar, bireysel davranışlar, öğrencilerin arkadaşlarıyla olan ilişkisi ve öğrencinin öğretmeni ile ilişkisi adı altında üç başlıkta incelenebilir.

Bireysel Davranışlar: Bireysel davranışlar kapsamında incelenen öğrenci davranışları arasında, derste söz almadan konuşmak ve derse hazırlıksız gelmek öğretmenlerin sık ve çok sık rastladıkları davranışlar arasında bulunmuştur. Bu davranışları sırasıyla nezaket kurallarına uymama ve başarısızlıkları için sürekli mazeret ileri sürme davranışları izlemektedir. Bireysel davranışlar arasında en az rastlanan

davranışlar ise sırasıyla, derste başka derslere çalışmak, derse geç gelmek ve gerçek olmayan konuşma şeklinde belirlenmiştir.

Arkadaşlar ile ilişkiler: Öğrencilerde, arkadaşlarıyla ilişkileri açısından en sık görülen davranış, öğrencilerin kendi arkadaşlarını öğretmenine şikâyet etmesi olarak belirlenmiştir. Bu davranışa özellikle ilköğretim okullarının ilk sınıflarında daha çok rastlandığı söylenebilir. En az rastlanan davranış ise başkalarının eşyalarını izinsiz alma olarak belirlenmiştir.

Öğretmenle ilişkiler: Öğrencilerin öğretmenleri ile ilişkileri incelendiğinde, ”öğretmen ile sağlıklı iletişim kuramama” dışında öğrencilerle fazla sorun yaşadığı söylenemez. Özellikle öğrencilerin, öğretmenlerini ailelerine şikâyet ettiğini düşünen öğretmen sayısı çok azdır. Buna karşılık öğrencilerin verilen görevi yapmadığını, sınıfta oturma biçimine dikkat etmediğini düşünen öğretmen sayısı da azımsanmayacak kadardır. Öğretmene karşı gelme davranışına öğrenciler arasında sık rastlanmamakla birlikte, öğretmenlerin bu tür davranışla karşılaştıklarında fiziksel cezaya başvurmaları ya da öğrenciyi sınıf dışına çıkarması dikkat çeken bulgular arasında değerlendirilmiştir. Öğretmenle ilişkiler açısından elde edilen bulgular öğretmenler tarafından verilen ev ödevlerinin öğrencilerin önemli bir bölümü tarafından yapılmadığını ortaya koymaktadır. Bu davranışa ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde daha yaygın olarak rastlanmaktadır. Öğretmene karşı gelme davranışı ise çok az görülen davranışlar arasındadır. Öğretmenle ilişkiler konusu başlığı altında anket kapsamına alınan istenmeyen davranışlar arasında en az rastlanan davranışlar arasında öğretmeni ailesine şikâyet etmek davranışı bulunmuştur.

Derse devam etmeme ya da derslere geç gelme, derse hazırlıksız gelme, sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma, arkadaşlarına, kendisine veya eşyalarına zarar verme, derste uzun süre hayal kurma ya da ders dışı bir etkinlikle uğraşma gibi davranışlar, sınıfta sıkça gözlenen istenmeyen öğrenci davranışları olarak özetlenebilir. Ayrıca bu davranışların dışında temizlik ve görgü kurallarına uymama, sınavlarda kopya çekme, alkol, sigara ve uyuşturucu kullanma, öğretmenine ve arkadaşlarına kaba davranma, küfürlü konuşma, arkadaşlarını rahatsız etme, söz almadan konuşma gibi davranışlar da derslerde karşılaşılabilen istenmedik davranışlardır. Görüldüğü gibi yukarıda sıralanan bu davranışlar eğitim öğretim sürecinin başarılı bir şekilde

yürütülmesinde büyük bir engel olarak öğretmenlerin karşısına çıkmaktadır. Bu nedenle istenmeyen davranışların ortaya çıkması, hem kaçınılmaz nitelikte doğal bir olaydır hem de uygun eğitim yaşantılarını kazandırmak için iyi bir fırsattır (Aydın, 2009).

Akçadağ, (2006) sınıfta sıklıkla gözlenen sorun yaratıcı istenmeyen davranışların şunlar olduğunu belirtmektedir:

- Derse devam etmeme veya geç gelme.
- Derse hazırlıksız gelme.
- Sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma.
- Arkadaşlarına, kendisine ve eşyalarına zarar verme.
- Derste hayal kurma ya da ders dışı bir etkinlikte uğraşma.

Başar da (2008) derste sık rastlanabilen istenmeyen davranışları şöyle sıralamaktadır: temizlik ve görgü kurallarına uymama, kırıncı ve küfürlü konuşma, başkalarını rahatsız etme, işini yaparken dikkatli ve özenli olmama, dersi dinlememe, başkaları konuşurken konuşma, başka işlerle ilgilenme, arkadaşlarının dinlemesini veya çalışmasını engelleme, arkadaşlarına ve öğretmenine kaba ve saygısız davranma.

Sınıflarda oluşan istenmeyen davranışlar üç biçimde kendini göstermektedir (Ataman, 2000):

1. Öğrencinin uygun olan davranışları düşük oranda göstermesi,
2. Gösterdiği uygun olmayan davranışların oranının fazla olması,
3. Öğrencinin davranış dağarcığında uygun davranışın bulunmaması.

2.3.3. İstenmeyen Davranışların Nedenleri Nelerdir?

Herhangi bir okulda veya derslikte bir disiplin problemi çıkmışsa, bunun mutlaka bir nedeni vardır. Bir derslikte disiplin problemleri görülmesi, durumda kesinlikle bir bozukluk olduğuna işaret eder ve böyle bir durumda hemen problemin altında yatan nedenlerin aranması gerekir. Çok farklı nedenlere dayanan istenmeyen davranışlar, sınıf ortamında meydana gelen istenmeyen davranışların kaynakları, öğretmenin, öğrencinin, sınıfın fiziksel yapısının, sınıfın içinde bulunduğu okulun, çevrenin (uzak ve yakın) sahip olduğu özelliklere göre değişiklik göstermektedir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasında etkisi olan nedeni anlamak, hem

o davranışı değiştirmek hem de gelecekte ortaya çıkabilecek davranışı engelleyebilmek için gereklidir (Sayın, 2001, 11).

Başar (2008) istenmeyen davranışların çok çeşitli nedenlerden kaynaklanabileceğini belirtirken bu kaynakların sınıf içi ve sınıf dışı etkenler olarak incelenebileceğini belirtmektedir. İstenmeyen davranışlara etki eden sınıf içi faktörler öğrencilerin özellikleri, sınıfın yapısı, eğitim programı, öğretim yöntemleri, öğrenci başarısı, öğretmenin özellikleridir. Sınıf dışı faktörler olarak ise aile, oyun ve arkadaş çevresi, yaşantı ve kültür, kitle iletişim araçları, okul yönetimi, okul yerleşimi ve ulaşım, veli-okul-öğretmen ilişkileri, ekonomik yetersizlikler, araç-gereç yetersizliği ve rehberlik hizmetlerinin yetersizliği sayılabilir (Akçadağ, 2006).

Öztürk (2003) ise problem kaynaklarını üç ana başlıkta incelemektedir. Bunlar sınıfın yapısı, öğrenci, öğretmendir. Bu kaynakları daha yakından inceleyecek olursak; sınıfın yapısından kaynaklanan problemler, sınıfta bulunan canlı öğelerin özellikleri dışındaki tüm özellikleri kapsamaktadır. Bunlar sınıfın fiziksel özellikleri ve sınıf mevcudu olarak kabul edilebilir. Öğrenciden kaynaklanan problemler, öğrencinin kişilik özellikleri, öğrencinin başarı durumu, öğrencinin geçmiş yaşantısından edindiği değer ve davranış kalıpları ile gelişim döneminin özellikleridir. Öğrencinin gelişim düzeyinin üstünde görevler, başarısızlığı kabullenme ya da okuldaki değer yargıları ile öğrencinin aileden kazandığı değer yargılarının uyuşmaması gibi nedenler öğrencileri sorun davranışlara itebilir. Öğretmenden kaynaklanan problemler ise öğrenci rolünü algılama, düşük beklenti geliştirme, öğretmen özellikleri olarak sayılabilir. Öğrenciler öğretmenin kendilerini yanlış anladığını, onları bir kenara ittiğini, aşağıladığını, küçük düşürdüğünü, eleştirerek değerlendirdiğini ya da kendilerine güvenmediğini hissederse öğrenmeye karşı koyarak istenmeyen davranışlara yönelebilirler.

Normal ve sağlıklı tepkiyi tanımlamak güçtür. Tanımlama normal dışı kavramından hareketle ya da çoğunluğun gösterdiği uyum ve davranış ölçülerine göre yapılabilir. Psikolojik bakımdan normal çocuğu tanımlarken şu ölçüler özetlenebilir (Ada, 2011, 315-316):

- Arkadaşlarıyla iyi geçim, oyunlara katılma
- Yeterli okul başarısı
- Sınavlarda aşırı heyecanlanmama

- Güçlülere kendi kendine çare bulabilme
- Kişiler arası ilişkileri kolay kurabilme
- Toplum kuralları ve disiplini kolayca kabul edebilme
- Duygularını rahatça açıklayabilme
- Gerektiğinde kendin savunabilme
- Oyunlarda yenilgiyi kabul edebilme
- Arkadaşlarıyla yardımlaşabilme

Bu özellikleri belirli düzeyde gösteremeyen ya da önemli biçimde aksatan çocukta uyum ve davranış sorunları vardır denebilir. Çocukta ve ergende az ya da çok dürtüler, çatışmalar, savunma mekanizmalarının yetersizliği, ego ve süper egonun gelişmemesi ya da anne baba tutumu ile çevrenin olumsuz etkileri uyum ve davranış sorunlarının oluşmasında rol oynamaktadır (Ada, 2011, 316).

Hesapçioğlu (2008) sınıfta istenmeyen davranışların başlıca nedenleri olarak

- sınıfın fiziksel yapısı,
- öğrencilere sorumluluk verme bilinci,
- öğretmenin sınıf yönetme biçimi ve
- öğrencilerin birbirleriyle ilişkilerini belirtmiştir.

Sınıftaki olumsuz öğrenci davranışları, öğrencinin kişilik özellikleri, aile ve çevre gibi okul dışı nedenlerden ya da sınıfın iklimi, öğretimin niteliği ve öğrencinin okulla ilgili geçmiş yaşantılarından kaynaklanabilir. Aşağıda sınıfta gösterilen olumsuz davranışların başlıca nedenleri yer almaktadır (Seifert, 1991; Kyriacou, 1991, Akt: Erden, 2000, 62-64).

1. Sıkılma: Sınıfta gözlenen dersle ilgilenmeme, arkadaşlarıyla konuşma, yanındaki arkadaşıyla itişme, ayağa kalkıp dolaşma gibi birçok olumsuz davranışın en önemli nedeni, öğrencinin derste sıkılmasıdır. Öğrenciler genellikle kendi ihtiyaç ve amaçlarına uygun olmayan, uzun, öğrencinin öğrenme işine aktif katılımının sağlanmadığı derslerde sıkılırlar ve bu derslerde daha fazla olumsuz davranış gösterirler.

2. Uzun süreli zihinsel çaba: Akademik çalışmalar, öğrencinin zihinsel çaba göstermesini gerektirir. Bu süre uzarsa öğrenci yorulur, dikkati dağınık ve olumsuz davranışlar göstermeye başlar.

3. Beklenen işi yapamama: Sınıfta öğrencilerden belli sürede tahtadaki yazıları defterlerine geçirmeleri, çalışma kâğıtlarını doldurmaları, kitabın belli bölümünü okumaları gibi çeşitli işler beklenir. Bazı öğrenciler bu işleri yapmada yeterli olmayabilir. İş başaramayınca kendilerine başka uğraşlar bularak olumsuz davranışlar gösterirler.

4. Sosyal olma: Okulda çok yönlü sosyal hayat vardır. Öğrenciler arasında güçlü arkadaşlıklar kurulur, çatışmalar yaşanır ve ilgiler paylaşılır. Teneffüslerde yaşanılması beklenen bu ilişkiler bazen sınıfa da taşınabilir.

5. Düşük akademik özgüven: Bazı öğrenciler akademik olarak kendilerine güvenmezler. Geçmiş okul yaşantılarındaki başarısızlıklar, kendilerine olan güveni yitirmelerine neden olur. Bu tip öğrencilerin öğrenmeye karşı güduları düşük olur ve akademik etkinliklere katılmada isteksiz olurlar.

6. Duygusal güçlükler: Bazı öğrencilerin, kendisiyle, ailesiyle ilgili duygusal problemleri olabilir. Bu sorunları nedeniyle sınıfta dikkat çekme ihtiyacı duyarak olumsuz davranışlarda bulunabilirler.

7. Okula, derslere yönelik olumsuz tutum: Bazı öğrenciler okulla ilgili geçmiş yaşantılarının etkisiyle ya da öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim kurmada güçlük çekmesi sonucu okula, derslere karşı olumsuz tutum geliştirebilirler. Bu öğrenciler sınıftaki etkinliklere katılmada isteksizlik gösterirler.

Ergenlik çağı karakter gelişiminin en önemli aşamasıdır. Bu aşama fiziksel ve zihinsel değişikliklerin olduğu bir aşamadır. Okullarda ergenlik çağındaki öğrencilerin pek çok davranış problemi sergilediği gözlenmiştir. 1975'te Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir deneye göre davranış problemlerine yol açan faktörler sorumsuz aileler, fakir ev şartları, ilgisiz müfredat programı, aşırı kalabalık sınıflar, çok iyi çocuklar için hizmet eksikliği ve öğretmenin otorite eksikliğidir (Rao, 2007, 3).

Olumsuz davranışı anlayabilmek için öğrencinin bu davranışının belirleyen nedene bakmalıyız. Genellikle, olumsuz davranışlara ne içsel ne de dışsal nedenler

sebepler olur. Birey ve çevre arasındaki etkileşim olumsuz davranışın ortaya çıkmasına öncülük eder (Doyle, 1986).

Duygusal problemler yaşayan bazı öğrenciler, okul hayatının gerektirdiği sorumlulukları yerine getiremeyince, sınıfa ve okula uyum sağlamakta zorlanırlar. Öğretmenlerinin ya da arkadaşlarının dikkatlerini kendi üzerlerine çekmek isteyen böyle öğrenciler, sınıf içinde bir takım istenmeyen davranışlara yönelirler. Dikkat çekmeye yönelik istenmeyen öğrenci davranışları, genellikle ilkokul çağında gözlemlenir. Ancak sevgi ve ilgiden yoksun her yaşta öğrencide istenmeyen davranışlarla karşılaşmak mümkündür. Öğretmen bu öğrencilerin istenmeyen davranışlarını görmezlikten gelip istedik davranışlarını ödüllendirirse, istenmeyen davranışlar giderek azalabilir (İpşir, 2003, 7).

Öğrencinin görme ve işitme yetersizlikleri öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk eden diğer bir nedendir. Yazılanları iyi göremeyen ya da söylenenleri iyi duyamayan bir öğrencinin istenen davranışları göstermesi oldukça zordur. Öğretmenin, görmesinde ya da işitmesinde sorun olan bu öğrencileri ön sıralara oturtması ve onları da eğitim öğretim sürecine katarak onlarda eğitimin amacı olan davranış değişikliğini sağlaması gerekir. Öğrencinin kalıcı bir hastalığa sahip olması, fiziksel özürli olması veya herhangi bir vücut uzvunun eksikliği, çevresindeki akranlarından farklı fiziksel gelişim özelliklerine sahip olması vb. nedenlerle öğrencinin yapmak istediklerine fiziksel durumunun engel olması, arkadaşları arasında yeterli ilgiyi görememesi, alay konusu olması öğrencilerin olumsuz davranışlar göstermelerine neden olarak gösterilebilir (Dağdelen, 1999, 13).

Arkadaş çevresi de çocukluk ve gençlik döneminde, bireyin davranışları üzerinde önemli rol oynayan bir başka önemli etkidir. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde bağlanma, ait olma, sevilme, takdir edilme ve kabul görme gibi en temel gereksinimleri evde yeterince karşılanmayan çocukların bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek başka alanlara yönelmesi kaçınılmazdır. Arkadaş çevresi de bunlardan biridir ve olumsuz bir arkadaş çevresi çocuğun toplumsallaşma ve bireyselleşme sürecini de olumsuz yönde etkileyerek istenmeyen davranışlara yönelmesine neden olur (Yüksel, 2005, 24).

Okulun sahip olduğu bütün fiziksel ve eğitsel özellikler öğrencilere ilişkin eğitim hedeflerini gerçekleştirebilecek nitelikte olmalıdır. Aksi hâlde öğrencilerin olumsuz davranışlar göstermeleri kaçınılmaz hâle gelir (Dağdelen, 1999, 21).

Sınıf ölçülerinin normal olması, duvarların boyalı badanalı olması, pencerelerin geniş olması, masa, sıra, pencere, duvar ve yerlerin temiz olması gibi birçok etken öğrencilerin davranışlarına yön verir. Onların istenmeyen davranışlarının azalmasını sağlar. Fiziksel açıdan kötü yapılandırılmış bir ortamda, öğrencilere eğitimin amacı olan istendik davranışları kazandırmak yani davranış değişikliği sağlamak kolay değildir. Temiz, iyi düzenlenmiş, seçkin bir zevkin ve geniş imkânların ürünü bir fiziksel ortamdaki insan davranışları ile bunun aksine fiziksel ortamdaki insan davranışları aynı değildir. Seçkin fiziksel ortam, seçkin davranışları, sıradan fiziksel ortam sıradan davranışları teşvik eder (Apuhan, 2002, 127).

Sınıf düzeni gibi, öğrencilerin oturma düzeni de sınıf yönetimi ve eğitsel çabalar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öğrenci sayılarının fazla oluşu ve yer darlığı nedeniyle klasik oturma düzeninin tercih edilmek zorunda kalındığı sınıflarda birbirlerinin ensesini gören öğrenciler yeterli iletişimi kuramamaktadır. Bu yüzden de istenmeyen davranışlara yönelim artmaktadır. Oysa en ideal oturma düzeni öğrencilerin çift yönlü iletişim kurmalarını sağlayan “U” şeklindeki yerleşimdir (Yüksel, 2005, 26).

Ailenin sosyoekonomik durumu öğrenci davranışlarının büyük ölçüde belirleyicisi olmaktadır. Sosyal ve ekonomik açıdan problemli alanlardaki ve dezavantajlı öğrencilerin yer aldığı okullarda problem davranışların oranı daha yüksektir (Atıcı, 2001, 9). Levin ve Nolan’a göre “benzer biçimde, ailenin ekonomik sorunlarının neden olduğu aile içi iletişimsizlik çocukları da oldukça etkilemektedir. Düzensiz aile içi disiplinden gelen ve ailede olumsuz davranışlarla karşı karşıya kalan öğrenciler, okul içinde sorun yaratabilmektedirler (Akt. Tüknüklü, Zoraloğlu ve Gemici, 2001, 418-419).

Ailenin eğitim durumu, öğrenci davranışlarını etkilemektedir. İyi eğitim görmüş aileler, eğitime daha bilinçli bir şekilde yaklaştıklarından bu ailelerin çocuklarının sınıf içindeki istenmeyen davranışlara yönelim eğilimi diğer aile çocuklarına oranla daha az görülür. Okulla ve öğretmenle yeteri kadar iletişim kurmayıp tüm sorumluluğu öğretmene ve okula bırakarak çocuğun eğitimiyle yakından ilgilenmeyen ve çocuğun

durumunu yeteri kadar izlemeyen ailelerin çocuklarının, istenmeyen davranışlara yönelme eğilimi oldukça fazladır (Yüksel, 2005, 15).

Ailelerin çocuklarından aşırı beklentilerinin olması, çocuğun okul ve sınıf ortamında istenmeyen bazı davranışlara yönelmesini sağlamaktadır. Evdeki aşırı kontrol, disiplin, ilgi ya da ilgisizlik gibi ebeveyn davranışları, öğrencinin problemli davranışlarının altında yatan etkenler olabilir. Çocukların özgürlük istekleriyle ailelerin buna izin vermedeki isteksizlikleri arasındaki çatışma, çocukları isyan etmeye sürükler. Evdeki isyan okula, sınıfa yansır (Yalçınkaya, 2003, 186).

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği alan bilgisi, meslek bilgisi, ve genel kültüre sahip olmaları gerekmektedir. Bu bilgi düzeylerinin niteliği öğretim sürecinde öğretmen öğrenci etkileşiminin niteliğini de belirlemektedir. Çünkü öğretmenlerin psikolojik durumu, mesleğini ve öğrencileri sevmesi, karakteri, inançları, değerleri, disiplin anlayışı, öğrencilere karşı ilgileri, tutumları, davranışları gibi pek çok faktörün öğretmen ile doğrudan etkileşimde bulunan öğrencilerin, sınıf içinde olumlu ya da olumsuz yönde davranışlar göstermelerine neden olacağı bilinmektedir (Dağdelen, 1999, 19).

Etkili bir sınıf yönetiminde öğretmenin her şeyden önce yapması gereken ilk iş öğrencileri tanımak olmalıdır. Öğrencilerini yeterince tanımayan bir sınıf öğretmenin, etkili bir sınıf yönetiminden söz etmek mümkün değildir. Bu bağlamda öğretmenin hitap ettiği öğrenci grubunun bedensel, zihinsel ve sosyal gelişim özelliklerini çok iyi bilmesi, öğrencilerini iyi tanınması ve onlar hakkında gerekli bilgileri toplaması gerekir. Öğrencilerini yeterince tanımayan öğretmenlerin öğrencilerinde istenilen yönde davranış değiştirmeleri imkânsız gibi bir şeydir (Yüksel, 2005, 17).

İstenmeyen davranışların oluşmasında öğretmenlerin yetersizlikleri büyük rol oynamaktadır. Sınıf içi sorun olan davranışların en önemli nedeni, öğretmenin planlama ve uygulama ile ilgili yetersizlikleridir. Öğretmenin planlı olmayışı, ders anında neyi ne zaman nerede yapacağını bilememesi ya da hazırlıklı gelmemesi, etkinlikler arasında kopuklukların yaşanması, dersin işlenişi sırasında boşluklar yaratabilmekte, boşluklar düzensizliğe yol açmakta ve sonuçta öğretmen istenmeyen davranışlarla karşı karşıya kalabilmektedir (Öztürk, 2001, 25).

Öğretmenin öğrenci ile alay etmesi, öğrencilere kaba davranması, öğrenciler arasında ayırım yapması, öğrencilerle gerekli iletişimi kuramaması, öğretmenin toplumsal beceri eksikliğinden kaynaklanan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını sağlar. Öğrenciler, öğretmenin kendilerini yanlış anladığını, güvenmediğini, bir kenara ittiğini, aşağıladığını, küçük düşürdüğünü ya da eleştirerek değerlendirdiğini hissederlerse beden eğitimi gibi en ilginç derslerde bile sıkılır ve inatla öğrenmeye karşı koyarlar (Gordon, 1974/2010, 4).

Öğretmenden olumlu uyarımlar alan, öğretmeni tarafından sevildiğini fark eden, öğretmenin kendisini başarılı bulduğuna inanan öğrenciler olumlu davranışlarını arttırmaya ve daha başarılı olurlar (Halis, 2003, 172).

Öğretmenlerin bir bölümü, sınıf içinde olan olay ve kişilere çok çabuk duygusal tepkiler verme eğilimi içinde olabilir. Kolayca kızan, bağırarak bu tür öğretmenler, sınıflarında gözledikleri en küçük uygun olmayan davranış bile ceza kullanarak denetlemeye çalışırlar. Bu tutumları doğal olarak, çocukların davranışına yansıtılarak, uygun olmayan davranışların gözlenmesine neden olabilir (Ataman, 2000).

Öğretmen düşünce ve eylemlerinde açık olmazsa öğrenciler onun davranışlarını, sözlerini yanlış anlayabilir, farklı anlamlar verebilir (Sadık, 2000, 23). Öğretmenin ana etkinliği kesip başka bir ayrıntı ile ilgilenmesi (örneğin geç gelen, konuşan bir öğrenciyle), bir konu dilimini sonuçlandırmadan başkasına geçmesi, konuyu gereksiz yere uzatması, üstelemesi, istenmeyen davranış isteğini uyandırmaktadır (Başar, 1999, 119).

Ayrıca öğretmenin kişisel özellikleri, özgüven, tükenmişlik, başarısızlık korkusu vb. durumlar, çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunları (evlilik vb.) sınıf içi disiplin sorunlarının kaynağını oluşturabilir (Tertemiz, 2001, 58). Disiplin sorunlarının bazıları, öğretmen beklentileriyle ortaya çıkmaktadır. Ders hedeflerine ve öğrenci beklentilerine ters düşen öğretmen tutumları disiplin sorunları yaratabilmektedir (Ültanır, 1999, 50).

Öğretmen, sürekli olarak öğrencinin davranışlarını gözleyerek kendisini taklit edip etmediğini belirlemelidir. Eğer öğrenci öğretmenin davranışlarını taklit ediyorsa öğretmen, kendi davranışlarını gözden geçirmelidir. Bu nedenle sınıf içi disiplini sağlamada birinci derecede sorumlu olan öğretmenler, başarıya ulaşmak ya da sorunları en aza indirmek için önce kendilerinin davranış ve tutumlarını analiz etmelidirler ve işe

olumlu, sıcak bir öğrenci öğretmen etkileşimi oluşturmakla başlamalıdır (Aksoy, 2000, 9).

Öğretmenler, öğrencilere karşı yargılayıcı mesajlar kullanmamalıdır; yani öğretmenler sınıfta kabul edilmeyen bir davranışın ne olduğunu açıklarken, bunu sınıftaki öğrencileri azarlamadan, suçlamadan ve en önemlisi de onları tehdit etmeden yapmalıdırlar (Saban, 2000, 61). Suçlamak, çocuklara baskı yapmak, geçerli, yararlı bir yol değildir. Tersine zararlı sonuçlar doğurmaktadır. Çocuklarda beklenmeyen, istenmeyen yeni davranış bozukluklarının oluşmasına neden olmaktadır (Ercan, 1999, 44).

Elbette ki hiçbir öğretmen sınıfında yukarıda belirtilen bu türden davranışları kasıtlı olarak yapmaz. Başka bir ifade ile hiçbir öğretmen sınıfında disiplin sorunu yaratmayı önceden tasarlamaz veya böyle bir şeye niyetlenmez. Aksine herhangi bir sorun yaşamadan zevkli ve verimli bir ortamda ders yapmak öğretmenlerin en büyük arzusudur. Ancak daha öncede belirtildiği gibi içinde yetişilen ailenin yapısı, toplumun kültürü, alınan eğitimin kalite ve süresi, öğrenciye bakış açısı ve benzeri birçok etken ister istemez öğretmenlerin davranış ve tutumlarına, dolaylı olarak da sınıf içi uygulamalara ve öğrenci davranışlarına yansımaktadır (Aksoy, 2000, 6).

2.3.4. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesinde Öğretmenin Rolü

Öğretmen, öğrencinin gözünde modern dünyanın ve çağdaş değerlerin temsilcisidir. Bu durum özellikle ilköğretim çağındaki öğrenciler için geçerlidir. Ancak, öğretmenlik rolüne dönük bu tür yüksek beklentilerin, ileri öğretim kademelerinde de sürmesi, daha çok öğretmenlerin göstereceği performansa bağlıdır. Çünkü öğrenci giderek seçici ve eleştirel bir kişilik yapısı geliştirerek, öğretmenin idealize ettiği öğretmen modeline ne ölçüde uygun düştüğünü sorgulamaya başlar (Aydın, 2009).

Öğretmen sınıfın ilişki düzeninin kurulması ve düzeltilip geliştirilmesinde yol gösterici bir liderdir, sınıf ikliminin yaratıcısıdır (Brophy ve Good, 1986). Ama sınıf iklimi de onun davranışları üzerinde etkilidir. Öğretmen, öğretim durumlarının hem hazırlayıcısı, hem bir parçasıdır (Ertürk, 1975).

Sınıfın; öğretmenin, öğrencilerin konunun özellikleri değiştikçe, yapılanış değiştirilebileceği gibi, eğitsel amaçlardan uzaklaşmamak koşuluyla, gevşek sınıf

yapısının yeğlenmesi önerilir. Davranışsal ortam, öğretmen ve öğrencilerin ortak çabaları ile oluşur (Başar, 1999).

Öğretmen, yerini belirlemede, sınıfın tümünü görebilmeyi, öğrenci davranışları ve öğretim etkinliklerine göreliği, ilkeler olarak almalıdır. Sınıfın tümünü görebilmek için araçları, örneğin tahtayı kullanırken bile öğrencilere arkasını dönmemeye çalışmalıdır. Öğretmenin öğrenciler ile yüz yüze olmadığı durumlarda, onların davranışları görülemez, ne yaptıkları bilinemez, onlardan sözel olmayan dönütler alınmaz, istenmeyen davranışlarının farkına varılması ve engellenmesi güçleşir, öğretmenin sözel olmayan dönütlerinin öğrenci teması, ancak yüz yüze olmakla sağlanır. Yüz yüze olmak ilgi ve sıcaklık gösterir, el ve kol hareketleri ve anlatımı güçlendirir (Barker, 1982).

Öğretmenler bir davranışı değerlendirirken davranışın şiddetini, sürekliliğini, sıklığını, oluştuğu şartları, öğrencinin gelişim özelliklerini ve davranışın diğer öğrencilere etkisini göz önünde bulundurmalarıdır (Tertemiz, 2001, 57).

Öğretmenin sınıfta dolaşması amaçsız olmamalıdır. Araçların olduğu yerlere ulaşmak, öğrenci çalışmalarını izlemek, öğrencinin ilgisini, dikkatini çekmek, istenmeyen davranışlar yapanları uyarabilmek, yer değiştirmenin amaçları arasında sayılabilir. Eğitsel amaçlara ulaşmanın araçlarından biri de görgüdür. Öğrenci, bilginin somut yansıması olan görüntüler yoluyla, davranışın örneklerini izleyerek, davranış kazanma ve değiştirmeyi kolaylaştırabilir. Öğrencinin göstermesi gereken davranışlar konusunda ona en yakın örnek görüntü öğretmenden gelmelidir. Öğretmenin kişisel yönelimi, öğrenci yöneliminin önemli bir değişkeni olarak belirlenmiştir (Thompson, 1993).

İlköğretim yıllarından başlayarak çocuklar; giyiminden yürüyüşüne, konuşmasına kadar her davranışında öğretmeni örnek almaya yatkındırlar. Öğretmenin söyledikleriyle yaptıklarının uyumlu olması da öğrenci davranışı üzerinde etkilidir. Öğretmenin örnek davranışları, öğrencilerin öğrendiklerine pekiştirmelerine yardımcı olur. İdeal bir öğretmen modelini tanımlayan özellikler şöyle sıralanabilir (Aydın, 2009):

- Öğretmen; önyargılardan uzak, eleştiriye açık ve karşı düşüncelere saygılıdır.

- Öğretmen, duygusal ve düşünce açısından tutarlı ve sağlıklı bir kişilik yapısına sahiptir.
- Öğretmen; kendisi, toplumu ve dünya ile barışık bir insandır.
- Öğretmen; sürekli öğrenen, öğrendiklerini paylaşan ve yaşama etkin bir biçimde katılan insandır.
- Öğretmen siyasal örgütler ve baskı gruplarının etkilerinden uzaktır.
- Öğretmen; insanı, doğayı ve yaşamı sever.
- Öğretmen; insan ilişkilerinde başarılı, bilimsel gelişmelere ve sanatsal etkinliklere duyarlıdır.
- Öğretmen; kolektif çalışmaya yatkın, üretken, güdüleyici ve bilgilidir.
- Düşünce ve gözlemlerinde nesneldir, yargılarında yanılabilirliğini kabul ederek esnek ve akılcı davranır.
- Demokratik yaşamın ilkelerine ve insan haklarına saygılıdır.

Her sınıf ortamı sınıf özellikleri ile öğrenci özellikleri ile sınıfın yönetiminden sorumlu olan öğretmenin özellikleri ile farklılık gösterir. Bu nedenle her sınıfın disiplin düzeni ve istenmeyen davranışları önleyici yöntemleri farklılık gösterecektir. Bir problemi çözebilmek için ona uygun stratejinin seçilmesi önemlidir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenin alanındaki yeterliliği ve uzmanlık bilgisi önem kazanmaktadır. Çünkü sınıf yönetimi dolayısıyla istenmeyen davranışların yönetimi uzmanlık gerektiren bir konudur. Ancak sadece alan bilgisine sahip olmak yeterli olamamaktadır. Öğretmenin davranışa geçebilmek için güdülenmesi ve elverişli tutum içinde olması gerekmektedir. Bunun yanında öğrencileri olumlu etkileyebilmek için öğretmenin de olumlu tutumlara sahip olması gereklidir. Öğretmen sınıfta öğrenciler üzerinde etkili olan en önemli değişken olduğuna göre, öğretmenin bu yönüyle öğrencilerin her yönden gelişimleri açısından doğrudan veya dolaylı olarak etkili olacağı unutulmamalıdır. Bu nedenle öğretmen, istenmeyen davranışları önleme ve gidermede takınacağı tutum ve göstereceği davranışlar açısından dikkatli davranmak zorundadır (Şentürk, 2010).

2.3.5. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Stratejileri

Bir sınıf ortamında çeşitli geçmiş yaşantılara, değer yargılarına, ilgilere, yetenek ve zekâ düzeylerine sahip bireyler bulunmaktadır. Bunların her birinin ihtiyaçları,

öncelikleri, öğrenme hızları, bilişsel giriş davranışları, öğrenme stilleri, çalışma alışkanlık ve tutumları birbirinden farklıdır. Bu kadar farklı özelliklere sahip bireylerin bulunduğu bir ortamda, hepsinin istenilen davranışları aynı düzeyde göstermelerinin ve birbirlerine benzer davranışlarda bulunmalarının beklenmesi mantıklı değildir. Öğrencilerin sınıfta bulundukları günlük ve yıllık süre açısından bakıldığında, zamanın küçümsenmeyecek bir bölümünün sınıfta ve aynı sırada oturarak geçtiği söylenebilir. İnsanlar farklı zamanlarda farklı duygusal yapı içerisinde bulunurlar. Sınıflarda en az 30 ve üzerinde öğrenci bulunduğu kabul edilince, her öğrencinin çeşitli zamanlarda çeşitli duygusal ve iletişimsel yapı içerisinde bulunacakları bir gerçektir (Öztürk, 2003).

Bir grup çocuğun, saatlerce bir arada olduğu sınıfta, istenmeyen davranışlarla karşılaşmaktan kaçınılamaz. İstenmeyen davranış, çok sayıda insana ve fazla zarar vermemişse, hemen ortadan kalkmışsa, sık yinelenmiyorsa, doğal olarak kabul edilebilir. İstenmeyen davranışları tümüyle ortadan kaldırmaya çalışmak, bunlarla birlikte, istenenlerinde gösterilmesini engelleyebilir. Öğrenciler, yanıltan tümüyle kaçmak için doğruyu yapmaktan korkabilir, çekinebilir (Başar, 1999, 121).

Boynton ve Boynton`a (2005/2007) göre öğretmenler, her gün ders akışını bozan davranışlarla baş etmek zorundadırlar. Bu tür davranışlar hemen, etkili ve tutarlı bir biçimde düzeltilirse, olayların büyüüp yayılması büyük ölçüde engellenmiş olur. Çağdaş sınıf yönetiminde en fazla dikkate alınan özellikler problemin ortaya çıkmadan belirlenerek önleyici tedbirlerin alınmasıdır. Çünkü istenmeyen davranışların oluşmasını engelleyici tedbirler almak onlar oluşuktan sonra müdahale etmekten daha etkili olmaktadır. Bu sayede bütün problemlili davranışlar engellenemese de en azından bu davranışların ortaya çıkma miktarı ile etki alanının en aza indirilmesi ve en kısa sürede ortaya çıkan problem davranışları önleme çabasına girilmesi mümkün olabilmektedir (Öztürk, 2003).

Her sınıfta önemli veya önemsiz pek çok istenmeyen davranışla karşılaşmak mümkündür. Sınıfta öğretmen istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek için öncelikle öğrencilerin istenmedik davranışına neden olan faktörleri belirlemeli ve bu belirlemeler doğrultusunda önlemler almalıdır. Her istenmedik davranışın ve her istenmedik davranışta bulunan öğrencinin özelliğine göre öğretmenin alacağı önlemler farklılık göstermelidir. Çünkü öğretmen istenmedik davranış karşısında öğrencinin ve davranışın

özeliğine uygun olmayan bir önlem oluşturduğunda sınıfta hoş olmayan bir ortam oluşabilir ve eğitim etkinlikleri kesintiye uğrayabilir. Bunun için öğretmen istenmeyen davranışlar karşısında nasıl bir yaklaşımda bulunacağını iyi bilmelidir. Bir öğrencinin istenmedik davranışı, sınıftaki diğer öğrencilerce fark edilmemiş ise öğretmen önce sözel olmayan önlemlere öncelik verebilir. Çünkü istenmedik davranışların öğrenci ile öğretmen arasında kalması ile sınıftaki diğer öğrencilerin bu olumsuzluktan etkilenmeleri önlenmiş olur. Ancak sözel olmayan önlemlerin istenmedik davranışları ortadan kaldıramadığı durumlarda sözel önlemlere yer vermelidir (Öztürk ve İra, 2006).

Sınıf içinde oluşabilecek istenmeyen davranışları önleyebilmek ya da giderebilmek için öncelikle bu davranışların farkına varmak gereklidir. Bunu yapabilmek için öğrencileri sürekli incelemek ve onlardaki günlük değişimleri görebilmek önemlidir. Öğretmen, sınıfta öğrencileri her an görebilecek bir konum seçerek, onları dikkatli bir şekilde gözleyerek, onlarla yakından ilgilenerek, sıralar arasında gezinerek öğrencilere yakın durarak, onları etkinliklere sık sık katmaya çalışarak onları incelemelidir. Bunu yaparken de sınıfı bir bütün olarak görüp bireysel özellikleri ayırt etmelidir. Aksi takdirde öğrencilerde meydana gelecek günlük değişimleri fark etmesi mümkün olamaz (Başar, 2008).

Önleyici (engelleyici) yöntemler, öğretmenlerin istenmeyen veya sınıf düzenini bozucu davranışlar meydana gelmeden önce aldıkları önlemlerdir. Öğrencilerin sınıf etkinlikleriyle uğraşlarını sağlamak için öğretmen tarafından yapılan her hareket istenmeyen davranış önleyici tedbir olarak kabul edilebilir. Bu kontrol yöntemlerinden bazıları şunlardır: Planlı çalışma, akıcı etkinlik, tutarlılık, öğretmen kontrolü, kurallar belirlemek (Tertemiz, 2001). Bunlar kısaca şöyle açıklanabilir: Planlı çalışma, yapılacak çalışmaların planlanmasıdır. Bu çalışma planıyla sınıf içinde oluşması muhtemel karmaşıklıklar önlenir, böylece öğretmen zamanı daha verimli kullanabilir. Akıcı Etkinlik, sınıf etkinliklerinin kesintiye uğramadan akıcı bir şekilde devam etmesini sağlamaktır. Akıcı etkinlik öğrencilerin istenmeyen davranışlara yönelmesine sebep olacak boşlukların oluşmasını engeller. Tutarlılık, sınıf ve okul kurallarının uygulanmasında tutarlı davranmaktır. Tutarlılık, sınıfta disiplinin sağlanmasını kolaylaştırır. Öğretmen kontrolü, sınıfta ne olup bittiğinin farkında olmaktır. Böylece yardıma ihtiyacı olanları fark edip onlarla ilgilenmek istenmeyen durumların oluşmasını engeller. Kurallar belirlemek, sınıfta nasıl davranılması gerektiği ile ilgili kuralların

oluşturulmasıdır. Sınıf içinde istenmeyen davranışları önleyici en önemli tedbir kurallar oluşturmaktır. Çünkü öğrenciler ne zaman ne yapmaları gerektiği konusunda kurallara ihtiyaç duyarlar. Kendilerinden neyin ve neden beklendiğini bilmek isterler. Bu nedenle kurallar önceden oluşturulmalı ve gerektiğinde hatırlatılmalıdır. Ayrıca kuralların daha iyi benimsenmesi için kurallar öğrencilerle birlikte oluşturulmalıdır (Tertemiz, 2001).

Sarıtaş (2005) sınıfta istenmeyen davranışları önlemeye yönelik çabaların iki yönlü bir girişim gerektirdiğini belirtmektedir. Bunlardan birincisi istenen davranışları çoğaltarak istenmeyenleri önlemek, diğeri ise istenmeyen davranışları yerinde önlemeye yönelik uygun yöntemleri belirlemektir.

İstenen davranışları çoğaltarak istenmeyenleri önleme anlayışında şu yollar denenebilir: İstenen davranış anımsatmak, sık sık tekrarlamak, çağrıştırmak, istenen davranışa inandırmak, istenen davranış güçlendirmek ve kolaylaştırmak (Başar, 2008). Ayrıca istenmeyen davranış önlemek için olumsuz pekiştirmeden çok olumlu pekiştirme kullanmak, beklentileri açık ve anlaşılır ifade etmek, kuralları genel, disiplini özel uygulamak, ne yapılmaması gerektiğinden çok ne yapılması gerektiği üzerinde durmak, belli davranışları odağa almak, sınıf içi kuralların etkililiğini arttırmak, tutarlı olmak, pekiştirmeleri değiştirmek, cezadan çok ödül kullanmak, öğrenci statüsüne değer vermek, gerektiğinde özür dilemeye hazır olmak, olumlu öğretmen – öğrenci ilişkisi kurmak, sen dili yerine ben dili kullanmak, sözsüz iletişimin etkilerinin farkında olmak, öğrenciyle karşı karşıya gelmekten kaçınmak, fiziksel müdahalelerden kaçınmak işlemleri de uygulanabilir. İstenmeyen davranışlarla baş etmede temel amaç istenmeyen davranışların meydana gelme riskini azaltmak, sınıf içi disiplini bozan davranışları çabuk ve etkili biçimde zayıflatmak ve aynı zamanda iyi davranış güçlendirmek olmalıdır (Balay, 2003).

Boynton ve Boynton (2005/2007) dersin akışını bozan davranışlarla karşılaşan öğretmenlerin şu kuralları unutmamaları gerektiğini belirtmektedirler:

- Sınıfta sorun yaratan öğrenciler de dahil olmak üzere her zaman tüm öğrencilerin güvenliğini sağlayın.
- Ciddi bir müdahalede bulunmadan önce sorunu çözmenize yarayacak en hafif müdahale tekniğini kullanın.

- Öğrenci davranışını düzeltmek için kullandığınız yöntemin, dersin akışını bozan olaydan daha dikkat çekici olmamasına özen gösterin.
- Öğrencilerin, davranışlarını kendilerinin değerlendirip doğru seçimler yapmalarını teşvik edin.

En deneyimli ve yetenekli öğretmenlerin bile derslerinde öğrencilerin istenmeyen davranışları ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin istenmeyen davranışları en aza indirmek için öğrenciler üzerinde baskı uygulayarak, korkutarak ve sindirerek disiplin sağlamaya çalışması hatalıdır. Bu davranışın çok zararsızdan başlayarak çok zararlıya kadar uzanan geniş bir yelpazede yer alabileceği unutulmamalıdır. Bir öğretmen öğrencilerden çıt çıkarmayı bile yasaklarken bir başka öğretmen belirli bir yükseklikte konuşmaya izin verebilmektedir. İstenmeyen davranışlar söz konusu olduğunda akılda tutulması gereken önemli bir noktada öğrencilerin adeta esir alınmış bir dinleyici kitlesi olduğudur. Öğrencilerin öğretim etkinliğine katılıp-katılmamasında tercih hakkı olmadığı gibi hoşlanmadığı bir ortamı terk etme hakkı da yoktur. İstenmeyen davranışları önlemek düzeltmekten daha iyidir. Başarılı öğretmenler istenmeyen davranışları ortaya çıkaran faktörleri ortadan kaldırma yoluna giderler. İstenmeyen davranışlar için davranışlara neden olan etmenleri belirlemek ve ona uygun stratejiler geliştirmek gerekir. İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasını engellemek için izlenmesi gereken stratejiler şunlardır (İlgar, 2005, 172-174):

Öğrencileri Sürekli Olarak İzlemek: Öğretmen ders esnasında gözleri ile sınıfın tümünü gözlemeli, öğrencilerin tümünü görebileceği yerlerde durmalıdır. Bakış, sınıftaki tüm öğrencileri görebilecek şekilde genel olmalıdır.

Öğrencileri Motive Etmek ve Motivasyonu Dersin Sonuna Kadar Sürdürmek: Öğrencileri motive etmek için onlara aktif olma fırsatı verilmeli, öğretmen merkezli öğretim yöntemleri terk edilmeli, mümkün olduğunca fazla öğrenciye söz hakkı verilmelidir.

Öğrencilerin İlgiilerini Anlamak ve Derse İlgiyi Arttırmak: Öğretmen iyi bir gözlemle öğrencilerinin ilgi düzeylerini keşfetmeye çalışmalı, ilginin dağılması ve sıkılma belirtilerinin görülmesi durumunda güncel bir konuyu tartışmak, mantık ve zekâ oyunlarını kullanmak, birkaç dakika serbest faaliyet yapmalarına izin vermek vb. gibi bazı şeyleri kullanarak ilgilerini yeniden kazanmaya çalışmalıdır.

Sınıf Kurallarını Tespit Etmek: Öğretmen, öğrencileriyle tanıştığı ilk derste öğrencilerinden beklediği davranışlarla ilgili açıklamalar yapmalı, kurallar koymalı ve bu kuralların neden gerekli olduğu konusunda tatmin ve ikna edici açıklamalar yapmalıdır.

Sınıf yönetiminde, istenmeyen davranışı önlemeden çok istenen davranışı özendirmek daha iyi bir yöntemdir. Öğrencinin önemli ve değerli olduğu mesajı verildiğinde öğrenci ile öğretmen arasında bir sevgi bağı oluşacaktır. Önemli ve değerli olduğuna inanan öğrenci bu tür davranışlardan kaçınabilir. Öğretmen hem meslek bilgisine hem de bunu çok iyi kullanabilme yeterliğine sahip olmalıdır. Sınıfında ortamdaki kaynaklanan istenmeyen davranışları görebilen ve buna yönelik önlemler alan bir öğretmen, öğrenmeyi zevkli hâle getirebilir (Cafoglu, 2007, 155).

Derse ilginin sağlanması, sınıftaki sürenin etkili kullanımı, öğretim aktivitelerinin dikkatle yapılandırılması pek çok küçük davranış problemini ve çok ciddi sorunları önleyebilir. Zamanın işe vuruk olarak kullanılamaması (planlanmaması) öğrencilerin okulda sıkılmalarına ve huzursuzluk yapmalarına neden olur. Aktif olarak öğrencileri kuşatan öğretici programlar öğrencilerde bazı kusurlu davranışları önleyebilir. Mamafih etkili sınıf yönetimi sadece öğretimi engelleyen davranışlarla veya bu davranışları önleme anlamına gelmez. Diğer yandan iyi yapılandırılmış dersler, sık ortaya çıkan davranış problemlerini de azaltır. Problemlerli davranışlar ortaya çıktığında ya da daha problem ortaya çıkmadan öğretmenlerin bu durumlarla ilgili bir stratejisi olmalıdır (Arı, 2006, 165).

Etkili bir öğretim ortamının oluşmasını engelleyen çeşitli öğrenci davranışları vardır. Bunlar ders esnasında diğer öğrencilere seslenme, izinsiz yerinden kalkma, sınıf kurallarının etkisini zayıflatma, öğrencinin dikkatini dağıtma veya öğrencinin kendisini konuya vermemesi gibi davranışlar çok ciddiye alınmaması gereken davranışlardır. Fakat öğrenmenin meydana gelmesini en aza indiren davranışlardır, öğretmen bu söz konusu engelleyici durumları ortadan kaldırmak için etkili bir disiplin stratejisi izlemelidir. Bunun için öğretmen, öncelikle disiplin stratejilerinin amacı ve önemini açık olarak ortaya koymalıdır, öğrenciler, bu düzenlemenin yetenekli birer öğrenci olarak, öğrenmenin hoş ve tatmin edici olabilmesi için gerekli atmosferi oluşturduğunu anlamalıdır. Çünkü sıcak destekleyici ve kabul edici bir sınıf ortamı bu tutumları

geliştirmede kritik bir rol oynar. Şayet, öğrenciler öğretmenlere, öğrenciler öğretmenlere saygı göstermezse, sağlıklı bir sınıf ortamı oluşturulamaz (Arı, 2006, 165).

Öğretmen sınıfın lideridir ve tüm sınıfın sorumluluğunu taşır, öğretmen sınıf kurallarını uygularken ya da bu kuralları belirlerken öğrencilerin ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Öğretmen zamanının çoğunu etkili öğretimden çok problemli davranışlar ve otoritesini kurmak için harcamamalıdır. Zira öğretmen kuralları her şeyin üzerinde tutarsa hedef saptırılmış olur. Ayrıca düşünmeyi, öğrendiklerini kritik etmeyi engelleyen bir katılığa neden olur. Hâlbuki öğretmen öğrencileri öğrenme ve kendilerini geliştirmek için olabildiğince özgürlük sağlamalıdır (Arı, 2006, 165).

Öztürk ve İra (2006) istenmeyen davranışlara karşı alınabilecek önlemlere şu şekilde sınıflamıştır:

A. Sözel olmayan önlemler

1. Görmezlikten gelme
2. Göz teması
3. Fiziksel yakınlık
4. Dokunma
5. Umursamama
6. Sessiz kalma

B. Sözel olan önlemler

1. Soru sorma
2. Uyarma
3. Kuralları hatırlatma
4. Sınıf dışında görüşme
5. Okul yönetimi ve rehber öğretmen ile işbirliği
6. Aile ile işbirliği
7. Ceza verme

Shirgley'e (1985) göre, ders akışını bozan durumlardan % 40'ı öğretmenin sözsüz müdahaleleriyle giderilebilir. Planlı olarak görmezlikten gelme ve gözlem teknikleri kullanmak sözsüz müdahaleye örnek olarak verilebilir. Planlı olarak

görmezlikten gelme bazı durumlarda işe yarayabilir, ama gözlem birçok durumda uygulanabilecek daha etkili bir sözsüz müdahaledir. Öğrencinin yakınına gidebilir, “sessizlik silahı”nı ve “öğretmen bakışı” nı kullanabilirsiniz. “Dikkatinizi bana verin”, dediğinizde sözünüzü dinlemeyen öğrenciye doğru yürüyüp hiçbir şey demeden yalnızca ona bakarak talimatınıza uymasını bekleyebilirsiniz. Bu hareketler çoğu kez istediğiniz sonucu verecektir. Sözsüz müdahaleler işe yaramadığında sıra sözlü müdahaleye gelir. Sözlü müdahalede bulunurken uyulması gereken yedi kural vardır: Başkalarının önünde müdahalede bulunmayın, öğrencinin yakınında durun, sakın olun, öğrenciye nazik ve saygılı davranın, öğrenciyi değil durumu değerlendirin, nasıl davranılması gerektiğini genelleme yapmadan anlatın ve zamanında müdahale edin (Boynton ve Boynton, 2005/2007).

2.3.6. Beden Eğitimi Derslerinde Sınıf Yönetimi

Beden eğitimi derslerindeki kuralların, beklentilerin ve izlenecek yolların da beden eğitimi dersindeki düzenlemeye uygun olarak oluşturulması gerekir. Sınıfta çalışılabilir bir sistem oluşturulması, düzgün ve etkili bir uygulama gerçekleştirilebilmesi için son derece önemli olan sınıf kuralları ve beklentiler, beden eğitimi öğretmeni tarafından özellikle okulun başladığı ilk günlerde öğrencilere benimsetilmelidir (Fink ve Siedentop, 1989, Akt: Ünlü, 2008).

Bunun yanında, birçok beden eğitimi öğretmeninden kalabalık öğrenci gruplarına, yoğun bir içeriği, daha az zaman, daha küçük bir alanda ve daha az ekipmanla öğretmesi istenmektedir. Beden eğitimi öğretmenleri, bu şartlar altında etkinliklerine devam edebilmek için izledikleri yolları ve öğretim stillerini gözden geçirmeli ve sürekli değişen isteklere karşı uygun bir şekilde adapte olabilmelidir. Beden eğitimi öğretmenleri zamanı ve enerjilerini etkili bir şekilde kullanabiliyorlar mı? Öğrencilerin ihtiyaçlarına odaklanabiliyorlar mı? Öğrencilerin kişisel ihtiyaçlarını karşılayabiliyorlar mı? Tüm konularda kendilerini sorgulamalı ve bunun yanında bireysel çalışmaları ve deneyimli öğretmenlerin becerilerini kullanarak öğretim becerilerinin gelişmesinin yanında streslerinin ve tükenmişlik duygularının azalmasını sağlayabilirler (Ballinger, 1993; Siedentop,1991, Akt: Ünlü, 2008).

Beden eğitimi dersinde öğrencilere kazandırılmak istenen nitelikler iyi ve etkili bir öğretim ile mümkün olabilir. Beden eğitimi dersinde öğretim etkinliklerinin yöneticisi olan beden eğitimi öğretmeni sadece üst düzeyde fiziksel beceriye sahip ya da konusunu iyi bilen kişi değil; aynı zamanda bunları öğrencilerine aktarabilen yani onların öğrenmelerini sağlayabilen kişidir (Ünlü ve Aydos, 2007, 2). Bunun yanında beden eğitimi dersinde etkili bir öğretim için iyi bir sınıf yönetimi gereklidir. Beden eğitimi dersi için iyi bir sınıf yönetimi akademik derslere nazaran daha hayatidir. Bu durum çok çeşitli hareketlerin sağlanması, sınıf ortamından farklı bir ortamda, farklı araç gereçlerle, daha özgür hareket edebilme imkânının olması ve akademik derslere nazaran daha kalabalık bir sınıf ortamında derslerin gerçekleşmesinden kaynaklanabilir (Harrison ve Blakemore, 1992, 440, Akt: Ünlü ve Aydos, 2008).

Giardina ve Dejong (2000) beden eğitimi dersinde başarılı bir sınıf yönetimi için; güvenlikle ilgili durumlar, organizasyon düzeni, ders alanının ve tesislerin en verimli şekilde kullanılması, başlangıç ve bitiş sinyallerinin açık ve net bir şekilde verilmesi, üst düzeyde bir katılımın sağlanması, geçiş zamanının en aza indirilmesi, öğrencilerin uygulamalarının gözlenmesi, uygun bir denetimin yapılması ve görevi bırakan öğrencilere müdahale edilmesinin gerekli olduğunu belirtmektedirler (Arbogast ve Chandler, 2005, Akt: Ünlü ve Aydos, 2008).

Harrison ve Blakemore`a (1992, 440) göre beden eğitimi dersinde etkili bir sınıf yönetimi şu özellikleri içermelidir: ortamın hazırlanması, araç-gereçlerin dağıtılması ve toplanması, ders aktivitelerinin planlanması, yoklama, temel fitness ve ısınma aktiviteleri, öğrencinin dikkatini çekme ve talimatlar verme, öğretim ve sınıf düzeninden yararlanma, grup ve takımları organize etme, dersteki aktiviteleri denetleme, dersteki bölünmelere adapte olma, öğrenci liderlerini kullanma, sınıf yönetimi ile motivasyonunu yükseltme (Akt: Ünlü ve Aydos, 2008).

Beden eğitimi sınıflarında ve aktivitelerinde güvenliğin sağlanması göz önünde bulundurulması gereken önemli bir zorunluluktur. Çünkü fiziksel etkinliğin olduğu bir ortamda sakatlanma ve yaralanma riski olacaktır. Meydana gelecek herhangi bir sakatlanma ve yaralanmanın ders akışının bozulmasına ve sınıfta disiplinin kaybolmasına neden olabileceği gibi yasal sorumlulukları da bulunmaktadır. Bu yüzden

okul yönetimi ve beden eğitimi öğretmeninin güvenliği sağlayıcı tedbirler alması gerekir (Demirhan, 2006, 267, Akt: Ünlü ve Aydos, 2008).

Beden eğitimi öğretmeni, öğrencilerine kişisel yönetim becerilerini ve bunların uygulamalarını öğretmelidir. Sınıftaki ilk günlerde öğretmen, sınıfın kurallarını, yoklamayı, mazeret durumlarını, gecikmeleri, araç-gereçlerin dağıtılmasını ve toplanmasını, takımların veya grupların nasıl organize edileceği ve düzene geçeceği hususunda bilgiler vermeli, bunları öğrencilerine hatırlatmalı hatta panoya asmalıdır. Bunun yanında bu kuralların neden gerekli olduğu ve niçin kullanıldığını da belirtmelidir (Harrison ve Blakemore, 1992, 440, Akt: Ünlü ve Aydos, 2008).

Beden eğitimi dersleri öğrencilerin genelde oturarak eğitim aldıkları diğer derslerden yapısı gereği farklılık göstermektedir. Bu dersler daha çok psikomotor alandaki amaçların gerçekleştirilmesi için plânlanmakta ve öğrencilerin işlenen konularla ilgili pratik yaparak bedensel gelişimlerini sağlamalarını hedeflemektedir. Beden eğitimi dersleri için ayrılan sürenin fen bilimleri ve sosyal bilimler alanındaki derslere göre oldukça sınırlı olduğunu düşünürsek bu ders için zaman kullanımının daha da önemli olduğu gözükmemektedir. Ayrıca bu ders için öğrencilerin giysi değiştirmeleri, derste kullanılan malzemelerin çeşitliliği, ders yapılan alanların farklı yerlerde oluşu zamanın çok etkili kullanımını gerekli kılmaktadır (Özkılıç ve Korkmaz, 2004).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Beden Eğitimi dersi (1-8) öğretim programında da Beden Eğitimi öğretmenlerine sınıf yönetimi için öneriler bulunmaktadır, buna göre (MEB, 2007:30-31):

- Sınıf yönetimi etkili planlama gerektirir. Dersler planlanırken öğrenci görüşleri de dikkate alınmalıdır.
- İletişim, derslerin yürütülmesinde önem taşır. İletişim sözel ya da beden dili ile olabilir. Ses tonu ya da sessizlik sözel iletişim, görünüm ve yüz ifadesi ise bedensel iletişim için örneklendirilebilir. İletişimin ön koşulu, öğretmenin iyi dinleyici olmasıdır. Öğretmen, öğrencileri dinlerken söylenen ile söylenmek istenilen arasındaki farkı anlayabilmelidir. Öğretmen, ders içi etkinlikler ile serbest zaman etkinliklerinin farkını öğrencilere anlatmalı ve dersi öğrencilere benimsetmelidir.

- Etkin katılım sınıf yönetimini kolaylaştırır. Etkin katılımı öğrenciler sorumluluk alırlar ve motivasyonları yüksek olur. Öğretmen sadece yetenekli öğrencilerle ilgilenmemeli, her öğrencinin katılımı için çaba göstermelidir.
- Öğretmen, düşüncelerinin öğrencilerle çatıştığı anlarda yargıç gibi değil, anlayışlı şekilde ifade etmelidir.
- İstenmeyen davranışların ortaya çıkmaması için ders, öğrenciler için anlamlı hâle getirilmelidir.
- Zaman, planlı olarak yönetilmelidir. Özellikle alan ve malzeme kullanımı iyi ayarlanırsa, zamanın boşa geçmesi söz konusu olmaz.
- Olası sorunları önceden tahmin edip, önlem almak da uygunsuz davranışları önleyebilir.
- Derslerde adil davranılmalı ve favori öğrenci/öğrenciler olmamalıdır.
- Etkili soru sormak dersin verimliliğini artıracığından sorular amaca göre sorulup değişik öğrencilerin yanıt vermesi sağlanmalıdır.
- Öğretmen, öğrenmenin sağlanmasında kılavuz olmalıdır.

2.4. Çalışılan Konu ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile yurt içi ve yurt dışı araştırmalara yer verilmiştir.

2.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Bay, Mert ve Ozan (2011) ilköğretim ikinci kademesinde derslerde ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu ve öğretmenlerin bu davranışları yönetme yaklaşımlarının belirlenmesini amaçladıkları çalışmalarında 2008-2009 öğretim yılında Erzurum ili merkez Yakutiye ilçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı altı ilköğretim okulunda görev yapan 232 öğretmenden veri toplamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre sınıflarda en çok arkadaşlarının yaptığını öğretmene söyleme, başarısızlıklar için mazeretler uydurma, başkalarının işine karışma, izinsiz konuşma, dersi dinlememe davranışlarının ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma, anlamlı yüz ifadesi, sınıf kuralını hatırlatma ve göz teması gibi tepkisel yaklaşıma dayalı davranışlar

gösterdikleri tespit edilmiştir. Yine öğretmenlerin tepkileri çoğunlukla bireysel olarak davranışı gerçekleştiren öğrenciye verdikleri ve bu süreçler sonucunda istenmeyen davranışların ortadan kalkma yerine genellikle azaldığı bulunmuştur. Araştırmada ayrıca, öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarında genelde sinirli ve üzgün oldukları da tespit edilmiştir.

İnce (2011) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri incelenmiştir. Araştırma mevcut durumu tespit etmeyi amaçladığından, tarama modeli olarak düzenlenmiştir. Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin gelir durumu, sınıf mevcudu, akademik başarı, anne mesleği, baba mesleği, okul türü, okulun bulunduğu ilçe değişkenlerine göre incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, cinsiyete göre belirgin farklılık göstermediği, anne ve babaların eğitim seviyesi yükseldikçe, sınıf disiplini ile ilgili öğrencilerin, çağdaş disiplin uygulamalarını benimseme oranlarının yükseldiği, ailelerin gelir düzeyi yükseldikçe, sınıf disiplini ile ilgili öğrencilerin, çağdaş disiplin uygulamalarını benimseme oranlarının yükseldiği, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, sınıf mevcuduna göre değişiklikler gösterdiği, akademik başarı yükseldikçe, sınıf disiplini ile ilgili öğrencilerin, çağdaş disiplin uygulamalarını benimseme oranlarının yükseldiği, sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, anne ve baba mesleklerine göre değişiklikler gösterdiği, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin devlet okulunda öğrenim gören öğrencilere göre, çağdaş disiplin uygulamalarını benimseme oranlarının daha yüksek olduğu ve sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili öğrenci görüşlerinin, okulun bulunduğu ilçeye göre bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Şenay'ın (2011) yaptığı yüksek lisans tez araştırmasının amacı ilköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları

ve önleme yöntemlerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın evrenini, 2008-2009 öğretim yılında İstanbul ili Tuzla ilçesindeki 28 ilköğretim okulunda görev yapan yönetici ve öğretmenler oluşturmaktadır. 28 ilköğretim okulu içerisinde seçilen 15 ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlerin 168 tanesi örneklem olarak alınmıştır. 15 ilköğretim okulunda müdür ve müdür yardımcısı olarak görev yapan 21 yöneticinin tamamı örnekleme dâhil edilmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından uzman denetiminde bir anket hazırlanmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin görev yaptığı okullarda, öğrencilerde istenmeyen davranışların ortaya çıkma nedenleri ve istenmeyen davranışları önleme yöntemleri boyutlarının ortalamaları incelendiğinde, aileden kaynaklanan nedenlerden dolayı ortaya çıkan istenmeyen davranışların ortalamasının en yüksek; öğretmen ve öğretmen ile ilişkilerden kaynaklanan istenmeyen davranışların ortalaması en düşük olarak ortaya çıkmıştır. İstenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri kişinin öğretmen ya da yönetici olmasına göre değişmemektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri ile görev değişkeni incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kadın öğretmen ve yöneticiler istenmeyen öğrenci davranışlarını önleme yöntemlerini, erkek öğretmen ve yöneticilere göre daha çok kullanmaktadırlar. İstenmeyen öğrenci davranışlarının 7 boyutu öğretmen ve yöneticilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Sadece önleme yöntemlerinin kullanımı öğretmen ve yöneticilerin cinsiyetlerine göre değişmektedir. Öğrencilerin bireysel özelliklerinden kaynaklanan istenmeyen öğrenci davranışları ile önleme yöntemleri, 31-40 yaş arasındaki öğretmenlerin sınıflarında daha çok görülmektedir. Diğer boyutlarla ilgili anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin sınıflarında öğrencilerin bireysel özelliklerinden kaynaklanan istenmeyen öğrenci davranışları daha çok görülmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri kıdem yılı az olan öğretmen ve yöneticilerin sınıflarında ya da okullarında daha sıklıkla görülmektedir. Bunun nedeni olarak da, genç öğretmenlerin fakültelerde aldıkları eğitimler esnasında uygulamada yetersizlik yaşadıklarından, sınıf yönetimi konusunda tecrübesiz olmaları gösterilmektedir. Araştırmanın sonucunda bekâr öğretmen ve yöneticilerin, bireysel öğrenci davranışlarından ve okuldan kaynaklanan istenmeyen öğrenci davranışlarını daha kolay fark edip önlemeye çalıştıkları, evli öğretmen ve yöneticilerin de sosyo

ekonomik nedenlerden kaynaklanan istenmeyen öğrenci davranışlarını daha çabuk fark ettikleri ortaya çıkmıştır. İstenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemlerinin boyutlarının birbirleri arasındaki bütün ilişkiler pozitif olarak belirlenmiştir.

Araştırmada, öğrencilerin İngilizce derslerinde dinleme ve konuşma becerileri kazandırılırken sergilemiş oldukları istenmeyen davranışlarının, öğretmen ve öğrencilerin bazı demografik özelliklerine göre farklı algılanırken bir kısmına göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Taşçı (2011) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde Anadolu liselerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin İngilizce derslerinde dinleme ve konuşma etkinlikleri sırasında gösterdikleri istenmeyen davranışlar ve bu davranışların bir takım öğretmen ve öğrenci özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri temel alınarak incelenmiştir. Öğrencilerin bu konuya ilişkin cevaplarının cinsiyete, sınıf seviyesine, anne-baba eğitim durumuna, mezun olduğu ilköğretim okulunun özelliğine (devlet-özel) göre farklılık gösterip göstermediği saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinin cinsiyete, kıdeme ve mezun olunan fakülte türüne göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Kayseri ili Melikgazi ve Kocasinan ilçelerinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 11 Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerden 615 ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerden 56'sı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket yolu ile elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre dinleme etkinliklerinde öğrencilerin derse ilgilerinin az olmadığı ancak kısa süreli olduğu, arkadaşlarının yaptığı olumsuz davranışların dikkatlerini dağıttığı, bu tür etkinlikler yapılırken sıkılmadıkları tespit edilmiştir. Konuşma etkinliklerinde hazırlıksız konuşmak zorunda kaldıklarında telaşlandıkları, cesaretsizlikten dolayı derse katılmadıkları ve öğretmenlerinin davranışlarından etkilendikleri tespit edilmiştir.

Alkaş (2010) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde ilköğretim öğrencilerinde gözlenen istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemeye yönelik “İstenmeyen Öğrenci Davranışları” ölçeği geliştirilmiş, bu ölçek kullanılarak istenmeyen öğrenci davranışlarının 3., 4., 5., 6., 7., ve 8. sınıf öğrencileri arasındaki yaygınlığının ne olduğu, bu davranışların öğrencilerin sınıf seviyesi, cinsiyeti, birinci ve ikinci kademe

okumaları, birinci ve ikinci kademe öğrencilerinin bir arada ve ayrı eğitim görmeleri bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı sorularına yanıt aranmıştır. Araştırma istenmeyen öğrenci davranışlarını betimlemeyi amaçlayan tarama modelindedir. Araştırmanın evrenini Samsun ili Bafra ilçesinde bulunan ilköğretim okulu öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubunda Samsun ili Bafra ilçesinde bulunan orta sosyoekonomik düzeye mensup olduğu düşünülen iki ilköğretim okulunun 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. sınıflarında okuyan 573 öğrenci yer almıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular istenmeyen öğrenci davranışlarını en çok 7. sınıf öğrencilerinin yaptığını ve sınıf büyüdükçe öğrencilerde gözlenen istenmeyen davranışın arttığını göstermiştir. Ayrıca istenmeyen öğrenci davranışları kademeye, cinsiyete, birinci ve ikinci kademe öğrencilerinin bir arada ve ayrı eğitim görme durumuna göre anlamlı fark göstermektedir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere, ikinci kademe okuyanlar birinci kademe okuyanlara, bir arada eğitim gören öğrenciler ayrı eğitim gören öğrencilere göre daha fazla istenmeyen davranış göstermektedir. Araştırmada birinci ve ikinci kademe öğrencilerinin bir arada ve ayrı eğitim görmesinin birinci kademe öğrenci davranışları üzerindeki etkisi de incelenmiş sonuç olarak ikinci kademe öğrencilerinin birinci kademe öğrencilerinin davranışları üzerinde olumsuz etkiye sahip oldukları bulunmuştur.

Başar ve Akan (2010) çalışmada sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıktığı durumlarda müdahale yönetimini belirlerken öğrencilerin yaptırım kararlarına katılmaları hâlinde ne tür sonuçlarının olacağı araştırılmıştır. Çalışmada gözleme dayalı nitel bütüncül tek durum desen araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada Uşak Merkez Atatürk İlköğretim Okulunda 2005-2006 ile 2009-2010 eğitim öğretim yılları arasındaki beş yıllık süreçte 1-5/F sınıfında okuyan 17 erkek, 13 kız olmak üzere 30 öğrencinin sınıf içi davranışları gözlenmiştir. Bu süreçte öğrenciler istenmeyen davranışları gösterdiklerinde geleneksel ceza uygulaması yerine kendilerinin de içinde yer aldığı bir kurul tarafından belirlenen yaptırımlar uygulanmış, beş yıllık sürede öğrencilerin istenmeyen öğrenci davranışlarını gösterme ve sönme düzeylerine bakılmıştır. Yürütülen çalışmalar sonucunda daha önce görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığı derecesinde belirgin bir azalma veya tamamen sönme meydana geldiği görülmüştür. Öğrencilerin “biz” bilinciyle demokratik bir tutum sergileyerek sınıf yönetimine katılma becerisini kazandıkları gözlenmiştir.

Hemde (2010) tarafından yapılan yüksek lisans tezi ilköğretim I. kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları disiplin sorunlarını ve sınıf öğretmenliklerin uygulamış oldukları çözüm yöntemlerinin belirlenmesi amacıyla genel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini 2009-2010 öğretim yılında Konya İli Karapınar ilçesi merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma için gerekli veriler Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan iki öğretim üyesi ve bir Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme uzmanının görüşlerine başvurmak suretiyle oluşturulan ve altı sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulanmasıyla elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: Öğretmenlerin sınıfta en sık karşılaştıkları disiplin problemleri öğretmene saygısızlık yapmak, arkadaşlarına saygısızlık yapmak, kötü sözler kullanmak, arkadaşlarıyla dalga geçmek, arkadaşlarına küsmek, birbirilerini sürekli şikâyet etmektir. Öğretmenler, karşılaştıkları disiplin problemlerinin nedenleri olarak en sık aileden kaynaklanan sebepleri göstermektedirler. Yine öğretmenler, karşılaştıkları disiplin problemlerini çözmek için en çok "öğrenci ile birebir görüşerek ikaz etmek", "bağırarak", "ceza ve ödül yöntemiyle disiplin altına almak", "ayakta bekletmek", ve "notla tehdit etmek" yöntemlerini kullanmaktadırlar.

Parlakkaya (2010) tarafından yapılan yüksek lisans tez çalışmasının amacı göçe bağlı olarak ilköğretim okullarında yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma sahası olan Kocaeli ili Dilovası ilçesi yoğun göç alan bir yerleşim yeridir. Öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara göre, en çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları, öğrencilerin birbirine karşı şiddet uygulaması, dil sorunu, ders araç gereçlerini getirmeme, küfürlü konuşma, ders araç gereçlerine zarar verme ve devamsızlık olarak belirlenmiştir.

Sirkeci (2010) tarafından yapılan araştırma özel ve devlet ilköğretim okulu birinci kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi ve sınıf disiplinini sağlamada öğretmenler tarafından yaklaşımların belirlenmesi amacıyla yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Kahramanmaraş il merkezindeki devlet ve özel ilköğretim

kurumları birinci kademesinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma evrende çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre özel okulda görev yapan öğretmenler, devlet okullarında görev yapan meslektaşlarına göre daha az disiplin sorunuyla karşılaşmaktadırlar. Bayan öğretmenler, sınıftaki disiplin sorunlarının üstesinden gelebilmek için ailelerle işbirliğine, erkek öğretmenlerden daha fazla yer vermektedirler. Öğretmenler, meslekteki çalışma süreleri arttıkça, sınıf disiplinini sağlamak için okul yönetimiyle daha fazla işbirliği yapmaktadırlar. Sınıftaki öğrenci sayısı arttıkça, öğrenciden kaynaklanan disiplin sorunları artmakta, sınıf iç düzenlemeler zorlaşmakta ve ailelerle işbirliği güçleşmektedir. Disiplin sorunlarına yaklaşım açısından, açık öğretim ve eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlerinin görüşleri benzerlik gösterirken; eğitim fakültesi mezunlarının görüşleri diğer okul mezunlarının görüşleri ile benzerlik taşımaktadır.

Şentürk (2010) tarafından yapılan araştırmanın amacı öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumlarının belirlenmesine dönük bir ölçeğin geliştirilmesi ve bu ölçek ile belirlenen öğretmen tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaçla araştırma kapsamında “Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeği” geliştirilmiştir. Araştırma tarama modelinde olup tutumların bazı değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi yönüyle ilişkisel tarama modelini de kapsamaktadır. Çalışmanın örneklemini Van ili belediye sınırları içindeki ilköğretim okullarında görev yapan 361 öğretmen oluşturmuştur. Örnekleme çeşitli branşlardan 191 erkek ve 170 bayan öğretmen yer almıştır. Araştırma sonucunda geliştirilen “Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumları Ölçeği (SİDÖTÖ)” beşli Likert tipindedir ve 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçek duyuşsal ve davranışsal boyut olmak üzere iki faktörlüdür. Örnekleme yer alan öğretmenlerin yarısından fazlasının (%56,8) istenmeyen davranışlara yönelik tutum bakımından olumsuz ya da olumlu bir eğilime sahip olmadığı, olumsuz tutuma sahip bireylerin (%26) olumlu tutuma sahip olanlardan (%17,2) fazla olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin SİDÖTÖ Ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar ve tutum düzeyleri çalışılan okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, cinsiyet, kıdem, branş, medeni hâl ve mezun olunan fakülte değişkenleri bakımından incelenmiştir. Bu değişkenlerden sadece cinsiyetin öğretmenlerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığa yol açtığı bulunmuştur. Buna

göre istenmeyen davranışlara yönelik tutum bakımından kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha olumsuz tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Yıldırım (2010) tarafından yapılan ve “Sınıf İçi Disiplin Sorunları İle Anababa Tutumları Arasındaki İlişki” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının amacı birçok ilköğretim okulunda öğretmenlerin karşılaştıkları sınıf içi disiplin sorunları ile bu sorunları sergileyen öğrencilerin ana baba tutumları arasında anlamlı bir ilişkisinin olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Sınıf içi disiplin sorunları birçok çalışmada sadece öğretmeni rahatsız eden davranışlar olarak ele alınırken, bu çalışmada sınıf içinde öğretmeni rahatsız etmeyen, öğrencinin sağlıklı gelişimi için öğrencide gözlenmesi gereken fakat gözlenmeyen davranışlar da aşırı kontrollü disiplin sorunları olarak ele alınmıştır. Öğrencilerin sınıf içinde göstermiş oldukları disiplin sorunları aşırı kontrollü disiplin sorunları ve kontrolsüz disiplin sorunları olmak üzere iki tür olarak incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma evrenini Erzurum ili Yakutiye ilçesi ilköğretim okullarındaki 7. ve 8. sınıf kız ve erkek öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma evreninde amaçlı örneklem yoluyla gelir düzeyi yüksek, orta ve düşük olmak üzere 4 okul belirlenmiş, 40 öğretmen, 399 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin demokratik ana baba tutumu puanı arttıkça sınıf içi disiplin sorunlarının azaldığı, otoriter ana baba tutumu puanı arttıkça sınıf içi disiplin sorunlarının arttığı, ailenin ekonomik durumu iyileştikçe öğrencilerin sınıf içi disiplin sorunlarının azaldığı bilgilerine ulaşılmıştır.

Danaoğlu (2009) tarafından yapılan yüksek lisans tezinin amacı sınıf ve branş öğretmenlerine göre ilköğretim 5. sınıflarda karşılaşılan istenmeyen davranışlar ve baş etmede kullanılan stratejilerin neler olduğunun incelenmesidir. Araştırma evrenini 2008–2009 eğitim öğretim yılında Şırnak ili Cizre ilçesinde bulunan ilköğretim okullarındaki 5. sınıflarda derslere giren sınıf ve İngilizce öğretmenleri oluşturmaktadır. Nicel ve nitel araştırma modellerinin ikisi kullanılarak desenlenen araştırmada örnekleme yöntemi olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda Cizre merkez ve merkeze bağlı köyler de dahil olmak üzere toplam 18 ilköğretim okulundaki 84 sınıf öğretmeni ve 31 İngilizce öğretmeni olmak üzere toplamda 115 öğretmene ulaşılarak anket uygulanmıştır. Anket uygulanan öğretmenlerden gönüllülük esasına dayalı olarak 6 sınıf öğretmeni ve 6 İngilizce öğretmeni olmak üzere toplam 12 öğretmenle de görüşme

yapılmıştır. Sınıf öğretmenleri en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışları; birbirleriyle konuşmak, söz hakkı almadan konuşmak, dersin akışını isteyerek bozmak, arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek, ödev yapmamak, verilen görevleri yerine getirmemek, küfür etmek, yalan söylemek, hırsızlık yapmak ve öğretmeni dinlememek olarak belirtirken; İngilizce öğretmenleri ise en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışları; birbirleriyle konuşmak, dersin akışını isteyerek bozmak, birbirlerini şikâyet etmek, arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek, küfür etmek, yalan söylemek, derste ders dışı şeylerle uğraşmak olarak belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri karşılaştıkları istenmeyen davranışlar karşısında en çok sözlü uyarı (söz ile uyarı), davranışın nedenini araştırma (soru sorma), beden dili (göz teması kurma), görmezden gelme ve davranış düzenleme (açıklama yapma) stratejilerini kullanırken; İngilizce öğretmenlerinin sözlü uyarı (söz ile uyarı), davranışın nedenini araştırma (dersten sonra konuşma), ceza verme (eksi not), görmezden gelme ve davranış düzenleme (açıklama yapma) stratejilerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Elban (2009) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde ilköğretimdeki öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışlar, bu davranışlara karşı uyguladıkları çözümler ve bu çözümlerin sonucunda istenmeyen davranışın tekrarlanma (sönme) durumunu belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Konya ili Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilk öğretim okullarında görev yapan I. kademe sınıf öğretmenleri ve II. kademe branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi 2008-2009 öğretim yılında Konya ili Selçuklu, Meram ve Karatay ilçelerinden seçilen 5 ilköğretim okulunda görev yapan 52'si I. Kademe, 51'i II. Kademe olmak üzere toplam 103 öğretmen oluşturmıştır. Araştırmada nitel araştırma metodolojisi içinde yer alan görüşme tekniği kullanılmıştır ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre I. kademe öğretmenlerin sınıflarında en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar “ İzin istemeden konuşmak”, “Sınıfta izinsiz dolaşmak”, “Arkadaşlarını şikâyet etmek”, “Küfür etmek”, “Kavga etmek” ve “Yalan söylemek” tir. II. Kademe sınıf öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar “ Ders esnasında ders dışı etkinliklerle ilgilenmek”, “dersi dinlememek”, “İzin almadan konuşmak”, “Derse hazırlıksız gelmek”, “Kavga etmektir” tir. Öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışlara karşı en çok “öğrenci ile konuşmak”, “Dersi öğrencinin dikkatini çekecek şekilde işlemek”, Aile ile

iletişimi kurmak”, Yapmaktan hoşlandığı etkinliklerden öğrenciyi mahrum bırakmak” yöntemlerini kullanmaktadırlar. İstenmeyen davranışların tekrarlanma (sönme) durumu ise her öğrencide farklılıklar göstermektedir.

Keskin (2009) tarafından yapılan yüksek lisans tezi sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecine ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla yapılmıştır. Tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak gerçekleştirilen araştırmada; sınıf öğretmenlerinin sınıflarında karşılaşmış oldukları istenmeyen öğrenci davranışları, istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları yöntemler, sınıf ortamının düzenlenmesi ve ikliminin olumlulaştırılması, istenmeyen öğrenci davranışlarının önceden tespit edilerek önlenmesi, sınıf kurallarına uyum sağlanmasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili Sultanbeyli ilçesi sınırları içerisinde 13 ilköğretim okulunda görev yapan 159 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket ile elde edilmiştir. Öğretmenlerin gözlemlemiş oldukları istenmeyen öğrenci davranışları ders düzenini bozucu hafif şiddette istenmeyen davranışlardır. En sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar; arkadaşlarını sürekli şikâyet etme, izin almadan konuşmadır. Sınıfta en az karşılaşılan istenmeyen davranış hırsızlık yapma, öğretmenlerine saygısızlık yapmadır. Öğretmenler istenmeyen davranışlara karşı öncelikle beden dilini ile beraber sözel yöntemler kullanmakta ileri davranış problemlerinde durumu değiştirme yöntemlerine yer vermektedirler. Öğretmenler fiziksel ceza yöntemini tercih etmemekle birlikte, uygulayan öğretmenlerde yok değildir. Öğretmenler en fazla, öğrenciyi dinler ve açık iletişimde bulunurum, bakışlarıyla ikaz ederim, sorunun nedenlerini araştırırım yöntemlerini kullanmaktadır. Öğretmenler sınıflarında demokratik bir ortam oluşturmakta ve sınıf ortamının düzenlenmesi için gerekli çalışmaları yapmaktadır.

Özdemir (2009) tarafından yapılan araştırmanın amacı, sınıf içinde görülen istenmeyen öğrenci davranışları ile öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını, tükenmişlik düzeylerinin kişisel ve mesleki değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak ve istenmeyen öğrenci davranışlarından hangilerinin tükenmişlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu belirlemektir. Bu amaçla, 2007-2008 eğitim-öğretim yılında, Şanlıurfa ili Merkez ilçe ilköğretim okullarında görevli 500 öğretmene anket uygulanmış, anketlerden 405 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeli olup nicel yaklaşım

kullanılmıştır. Araştırma, kişisel ve mesleki bilgileri içeren ölçek, sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığı anketi ve Maslach Tükenmişlik Envanteri ile toplanan veriler üzerinden yürütülmüştür. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.1. Öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışı“ arkadaşlarını sürekli şikâyet etme”, en az karşılaştıkları davranış ise “derste uyuma” davranışdır. 2. sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığına ilişkin öğretmenlerin görüşleri; Cinsiyete göre, sadece “arkadaşlarının, sınıfın, öğretmenin eşyalarına zarar verme” davranışında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık göstermekte diğer davranışlarda anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Branşa göre, beş tane davranışta istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermekte, diğer davranışlarda göstermemektedir. İstatistiksel bakımdan anlamlı farklılık görülen davranışlarda sınıf öğretmenliği dışındaki branş öğretmenlerinin sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışları daha fazla görülmektedir. Mesleki kıdem değişkenine göre, istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık göstermekte, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerle mesleğin sonuna yaklaşmış öğretmenlerin sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışları daha fazla görülmektedir.

Özer (2009) tarafından yapılan araştırma fakülte-uygulama okulu işbirliği modeli kapsamında öğretmenlik uygulaması dersini alan öğretmen adaylarının sınıf içinde gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullanılabilecek stratejilere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2007–2008 eğitim-öğretim yılında Ereğli Eğitim Fakültesi son sınıflarında öğrenim görmekte olan 302 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının sınıf içinde en sık karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışları “Komik olmaya çalışmak”, “Sınıfta izin almadan konuşmak” ve “Yüksek sesle konuşmak”tır. Öğretmen adaylarının sınıf içinde gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları, adayların cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Adayların sınıf içinde gözlemlediği istenmeyen öğrenci davranışları adayların öğretmenlik uygulamasını gerçekleştirdikleri sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Öğretmen adaylarının istenmeyen öğrenci davranışı ile baş etmede kullandıkları stratejiler “Sözlü uyarma”, “Sınıf kurallarının hatırlatılması”, “Öğrencinin yerini değiştirme”, “Dersin işlenişinde değişiklik yapma” ve “Göz teması” stratejileridir.

Kara (2008) tarafından yapılan yüksek lisans tezi İstanbul ili Ümraniye İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmî ilköğretim okullarında 4. ve 5. sınıfları okutan bayan sınıf öğretmenlerin, öğrencilerinin sınıf içi olumsuz davranışlarına verdikleri tepkilerin neler olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan anket İstanbul ili Ümraniye ilçesinde 37 resmî ilköğretim okulunda görev yapan, 4. ve 5. sınıflara eğitim veren 150 bayan öğretmene uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; bayan öğretmenlerin öğrencilerinin disiplin dışı davranışlarına en fazla “yapıcı eleştirilerde bulunurum”, “öğrenciyle göz teması kurarım” ve “davranışın olumsuz sonuçlarını anlatırım” tepkilerini gösterdikleri ve en az “farkına varamam”, “fiziksel olarak cezalandırırım” ve “sınıfın tamamını eleştiririm” tepkilerini verdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca, bayan öğretmenlerin sınıf içi disiplin dışı davranışlara gösterdikleri tepkilerin, kişisel niteliklere göre farklılaştığı; 4. sınıf öğrencilerine 5. sınıf öğrencilerine göre bayan öğretmenlerin daha olumlu tepkiler verdikleri ve evli, çocuk sahibi öğretmenlerin tepkilerinin de bekar ve çocuksuz öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, yaş, medeni durum, mesleki kıdem ve sınıflarındaki öğrenci sayısı değişkenleri açısından ise disiplin dışı davranışlara gösterdikleri tepkilerin değişmediği belirlenmiştir.

Kocabey (2008) tarafından yapılan yüksek lisans tezinin amacı “2005–2006 eğitim-öğretim döneminden itibaren ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanan ve yürürlükten kaldırılan programa göre yaklaşım farklılığı içeren 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında ilköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını tespit ederek bu davranışların nedenleri hakkında öğretmen görüşlerini almaktır. Araştırma evrenini 2007–2008 eğitim öğretim döneminde Adana ili Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 2. 3. ve 4. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı ve deseni çerçevesinde araştırma evreninden örneklem alma ve çalışma grubu belirleme yoluna gidilmiştir. Araştırma nicel ve nitel araştırma modellerinin birlikte kullanılarak desenlendiği için farklı örneklem alma teknikleri kullanılmıştır. Amaç doğrultusunda, küme örnekleme yöntemi ile belirlenen 300 öğretmen ile anket uygulaması yapılmış, anket uygulaması yapılan öğretmenler arasından amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen öğretmenlerden 15’ i ile görüşme ve 5’ ile de gözlem uygulamaları yapılmıştır. Sonuçlara göre öğretmenler arkadaşlarına

karşı saldırgan davranışlar sergilemek, arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak, dikkat dağınıklığını, sürekli konuşarak diğer öğrencileri çalışmalarında rahatsız etmek, dersi aksatmaya yönelik kasti konuşmak davranışları öğretmenler tarafından en fazla istenmeyen davranış olarak ifade edilen davranışlar olmuşlardır. Gözlem bulgularına göre de sınıflarda en fazla gözlenen istenmeyen davranışlar, izin almadan konuşma, yerinden kalkma ve sınıfta dolaşma, arkadaşının ya da öğretmenin sözünü kesme, düzensiz söz hakkı isteme davranışları olmuştur. Görüşme bulgularına göre istenmeyen davranışlarla sınıfta karşılaşma açısından öğretmenler yeni ilköğretim programının olumlu etki yarattığını ve istenmeyen davranışlarla karşılaşılma sıklığının azaldığını ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular karşılaştırıldığında öğretmenlerin anket ve görüşmelerde ifade ettikleri istenmeyen davranışlarla sınıf gözlemlerinde karşılaşılanlar arasında farklılıklar oluşmuştur.

Özer-Özgözü (2008) tarafından yapılan yüksek lisans tezinin amacı lise sınıflarında oluşan istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğunu; öğretmenlerin bu davranışlarla baş etmede hangi stratejileri kullandıklarını; istenmeyen öğrenci davranışlarıyla lise öğretmenlerinin kullandıkları baş etme stratejileri arasındaki ilişkiyi; öğretmenlerin kullandıkları baş etme stratejilerinin öğretmenlerin cinsiyeti, kıdemi, branşı, görev yaptıkları okul türü ve derse girdikleri sınıf seviyeleri değişkenleri açısından aralarındaki ilişkileri incelemektir. Araştırma sonucunda "Arkadaşları ile aralarında konuşma", "dersi dinlememe (hayal kurma, uyuma, ders dışı şeylerle ilgilenme)", "izin almadan konuşma" davranışlarının sınıflarda en sık görülen davranışlar olduğu belirlenmiştir. "İsmiyle uyarma", "görmezden gelme", "kuralları hatırlatma", "göz iletişimi kurma", "azarlama" ve davranışa ilişkin uyarı" stratejilerinin ise öğretmenler tarafından en sık kullanılan baş etme stratejileri olduğu belirlenmiştir.

Sipahioğlu (2008) tarafından yapılan araştırma, ilköğretim okulları birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin, karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve yönetilmesi için hangi yöntemleri kullandıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini ve örneklemini 2007–2008 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Narlıdere ilçesinde bulunan 9 resmî ve 1 özel ilköğretim okulu birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin en çok tercih ettikleri önleyici yaklaşımların "Öğrencilerime isimleriyle hitap eder, kişiliklerine saygı

gösteririm.”, “Hangi davranışların istenen, hangi davranışların istenmeyen olduğunu net olarak açıklarım.”, “Öğrencilerimi ayırmam, adil ve tarafsız olurum.”, “Sınıf başkanını öğrencilerim seçer.” olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin en çok tercih ettikleri yönetici yaklaşımların ise “Göz teması kurarım.”, “Doğru davranışlar üzerinde dururum.”, “Yaptığı davranışların sonuçlarını hatırlatırım.”, “Öğrencinin ismini söylemeden, tüm sınıfa sınıf kurallarını hatırlatırım.” ve “Ailesi ile görüşürüm.” olduğu belirlenmiştir. Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve yönetilmesine ilişkin öğretmen görüşleri arasında bağımsız değişkenler açısından 2 farklılaşma bulunmuştur. Birinci olarak, öğretmenlerin mezun oldukları okul değişkenine göre istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ile ilgili görüşlerinde, ikinci olarak, öğretmenlerin görev yaptıkları okullara göre istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ile ilgili görüşlerinde $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğu anlaşılmaktadır.

Vatansever (2008) araştırmasında İlköğretim 2. Kademedede Matematik, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi ve Türkçe branşlarında disiplin sorunlarının hangi durumlarda ve ne sıklıkta meydana geldiğini ve baş etme yollarının neler olduğu birbiriyle karşılaştırılarak belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma anketleri İstanbul ili Bakırköy ilçesine bağlı, hepsi devlet okulu olmak üzere 20 ilköğretim okulundaki 160 öğretmen ve 240 öğrenci denek üzerinde uygulanmıştır. Biri öğretmenlere, biri öğrencilere olmak üzere iki anket uygulanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda; Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri alanlarında disiplin sorunlarının görülme sıklığı ve baş etme yolları açısından belirgin farklılıklar görülmemiştir. Araştırmanın bazı önemli sonuçları şunlardır: özellikle sosyal bilimlerde fen bilimine oranla belirin bir fark olmamakla birlikte biraz daha fazla problem yaşanmaktadır. Öğrenciler genelde derslerde sıkıldıkları için uygunsuz davranışlarda bulunmaktadırlar. Özellikle disiplin sorunlarının kaynakları konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında farklılık çıkmıştır.

Beşdok (2007) tarafından yapılan yüksek lisans tezi, ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliklerinin değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada; ortaöğretim öğretmenlerinin sınıflarında karşılaşmış oldukları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme düzeylerine ve kullandıkları yöntemlere ilişkin

öğretmenlerin görüşleri alınmış ve öğretmenlerin kendi yeterlik düzeylerine ilişkin görüşlerinin değişkenlere göre farklılığı saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin yeterlik düzeyine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri alınarak, öğretmenlerin görüşleriyle karşılaştırma yapılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini 2005-2006 öğretim yılında Kayseri ili merkezinde farklı okul türlerinde görev yapan ortaöğretim öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre istenmeyen öğrenci davranışlarının eğitim-öğretim etkinliklerini güçleştirici boyutlara ulaşmadığı, öğretmenlerin sınıf içinde istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemede kendilerini yeterli düzeyde gördükleri, öğretmenlerin yeterlik düzeyleri açısından, yönetici ve öğretmen görüşleri arasında ciddi bir fark olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok kullandıkları yöntemler, doğru davranışı ve olumlu sonucu belirtme, göz teması ve sözsüz uyarıcılar ile uyarma, sorumluluk verme, öğrenci ile bireysel konuşma, sınıf kurallarını hatırlatma, sözlü uyarıda bulunma, ders konusunda veya yönteminde değişiklik yapmadır. Öğretmenlerin en az kullandıkları yöntem ise, fiziksel ceza verme, dokunarak veya fiziksel temasla uyarmadır.

Boyraz (2007) tarafından yapılan yüksek lisans tezinin amacı Kırıkkale ili merkez ve ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapan aday öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarını ve nedenlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve teorik kısım oluşturulmuştur. Araştırma genel tarama modelinde yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak Aksoy (1999) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Kırıkkale ili evreni olarak seçilmiş ve buradaki 127 ilköğretim okulunda görev yapan 186 aday öğretmenin tamamına anket uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre aday öğretmenlerin sınıf içinde en sık karşılaştıkları disiplin sorunu öğrencilerin izin istemeden konuşmalarıdır. Aday öğretmenlerin sınıf içinde karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenlerinden en önemlisi ise ailelerin çocuklarının eğitimine olan ilgisizliğidir. Aday öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunlarına ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri ve öğrenci sayıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken; sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aday öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri ve sınıf seviyesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken;

öğrenci sayılarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bulunan bu fark, sınıftaki öğrenci sayısı 10-34 olan aday öğretmenlerin lehinedir.

Gökdoğan (2007) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Kayseri İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde resmî ilköğretim okullarında ve özel ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin istenmeyen davranışlarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Literatür taramasına dayalı ve uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket ile veriler toplanmıştır. Her iki okul türünde toplam 245 sınıf öğretmenine anket uygulanmıştır. Bu öğretmenlerin 79'u özel ilköğretim okullarında, 166'sı resmî ilköğretim okullarında görevlidir. Öğrencinin istenmeyen davranışlarının gözlenme sıklığına göre hem resmî okullarda hem de özel okullarda belirgin bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Gözlenme sıklığına göre en fazla karşılaşılan davranışlar “Arkadaşlarını sürekli şikâyet etme”, “İzin almadan konuşma”, “Planlı ve düzenli çalışmama”, “Ders dinlememe”, “Derste başka şeylerle uğraşma”, “Arkadaşlarıyla kavga etme” olarak karşımıza çıkmaktadır. En az gözlenen davranışlar açısından da benzerlik bulunmaktadır. Bu davranışlar ise “Kopya çekme, çektirme”, “Ders esnasında bir şeyler yiyip içme”, “Derse geç gelme”, “Öğretmenine saygı göstermeme”, “Arkadaşlarının eşyalarını izinsiz kullanma”, “Arkadaşlarını aşağılama ve dışlama” olarak tespit edilmektedir. Gözlenme sıklığını etkileyen değişkenler olarak düşünülen sınıf yönetimi dersi alıp almama ve cinsiyet, davranışın gözlenme sıklığını etkilemede anlamlı bir fark oluşturmadığı ortaya çıkmaktadır.

Özbebit (2007) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde İngilizce öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, sınıf yönetim teknikleri ve bunların kullanım sıklıkları öğretmen görüşlerine göre incelenmiştir. Öğretmen görüşlerinin cinsiyete, kıdeme ve çalıştıkları okul düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Kayseri ilindeki ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan 216 İngilizce öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonunda istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklığının İngilizce öğretmenin cinsiyeti, kıdemi ve çalıştığı okul düzeyi açısından anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, küçük müdahale stratejilerinin kullanım sıklığı açısından kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemezken, ilköğretim 1. ve 2. kademedeki görev yapan

öğretmenler ile ortaöğretimde görev yapan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir. Orta vadeli müdahale stratejileri açısından incelendiğinde de ilköğretim 1. ve 2. kademedeki görev yapan öğretmenlerle ortaöğretimde görev yapan öğretmenler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Uzun vadeli etkin müdahale stratejileri kıdem, cinsiyet ve okul düzeyi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Yegin (2007) yaptığı yüksek lisans tezinde meslek liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin davranış ve tutumlarının, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik etkilerini saptamaya çalışmıştır. Araştırma İstanbul Anadolu yakasında bulunan endüstri meslek liselerinin bilişim teknolojileri, elektrik elektronik teknolojisi, makine teknolojileri ve metal teknolojileri meslek alanlarında okuyan öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrenciler genellikle, okul yönetimiyle ilgili olarak; çeşitli nedenlerle kendilerinden para toplandığında, özgürlükleri kısıtlandığında, ihtiyaçları karşılanmadığında, taleplerini yerine getiremediklerinde, sürekli ve yoğun denetim altında tutulduklarında bunların neden olduğu olumsuz davranışlara yöneldikleri görülmüştür. Öğrencilerin öğretmenleriyle ilgili olarak; not ile tehdit edildiklerinde, öğrenciler arasında ayırım yaptıklarında, güven eksikliğinde, baskıcı ve sert tavırlarla karşılaştıklarında, değer verilmediğinde, saygı ve sevgi duyulmadığını hissettiklerinde huzursuzluk yaşadıkları anlaşılmıştır. Bu huzursuzlukların da olumsuz davranışlara kaynaklık yaptığı görülmüştür.

Altinel (2006) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde İngilizce öğretmenlerinin ve diğer ders öğretmenlerinin 7. sınıflardaki istenmeyen davranışları algılamaları, nedenleri ile karşılaştıkları istenmeyen davranış türleri araştırılmıştır. Bununla birlikte, istenmeyen davranış gösteren öğrencilerin istenmeyen davranışları nasıl açıklayıp yorumladıkları, bu davranışların nedenleri ile öğretmenlerin uyguladıkları müdahale yöntemleri hakkındaki görüşleri de incelenmiştir. Bu çalışmanın katılımcılarını 6 İngilizce öğretmeni, 6 farklı ders öğretmeni ile 22 istenmeyen davranış gösteren öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmada Adana ili, Seyhan ilçesinde yer alan okullar içerisinde alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyler için, her düzeyden ikişer okul olmak üzere toplam 6 okul seçilmiştir. Araştırma için gerekli olan veriler gözlem, görüşme ve anket kullanılarak toplanmıştır. Verilere göre istenmeyen davranış gösteren öğrencilerin

istenmeyen davranışlarla ilgili yorumları ile öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla ilgili yorumları genellikle benzerlik göstermemektedir. Öğretmenler istenmeyen davranış ders akışını bozma, başka şeylerle ilgilenme, arkadaşıyla konuşma, gürültü yapma ve buna benzer davranışlar olarak algılarken, istenmeyen davranış gösteren öğrenciler ise kavga etme, arkadaşıyla konuşma, dersin akışını bozma, dersi dinlememe, öğretmene saygısızca davranma gibi davranışlar olarak algılamışlardır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin istenmeyen davranışın nedenleri hakkındaki algılayışları da birbirinden oldukça farklılık gösteren diğer bir sonuçtur. Öğretmenler, sosyoekonomik düzey, medya, sınıf mevcudu ve ailenin özellikleri gibi nedenleri istenmeyen davranışların ana nedenleri olarak görürlerken, öğrenciler ise sıkılma, arkadaşını model alma, dalga geçme, kızdırma, öğretmene tepki ve ailenin çocuğa ilgisizliği gibi nedenleri istenmeyen davranışların ana nedenleri olarak görmüşlerdir. Öğretmenler istenmeyen davranışları önlemede aile ile görüşme, sözel uyarı, öğrenci ile görüşme, tehdit etme ve sorumluluk verme gibi sözel stratejiler ile göz teması kurma gibi sözel olmayan strateji ve göz ardı etme stratejisini de kullanmışlardır. Öğretmenler kullandıkları bu yöntemlerin sınıfın düzeyine göre değişmediğini belirtmişlerdir. İstenmeyen davranış gösteren öğrenciler ise öğretmenlerin kullandıkları bu yöntemleri çoğunlukla beğendiklerini ifade etmişlerdir.

Çifçi (2006) tarafından yapılan yüksek lisans tezi beden eğitimi öğretmenleri ve diğer öğretmenlerin şiddete başvurup başvurmadıklarını, eğer başvuruyorsa bunun türünü, şeklini ve düzeyini; cinsiyet, medeni durum ve yaş değişkenleri açısından araştırmak ve bu durumu, ortadan kaldırmak için öneriler geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Mersin il merkezinde bulunan 20 ilköğretim ve 14 ortaöğretim okulundan; 8. ve 11. sınıflarda okuyan 564 kız, 654 erkek olmak üzere toplam 1218 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen 18 maddelik bir anket formu ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin % 54.8'i okulda öğretmenleri tarafından şiddete uğramaktadır. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre öğretmenlerinden daha fazla şiddet görmektedir. Şiddeti en fazla okul yöneticilerinin uyguladığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin % 19.5'i fiziksel, % 21.8'i duygusal anlamda beden eğitimi öğretmenleri tarafından şiddet görmektedir. Beden eğitimi öğretmenleri, fiziksel olarak en fazla “şınay, mekik çekirme; top fırlatma; koşturma”; duygusal olarak “aşağılama ve sınıfta yalnız bırakma” şeklinde şiddet

uygulamaktadır. Beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerine fiziksel ve duygusal şiddet uygulayıp uygulamadıkları; cinsiyet, medeni durum ve yaş değişkenlerine bağlı olarak incelenmiş ve fiziksel şiddet açısından medeni durum, duygusal şiddet açısından ise cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Beden eğitimi öğretmenlerin en fazla “sınıf düzenini bozucu davranışlarda bulunma” nedeniyle öğrencilere şiddet uyguladığı tespit edilmiştir. Öğrenciler, şiddeti çoğunlukla derslikte görmektedir. Ayrıca, şiddet gören öğrencilerin davranışlarında düzelmenin aksine hiçbir değişiklik olmadığı hatta daha da bozulduğu ve öğrencilerin bir sorun karşısında çözüm olarak şiddet uygulama eğilimli oldukları saptanmıştır.

Erol (2006) yüksek lisans tezinde ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin; sınıf yönetimi açısından gerekli olan düzenlemeleri ve davranışları yerine getirip getirmediğini ve istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede kullandıkları yöntemleri kendi görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçlamıştır. Konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve teorik kısım oluşturulmuştur. Araştırma genel tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanıp uzman görüşüne sunulduktan sonra oluşturulan 40 soruluk likert tipi anket, Afyonkarahisar merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 213 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Sınıf yönetimi açısından gerekli düzenlemeleri ve davranışları yerine getirmede ve istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede kullandıkları yöntemlerde kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere, 40-49 yaş grubundaki öğretmenlerin diğer yaş gruplarındaki öğretmenlere, Eğitim Yüksek Okulu ve Lisans Tamamlama mezunu olan öğretmenlerin diğer okul mezunu olan öğretmenlere, diğer bölümlerden mezun olan öğretmenlerin sınıf öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlere, 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin diğer kıdemlerdeki öğretmenlere, 2. sınıflı okutan öğretmenlerin diğer sınıfları okutan öğretmenlere, sınıf mevcudu 31-40 olan öğretmenlerin diğer kıdemlerdeki öğretmenlere göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları tespit edilmiş ve daha hassas davrandıkları ortaya çıkmıştır.

Kutlu (2006) tarafından yapılan yüksek lisans tezi, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecine ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla yapılmıştır. Tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak gerçekleştirilen araştırmada; sınıf öğretmenlerinin sınıflarında karşılaşmış oldukları istenmeyen öğrenci davranışları, istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları yöntemler, sınıf ortamının düzenlenmesi ve

ikliminin olumlulaştırılması, istenmeyen öğrenci davranışlarının önceden tespit edilerek önlenmesi, sınıf kurallarına uyum sağlanmasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinin değişkenlere göre farklılaştığı saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Kayseri ili Melikgazi ilçesi sınırları içerisinde 21 ilköğretim okulunda görev yapan 291 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir: Öğretmenlerin gözlemlemiş oldukları istenmeyen öğrenci davranışları ders düzenini bozucu hafif şiddette istenmeyen davranışlardır. En sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar; arkadaşlarını sürekli şikâyet etme, izin almadan konuşma, başarılı öğrencide ilgi isteği, tv dizilerindeki karakterlere özenme, ödevlerini yapmama, tahtayı karalamadır. Sınıfta en az karşılaşılan istenmeyen davranış hırsızlık yapmadır. Öğretmenler istenmeyen davranışlara karşı öncelikle sözel yöntemler ile beraber beden dilini kullanmakta ileri davranış problemlerinde durumu değiştirme yöntemlerine yer vermektedirler. Öğretmenler fiziksel ceza yöntemini tercih etmemekle birlikte, uygulayan öğretmenlerde az değildir. Öğretmenler en fazla, öğrenciyi dinleyip açık iletişimde bulunma, sorunu kendi çözmeye çalışma, bakışlarla ikaz etme, nasihat verme yöntemlerini kullanmaktadır. Öğretmenler sınıflarında demokratik bir ortam oluşturmakta ve sınıf ortamının düzenlenmesi için gerekli çalışmaları yapmaktadır.

Sadık (2006) tarafından yapılan çalışma öğrencilerin sınıf içinde istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullanılan stratejiler hakkında öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri ile Güvengen (Atılğan) Disiplin Modelini temele alarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine nasıl bir etkisinin olduğunu, aynı okulda derinlemesine inceleyen nitel/durumsal bir çalışmadır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir. Hangi davranışların istenmeyen davranış olduğu konusunda katılımcılar benzer tutum içinde olmuşlar, çoğunlukla toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları sınıf içinde istenmeyen davranış olarak nitelendirmişlerdir. Davranışın niçin problem olduğu ile ilgili olarak öğretmenler, davranışın daha çok kendilerine ve diğerlerine getirebileceği olumsuz akademik sonuçları, veliler kendilerinde yaratacağı olumsuz psikolojik ve sosyal sonuçları belirtmişlerdir. Öğrencilerin davranışlarının sonuçlarından haberdar olduğu, ancak erkek öğrencilerin, davranışlarının diğerleri üzerindeki psikolojik etkilerinin farkında olmadığı görülmüştür. Öğretmenler, davranışın sınıf içinde gözlenme sıklığını öğrenci ve velilere daha yüksek algılamışlardır. Sınıf gözlemlerine göre, problem

davranışların gözlenme sıklığı öğretmen ve öğrenci algılamalarından daha yüksek olmuştur. Veliler, istenmeyen davranışları öğretmen ve öğrencilere göre “en ciddi” algılayan grup olmuştur. Araştırmaya katılan gruplar problem davranışların nedenlerini öncelikle dışsal faktörlere bağlamış ve başkalarını suçlama yönünde tutum sergilemişlerdir. Öğretmenler, istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerini önleyici ve iyileştirici bir diğer ifadeyle olumlu algılamakta, öğrenciler ise öğretmenlerinin davranışlarının cezalandırıcı, korkutucu ve adaletsiz olduğunu düşünmektedir. Sınıf gözlemleri sırasında öğretmenlerin en yaygın kullandığı stratejiler sözlü uyarı (yüksek sesle bağırma), görmezden gelme, beden diliyle uyarı, azarlama ve gözdağı verme olmuştur. Öğrenci ve veliler evde istenmeyen davranışa karşı ilk tepkinin sinirli bir sesle bağırma, azarlama ve gözdağı verme olduğu, davranış tekrarlandığında ise fiziksel ceza uygulandığı konusunda hemfikir olmuşlardır. Öğretmenler ve veliler, disiplin problemlerinin çözümünde öğretmen-veli işbirliğinin gerekli olduğuna inanmaktadır. Veliler öğretmenden istenmeyen bir davranış yaptığında çocuğa kızmasını-bağırmasını ve dayak atmasını beklediğini, öğretmenler ise velilerden öncelikle çocuğa dayak atmamasını, sevgi ve ilgi göstermesini beklediklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler ise öğretmenlerinden en çok dayak atmamasını, ceza vermemesini ve sinirlenip bağırarak, onları korkutmamasını beklemektedir. Öğretmenler, okuldaki disiplin sorunlarının çözümüne yönelik öncelikle okulun fiziksel koşullarının iyileştirilmesi, eksik araç-gereç ve materyallerin tamamlanması, aile ile ilişkilerin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Veliler ise, fiziksel koşulların düzeltilmesinin yanı sıra, okulda güvenlik önlemlerinin alınması, çok ciddi sorunlar yaratan öğrencilerin okuldan uzaklaştırılmasını gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinde eğitim sonrası en büyük değişiklik “görmezden gelme” stratejisinin kullanımında gerçekleşmiş, sorun davranışı “görmezden gelme”, %23.5 oranında daha az kullanılan bir strateji olmuştur. Eğitim sonrası sözel uyarıların içeriğinde ve ifadesinde önemli değişiklikler meydana gelmiş, bağırma, azarlama ve gözdağı verme, aşağılayıcı söz söyleme-alay etme ve zorla özendirme yöntemleri daha az kullanılmıştır. Olumlu yöntemleri uygulayabilen öğretmenlerin, kaçınılması gereken stratejileri de kullanmaya devam ettikleri gözlenmiştir.

Yıldız (2006) tarafından yapılan “Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlarda Kullandıkları Önleyici Yaklaşımlar ve Bu Yaklaşımların Etkililiğine

İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tez araştırmasının amacı ilköğretim okullarında, sınıf içinde karşılaşılan istenmeyen davranışlar ile sınıf öğretmenlerinin bu davranışlarla baş etmede kullandıkları önleyici yaklaşımların neler olduğu ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın alanını, 2005-2006 eğitim-öğretim yılı içerisinde Sakarya ili sınırları içerisinde yer alan ilköğretim okullarında görev yapan 5. sınıf öğretmenleri ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada, 10 öğretmen ve 20 öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Öğretmen ve öğrenciler, aşırı ve aykırı durum örneklemesine uygun olarak seçilmişlerdir. Yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu ve öğretmen- öğrenci formları kullanılmıştır. Araştırma niteliksel olarak yapılmıştır. Araştırmada yalnız araştırmacı veri toplamıştır. Araştırmada toplanan veriler, içerik analizi yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Araştırmada, ilköğretim 5. sınıf öğretmen ve öğrencilerinin sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen davranışların, izinsiz konuşmalar (dersi bölme), kavgaya etme, etkinliklere katılmama (dersi dinlememe), söz dinlememe (saygısızlık), ödev yapmama, derse ilgisizlik, derste başka şeylerle ilgilenme, birbirlerini şikâyet etme, küfür etme, derse geç kalma, yalan konuşma, aşırı suskunluk, temizliğe dikkat etmeme, okul araç gereçlerine dikkat etmeme, zararlı ve yasak eşyalar taşıma, kopya çekme, öğrencinin kendine güvensizliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim 5. sınıf öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre, öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede kullandıkları önleyici yaklaşımların; sorumluluk verme (görevlendirme), öneride bulunma ve uyarma, göz teması kurma ve mimikle ifade etme, öğrencilerle olumlu iletişim kurma, ön sırada oturtma (grup değiştirme), aile ile işbirliği (ev ziyaretleri), sınıf kurallarını öğrencilerle hazırlama, sınıfta yok sayma (kayıtsız kalma), sınıfın derse katılımını sağlama, öğrenciye değerli olduğunu hissettirme, ben dili ile konuşma, motivasyon ağlama, materyal artırma, açık uçlu soru sorma, aynı davranışla karşılık verme, örneklerle sonuçları anlatma, korkutma, kızma, tehdit etme, öğretmenin sınıfta dolaşması, ceza verme, etkinlik yaptırma, toplantı düzenleme olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırmada, öğretmenlerin ve öğrencilerin istenmeyen davranışları önlemede, “sınıf kurallarının öğrencilerle beraber hazırlanması”, “öğrenci beklentilerine öğretmenler tarafından cevap verilmesi”, “okul yöneticileri ve rehberlik uzmanları ile işbirliği yapılması”, “öğretmenlerin tutum ve davranışlarına dikkat etmeleri”, “öğretmenler arası işbirliği yapılması”, “tahmin

mekanizmasının (öğretmenin, öğrencinin yapacağı davranışı önceden kestirebilme becerisi) kullanılması”, “sınıfın fiziki durumunun düzenlenmesi”, “sınıf toplantıları düzenlenmesi”, “okul veli işbirliği yapılması”, “derste öğrenciye uygun etkinlikler yaptırılması”, “ders kazanımlarının günlük hayattan oluşu”, “öğrencilerin derse aktif katılımın sağlanması”, “öğrencilere grup çalışmaları yaptırılması” yaklaşımlarını etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

Ergün ve Yüksel (2005), 2003-2004 öğretim yılında Afyon merkez ilçeye bağlı 19 ilköğretim okulundaki 107 sınıf öğretmenine bir anket uygulayarak yapmış oldukları araştırmada ilköğretim birinci kademedeki istenmeyen öğrenci davranışlarının öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğü ve öğretmenlerin bunlar ile başa çıkmak için hangi yolları kullandıklarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulguların, cinsiyet, mezun olduğu okul, mesleki kıdem, medeni durum ve SED değişkenlerine göre farklılıkları incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının; konuya veya çalışmaya dikkatini toplayamama, bir yerde uzun süreli oturamama, derste sıraların arasında dolaşma, verilen ödevleri yapmama ve kavga etme olarak belirlenmiştir. İstenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede öğretmenler, öğrenciyi uygun bir dille uyarma, örnek gösterme, öğrenci ile dersten sonra konuşma, yöntemlerini kullanmaktadırlar.

Mursal (2005) tarafından yapılan yüksek lisans tezinin amacı, ilköğretim okullarındaki 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içinde istenmeyen davranışlar göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın evrenini, 2004–2005 öğretim yılında Bolu ili merkez ilçedeki tüm ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1- Sosyal beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin; öğrencisiyle alay etmesinin, öğrencilerini birbiriyle kıyaslamasının, sınıf kurallarını uygularken tutarsız davranmasının, öğrencileri arasında ayırım yapmasının, öğrencilerine karşı kaba davranmasının, öğrencilerinin bireysel farklılıklarını göz ardı etmesinin, disiplini bozan davranışları genellikle ceza ile kontrol etmesinin, iletişim becerilerinin eksik ya da yetersiz olmasının, derse yeterince hazırlanmamasının, yeniliklere açık olmamasının,

öğrencilerine ilgi göstermemesinin, kurallar ve sınırlar koymamasının, enerjik ve canlı olmamasının, öğrencilerini yeterli şekilde tanımamasının, öğrencilerin isteklerini dikkate alıp verdiği sözde durmamasının, özgüveninin olmamasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2- Öğretimle ilgili beceri yetersizliğinden kaynaklanan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nedeni olabilecek öğretmen davranışlarından öğretmenin; ders ve sınıf amaçlarını öğrencilere anlatmada başarısız olmasının, dersin konusuna tam olarak hakim olamamasının, disiplini sağlamadan derse başlaması ve disiplinsiz bir ortamda dersi sürdürmeye çalışmasının, ders için geçirilecek zamanı iyi kullanmamasının, dersini hep aynı yöntemi kullanarak işlemesinin, anlaşılmayan ödevler vermesinin, sınıfın fiziksel düzenini öğretim için uygun hâle getirmemesinin, öğrencilerine istenilen davranışlar için model olmamasının, verilen ev ödevlerini kontrol etmemesinin, öğretmen becerilerinin eksik olmasının, dersi öğrencilerin ilgisini çekecek hâle getirmemesinin, derse katılımı sağlayamamasının, anlaşılmayan konuları tekrar etmemesinin, ders sonunda konuyu özetleyip sorular sormamasının, konu ile ilgisiz sorulara sert tepkiler vermesinin, anlaşılmayan konuları örneklerle anlaşılır hâle getirmemesinin, sorduğu sorulara her öğrenciden cevaplar beklememesinin, öğrencileri çalışmaları için cesaretlendirmemesinin, öğrencileri mutlu edici sözler söylememesinin, herkese aynı övgülerde bulunmasının öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3- Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin olarak öğrencilerin görüşleri ($f=3.26$) ile öğretmen görüşleri ($f=3.96$) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=11.9$, $p<0.05$). Başka bir ifadeyle öğretmenlerin anket maddelerine katılma düzeylerinin öğrenci görüşlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4- Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin katılımcıların görüşleri arasında cinsiyet bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

5- Öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında (mesleki kıdem, eğitim durumu, yaş) bağımsız değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Neyişçi-Karakaş (2005) tarafından yapılan yüksek lisans tezinde, ilköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen öğrenci davranışları ve sınıf öğretmenlerinin bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri ele alınmıştır. Araştırma, 2004–2005 eğitim-öğretim yılında, İzmir ili Konak İlçesinde yer alan 38 resmî ve özel ilköğretim okullarında görevli 315 sınıf öğretmenleriyle yapılmıştır. Betimsel yöntemle yapılan bu araştırmanın verilerinin toplanmasında, mülakat ve anket teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu ve sınıf öğretmenlerinin bu davranışlarla başa çıkma yöntemlerini kullanma düzeyleri ortaya konmuştur. Elde edilen bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin en çok “Sürekli ön planda olmayı isteme”, “Arkadaşlarının sözünü kesme”, “Derse hazırlıksız gelme”, “Öğretmene arkadaşlarını sürekli şikâyet etme” ve “Söz almadan konuşma”, istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaştıkları, bu davranışlarla başa çıkmak için en çok “Birebir konuşurum”, “Öğrenciye davranışından dolayı üzüldüğümü söylerim”, “Sınıf kurallarını hatırlatırım”, “Ailesiyle görüşürüm”, “Sorumluluk veririm” ve “Öğrenciyi sözsüz uyarırım” başa çıkma yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir.

Şahin (2005), Bolu ili ilköğretim okulları I. Kademe 5. sınıfında öğrenim gören öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesi ve bu davranışlara karşı ilköğretim okulu 5. sınıf öğretmenlerinin kullandıkları çözüm stratejilerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini araştırdığı yüksek lisans tez çalışmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: Bolu ili ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinde sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma, arkadaşına küfür etme, arkadaşlarından yakınma, okul araç ve gereğine zarar verme, arkadaşını tehdit etme, sınıfı temiz kullanmama, öğretmene yalan söyleme, derste arkadaşlarına bir şey fırlatma, sınıf içerisinde başkalarının eşyasına zarar verme, öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme, arkadaşlarıyla alay etme, sınıf kurallarına uymama, derste gürültü çıkarma, ödevlerini yapmama, arkadaşına bağırma, yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme, ders araçlarını uygunsuz kullanma, ders araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma, sınıfta başkasının sözünü kesme, ders etkinliklerine katılmama, derste amaçsızca ortalıkta dolaşma, derste fısıldaşma ya da gizli konuşma, derste dalıp gitme, sınıfta gizlice birşeyler yiyip içme, derse geç gelme, derste birbirlerine not yazma ve iletme, derste aşırı gülme istenmeyen davranışları görüldüğünü belirlemiştir.

Demir'in (2003) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapmış olduğu "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaşılan Problem Davranışlara Karşı Baş etme Stratejileri" yüksek lisans tezinde ise istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri belirlemektedir. Her bir davranışa öğretmenlerin ne şekilde müdahalede bulunduğu tespit edilmektedir. Öğretmenler bu müdahaleleri sınıf kuralları hatırlatma, sözel uyarı, bakışlarla uyarma, öğüt verme, olumlu davranışlara dikkat çekme, olumsuz davranış açıkça tanımlamayı yaparak gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

Alkan (2002) yaptığı "İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Sınıf-İçi Uygun Olmayan Davranışları Gösterme Sıklıkları ve Bu Davranışların Öğretmen Performansına Etkisi" konulu araştırmasında, İlköğretim I. Kademe öğrencilerinin sınıf-içi uygun olmayan davranışları gösterme sıklıklarını, bu davranışların gösterilme nedenlerini ve bu davranışların öğretmen performansına etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2000-2001 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Denizli il merkezinde bulunan 63 resmî ve özel ilköğretim okullarının I. Kademesinde görev yapan 956 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi tesadüfi olarak seçilen toplam 24 resmî ve özel ilköğretim okulunda görev yapan 343 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmada sonuçlarına göre sınıf-içi uygun olmayan davranışların İlköğretim I. Kademe de çoğu zaman görülmediği ortaya çıkmıştır. "Ders sırasında arkadaşlarıyla konuşmak", "Hep kendisine söz verilmesini istemek", "Söz almadan konuşmak", "Derste birbirlerini şikayet etmek" gibi uygun olmayan davranışların ara sıra görüldüğü, "Otoriteye meydan okumak", "Okuldan kaçmak", "Ders sırasında öğretmene küstahça hitap etmek" gibi uygun olmayan davranışların hiç görülmediği tespit edilmiştir. Öğretmenler sınıf- içi uygun olmayan davranışların nedenlerini ailenin şiddet uygulaması, anne babanın alkolik olması, anne baba arasındaki zayıf ilişki, anne babanın boşanmış olması, ilgisizlik, öğrencinin özgüveninin olmaması, kendini gösterme isteği, sürekli başarısız olması, maddi imkânsızlıklar olarak belirtmişlerdir. "Ders sırasında arkadaşlarıyla konuşmak", "Söz almadan konuşmak", "Derse hazırlıksız gelmek", "Derste birbirlerini şikayet etmek", "İlginin kolayca dağılması", "Gürültü yapmak" gibi davranışların öğretmen performansını çoğu zaman etkilediği; "Ders sırasında arkadaşlarını rahatsız etmek",

“Öğrenmeye karşı isteksizlik”, “Arkadaşlarına vurmak”, “Öğretmenin sözünü kesmek”, “Arkadaşlarını dinlememek” gibi davranışların öğretmen performansını ara sıra etkilediği; “Derste öfkeyle tepinmek”, “Derste sakız çiğnemek”, “Derste ağlamak”, “İzinsiz şarkı söylemek”, “Öğretmene kaba davranmak”, “Uygunsuz giyinmek” gibi davranışların ise öğretmen performansını hiç etkilemediği saptanmıştır.

Atıcı (2002) tarafından yapılan “Öğrenci İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etmede Türk ve İngiliz Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemlerin Karşılaştırılması” isimli araştırmada Türk ve İngiliz ilköğretim birinci kademe öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları öğrenci istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları yöntemler belirlenmiştir. Öğrencinin yerini değiştirme, uyarma ve teşvik İngiliz öğretmenler tarafından en sık tercih edilenler arasındadır. İşaretlerin kullanımı, öğrenciye bakma ve bağırma ise Türkiye’deki sınıflarda daha çok görülmektedir. Bu bulgu İngiliz öğretmenlerin daha olumlu ve birbiriyle tutarlı yöntemleri kullanma eğiliminde olmalarıyla açıklanabilir. Ayrıca İngiltere’deki öğretmenler, uygun davranış konusundaki beklentileri, uygun olmayan davranış için uygulayacakları yaptırımlar açısından belirginlik içindedirler. Türkiye’deki öğretmenler tarafından kullanılan bazı yöntemlerin İngiltere’deki sınıflarda kullanılanlardan farklı oranlarda olması yöntem seçiminde plansız bir yol izlendiğini ve bu seçimin bireysel olarak öğretmenin kararına bağlı olduğunu ima etmektedir.

Çetin (2002), “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Problemleri ile İlgili Görüşleri” isimli yüksek lisans tezi, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin problemleri ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla genel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Bu bağlamda araştırmada ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda öğretmenlerin sınıf içinde karşılaştıkları disiplin problemleri, disiplin problemlerinin nedenleri ve öğretmenlerin bu disiplin problemlerine karşı kullandıkları yöntemlere ilişkin öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Bu görüşlerin öğretmenlerin cinsiyeti, mesleki deneyimi, sınıfların mevcudu ve sosyo-ekonomik düzeyine göre ne kadar farklılaştığı saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir; İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin problemlerinin çoğu ciddi ve şiddetli olmaktan çok ders akışını engelleyici nitelikte problemlerdir. En sık karşılaşılan disiplin problemleri “izinsiz konuşmak”, “kavga etmek”, “sözlü saldırıda bulunmak”, “ödev yapmamak”,

“öğretmenin derse ilişkin beklentilerini yerine getirmemek” ve “aşırı ve rahatsız edici biçimde konuşmak” şeklindedir. Öğretmenler disiplin problemlerinin başlıca sebebi olarak aileden kaynaklanan olumsuzlukları, medya araçlarını ve kalabalık sınıfları göstermektedirler. Öğretmenler disiplin problemleri ile baş etmede çoğunlukla sözlü uyarının yanı sıra vücut dilini kullanmayı gerektiren sözsüz uyarı tekniklerini kullanmaktadır.

Karaoğlu (2002), “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Karşılaşılan İstenmeyen Davranışlar ve Yönetimi” isimli yüksek lisans tezi, okul öncesi eğitim sınıflarında karşılaşılan istenmeyen davranışlar ile hangi sıklıkta karşılaşıldığını ve öğretmenlerin sınıf etkinliklerini bozan istenmeyen davranışları engellemek için geliştirdikleri yöntemleri (önlem ve müdahaleler) hangi sıklıkta kullandıklarını saptamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir; Sınıflarda istenmeyen davranışlarla düşük düzeyde karşılaşıldığı bulunmuştur, istenmeyen davranışlara karşı geliştirilen önlemlerin yüksek düzeyde uygulandığı, istenmeyen davranışlara karşı müdahalelerin düşük düzeyde yapıldığı görülmüştür, Farklı branştan olan öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıkları, istenmeyen davranışları yönetmek için uyguladıkları önlemler ve müdahalelerde anlamlı bir fark saptanmadığı ortaya çıkmıştır.

Keskin (2002), “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları Başetme Yolları” isimli yüksek lisans tezi, sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde oluşan istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme düzeyine ve karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları yollara ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, istenmeyen öğrenci davranışlarının eğitim etkinliklerini güçleştirici boyutlara ulaşmadığı, bazı davranışlarda zaman zaman eğitim ortamını güçleştirici boyutlara ulaştığı belirlenmiştir. Bu davranışlar: Sınıfta söz almadan konuşmak, sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek, sınıfa gürültüyle girip çıkmak, girişte ve çıkışta diğer öğrencileri itelemek, ders için gerekli materyalleri getirmemek, arkadaşlarına karşı fiziki zorbalık yapmak, ev ödevlerini yapmamak, dersi dinlememek (dalıp gitmek, derste uyumak, ders dışı şeylerle ilgilenme vb.), verilen görevleri yapmama (ödev, sınıf içi roller vb.), diğer öğrencileri kızdırmak ve sataşmak ve sınıfını ve çevresini temiz kullanmamak, özenli davranmamaktır. Öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok sözel

uyarılar içeren baş etme yollarını tercih etmektedirler. Öğretmenlerin en fazla sıklıkla kullandıkları baş etme yolları ise, sözle uyarma, öğrenciyle ders dışında konuşma, ailesi ile görüşme, öğrenciyle ders içinde konuşma, sorumluluk verme ve göz temasıyla uyardır. Öğretmenlerin en az kullandıkları baş etme yolları ise, fiziksel ceza verme, istemediği görevleri verme, okul yönetimi ile görüşme ve istediği şeylerden mahrum bırakmadır. Araştırma ile öğretmenlerin fiziksel cezaları tercih etmedikleri belirlenmiştir.

Türnüklü ve Şahin (2002) “İlköğretim Okullarında Öğrenci Çatışmaları ve Bu Çatışmalarla Başa Çıkma Stratejileri” isimli araştırmalarında sosyoekonomik çevrelerde bulunan ilköğretim okulları II. Kademe sınıflarında karşılaşılan öğrenci çatışmalarını, nedenlerini ve öğretmenlerin hem de öğrencilerin bakış açılarından incelemişlerdir. Bu araştırmanın sonucunda en sık karşılaşılan öğrenci çatışmaları olarak öğretmenlerin en çok belirttikleri birbirine hakaret etme ve küfür, kavga etme, lakap takma, çekememezlik ve kıskançlık ve birbirini şikâyet etmedir. Bu çatışmaların nedenlerine ilişkin öğretmen atıfları incelendiğinde aile, çevre, kişisel özellikler, arkadaş, öğrencinin okula karşı tutumu, okul ve sınıf biçiminde sınıflandırılmaktadır.

Türnüklü, Şahin ve Öztürk (2002) “İlköğretim Okullarında, Öğrenci, Öğretmen, Okul Yöneticisi ve Velilerin Çatışma Çözüm Stratejileri” konulu araştırmalarında öğrencilerin kendi aralarında yaşadıkları çatışmaları ve anlaşmazlıkları çözümlmek için, sıklıkla ya kendi aralarında şiddet kullanmayı ya da öğretmen, okul yöneticisi ya da veli gibi bir yetiškine arkadaşını şikâyet ederek sorunun çözümünü dışarıda aradıkları saptanmıştır. Öğretmenler kendilerine yansıyan öğrenci çatışmalarını çözmek için, genellikle öğrenciyle konuşma ve sorunu anlamalarını sağlamaya yönelik konum alıp, öğrencileri barıştırmaya yöneldikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin öğrencileriyle karşılıklı yaşadıkları atışmalarda ve anlaşmazlıklarda seçtikleri yolun ise, sıklıkla bir yetişkin olarak konuşma, nasihat etme, kuralı hatırlatma, uyarma ve seyrek olarak da şiddete yönelme biçiminde olduğu bulunmuştur. Okul yöneticilerinin kullandıkları çözüm stratejileri öğretmenlere sorulduğunda belirtilen iki düşünce çarpıcıdır. Bunlar “idareye öğretmen göndermiyorum kendim çözüyorum” ve “öğrenci göndermemi istemiyorlar, yeterli öğretmen sınıfta çözer diyorlar”. Bunun dışında yöneticiler tarafından kullanılan çözüm stratejileri dövme, uyarma, bağırma, tehdit gibi güç odaklı ve veli ve rehber uzmandan yardım alma gibi yetişkin yönelimlidir. Velilerin çözüm

stratejileri ise çeşitlilik göstermektedir. Bazı veliler çocuklarını haklı görüp savundukları, bazılarının umursamadıkları, bazılarının kendi çocuğuna şiddet uyguladığı ve yine bazılarının da okul yönetimine şikâyet etme ve diğer öğrenciye şiddet uygulama gibi stratejileri kullandıkları saptanmıştır.

Türnüklü ve Yıldız (2002), “Öğretmenlerin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarıyla Başa Çıkma Stratejileri” isimli araştırmalarında, ilköğretim birinci kademedeki çalışan öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları öğrenci istenmeyen davranışlarını belirleme, bu davranışlardan öğretmenlerin duydukları rahatsızlık düzeylerini ve öğrenci istenmeyen davranışlarının ortaya çıkma sıklığı ile öğretmene vermiş olduğu rahatsızlık düzeyi arasındaki ilişkiyi saptamak, öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları öğrenci istenmeyen davranışlarıyla hangi davranış stratejileriyle başa çıktıklarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. İlköğretim birinci kademe sınıflarında en sık rastlanan istenmeyen öğrenci davranışları; arkadaşından yakınma, yüksek sesle konuşma, başkasının sözünü kesme, yerinde kıpırdanıp durma, derse yerleşememe, öğretmenin ve sınıfın dikkatini çekmedir. En az rastlanan istenmeyen davranışlar ise, derste aşırı gülme, okul araç ve gereğine zarar verme, öğretmenlerin istemlerine karşı çıkma, öğretmene kabaca yanıt verme, kendi kendine konuşma, kopya çekme ve hırsızlıktır. Öğretmenlerin en çok rahatsız oldukları öğrenci istenmeyen davranışları ise; arkadaşlarına küfür etme, arkadaşına fiziksel saldırganlıkta bulunma, hırsızlık, arkadaşıyla alay etme, öğretmene yalan söyleme, okul araç ve gereçlerine zarar verme, başkasının eşyasına zarar vermedir. Öğretmenlerin en sık karşılaştıkları öğrenci istenmeyen davranışlarından daha az rahatsızlık duydukları; en seyrek karşılaştıkları ciddi öğrenci istenmeyen davranışlarından ise daha çok rahatsızlık duydukları saptanmıştır. Araştırma ile öğretmenlerin en sık karşılaştıkları öğrenci istenmeyen davranışlarına karşı en çok; “göz kontağı kurma, öğrenciyle yaptığı davranış hakkında konuşma, sınıfın kurallarını hatırlatma, öğrenciye adıyla seslenirim, öğrenciyi derse teşvik etmeye çalışırım” gibi stratejilerle başa çıkmaya çalıştıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin sınıflarında en seyrek karşılaştıkları, buna karşın en rahatsız oldukları öğrenci istenmeyen davranışlarıyla başa çıkmak için öğrencilerle konuşma, kuralları hatırlatma gibi olumlu yaklaşımların yanı sıra yerini değiştirme, azarlama, öğrenciyi sevdiği şeylerden alıkoyma gibi stratejiler kullandıkları saptanmıştır.

Yıldız ve Törnükü (2002), İzmir ili Konak ve Buca ilçelerindeki ilköğretim okullarından rastlantısal olarak seçilen 18 ilköğretim okulundaki 238 öğretmenle tarama yöntemiyle ilköğretim sınıflarında karşılaşılan öğrenci istenmeyen davranışlarını ortaya çıkarmak ve bu istenmeyen davranışların öğretmenleri ne kadar rahatsız ettiğini belirlemeyi amaçlayarak yaptıkları araştırma sonuçlarına göre; ilköğretim 1. kademede en çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının “arkadaşlarından yakınma (şikâyet), başkasının sözünü kesme, derste yüksek sesle konuşma, yerinde kıpırdanıp durma, derste yerleşememe, öğretmenin ve sınıfın dikkatini çekmeye çalışma” olduğu, en az görülen istenmeyen davranışların ise “kopya çekme, hırsızlık, kendi kendine konuşma, öğretmene kabaca yanıt verme” olduğu belirtilmiştir. Bay ve bayan öğretmenlerin sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklıklarında farklılıklar gözlenirken, öğretmenlerin mesleki kıdeminin sınıfta istenmeyen davranışların görülme sıklığında farklılıklara neden olmadığı, öğretmenlerin sınıfta en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışlardan (şikâyet, başkasının sözünü kesme vs.) değil de en az karşılaştıkları (kopya çekme, hırsızlık, kendi kendine konuşma vs.) istenmeyen davranışlardan daha fazla rahatsızlık duydukları belirtilmiştir.

Öztürk (2001), “Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri” isimli yüksek lisans tezinde Kayseri ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan ve küme örnekleme yoluyla seçkisiz olarak belirlenen 18 ilköğretim okulundaki 320 sınıf öğretmeni üzerinde yaptığı araştırmasında, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin, sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarını hangi sıklıkla gözlemlediklerini ve bu davranışlarla baş edebilmek için hangi yolları tercih ettiklerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Öğretmen görüşlerine dayalı olarak öğrenme öğretme sürecini olumsuz yönde etkileyebilecek sıklıkla gözlenen bazı istenmeyen davranışlar saptamıştır. Öztürk’ün araştırmasında kullandığı gruplamaya göre: (1) Ders akışını engelleyici davranışlar; gereksiz soru sormak, sürekli şikâyetle bulunmak, sürekli tuvalet izni istemek, sürekli konuşmak, (2) Kişilere ve çevreye zarar verici davranışlar; Arkadaşlarının canını acıtma, vurup kaçma, saçını çekme gibi şiddet içeren şakalar yapmak, sorunlarını kavga ederek çözmek, (3) Toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışlar; söz almadan konuşmak, (4) Sorumluluklarını yerine getirmeme davranışları; ev ödevlerinin yapmamak, sınıf içi görevlerini yerine getirmemek, ders için gerekli materyalleri getirmemek, (5) Derse ilgi

eksikliği davranışları; derste dalıp gitmek, dinliyor gibi görünmek, konu ya da cevabı bilmesine karşın derse katılmamak, derste ders dışı şeylerle ilgilenmek, en sıklıkla gözlenen istenmeyen davranışlar olarak belirlenmiştir. Öztürk, araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin çoğunlukla istenmeyen davranış istenen hâle getirmede etkili olabilecek, davranış gösteren öğrenciyi yargılamak yerine, davranışın nedenini aramaya yönelik yaklaşımları daha çok tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede daha çok tercih ettikleri yaklaşımla olarak, davranışın olumsuz etkilerini sınıfta açıklama, öğrencinin dikkat çekmeye çalıştığını düşünerek, daha yakın davranma, öğrenciyle bire bir görüşme yapma, sözlü uyarılarda bulunma, ailesiyle bağlantı kurma olarak bulunmuştur. Sonuç olarak, sınıf öğretmenleri istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede demokratik öğretmen modeline uygun yaklaşımları tercih etmektedir.

Sayın (2001), “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri ile İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri” isimli yüksek lisans tezinde, Eskişehir ili merkezinde 1999-2000 öğretim yılında ilköğretim okulları birinci kademesinde (1., 2., 3., 4. ve 5. sınıflarda) görev yapan sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimleri sırasında sıklıkla hangi istenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaştıklarına, istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerine ve istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok hangi yöntemleri kullandıklarına ilişkin olarak var olan durumu betimlemeye çalışmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandıkları yöntemlerin, onların kişisel özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği de araştırma konusu olarak ele alınmıştır. Araştırmaya göre, öğretmenlerin sınıf yönetiminde en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; öğretmene arkadaşlarını şikâyet etme, arkadaşlarına bağırma, gereksiz gürültü yapma ve derste izin istemeden konuşmadır. İstenmeyen öğrenci davranışları, öğretmenin bazı olumsuz davranışlarından, öğrencinin ailesinden, sınıfın fiziki ortamından ve öğrencilerin kendi özelliklerinden kaynaklanan nedenlerden ortaya çıkmaktadır. Sınıf öğretmenlerini büyük çoğunluğu istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı çoğu zaman önleyici disiplin yöntemini kullanmaktadırlar. İyileştirici disiplin yöntemi ara sıra kullanılan, cezalandırıcı ve önleyici disiplin yöntemleri ise çok az kullanılan yöntemler olduğu saptanmıştır.

Türnüklü ve Galton (2001) “Türk ve İngiliz İlkokullarında Öğrencinin İstenmeyen Davranışları” araştırmalarında Türk ve İngiliz katılımcılar ortak noktalarda buluşmaktadır. Aile bozucu öğrencilerin ortak özelliğidir. Her iki kültürün öğretmenleri istenmeyen davranışın nedeni olarak kendilerinden ve okuldan ziyade öğrencinin aile geçmişine bağlamaktadır. Buna ek olarak ailenin ekonomik standartları da problem aile ilişkilerinin belirleyicisidir. Yoksulluk Türkiye’de aile problemleriyle sonuçlanabilirken, İngiltere’de boşanma aile problemlerine neden olmaktadır. Bu da öğrencinin istenmeyen davranışta bulunmalarına sebep teşkil edebilmektedir. Yine her iki ülkeden katılımcılar istenmeyen davranışın diğer bir sebebinin öğrenme faaliyetleri olduğunu belirttiler. Araştırmanın öğretim ve istenmeyen davranışla ilgili bulguları epey karışıktır. İlk olarak matematik ve fen gibi özel konuların öğrenme faaliyetlerinin zorluğu önemli bir konudur. İkinci konu öğrencinin faaliyete olan ilgisidir. Bu öğrencinin, öğretmenin beklentilerini anlamasıyla alakalıdır. Müzik, beden eğitimi ve resim gibi bazı derslerin, her iki ülke öğretmenleri tarafından istenmeyen davranışların belirginleşmesini kolaylaştırdığını düşünmektedir. Bu üç derste öğretmen hoşgörüsü miğfer derslere göre daha fazla olduğu düşünülebilir.

Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yaptıkları araştırmalarında, istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğunu, bu davranışların öğretmenleri ne derece rahatsız ettiğini ve öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarını hangi başa çıkma stratejileriyle çözmeye çalıştıklarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma, İzmir merkez (Konak) ve Buca ilçelerindeki rastlantısal olarak seçilen 18 ilköğretim okulunda görev yapan toplam 238 öğretmenle survey ve görüşme yöntemlerini kullanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerde daha çok şiddeti düşük basit davranışların gözlemlendiğini, öğretmenlerin bu davranışlardan çok fazla şikâyetçi olmadıkları; ancak bu davranışların öğrenme ve öğretme sürecini oldukça sık aksatan davranışlar olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin en çok rahatsızlık duydukları istenmeyen davranışların, öğrencilerde en seyrek gözlenen küfür, hırsızlık, fiziksel saldırı, tehdit, yalan söyleme, okul araç ve gerecine zarar verme vb. nin olduğu ve bu davranışların şiddetinin oldukça yüksek olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin bu istenmeyen davranışlarla başa çıkma yollarının ise ilgili davranışın frekansına ve şiddetine bağlı olarak belirlendiğini, genellikle göz kontağı kurma, kuralları hatırlatma,

öğrenciyi derse teşvik etme, öğrenciyle konuşma, azarlama, derhal davranışı sonlandırmasını isteme vb. gibi stratejilerin uygulandığı belirtilmiştir.

Sadık'ın (2000) “İlköğretim I. Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar” adlı araştırmasında öğretmenlerin öğrencilerini yeterli şekilde tanımamasının, öğretmenlerin öğrencilerin isteklerini dikkate alıp verdiği sözde durmamasının, öğretmenlerdeki özgüven eksikliğinin öğrencilerde istenmeyen davranışlara neden olduğu sonucuna yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin ödevlerini gelişigüzel yapması ve verilen ödevlerin yapılmamasının öğretmenler tarafından en sık rastlanılan istenmeyen davranışlar arasında olduğunu, öğretmenlerin sınıfın fiziksel özelliklerinin istenmeyen davranışlarının nedeni olarak gördüklerini, öğretmenlerin sınıflarında en çok verilen görevleri yapmama davranışını gözlemledikleri ve öğrencilerin bu tür davranış göstermelerinde öğretmenlerin sınıf kurallarına uymada tutarsız olmalarının etkisi olduğunu belirtmiştir.

Aksu'nun (1999), Trabzon ili ve ilçelerindeki ilköğretim okullarının 4 ve 5. sınıflarında görev yapan toplam 109 kadın ve 196 erkek olmak üzere 305 öğretmen ile yaptığı araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin, sınıf içinde öğrencilerin istenmeyen davranışlarına karşı “en sık” kullandıkları yöntemlerin; göz teması kurma, görüşmeye çağırma, dokunma (aktif olumlu), sesle uyarma, soru sorma, sessizce uyarma (aktif olumsuz) olarak bulunmuştur. Görmezden gelme, farkına varmama, yanına yaklaşma yöntemleri “nadiren”, ceza unsuru içeren azarlama, dayak atma, sınıftan dışarı atma, tahtada ayakta bekletme gibi yöntemleri ise “çok az” kullanılan yöntemler olarak belirtilmiştir.

Başar (1999), TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi orta kısmının sınıf özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sergilediğini ortaya koymayı amaçladığı araştırmasında, istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin fiziksel cezaya hiç başvurmamış oldukları sonucuna varmıştır. Öğretmenlerin bu olumsuz davranışlara karşı en çok görmezden gelme, sesle uyarma ve farkına varmama tepkilerini verdiklerini belirlemiştir.

Dağdelen (1999) tarafından yapılan çalışmada ise, ilköğretim öğrencilerinin sınıf içi olumsuz davranışları, öğretmen ve öğrenci görüşleri alınarak karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ankara ilinde, her birinde 2' şer 3 ve 4. sınıf bulunan 25 ilköğretim

okulundan, 50 öğretmen ve 100 öğrenci 4. sınıftan, 50 öğretmen ve 100 öğrenci 5. sınıftan olmak üzere 100 öğretmen ve 200 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak anketin kullanıldığı araştırma sonucunda; çalışma grubuna giren öğretmen ve öğrencilerin, öğrencilerin sınıf içinde öğretmenlerine, arkadaşlarına yönelik ve kendileri ile ilgili olumsuz davranışları çok düşük düzeyde gösterdikleri kanısında oldukları bulunmuştur. Ancak öğretmenler, genel olarak öğrencilere göre olumsuz davranışların daha yüksek düzeyde gösterildiğini belirtmişlerdir.

Özen ve Batu'nun (1999) Eskişehir ilinde sınıf öğretmenlerinin sınıflarda sıklıkla karşılaşılan istenmeyen davranışların neler olduğunun belirlenmesi amacıyla yaptıkları araştırmada, etrafı rahatsız ederek sınıfa girip çıkma, söz almadan konuşma ve yerinden kalkma davranışlarının en sık gözlenen istenmeyen davranışlar olduğunu belirlemişlerdir.

Ergün ve Duman (1998) ise, istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etme stratejilerini, lise ve üniversite öğrencilerinin görüşlerini alarak incelemiştir. Ankara, Afyon ve Uşak'taki toplam -513 lise (%76.4) ve üniversite öğrencileri (%23.6) üzerinde yapılan araştırmada; öğretmenin sınıfta en sık karşılaştığı istenmeyen davranışlar; dersin başlangıcında geç kalma, dersin işlenişi sırasında sınıfta çeşitli gürültü meydana gelmesi, ilgisizlik, sataşma, dışarı çıkma, dersi dinlememe, kopya çekme, kılık-kıyafet kurallarına uygun giyinmeme ve ödev yapmama olarak belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen önemli sonuçlar şöyledir: Öğretmen sınıfa girdiğinde “öğrencilerin ayakta ve gürültü yaptığı “durumlarda öğretmenin aktif müdahalesi öğrencilerin %80'i tarafından uygun görülmüştür. Alışkanlık hâline gelmeyen “geç gelme durumlarında” öğrencinin cinsiyetine, çalışkanlığına, dersin niteliğine bakılmaksızın öğretmenin yumuşak davranması öğrencilerin genel arzusu olarak bulunmuştur. Dersin işlenişi sırasında kendi aralarında konuşan, diğer öğrencilerin dikkatini dağıtan, dersle ilgilenmeyen uyuyan ya da başka işlerle meşgul olan öğrencilere önce uyarı yapılması devam edildiği takdirde dışarı çıkarılması görüşünde öğrenciler hemfikir bulunmuşlardır. Ders işlenirken dışarı çıkmak isteyen öğrencilere neden sorularak ya da sessiz bir işaretle dışarı çıkma izni verilmesi, kılık-kıyafet yönünden kurallara uymayan öğrencilere ise sadece sözlü uyarıda bulunulması öğrencilerin çoğunluğunun tercihi olarak tespit edilmiştir. Sınavda kopya çekenlere

karşı, öğrencinin disiplin kuruluna verilmesi fikri ortaya çıkmıştır. Ödevlerini yapmama ya da eksik yapma durumlarında ise genel olarak öğrencilerin tercih ettiği davranış, “ileride dikkate alınmak üzere (–) not verme davranışdır.

Gözütok (1991) yaptığı araştırmada, ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin sınıf içi disiplin sağlama davranışlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, Ankara iline bağlı 10 ortaöğretim kurumunda görevli 97 öğretmenin gözlemlenmesiyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin %25’i konusuna ve sınıfına hâkim olabildiği için ayrıca disiplini sağlama davranışı gösterme ihtiyacı duymadığı, %27’sinin ikaz edici davranışlarla disiplini sağladığı, %30’unun olumsuz olarak nitelendirilen (tokat atma, kulak ya da saç çekme, bağırma, hakaret etme, notla tehdit etme, sözlüye kaldırma, dersi dinlemeyenleri müdüre götürme tehdidinde bulunma konuşan öğrenciye tebeşir fırlatma vb.) davranışlarla disiplini sağladığı, % 8’lik bir kısmının ise disiplin sağlama konusunda herhangi bir davranış göstermediği belirtilmiştir. Araştırmada, disiplini sağlamada cinsiyete bakıldığında erkek öğretmenlerin daha çok olumsuz (tokat atma, hayvan vs. diye hitap etme) davranış gösterdikleri bayan öğretmenlerin ise notla tehdit etme, sözlüye kaldırma, müdüre götürme tehdidinde bulunma gibi davranışları tercih ettiği belirtilmiştir.

2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Schiff ve diğerleri (2004), araştırmalarında ilköğretim öğrencilerinde gözlenen davranış problemleriyle, ilköğretim öğretmenlerinin başa çıkma becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan seminer çalışmalarının değerlendirme sonuçlarını tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma örneklemini İsrail’in Kudüs şehir merkezi ve yakın çevresindeki toplam 74 ilköğretim okulunda oluşturulmuştur. Araştırmada, birinci seminer çalışmasına sadece Kudüs’ün merkezinde yer alan 17 ilköğretim okulunun, ikinci seminer çalışmasına ise Kudüs’ün merkez ve çevresinden farklı sosyal özelliklerde 57 ilköğretim okulunun dahil edildiği, ikinci seminer çalışması grubundaki 25 ilköğretim okulu deney ve 32 ilköğretim okulun kontrol grubu olduğu belirtilmiştir. Veri toplama aracı olarak 4 sorudan oluşan bir anketin ve ikinci seminer çalışma grubuna bu ankete ek olarak 12 soruluk bir anketin daha uygulandığı araştırmada, verilerin yarı deneysel desen içerisinde faktör analizi yöntemiyle analiz edildiği belirtilmiştir. Seminer çalışmalarının “Davranış değiştirme becerileri” ve “Çocuktaki

davranış bozukluğuna öğretmenlerin yol açtığı düşüncesi üzerine deneyimsel bir çalışma” müdahale stratejilerinin birleştirilmesiyle uygulandığının belirtildiği çalışmada, seminer çalışmalarının öğretmenlerin öğrenci istenmeyen davranışlarıyla başa çıkma becerilerini geliştireceği öne sürülmüştür. Veri toplamak amacıyla uygulanan anketin farklı zamanlarda tekrar uygulanarak arada oluşan farkların tespit edilmesi yoluyla yürütülen çalışmanın bir panel deseni şeklinde uygulandığı belirtilmiştir. Araştırma bulgularına göre, birinci seminer çalışmasından sonra öğretmenlerin disiplin problemleriyle başa çıkma becerilerinde artış olduğu, ikinci seminer çalışması sonunda bu becerilerin daha da arttığı; ancak ikinci seminer çalışmasının daha az ilgi gördüğü ve öğretmenlerce az memnuniyet verici olarak nitelendirildiği belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, ilköğretim öğretmenlerinin davranış değiştirme konusunda yapısal, sürekli ve sistematik bir eğitim almalarının ve gerçek anlamda, çocukların ve kendilerinin içlerine bakabilmeleri açısından deneyimsel çalışmalara katılmalarının, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başa çıkma becerilerini artırdığı, böylece öğrencilerin okuldan uzaklaştırılmalarının ve özel eğitimi reddetmelerinin önüne geçilebileceği belirtilmiştir (Akt. Karakaş, 2005, s. 62-63).

Tidwell ve diğerleri (2000), araştırmalarında, öğrencilerin davranışsal problemlerini incelemeyi ve sınıflandırmayı amaçlamışlardır. Araştırma Oregon ve Hawai eyaletlerindeki 16 ilkokuldan yaklaşık 6.500 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bu okullardaki öğrenci sayılarının 156 ile 1106 arasında değişmekte ve ortalamalarının 405 olduğu, okul başına düşen ortalama öğretmen sayısının 21,9, özel eğitime katılan öğrenci ortalamasının %13,2, okullara devam eden öğrenci ortalamasının %94,4 ve okullarda uzaklaştırma ve geçici tatile ayrılma ortalamasının 8,9 olduğu belirtilmiştir. Örnek olay incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen verilerle “idari disiplin” a) davranış b) yönetici kararı c) sınıf derecesi ve d) zaman dilimi (yılın hangi ayı) olmak üzere 4 gruba ayrılmıştır. Saldırgan ve kötü davranışlarda bulunan öğrenci sayısının giderek arttığının ve daha çok eğitim servislerine ihtiyaç duyulduğunun ifade edildiği araştırmada Tidwell ve diğerlerinin belirttiği gibi Lietman ve Bins’e (1993) göre öğrencilerin yarısının okulda kendilerini güvende hissetmedikleri, Rose ve Gallup’a (1998) göre çocukların ailelerinin %67’sinin, çocuklarını okulda ve yakın çevrede güvende hissetmediklerini rapor ettikleri belirtilmiştir. Araştırmada,

matematik, sosyal ve fen bilimlerinde okuyan öğrenci sayılarında büyük bir artışın olduğu ve bu akademik zorluklarla birlikte öğrencilerin cinayet ve suç riskiyle karşı karşıya kaldıkları ve böylece okuldan mezun olmadan ayrılmanın arttığı belirtilmiştir. Bu nedenle okul personelinin bilgilerini sınıf yönetimi stratejileriyle birleştirerek hem akademik kazanç sağlanması hem de öğrenci davranışlarının düzeltilmeye çalışılması gerektiği belirtilmiştir. Büyüyen nesille birlikte okulların yaratıcılık, güvenliği koruma ve ileri aktif eğitim çevrelerine adapte olmaları gerektiği ve bütün öğrencileri etkileyen tehlikeli oluşumları azaltmak için okul sistemlerinin problemli davranışlarla okul boyunca mücadele eden bir sistemle yeniden yapılandırılmasının gerektiği belirtilmiştir. Birçok okuldaki disiplin sistemi, suçu önlemekten çok suça karşı cezaya dayalı olduğu, araştırmada uygulanan tepkisel disiplin sistemlerinin etkisiz ve hareketlerde düzelme yerine kötü hareketlerde artmaya sebebiyet verdiği belirtilmiştir. Araştırmada pozitif davranış destek (PDD) modeline göre ilk ve orta öğretim düzeylerinde öğretmenlerin, güvenli sağlam, pozitif, etkili, yeterli ve uygun bir eğitim çevresi yaratabildiği, modelin aktif, erken ve uygun eğitimi problemleri ortadan kaldırmak için esas aldığı ve birincil tip model olarak sunulan arabuluculuğun öğrencilerin %80'ini etkilediği; ikincil tip sistemlerin, (örneğin gruba dayalı aracılık) öğrencilerin %10-20'sine seslendiği ve bu öğrencilerin kronik problemli davranış riski altında olduğu, bu nedenle daha hassas ve sistemli ulusal işbirliğine ihtiyaç duyulduğu, üçüncül tip sistemlerin (duyarlı, karşılıklı işbirliği) öğrencilerin %1-10'una seslendiği, bu öğrencilerin problemli davranışları olan, idari disiplin sorunları olan ve öğretmen disiplin raporlarında yer alan çocuklar olduğu, bu çocukların davranışlarının sebeplerinin bulunmasına, korunmaya, zaman ayrılmaya, ayarlamalar yapılmaya ve ilgilenmeye ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Araştırmada sınıfların okul davranış sisteminin kritik bir parçasını tanıttığı, ayarlamalarda oluşan davranış örneklerinin incelenmesine olanak sağladığı, sınıflarda alınan idari disiplin örneklerinin, sınıfların eşsiz karakteristiklerine bağlı diğer alt sistemlere göre hazırlananlardan farklı olabildiği, bütün ülkede olduğu gibi katılan okullarda da meydan okuma ve kavganın en büyük disiplin problemi olduğu ve bu davranışları konuşmayı kesme, uygun olmayan dil, saldırı, taciz ve hırsızlığın takip ettiği, bunlarla başa çıkma yöntemleri olarak da öğrenciyle görüşme, ayrımcılık yapmama, aileyle bağlantı kurma ve alıkoymanın uygulandığı belirtilmiştir. Problemler benzer olmasına rağmen yöneticilerin farklı disiplin stratejileri kullandıklarının

belirtildiği araştırmada, okul personelinin hangi tip davranış probleminde hangi stratejiyi kullanması gerektiğini, ilk yapılandan farklı olarak birden fazla görülen problemli davranışa karşı ne yapılması gerektiğinin daha önemli olduğu belirtilmiştir. Okul takviminde yapılan aralardan sonra disiplinsizliklerin arttığının belirtildiği çalışmaya göre ilk zamanlarda az olan disiplinsizliklerin yılsonuna doğru arttığı, genelde yılın başlarının yeni hünelerinin inşası ve gösterimine harcandığı, yılın ortasında ise beklentilerin başladığı, öte yandan öğretmen-öğrenci ilişkilerinin ancak bir yılda tamamlanabildiği ve öğretmenlerin ilk zamanlarda biraz daha toleranslı olduğu ve toleransın yıl boyu azaldığı belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre uygunluğuna rağmen, sınıfa dayalı idari disiplin örneklerinin, sınıf içi problemli davranışların en iyi göstergesi olmayabildiği, çünkü her okulda uygulamalarda ve arayışlarda farklılıklar olduğu belirtilmiştir. Araştırmada verilen örneğe göre; bir okulda bir kalemin çalınması kayıp/çalıntı sınıfına girerken diğer bir okulda küçük bir hata olarak görülebildiği ve idari disiplin örneğine girmeyebildiği, bu nedenle okulların kompleks yapılarından dolayı olaylara müdahale etmek için bir çok etkenin birlikte değerlendirilerek hareket edilmesi gerektiği belirtilmiştir (Akt. Karakaş, 2005, s. 58-60).

Türnüklü (2000) tarafından yapılan “Türk ve İngiliz Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranış Yönetim Stratejilerinin Karşılaştırılması” isimli araştırmada ilköğretimin birinci kademesinde çalışan öğretmenlerin disiplini sağlamak için kullandıkları stratejiler incelenmiş ve karşılaştırılmaları yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre İngiliz ve Türk öğretmenlerin önleyici davranış yönetim deneyimlerinde görülen farklılığın temel kaynağının öncelikle İngiliz öğretmen eğitiminde uzun yıllardır sınıf yönetimi dersinin önemli bir pedagojik formasyon dersi olarak yer almasıdır. Buna karşın, Türk eğitim sisteminde sınıf yönetimi dersi, 1997–1998 akademik yılında zorunlu ders olarak eğitim fakültelerinin ders programlarına konmuştur. İngiliz öğretmenlerin hepsi, sınıf yönetimine bilinçli olarak ve belirli sınıf yönetim bilgisiyle yaklaşırken Türk öğretmenler pratik deneyimlerine bağlı olarak oluşturdukları iç görüş sonucunda sınıf yönetimi bilinci ve bilgisi kazanıyorlar. Bu nedenle hemen hemen tüm İngiliz öğretmenler disiplin sorunlarına ortaya çıkmadan müdahale etmeye çalışmaktadır. Ayrıca İngiltere Eğitim Bakanlığı tarafından beklenti biçiminde yerleştirilen her okula ilişkin disiplin politikası, okul yöneticilerini bu etkenler üzerinde durmaya itmektedir. Bu durum, okullarının misyonunu ve vizyonunu önemli ölçüde

etkileyen disiplin sorununun çözümünde okul yöneticilerine önemli sorumluluklar yüklemektedir.

Tulley ve Chiu (1991), araştırmalarında bir disiplin problemine karşı kullanılan etkili ve etkisiz yöntemleri incelemeyi ve karşılaştırmayı amaçlamışlardır. Araştırma, Indiana Üniversitesinin Kokama, Güney Bend, Indianapolis ve Gary bölgelerinde bulunan dört kampüsteki ilk ve orta dereceden 119'u bayan, 16'sı erkek toplam 135 öğretmen adayı olan üniversite öğrencilerinin arasında yapılmıştır. Katılımcıların 81'i ilk düzey aday öğretmen ve 54'ü orta düzey aday öğretmendir. İlk düzey öğretmenlerin 58'i (%72) başlangıç düzeyindeki sınıflara, 23'ü (%28) ileri düzeydeki sınıflara ayrılmışlardır. Orta düzey öğretmenlerin 16'sı (%30) başlangıç düzeyindeki lise sınıflarına, 38'i (%70) ileri düzeydeki lise sınıflarına ayrılmıştır. İlk düzey aday öğretmenlerin 27'si (%33) ve orta düzey aday öğretmenlerin ise 19'u (%35) evli ve çocuk sahibidir. Araştırmaya katılanlar 21-48 yaş gruplarında ve 27,8 yaş ortalamasına sahiptirler. Araştırmada öğretmenlerin 5 tip disiplin problemiyle karşılaştıkları, en başta gelenlerinin kesinti, meydan okuma, dikkatsizlik olduğu, bu problemleri çözmek için 7 farklı strateji uygulayan öğretmenlerin, bunlardan pozitif pekiştirme, anlatım (birebir konuşma) ve öğretim stratejisini değiştirmenin en etkili stratejiler olduğunu ifade ettikleri belirtilmiştir. Çalışmanın en önemli üç unsuru ise şöyle verilmiştir: a) ilk ve orta derece okul öğretmenleri disiplin problemlerini aynı şekilde tanımlamakta ve aynı yöntemle başa çıkmaya çalışmaktadırlar, b) en etkili başa çıkma stratejileri olarak insancıl (hümanist) ve c) en etkisiz problem çözme stratejisi olarak otoriter çözüm stratejisini vurgulamışlardır. Öğretmenlerce, kaygı ve kararsızlığın en büyük kaynağının disiplin sorunları olduğu ve disiplin sorunlarının öğretmenlerin başarısızlığının baş aktörü olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin, disiplin sorunlarının görüldüğü çalışmalarda genel olarak denetimi ellerinde tuttukları belirtilmiştir. Çalışmada; a) öğretmenlerin demokratik davranışları tercih ettiği, b) sınıf yönetimi stratejilerinin öğretmenlerin kişisel özelliklerine eğitim durumuna, bitirme derecesine, üzerinde durulan konuya bağlı değişebildiği ve c) öğretmenlerin disiplin problemlerine karşı önce tecrübelerini daha sonra katı disiplin yöntemleri kullanmayı tercih etmekte oldukları vurgulanmıştır. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin karşılaştıkları disiplin sorunlarına karşı kullanılacak etkili ve etkisiz stratejileri belirlemektir. Bu çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır: 1- Öğretmenler hangi tip davranışları disiplin problemi olarak görür? 2- Bu

problemlerle karşılaşıldığında öğretmenler hangi stratejileri uygular? 3- Hangi disiplin problemleriyle hangi strateji etkili hangisi etkisizdir?

Bu araştırmada Flanagan tarafından hazırlanan kritik olay teknikleri ve Ryans'ın hazırladığı sınıfa adapte olma tekniğinden yararlanılmıştır. Bu teknikleri kullanarak öğretmenden spesifik sınıf olaylarını ilgilendiren disiplin problemleri örneklerini tanımlamalarını ve bu olaylara karşı hangi stratejileri kullandıklarını belirtmeleri istenmiştir. Problematik öğrenci davranışları araştırmanın konularından birisi olduğundan “Disiplin Problemi” öğretmenlere tanımlanmadan aşağıdaki soruları cevaplandırmalarının istendiği belirtilmiştir.

- Geçen bir ayı düşündüğünüzde bir disiplin problemiyle karşılaştığınız ve etkili bir şeyler yaptığınız zamanı hatırlayalım. Öğrenciler ne yapmıştı? Siz ne yaptınız?

- Geçen birkaç ayı düşündüğünüzde disiplin problemine karşı etkisiz bir şeyler yaptığınız zamanı hatırlayalım. Öğrenciler ne yapmıştı? Siz ne yaptınız?

Araştırmada yukarıdaki sorulara verilen cevaplarla elde edilen verilerin, 1990 sonbaharından 1991 sonbaharına kadar 3 sömestride, seminer sırasında yazdırılarak ve geri kalanların da postayla göndermeleri sağlanarak toplandığı belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre toplam 254 olay analiz edildiği, 81'i ilköğretim öğretmeninden 151, 54'ü ortaöğretim öğretmeninden 103 olayda 133 'üne etkili, 121' ine etkisiz strateji ile müdahale ettikleri belirtilmiştir. Elde edilen veriler ışığında “Disiplin Problemleri”nin 5 kategoride toplandığı, bunların; a) Kesme (konuşmayı kesme gibi), b) meydan okuma, c) dikkatsizlik (ödev yapmama gibi), d) sinirlilik ve e) diğer (ağlama, yalan, sakız çiğneme gibi) olduğu, disiplin problemlerine karşı kullanılan etkili ve etkisiz stratejilerin ise 7 kategoride toplandığı, bunların; a) 2. tip ceza (alıkoyma, izolasyon), b) açıklama, c) tehdit ve uyarı, d) pozitif pekiştirme (ödül), e) strateji değişikliği (ses alçaltma, yükseltme, durma, öğrenciye yaklaşma), f) 1.tip ceza (bağırma, vücuda temas) ve g) hiçbir şey yapmama (görmezden gelme) olduğu belirtilmiştir. Araştırmada 3 önemli bulgu elde edilmiştir; 1) Disiplin problemlerinin %91'lik çoğunluğunun konuşmayı kesme, meydan okuma, dikkatsizlik olmak üzere 3 davranış grubunda toplandığı ve eğer öğretmen bu problemlere etkili yöntemlerle müdahale ederse bu problemlerin çözüldüğü belirtilmiştir. En önemli disiplin problemi olan konuşmayı kesmenin (konuşmayla ya da herhangi bir yolla öğretmenin konuşmasını kesen

davranışlar), tüm olayların % 50'sini oluşturduğu, çoğu öğretmenlerin buna etkisiz yöntemlerle müdahale ettiği; fakat en iyi çözüm yolunun pozitif baskı ve strateji değiştirme olduğu belirtilmiştir. İkinci sırada gözlenen disiplin probleminin, % 20 ile “meydan okuma” olduğu, en iyi çözümün, pozitif pekiştirme ve 2. tip ceza olduğu, üçüncü büyük disiplin probleminin ise % 9’la dikkatsizlik, özen göstermeme (ödev yapmama, önem vermeme gibi) olduğu, bunun çözümü için ise pozitif pekiştirme, strateji değiştirme, tehdit ve uyarı stratejilerinin kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Sinirlilik içeren olaylar (kavga, itme) ve diğer (ağlama, yalan, sakız çiğneme vs.) disiplin problemlerinin tüm disiplin problemlerinin % 4’ü oluşturduğu, “Açıklama”nın en iyi çözüm stratejisi olduğu belirtilmiştir. 2) Disiplin problemlerinin çoğunun 4 etkili stratejiyle aşılmaya çalışılmadığının belirtildiği araştırmaya göre, stratejilerin etkililiği veya etkisizliğinin en önemli belirleyiciliği demokratik ya da otoriter olmasıdır. Pozitif pekiştirmenin en önemli strateji olduğu, kullanıldığı olaylarda %92 başarı gösterdiği, “konuşmayı kesme” olaylarının hepsinde etkili olduğu, “meydan okuma” ve “dikkatsizlik” de etkili ve etkisiz stratejilerin etkililikleri arasında büyük farklar olduğu belirtilmiştir. İkinci önemli stratejinin % 78 başarı yüzdesi ile “açıklama”, “doğruyu tartışma”, üçüncü önemli stratejinin % 65 başarıyla “strateji değiştirme”, dördüncü önemli stratejinin ise % 53 le “2. tip ceza” ve en az etkili stratejinin % 27’le “tehdit ve uyarı” olduğu belirtilmiştir. 3) Birbirinden etkilenen öğrencilerin yaşları farklı olmasına rağmen disiplin problemlerinde benzerlikler görüldüğü, bunun nedeninin küçük bir coğrafi alanda olmalarından olabileceği gibi kültürlerinin benzerliklerinden de kaynaklanabileceği, stratejilerin benzerliklerinin ise öğretmenlerin genelde aynı üniversiten mezun olmalarından kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin yaşadıkları disiplin problemleri ile ilgili tecrübelerini hatırlamaları ve aktarmalarının istendiği, bu nedenle olabilecek olaylarla ilgili değil, olmuş olaylarla ilgili sağlam verilere ulaşıldığı, sonuçta ise öğretmenlerin nerede ve hangi statüde olursa olsun benzer disiplin problemleriyle karşılaştıkları, bunları benzer stratejilerle çözümlemeye çalıştıkları ve kullandıkları stratejilerle etkili çözümlere ulaştıkları belirtilmiştir (Akt. Karakaş, 2005, s.63-66).

Lewis ve Lovegrove (1987) “Öğretmenlerin Disiplin ağlamada Kullandıkları Kontrol Teknikleri” konusundaki araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır:

1. Öğrenciler istenmeyen davranış gösterdiğinde ve öğretmen tarafından disipline edildiğinde, sınıf bir bütün olarak korkmakta ve etkinliklerden uzaklaşmaktadır. 2. Öğretmenden korkma davranışının nedeni olarak öğretmenlerin istenmeyen davranışa ilişkin sınıf yönetimi davranışı olarak % 80`inin bağırıldığı, sakin davranmadığı belirtilmektedir. 3. Öğretmen istenmeyen davranışı yanlış algıladığında, kurallar belirsiz olduğunda, öğretmen haklı görülmediği durumlarda, istenmeyen davranış gösteren öğrencinin hatalı bulunup özür dilemeye zorlanması durumu öğrencilerin istenmeyen davranış gösteren öğrencilere sempati duymalarına yol açmaktadır. Bunun tersine, öğretmenin istenmeyen davranışı öğrencilere onaylanan bir davranışla ele alması durumunda, istenmeyen davranış daha kolay kontrol edilebilmekte ve öğrenciler istenmeyen davranış gösteren öğrencilere sempati duymaktadır. 4. İstenmeyen davranıştan dolayı yanlış öğrenciyi suçlama, bireylerin suçu nedeniyle grubu suçlama, kızgınlık gösterme, açık ve gerçekçi kuralların olmaması, keyfi ve mantıksız yaptırım kullanılması öğrencilerin okul etkinliklerine daha az odaklanmasına ve etkinliklerden kopmasına yol açmaktadır. Araştırmanın temel sonucu, öğretmenler tarafından istenmeyen davranışları yönetmek için kullanılan kontrol tekniklerinin öğrenciler tarafından algılama biçimi, istenmeyen davranışların oluşması ve sürdürülmesi üzerinde etkili olmaktadır (Akt. Mursal, 2005).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada kullanılan araştırma yöntemi ve deseni, evreni ve örneklemini, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve veri analiz teknikleri açıklanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel ve nitel verilerin beraber kullanıldığı karma bir araştırmadır. Karma yöntemde araştırmacı araştırmanın bir kısmında nicel diğer kısmında nitel araştırma paradigmasını kullanır. Yani nitel ve nicel araştırma eş zamanlı veya sırayla kullanılır (Johnson ve Christensen, 2004). Araştırmanın nicel boyutunda, beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik tarama (survey) modelinden yararlanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2003, 77). Tarama modeli çerçevesinde beden eğitimi öğretmenlerinin, beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara karşı verdikleri tepkileri belirlemek amacıyla bir anket kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda ise durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olayı derinliğine incelemesine olanak veren araştırma yöntemi olarak kabul edilebilir (Yin, 2003). Durum çalışmaları nicel veya nitel yaklaşımla yapılabilir. Her iki yaklaşımda da amaç belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya çıkarmaktır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir veya birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır. Durum çalışmalarında genellikle birden fazla veri

toplama yöntemi kullanılır; böylece zengin ve birbirini teyit edebilecek veri çeşitliliğine ulaşılmaya çalışılır. Durumlar birbirinden farklı olduğundan sonuçların genellenmesi uygun olmaz. Ancak bir duruma ilişkin olarak elde edilen sonuçların benzer durumların anlaşılmasına yönelik örnekler ve deneyimler oluşturması beklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu desen çerçevesinde veri çeşitlemesine gidilerek beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar ve bu davranışlara yönelik olarak beden eğitimi öğretmenlerinin verdikleri tepkilere ilişkin sınıf içi gözlem ve beden eğitimi öğretmenleriyle görüşme yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim öğretim yılı ile Erzurum il merkezinde bulunan özel ve devlet ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme oluşturan okullarda uygulanan gözlemler, Erzurum il merkezindeki bir özel ilköğretim okulu ile üç devlet ilköğretim okulunda 6, 7 ve 8. sınıf beden eğitimi derslerinde gerçekleştirilmiştir. Bu okullar il merkezinde akademik başarı açısından üst düzey, orta düzey ve alt düzey olarak tanımlanan okullar arasından seçilmiştir. Bu süreç sonunda aşağıdaki okullarda gözlemler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.1.

Gözlem Yapılan Okullarla İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri

Gözlem Yapılan Okul	Okulun düzeyi	Yapılan gözlem sayısı
Özel İlköğretim Okulu	Üst	15
Devlet İlköğretim Okulu	Üst	48
Devlet İlköğretim Okulu	Orta	42
Devlet İlköğretim Okulu	Alt	53

Araştırma kapsamında araştırmacı tarafından geliştirilen anket ise Erzurum İl merkezinde görev yapan 115 beden eğitimi öğretmenine uygulanmıştır. Anket uygulanan öğretmenlere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.2.

Anket Uygulanan Öğretmenlere İlişkin Değerler

		f	%
Cinsiyet	Bayan	34	29,6
	Erkek	81	70,4
	<i>Toplam</i>	<i>115</i>	<i>100</i>
Eğitim durumu	Lisans	112	97,4
	Lisansüstü	3	2,6
	<i>Toplam</i>	<i>115</i>	<i>100</i>
Mesleki kıdem	1-5 yıl	42	36,5
	6-10 yıl	43	37,4
	11-15 yıl	21	18,3
	16-20 yıl	9	7,8
	<i>Toplam</i>	<i>115</i>	<i>100</i>

Tablo 3.2'deki verilerden anketin uygulandığı öğretmenlerin % 70,4'ünün erkek ve %29,6'sının bayan öğretmenler olduğu görülmektedir. Tabloda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisans mezunu oldukları (% 97,4) ve mesleki kıdemlerinin 1-10 yıl arasında daha çok yoğunlaştığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında uygulamaların yapıldığı okullarda görev yapan dokuz (9) öğretmenle de nitel görüşmeler yapılmıştır. Bu öğretmenlere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.3.

Nitel Görüşmelerin Yapıldığı Öğretmenlere İlişkin Bilgiler

Değişken		f
Cinsiyet	Erkek	8
	Bayan	1
	<i>Toplam</i>	<i>9</i>
Okul	Alt	3
	Orta	2
	Üst	2
	Özel (üst)	2
	<i>Toplam</i>	<i>9</i>
Eğitim durumu	Lisans	9
	Lisansüstü	-
Mesleki kıdem	1-5 yıl	3
	6-10 yıl	4
	11-15 yıl	2
	16 ve sonrası	-
	<i>Toplam</i>	<i>9</i>

Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun erkek olduğu ve her okul türünden öğretmenlerle görüşmeler yapıldığı görülmektedir. Uygulama yapılan okullarda beden eğitim öğretmenlerinden lisansüstü eğitim yapan öğretmen bulunmadığı için görüşmeler sadece lisans mezunları ile gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada hem nitel hem de nicel veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Gözlem formu

Verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından hazırlanan gözlem formu kullanılmıştır. Gözlem formu oluşturulurken uzman görüşü ve literatür taramasından yararlanılmıştır. Gözlem formu üç boyuttan oluşmaktadır: İlk boyutta önce gözlemin yapıldığı ortama ilişkin olarak, gözlemin yapıldığı sınıf, gözlem yapılan dersin adı, sınıftaki öğrenci sayısı, gözlem yapılan sınıftaki öğretmenin yaşı, cinsiyeti, meslekteki görev süresi ile ilgili maddeler yer almaktadır. İkinci boyutta, gözlenen öğrenci davranışı, öğretmenin tepkisi, öğretmen tepkisinin hedefi, öğretmenin o anki duygusal hâli, davranışın son bulma durumu ve gözlemcinin düşüncelerine ilişkin işaretleme bölümü bulunmaktadır. Üçüncü boyutta ise öğretmen tepkisinin hedefi, öğretmenin davranış anındaki duygusal hâli ve davranışın son bulma durumuna ilişkin açıklayıcı bilgiler yer almaktadır. Gözlem formunda literatürde yapılan çalışmalarda belirtilen (46) istenmeyen davranış listelenmiştir. Davranışların belirlenmesinde, Borg (1998), Kulinna, Kokkinos ve diğerleri (2004) ile Romi ve Freund'un, (1999) çalışmalarında kullandıkları ölçme araçlarında tanımlanan davranışlardan yararlanılmıştır. Yine gözlem formunda öğretmenlerin bu davranışlara verebilecekleri tepkiler, öğretmenlerin psikolojik durumları ve davranışın son bulmasına ilişkin seçenekler de yer almıştır.

Anket formu

Araştırmada, öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilerin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anketin geliştirilmesi sürecinde yurtiçi ve yurtdışı çalışmalardan tarama yöntemi kullanılarak yararlanılmıştır. Gözlem formunda yer alan istenmeyen davranışlara verilebilecek tepkiler anket formunda (50 madde) listelenmiştir. Bu tepkilerin hangi sıklıkla ortaya çıktığını belirlemek için söz konusu form öğretmenlere de uygulanmıştır. Anketin kapsam geçerliğinin belirlenmesinde eğitim yönetimi alanındaki uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Anket formu 5'li Likert tipinde olup, “her zaman”→ “hemen hemen hiç” derecelemesi kullanılmıştır. Anketin Cronbach alpha değeri 0,83 olarak hesaplanmıştır.

Görüşme formu

Araştırma kapsamında öğretmenlerin sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen davranışların neler olduğuna, bu davranışlara verdikleri tepkilere, istenmeyen davranışların nedenlerine, istenmeyen davranışlarla baş etme konusunda eğitim ihtiyaçları olup olmadığını belirlemeye yönelik yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler sonucunda verilen cevaplar yazılı olarak kaydedilmiştir.

Bu görüşmelerde aşağıdaki sorular sorulmuştur:

1. Sizin sınıf içinde uygun görmediğiniz öğrenci davranışları nelerdir?
2. Bu davranışları önlemek için neler yaparsınız?
3. Sizce bu davranışların nedenleri nelerdir?
4. Sınıf yönetimi için herhangi bir yardıma ihtiyacınız var mıdır? Varsa bunun için neler yapılmalıdır?

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma sürecinde gözlem süreci ile ilgili veriler dokuz haftalık bir sürede araştırmacı tarafından katılımlı gözlem tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Gözlemcinin bilimsel süreçler ile ilgili yeterli özelliklere sahip olduğu varsayılmıştır. Ayrıca gözlemler gerçekleştirilmeden önce okul, sınıf ve ders ortamı uygunluğu gözden geçirilmiştir.

Yukarıdaki süreçlerden sonra gözlemci okul idaresi tarafından uygun bulunan beden eğitimi derslerinde gözlem formlarını doldurmuştur. Derse giren gözlemci ders esnasında dikkatini çeken bir davranışla karşılaştığında hemen listeden davranışı ve o davranışın kodunu bulup forma yazmıştır. Daha sonra o davranışa öğretmenin verdiği tepkiyi, tepkinin hedefini, öğretmenin tepki hâlindeki psikolojik durumunu ve bu tepkilerden sonra davranışın ders sürecinde son bulma durumunu listelerden yararlanarak gözlem formuna kodlamıştır. Bu dokuz haftalık süreçte toplam 158 gözlem formu doldurulmuş ve bu formlarda 1056 istenmeyen davranış tespit edilmiştir.

Veri toplama araçlarının uygulanması için, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü kanalıyla Erzurum İli Valilik Makamından gerekli izin alınmıştır. Araştırma için geliştirilen “İstenmeyen Davranışlara Yönelik Öğretmen Tepkileri Anketi”nin uygulanması, 2011-2012 eğitim-öğretim yılının II. döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada örnekleme oluşturan okullara anket formları dağıtılırken okul yöneticileri ile görüşülmüş, araştırmanın amacı hakkında bilgilendirme yapılmış ve izin onayı okul idaresine teslim edilmiştir. “İstenmeyen Davranışlara Yönelik Öğretmen Tepkileri Anketi” uygulanmadan önce beden eğitimi öğretmenleri ile görüşülerek çalışma hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmada gözlemlerin yapıldığı bir özel ilköğretim okulu ile üç devlet ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleriyle yarı yapılandırılmış görüşme formları yardımıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu kapsamda, bu okullarda görev yapan dokuz beden eğitimi öğretmeni de araştırma ile ilgili görüşmelere gönüllü olarak katılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Anketlerin uygulanmasından sonra hatalı ya da eksik doldurulan anketler çıkartılarak kalan anketler değerlendirmeye alınmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerine uygulanan anketlerden ve araştırmacı tarafından doldurulan sınıf içi gözlem formlarından elde edilen veriler kodlanmış ve istatistiksel işlemler yapmak için bilgisayarda SPSS 20 paket programına aktarılmıştır. Bu veriler üzerinde araştırmanın problemi ve alt problemleri doğrultusunda istatistiksel işlemler yapılmıştır. Bu işlemler frekans, yüzde, ki-kare, bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizidir.

Araştırmanın nitel kısmında yarı yapılandırılmış görüşmeye katılan beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri, kendilerinden izin alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşme sırasında sözel olmayan ifadeler araştırmacı tarafından not alınmıştır. Daha sonra bu kayıtlar ayrıntılı bir şekilde yazılı doküman hâline getirilmiştir. Konuşma dili ile yazı dili arasındaki farklılıklardan dolayı metinler üzerinde Türkçe dilbilgisi kuralları dikkate alınarak düzeltmeler yapılmıştır. Anlamanın kaybolma riskinin olduğu durumlarda ifadeler aynı şekilde tırnak içinde verilmiş, sözel olmayan ifadeler parantez içinde belirtilmiştir. Elde edilen nitel veriler, görüşme formunda yer alan sorular kapsamında betimsel analize tabi tutulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorum

Birinci alt problemde beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğu ve bu davranışların öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve görev yaptıkları okul türüne göre dağılımı araştırılmıştır.

Gözlem ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda beden eğitimi derslerinde öğrencilerde ortaya çıkan istenmeyen davranışlarla ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

4.1.1. Gözlem Sonuçlarına Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Bulgular

Tablo 4.1.

Gözlem Sonuçlarına Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlar ile İlgili Değerler

İstenmeyen davranış	f	%
Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak	235	22.3
Arkadaşlarının dikkatini dağıtmak	73	6.9
Derse geç gelmek	64	6.1
Rastgele yemek ve içmek	59	5.6
Verilen görevleri geç yapmak	49	4.6
Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek)	48	4.5
Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak	47	4.5
Arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek	36	3.4
Ders araç gereçlerini getirmemek	35	3.3
Malzemeyi uygunsuz kullanmak	34	3.2
Görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması	29	2.7
Ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak	28	2.7

Tablo 4.1 (Devamı)

Başarısızlıklar için mazeretler uydurmak	23	2.2
Diğer öğrencilerle dalga geçmek	22	2.1
Temizlik ve görgü kurallarına uymamak	22	2.1
Çalışma sırasında grubu terk etmek	21	2.0
Başkalarının işine karışmak	21	2.0
Başkalarını itip kakmak	20	1.9
Sert oynamak, incinmeye sebep olmak	17	1.6
Duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek	16	1.5
Öğretmene itaatsizlik etmek	16	1.5
Her şeye gülerек dersi kaynatmaya çalışmak	16	1.5
Başkalarına lakap takmak	13	1.2
Arkadaşlarıyla iletişim kurmamak	12	1.1
Görüntülü konuşarak dikkati dağıtmak	12	1.1
Öğretmene yalan söylemek	12	1.1
Arkadaşına küfür etmek	12	1.1
Sinirli olmak	11	1.0
Arkadaşının eşyalarına zarar vermek	11	1.0
Kendini ve çevresini tehlikeye sokacak davranışta bulunmak	10	0.9
Kaba, küfür/seks içerikli hareket şekilleri yapmak	8	0.8
Ukalalık sayılacak tarzda konuşmak	7	0.7
Başkalarını tehdit etmek	7	0.7
Cep telefonunu uygunsuz kullanmak	3	0.3
Emir ve yapılacakları sürekli tekrar ettirmeyi alışkanlık hâline getirmek	3	0.3
Eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşmamak	1	0.1
Sürekli olarak, her şey için “ben onu yapamam” demek	1	0.1
Öğretmeni hoş olmayan tarzda taklit etmek	1	0.1
Derste şarkı söylemek, ıslık çalmak	1	0.1
Öğretmeni küçük görmek/ Çalmak, hırsızlık yapmak/ Derse/sınıfa silah ve bıçak getirmek/ Uyuşturucu madde kullanmak/ Cinsel tacizde bulunmak/ Okul malına zarar vermek /Sınıfa müstehcen notlar ve resimler getirmek	0	0
Toplam	1056	100

Tablo 4.1’teki gözlem sonuçları incelendiğinde 1056 istenmeyen davranış olduğu görülmektedir. Tablodaki bulgulara göre derslerde en çok “oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma” (f= 235, % 22,3) davranışının gözlemlendiği görülmektedir. Yine “arkadaşlarının dikkatini dağıtma” (f= 73, % 6,9); “derse geç gelmek” (f= 64, % 6,1); “rastgele yemek ve içmek” (f= 59, % 5,6) ve “verilen görevleri geç yapmak” (f= 49, % 4,6) davranışlarının en çok gözlemlenen davranışlar olduğu görülmektedir. Tabloda en az gözlemlenen davranışlar incelendiğinde ise, “eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşmamak”

($f=1$, % 0,1); “sürekli olarak, her şey için “ben onu yapamam” demek” ($f=1$, % 0,1); “Öğretmeni hoş olmayan tarzda taklit etmek” ($f=1$, % 0,1), “Derste şarkı söylemek, ıslık çalmak” ($f=1$, % 0,1) davranışları en az gözlemlenen davranışlar olarak tespit edilmiştir. “Öğretmeni küçük görmek”, “çalmak, hırsızlık yapmak”, “derse/sınıfa silah ve bıçak getirmek”, “uyuşturucu madde kullanmak”, “cinsel tacizde bulunmak”, “okul malına zarar vermek” ve “sınıfa müstehcen notlar ve resimler getirmek” davranışları ise hiç gözlemlenmemiştir.

Korkankorkmaz (2007), ilk ve orta öğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yaptığı araştırmada; en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının “arkadaşını şikâyet etme, dersin akışını bozma ve izinsiz konuşma” olduğunu tespit etmiştir. Arslan, Saçlı ve Demirhan (2011) da beden eğitimi derslerinde daha sık karşılaşılan istenmeyen davranışların düşük şiddet düzeyli derse özel eşyalarını getirmek (telefon vb.), dersle ilgili olmayan şeyler hakkında konuşmak vb. olduğunu belirlemişlerdir. Kulinna, Cothran ve Requalos (2006), yaptıkları çalışma sonucunda, beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen davranışların genellikle ılımlı/yumuşak düzeyde olduğunu, yine de öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları en önemli sorunların bu davranışlardan oluştuğunu belirtmişlerdir. Korkmaz, Korkmaz ve Özkaya (2009) da beden eğitimi öğretmenlerinin ciddiye alınabilecek türden negatif davranışlarla pek karşılaşmadığını, ortaya çıkan davranışların genellikle hafif ve giderilebilir davranışlar olduğunu belirtmişlerdir.

Çankaya (2011), Elazığ ili merkez ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yollarını araştırdığı çalışmasında öğretmenlerin sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları arasında; “derse ilgisiz olma”, “kopya çekme”, “fiziksel ve sözlü şiddet”, “öğretmene karşı saygısızlık”, “sorumluluk üstlenmeme”, “dersin düzenini bozma” ve “gruplaşma”nın yer aldığını belirlemiştir. Elban (2009), yaptığı araştırmada, ilköğretim 1. kademe öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının “izinsiz konuşmak, yalan söylemek, şikâyet etmek, küfür ve kavga etmek”. 2. kademe öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının ise “dersi dinlememek, derse hazırlıksız gelmek ve kavga etmek” olduğunu bildirmiştir. Keskin (2009) tarafından yapılan çalışmada; “dersin dikkatini

bozma, dikkat çekmek, arkadaşını şikâyet etmek” davranışlarının daha çok olduğu, hırsızlığın ise hemen hemen hiç olmadığı saptanmıştır. Kılıç-Özmen (2009) araştırmasında; “öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında uyguladıkları başa çıkma yolları en çoktan aza doğru sırasıyla birebir konuşmak, sözlü uyarma, kuralları hatırlatma, ailesiyle görüşme”, davranışından dolayı üzüldüğünü söyleme (ben-dili) olduğunu belirlemiştir. Özer (2009), öğretmenlerin en çok karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları arasında “sınıfta dikkat çekmek, izin almadan konuşmak ve yüksek sesle konuşmak, kavga etmek, arkadaşının üzerine yürümek, küfürlü konuşmak, sürekli gülme” nin yer aldığını belirtmiştir. Tolunay (2008), araştırmasında öğretmenlerin sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar arasında “söz almadan konuşmak, gürültü çıkarmak, derse ilgisiz kalmak, ödevlerini yapmamak, lakap takmak, kaba ve küfürlü konuşmak” olduğunu tespit etmiştir.

4.1.2. Öğretmenlerle Yapılan Nitel Görüşme Sonuçlarına Göre Sınıflarda Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Bulgular

Araştırma kapsamında veri çeşitlemesi olarak beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlarla ilgili öğretmenlerle nitel görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.2.

Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Nitel Görüşme Sonuçları

Davranış	Katılımcı kodu
Sınıfta izinsiz konuşma	Ö1/Ö4/Ö5/Ö6/Ö7/Ö8/Ö9
Derse katılmama	Ö2/Ö3/Ö5/Ö7/Ö8/Ö9
Öğrencilerin kendi aralarında tartışmaları	Ö3/Ö4/Ö5/Ö6/Ö7
Ders ile ilgili materyali kullanmada dikkatsizlik	Ö1/Ö2/Ö4/Ö9
Ders süresine dikkat etmemek	Ö2/Ö5/Ö8
Dikkatsiz davranarak yaralanmalar sebep olma	Ö3/Ö8
Dikkat dağıtıcı hareketlerde bulunma	Ö6/Ö8
Dersle ilgili verilen görevi yerine getirmeme	Ö4

Tablo 4.2 incelendiğinde beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; sınıfta izinsiz konuşma, derse katılmama, öğrencilerin kendi

aralarında tartışmaları, ders ile ilgili materyali kullanmada dikkatsizlik, ders süresine dikkat etmemek, dikkatsiz davranarak yaralanmalara sebep olma, dikkat dağıtıcı hareketlerde bulunma ve dersle ilgili verilen görevi yerine getirmemedir. Öğretmenler en çok öğrencilerin sınıfta izin almadan konuşma (f= 7) ve derse katılmama (f= 6) davranışlarını gösterdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde en az görülen istenmeyen davranışlar dersle ilgili verilen görevi yerine getirmeme (f= 1) ve dikkat dağıtıcı hareketlerde bulunmadır (f= 2).

4.1.3. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine, Kıdemlerine ve Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Bulgular

Araştırmada gözlem formundan elde edilen verilerin analizi sonucunda, öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve görev yaptıkları okul türlerine göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlarla ilgili bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.3.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Değerler

Gözlenen Davranış	Davranışların gruplar arası (kadın-erkek) ve gruplar içi dağılımı	Cinsiyet		
		Kadın	Erkek	Toplam
Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak	Frekans	5	230	235
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı(%)	2,1	97,9	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	5,7	23,8	22,3
Arkadaşlarının dikkatini dağıtmak	Frekans	5	68	73
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı(%)	6,8	93,2	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	5,7	7,0	6,9
Görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması	Frekans	0	29	29
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı(%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	3,0	2,7
Verilen görevleri geç yapmak	Frekans	10	39	49
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	20,4	79,6	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	11,4	4,0	4,6

Tablo 4.3 (Devamı)

	Frekans	6	41	47
Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	12,8	87,2	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	6,8	4,2	4,5
	Frekans	7	57	64
Derse geç gelmek	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	10,9	89,1	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	8,0	5,9	6,1
	Frekans	5	16	21
Çalışma sırasında grubu terk etmek	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	23,8	76,2	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	5,7	1,7	2,0
	Frekans	6	28	34
Malzemeyi uygunsuz kullanmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	17,6	82,4	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	6,8	2,9	3,2
	Frekans	4	12	16
Duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	25,0	75,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	4,5	1,2	1,5
	Frekans	4	32	36
Arkadaşlarının yaptığıni öğretmene söylemek	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	11,1	88,9	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	4,5	3,3	3,4
	Frekans	8	51	59
Rastgele yemek ve içmek	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	13,6	86,4	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	9,1	5,3	5,6
	Frekans	0	23	23
Başarısızlıklar için mazeretler uydurmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	2,4	2,2
	Frekans	0	12	12
Arkadaşlarıyla iletişim kurmamak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,2	1,1
	Frekans	0	3	3
Cep telefonunu uygunsuz kullanmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,3
	Frekans	0	3	3

Tablo 4.3 (Devamı)

Eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşmamak	Frekans	0	1	1
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,1	,1
Ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak	Frekans	7	21	28
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	25,0	75,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	8,0	2,2	2,7
Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek)	Frekans	7	41	48
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	14,6	85,4	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	8,0	4,2	4,5
Ders araç gereçlerini getirmemek	Frekans	5	30	35
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	14,3	85,7	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	5,7	3,1	3,3
Sürekli olarak, her şey için “ben onu yapamam” demek	Frekans	0	1	1
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,1	,1
Görüntülü konuşarak dikkati dağıtmak	Frekans	1	11	12
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	8,3	91,7	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,1	1,1	1,1
Emir ve yapılacakları sürekli tekrar ettirmeyi alışkanlık hâline getirmek	Frekans	0	3	3
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,3
Öğretmeni hoş olmayan tarzda taklit etmek	Frekans	0	1	1
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,1	,1
Sinirli olmak	Frekans	0	11	11
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,1	1,0
Ukalalık sayılacak tarzda konuşmak	Frekans	0	7	7
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,7	,7

Tablo 4.3 (Devamı)

	Frekans	3	19	22
Diğer öğrencilerle dalga geçmek	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	13,6	86,4	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,4	2,0	2,1
	Frekans	0	12	12
Öğretmene yalan söylemek	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,2	1,1
	Frekans	0	17	17
Sert oynamak, incinmeye sebep olmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,8	1,6
	Frekans	0	20	20
Başkalarını itip kakmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	2,1	1,9
	Frekans	0	16	16
Öğretmene itaatsizlik etmek	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,7	1,5
	Frekans	3	18	21
Başkalarının işine karışmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	14,3	85,7	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,4	1,9	2,0
	Frekans	0	16	16
Her şeye gülerек dersi kaynatmaya çalışmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,7	1,5
	Frekans	0	13	13
Başkalarına lakap takmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,3	1,2
	Frekans	0	22	22
Temizlik ve görgü kurallarına uymamak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	2,3	2,1
	Frekans	0	1	1
Derste şarkı söylemek, ıslık çalmak	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,1	,1
	Frekans	0	1	1

Tablo 4.3 (Devamı)

Kaba, küfür/seks içerikli hareket şekilleri yapmak	Frekans	0	8	8
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,8	,8
Kendini ve çevresini tehlikeye sokacak davranışta bulunmak	Frekans	0	10	10
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,0	,9
Başkalarını tehdit etmek	Frekans	0	7	7
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,7	,7
Arkadaşının eşyalarına zarar vermek	Frekans	0	11	11
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,1	1,0
Arkadaşına küfür etmek	Frekans	2	10	12
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	16,7	83,3	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,3	1,0	1,1
Toplam	Frekans	88	968	1056
	Davranışın gruplar arasındaki (kadın-erkek) dağılımı (%)	8,3	91,7	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100

$X^2= 81,24$; $sd= 38$; $p=000$

Tablo 4.3 incelendiğinde kadın öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar değeri 88 (% 8,3), erkek öğretmenlere göre ise 968 (% 91,7)'dir. Kadın öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; verilen görevleri geç yapmak (% 11,4), rastgele yemek ve içmek (% 9,1), derse geç gelmek (% 8), ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak (% 8), dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek) (% 8), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak (% 6,8), malzemeyi uygunsuz kullanmak (% 6,8), oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak (% 5,7), arkadaşlarının dikkatini dağıtmak (% 5,7), çalışma sırasında grubu terk etmek (%5,7), ders araç gereçlerini getirmemek (% 5,7), duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek (% 4,5), arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek (%

4,5), diğer öğrencilerle dalga geçmek (% 3,4), başkalarının işine karışmak (% 3,4), arkadaşına küfür etmek (% 2,3) ve görüntülü konuşarak dikkati dağıtmak (% 1,1)'dir. Kadın öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışlar görülmemektedir.

Tablo 4.3 incelendiği erkek öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak (% 23,8), arkadaşlarının dikkatini dağıtmak (% 7), verilen görevleri geç yapmak (%5,9), rastgele yemek ve içmek (% 5,3), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak ve dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek) (% 4,2), verilen görevleri geç yapmak (% 4), arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek (% 3,3), ders araç gereçlerini getirmemek (% 3,1), görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması (% 3), malzemeyi uygunsuz kullanmak (% 2,9), başarısızlıklar için mazeretler uydurmak (% 2,4), temizlik ve görgü kurallarına uymamak (% 2,3), ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak (% 2,2), başkalarını itip kakmak (% 2,1) ve diğer öğrencilerle dalga geçmek (% 2)'dir. Erkek öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışların olduğunu belirten öğretmen oranı % 2'nin altındadır. Farklı cinsiyete sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2= 81,24$; $sd= 38$; $p= 000$).

Öğretmenlerin kıdemlerine göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlarla ilgili değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.4.

Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Değerler

Gözlenen Davranış	Davranışların gruplar arası (1-5 yıl, 6-10 yıl ve 11 yıl ve üstü) ve gruplar içi dağılımı	Mesleki Kıdem			Toplam
		1-5 yıl	6-10 yıl	11 yıl ve üstü	
Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak	Frekans	7	198	30	235
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	3,0	84,3	12,8	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,9	29,3	22,1	22,3

Tablo 4.4 (Devamı)

	Frekans	4	54	15	73
Arkadaşlarının dikkatini dağıtmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,5	74,0	20,5	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	8,0	11,0	6,9
	Frekans	0	27	2	29
Görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	93,1	6,9	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	4,0	1,5	2,7
	Frekans	12	23	14	49
Verilen görevleri geç yapmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	24,5	46,9	28,6	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	4,9	3,4	10,3	4,6
	Frekans	10	28	9	47
Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı(%)	21,3	59,6	19,1	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	4,1	4,1	6,6	4,5
	Frekans	23	34	7	64
Derse geç gelmek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	35,9	53,1	10,9	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	9,4	5,0	5,1	6,1
	Frekans	2	14	5	21
Çalışma sırasında grubu terk etmek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	9,5	66,7	23,8	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,8	2,1	3,7	2,0
	Frekans	5	23	6	34
Malzemeyi uygunsuz kullanmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı(%)	14,7	67,6	17,6	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,0	3,4	4,4	3,2
	Frekans	2	10	4	16
Duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	12,5	62,5	25,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,8	1,5	2,9	1,5

Tablo 4.4 (Devamı)

	Frekans	6	26	4	36
Arkadaşlarının yaptığı öğretmene söylemek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	16,7	72,2	11,1	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,5	3,8	2,9	3,4
	Frekans	23	28	8	59
Rastgele yemek ve içmek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	39,0	47,5	13,6	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	9,4	4,1	5,9	5,6
	Frekans	9	14	0	23
Başarısızlıklar için mazeretler uydurmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	39,1	60,9	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,7	2,1	,0	2,2
	Frekans	5	7	0	12
Arkadaşlarıyla iletişim kurmamak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	41,7	58,3	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,0	1,0	,0	1,1
	Frekans	0	2	1	3
Cep telefonunu uygunsuz kullanmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	66,7	33,3	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,7	,3
	Frekans	0	1	0	1
Eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşmamak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,1	,0	,1
	Frekans	9	12	7	28
Ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	32,1	42,9	25,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,7	1,8	5,1	2,7
	Frekans	13	28	7	48
Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek)	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	27,1	58,3	14,6	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	5,3	4,1	5,1	4,5

Tablo 4.4 (Devamı)

	Frekans	12	18	5	35
Ders araç gereçlerini getirmemek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	34,3	51,4	14,3	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	4,9	2,7	3,7	3,3
Sürekli olarak, her şey için “ben onu yapamam” demek	Frekans	0	1	0	1
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,1	,0	,1
Görüntülü konuşarak dikkati dağıtmak	Frekans	2	9	1	12
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	16,7	75,0	8,3	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,8	1,3	,7	1,1
Emir ve yapılacakları sürekli tekrar ettirmeyi alışkanlık hâline getirmek	Frekans	1	2	0	3
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	33,3	66,7	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,4	,3	,0	,3
Öğretmeni hoş olmayan tarzda taklit etmek	Frekans	0	1	0	1
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,1	,0	,1
Sinirli olmak	Frekans	6	5	0	11
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	54,5	45,5	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,5	,7	,0	1,0
Ukalalık sayılacak tarzda konuşmak	Frekans	3	4	0	7
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	42,9	57,1	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,2	,6	,0	,7
Diğer öğrencilerle dalga geçmek	Frekans	6	12	4	22
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	27,3	54,5	18,2	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,5	1,8	2,9	2,1

Tablo 4.4 (Devamı)

	Frekans	5	6	1	12
Öğretmene yalan söylemek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	41,7	50	8,3	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,0	,9	,7	1,1
	Frekans	8	9	0	17
Sert oynamak, incinmeye sebep olmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	47,1	52,9	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,3	1,3	,0	1,6
	Frekans	9	11	0	20
Başkalarını itip kakmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	45,0	55,0	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,7	1,6	,0	1,9
	Frekans	7	9	0	16
Öğretmene itaatsizlik etmek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	43,8	56,3	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,9	1,3	,0	1,5
	Frekans	7	10	4	21
Başkalarının işine karışmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	33,3	47,6	19,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,9	1,5	2,9	2,0
	Frekans	7	9	0	16
Her şeye gülerек dersi kaynatmaya çalışmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	43,8	56,3	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,9	1,3	,0	1,5
	Frekans	6	7	0	13
Başkalarına lakap takmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	46,2	53,8	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,5	1,0	,0	1,2
	Frekans	11	11	0	22
Temizlik ve görgü kurallarına uymamak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	50	50	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	4,5	1,6	,0	2,1

Tablo 4.4 (Devamı)

	Frekans	0	1	0	1
Derste şarkı söylemek, ıslık çalmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,1	,0	,1
	Frekans	2	6	0	8
Kaba, küfür/seks içerikli hareket şekilleri yapmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	25	75	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,8	,9	,0	,8
	Frekans	6	4	0	10
Kendini ve çevresini tehlikeye sokacak davranışta bulunmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	60	40	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,5	,6	,0	,9
	Frekans	5	2	0	7
Başkalarını tehdit etmek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	71,4	28,6	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,0	,3	,0	,7
	Frekans	6	5	0	11
Arkadaşının eşyalarına zarar vermek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	54,5	45,5	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,5	,7	,0	1,0
	Frekans	5	5	2	12
Arkadaşına küfür etmek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	41,7	41,7	16,7	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	2,0	,7	1,5	1,1
	Frekans	244	676	136	1056
Toplam	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	23,1	64	12,9	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100

$X^2 = 224,92$; $sd = 76$; $p = 0,000$

Tablo 4.4 incelendiğinde öğretmenlerin kıdemlerine göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışların dağılımı 6-10 yıl kıdeme 676 (% 64), 1-5 yıl kıdeme 244 (% 23,1) ve 11 yıl ve üstü kıdeme 136 (% 12,9) sahip öğretmenler

şeklindedir. Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2= 224,92$; $sd= 76$; $p=000$).

Tablo 4.4 incelendiğinde 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; derse geç gelmek ve rastgele yemek ve içmek (% 9,4), dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek) (% 5,3), verilen görevleri geç yapmak ve ders araç gereçlerini getirmemek (% 4,9), temizlik ve görgü kurallarına uymamak (% 4,5), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak (% 4,1), başarısızlıklar için mazeretler uydurmak, ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak ve başkalarını itip kakmak (% 3,7), sert oynamak, incinmeye sebep olmak (% 3,3), oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak, öğretmene itaatsizlik etmek, başkalarının işine karışmak ve her şeye gülerек dersi kaynatmaya çalışmak (% 2,9)'tır. 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışların olduğunu belirten öğretmen oranı % 2'nin altındadır.

Tablo 4.4 incelendiğinde 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak (% 29,3), arkadaşlarının dikkatini dağıtmak (% 8), derse geç gelmek (% 5), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak, rastgele yemek ve içmek ve dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek) (% 4,1), görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması (% 4), arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek (% 3,8), verilen görevleri geç yapmak ve malzemeyi uygunsuz kullanmak (% 3,4), ders araç gereçlerini getirmemek (% 2,7), başarısızlıklar için mazeretler uydurmak ve çalışma sırasında grubu terk etmek (% 2,1)'tir. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışların olduğunu belirten öğretmen oranı %2'nin altındadır.

Tablo 4.4 incelendiğinde 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak (% 22,1), arkadaşlarının dikkatini dağıtmak (% 11), verilen görevleri geç yapmak (% 10,3), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak (% 6,6), rastgele yemek ve içmek (% 5,9), derse geç gelmek, ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak ve dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek) (% 5,1), malzemeyi uygunsuz

kullanmak (% 4,4), ders araç gereçlerini getirmemek ve çalışma sırasında grubu terk etmek (% 3,7), duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek, arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek, diğer öğrencilerle dalga geçmek ve başkalarının işine karışmak (% 2,9)'tır. 11 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışların olduğunu belirten öğretmen oranı % 2'nin altındadır.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlarla ilgili değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.5.

Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlarla İlgili Değerler

Gözlenen Davranış	Davranışların gruplar arası (Bir Özel İ.Ö.O. ile üç Devlet İ.Ö.O.) ve gruplar içi dağılımı	Okullar				Toplam
		Üst Düzey Özel İ.Ö.O.	Üst Düzey Devlet İ.Ö.O.	Orta Düzey Devlet İ.Ö.O.	Alt Düzey Devlet İ.Ö.O.	
Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak	Frekans	0	210	8	17	235
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	89,4	3,4	7,2	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	54,7	4,4	4,0	22,3
Arkadaşlarının dikkatini dağıtmak	Frekans	4	47	13	9	73
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,5	64,4	17,8	12,3	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	6,6	12,2	7,2	2,1	6,9
Görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması	Frekans	0	29	0	0	29
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	7,6	,0	,0	2,7
Verilen görevleri geç yapmak	Frekans	1	11	19	18	49
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	2,0	22,4	38,8	36,7	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	2,9	10,5	4,2	4,6

Tablo 4.5 (Devamı)

Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak	Frekans	2	15	10	20	47
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	4,3	31,9	21,3	42,6	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,3	3,9	5,5	4,7	4,5
Derse geç gelmek	Frekans	7	0	14	43	64
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	10,9	,0	21,9	67,2	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	11,5	,0	7,7	10	6,1
Çalışma sırasında grubu terk etmek	Frekans	2	0	11	8	21
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	9,5	,0	52,4	38,1	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,3	,0	6,1	1,9	2,0
Malzemeyi uygunsuz kullanmak	Frekans	2	4	11	17	34
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,9	11,8	32,4	50	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,3	1,0	6,1	4,0	3,2
Duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek	Frekans	4	3	9	0	16
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	25,0	18,8	56,3	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	6,6	,8	5,0	,0	1,5
Arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek	Frekans	0	18	7	11	36
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	50	19,4	30,6	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	4,7	3,9	2,6	3,4
Rastgele yemek ve içmek	Frekans	2	0	15	42	59
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	3,4	,0	25,4	71,2	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,3	,0	8,3	9,8	5,6
Başarısızlıklar için mazeretler uydurmak	Frekans	1	3	0	19	23
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	4,3	13,0	,0	82,6	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,8	,0	4,4	2,2

Tablo 4.5 (Devamı)

Arkadaşlarıyla iletişim kurmamak	Frekans	1	1	1	9	12
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,3	8,3	8,3	75,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,3	,6	2,1	1,1
Cep telefonunu uygunsuz kullanmak	Frekans	0	3	0	0	3
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,8	,0	,0	,3
Eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşmamak	Frekans	0	1	0	0	1
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	,0	,1
Ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak	Frekans	4	1	13	10	28
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	14,3	3,6	46,4	35,7	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	6,6	,3	7,2	2,3	2,7
Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek)	Frekans	5	3	15	25	48
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	10,4	6,3	31,3	52,1	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	8,2	,8	8,3	5,8	4,5
Ders araç gereçlerini getirmemek	Frekans	3	2	10	20	35
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,6	5,7	28,6	57,1	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	4,9	,5	5,5	4,7	3,3
Sürekli olarak, her şey için “ben onu yapamam” demek	Frekans	0	0	1	0	1
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	100	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	,6	,0	,1
Görüntülü konuşarak dikkati dağıtmak	Frekans	5	4	3	0	12
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	41,7	33,3	25,0	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	8,2	1,0	1,7	,0	1,1

Tablo 4.5 (Devamı)

Emir ve yapılacakları sürekli tekrar ettirmeyi alışkanlık hâline getirmek	Frekans	1	1	1	0	3
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	33,3	33,3	33,3	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,3	,6	,0	,3
Öğretmeni hoş olmayan tarzda taklit etmek	Frekans	0	1	0	0	1
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	,0	,1
Sinirli olmak	Frekans	0	1	0	10	11
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	9,1	,0	90,9	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0%	,3	,0	2,3	1,0
Ukalalık sayılacak tarzda konuşmak	Frekans	5	1	1	0	7
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	71,4	14,3	14,3	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	8,2	,3	,6	,0	,7
Diğer öğrencilerle dalga geçmek	Frekans	1	6	8	7	22
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	4,5	27,3	36,4	31,8	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	1,6	4,4	1,6	2,1
Öğretmene yalan söylemek	Frekans	0	4	1	7	12
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	33,3	8,3	58,3	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,0	,6	1,6	1,1
Sert oynamak, incinmeye sebep olmak	Frekans	5	2	0	10	17
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	29,4	11,8	,0	58,8	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	8,2	,5	,0	2,3	1,6
Başkalarını itip kakmak	Frekans	1	0	1	18	20
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,0	,0	5,0	90	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,0	,6	4,2	1,9

Tablo 4.5 (Devamı)

	Frekans	1	5	0	10	16
Öğretmene itaatsizlik etmek	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	6,3	31,3	,0	62,5	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	1,3	,0	2,3	1,5
	Frekans	2	4	6	9	21
Başkalarının işine karışmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	9,5	19,0	28,6	42,9	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	3,3	1,0	3,3	2,1	2,0
	Frekans	0	1	0	15	16
Her şeye gülerек dersi kaynatmaya çalışmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	6,3	,0	93,8	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	3,5	1,5
	Frekans	1	1	0	11	13
Başkalarına lakap takmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	7,7	7,7	,0	84,6	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,3	,0	2,6	1,2
	Frekans	0	1	1	20	22
Temizlik ve görgü kurallarına uymamak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	4,5	4,5	90,9	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,6	4,7	2,1
	Frekans	0	1	0	0	1
Derste şarkı söylemek, ıslık çalmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	,0	,1
	Frekans	0	0	0	8	8
Kaba, küfür/seks içerikli hareket şekilleri yapmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	,0	1,9	,8
	Frekans	1	0	0	9	10
Kendini ve çevresini tehlikeye sokacak davranışta bulunmak	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	10	,0	,0	90	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,0	,0	2,1	,9

Tablo 4.5 (Devamı)

Başkalarını tehdit etmek	Frekans	0	0	0	7	7
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	,0	1,6	,7
Arkadaşının eşyalarına zarar vermek	Frekans	0	0	0	11	11
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	,0	100	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	,0	2,6	1,0
Arkadaşına küfür etmek	Frekans	0	0	2	10	12
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	16,7	83,3	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	1,1	2,3	1,1
Toplam	Frekans	61	384	181	430	1056
	Davranışın gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,8	36,4%	17,1	40,7	100
	Davranışın grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100	100

$X^2 = 912,78$; $sd = 114$; $p = 0,000$

Tablo 4.5 incelendiğinde öğretmenlerin okullara göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışların dağılımı sırasıyla; alt düzey devlet ilköğretim okulu 430 (% 40,7), üst düzey devlet ilköğretim okulu 384 (% 36,4), orta düzey devlet ilköğretim okulu 181 (% 17,1) ve üst düzey özel ilköğretim okulu 61 (% 5,8) şeklindedir. Farklı okullara görev yapan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($x^2 = 912,78$; $sd = 114$; $p = 0,000$).

Tablo 4.5 incelendiğinde üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; derse geç gelmek (% 11,5), dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek), görüntülü konuşarak dikkati dağıtmak, ukalılık sayılacak tarzda konuşmak, ve sert oynamak, incinmeye sebep olmak (% 8,2), arkadaşlarının dikkatini dağıtmak, duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek ve ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak (% 6,6), ders araç gereçlerini getirmemek (% 4,9), yapacaklarını yavaş ve isteksiz

yapmak, çalışma sırasında grubu terk etmek, malzemeyi uygunsuz kullanmak, rastgele yemek ve içmek ve başkalarının işine karışmak (% 3,3)'tır. Üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışların olduğunu belirten öğretmen oranı %2'nin altındadır.

Tablo 4.5 incelendiğinde üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak (% 54,7), arkadaşlarının dikkatini dağıtmak (% 12,2), görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması (% 7,6), arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek (% 4,7), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak (% 3,9) ve verilen görevleri geç yapmak (% 2,9)'tır. Üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışların olduğunu belirten öğretmen oranı % 2'nin altındadır.

Tablo 4.5 incelendiğinde orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; verilen görevleri geç yapmak (% 10,5), rastgele yemek ve içmek ve dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek) (% 8,3), derse geç gelmek (% 7,7), arkadaşlarının dikkatini dağıtmak ve ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak (% 7,2), çalışma sırasında grubu terk etmek ve malzemeyi uygunsuz kullanmak (% 6,1), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak ve ders araç gereçlerini getirmemek (% 5,5), duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek (% 5), oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak ve diğer öğrencilerle dalga geçmek (% 4,4), arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek (% 3,9) ve başkalarının işine karışmak (% 3,3)'tır. Orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışların olduğunu belirten öğretmen oranı % 2'nin altındadır.

Tablo 4.5 incelendiğinde alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; derse geç gelmek (% 10), rastgele yemek ve içmek (% 9,8), dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek) (% 5,8), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak, ders araç gereçlerini getirmemek ve temizlik ve görgü kurallarına uymamak (% 4,7), başarısızlıklar için mazeretler uydurmak (% 4,4), verilen görevleri geç yapmak ve başkalarını itip kakmak (% 4,2), oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak ve malzemeyi

uygunsuz kullanmak (% 4), her şeye gülerek dersi kaynatmaya çalışmak (% 3,5), arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek, başkalarına lakap takmak ve arkadaşının eşyalarına zarar vermek (% 2,6), sinirli olmak, sert oynamak, incinmeye sebep olmak, öğretmene itaatsizlik etmek ve arkadaşına küfür etmek (% 2,3), arkadaşlarının dikkatini dağıtmak, arkadaşlarıyla iletişim kurmamak, ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak, başkalarının işine karışmak ve kendini ve çevresini tehlikeye sokacak davranışta bulunmak (% 2,1)'tir. Alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışların olduğunu belirten öğretmen oranı % 2'nin altındadır.

4.2. İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorum

Bu alt problemde, öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yaklaşımları gözlem, anket ve görüşme sonuçları açısından analiz edilmiştir.

4.2.1. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Bulgular

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkiler gözlem, anket ve görüşme sonuçlarına göre incelenmiştir. Ayrıca gözlem ve öğretmenlere uygulanan anketlerden elde edilen sonuçlara göre beden eğitimi öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara karşı verdikleri tepkilerin cinsiyet, mesleki kıdem ve görev yaptıkları okul değişkenlerine göre farklılaşma durumu da tespit edilmiştir.

4.2.1.1. Gözlem sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilerle ilgili bulgular

Gözlem sonuçlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilere ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 4.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6.

Gözlem Sonuçlarına Göre Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tepkiler	f	%	Yaklaşım
1. Sözlü olarak uyarma	245	23,2	Tepkisel

Tablo 4.6 (Devamı)

2. Yaptırmak istemeyeceği bir iş verme	144	13,6	Tepkisel
3. Sınıfın kurallarını hatırlatma	52	4,9	Tepkisel
4. Sesli uyarma	46	4,4	Tepkisel
5. Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama	42	4,0	Tepkisel
6. Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	41	3,9	Tepkisel
7. Azarlama	39	3,7	Tepkisel
8. Göz kontağı kurmaya çalışma	36	3,4	Tepkisel
9. Öğrenciye hafifçe dokunma	35	3,3	Tepkisel
10. İsmiyle hitap ederek uyarma	35	3,3	Tepkisel
11. Kuralları hatırlatma	34	3,2	Tepkisel
12. Dersten sonra öğrenciyle konuşma	32	3,0	Tepkisel
13. Öğrenciyi eleştirme	29	2,7	Tepkisel
14. Öğrenciye bağırma	28	2,7	Tepkisel
15. Anlamlı yüz ifadesi	22	2,1	Tepkisel
16. Öğrenciyi derse katmaya çalışma	21	2,0	Önlemsel
17. Fiziksel olmayan bir ceza verme	20	1,9	Tepkisel
18. Görmezden gelme	17	1,6	Tepkisel
19. Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma	17	1,6	Tepkisel
20. Yapılması gereken doğru davranışı açıklama	14	1,3	Önlemsel
21. Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme	12	1,1	Tepkisel
22. Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	11	1,0	Tepkisel
23. Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme	11	1,0	Tepkisel
24. Velisine söylemekle tehdit etme	11	1,0	Tepkisel
25. İstenen davranışı gösterme	11	1,0	Önlemsel
26. Sessizce uyarma	11	1,0	Tepkisel
27. Görüşmeye çağırma	10	0,9	Tepkisel
28. Komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme	8	0,8	Tepkisel
29. Davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma	7	0,7	Tepkisel
30. Aniden dersi kesme	6	0,6	Tepkisel
31. Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma	6	0,6	Tepkisel
32. Espriyle karşılık verme	2	0,2	Tepkisel
33. İma etme, dolaylı anlatma	1	0,1	Tepkisel
34. Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme	0	0	Tepkisel
35. Yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isteme	0	0	Tepkisel
36. Öğrenciye fiziksel şiddet uygulama	0	0	Tepkisel
37. Sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme	0	0	Tepkisel
38. Öğrenciyi tehdit etme	0	0	Tepkisel
39. Okul disiplin kurallarına başvurma	0	0	Tepkisel
40. Öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanma	0	0	Önlemsel
41. Notla tehdit etme	0	0	Tepkisel

Tablo 4.6 (Devamı)

42. Okuldan uzaklaştırmakla tehdit etme	0	0	Tepkisel
43. Teneffüse çıkarmama	0	0	Tepkisel
44. Teneffüste konuşmak istediğini söyleme	0	0	Tepkisel
45. Öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet etme	0	0	Tepkisel
46. Yanlış durdurmayı emretme	0	0	Tepkisel
47. Olayla ilgili anlamlı bir öykü ya da hikaye anlatma	0	0	Tepkisel
48. Gülünç hâline getirme	0	0	Tepkisel
49. Maksatlı olarak derse ara verme	0	0	Tepkisel
50. Öğrenciye yönelik mimik	0	0	Tepkisel
Toplam	1056	100	

Tablo 4.6'daki bulgulara öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı en çok “sözlü olarak uyarma” (f= 245, % 23,2); “yapmak istemeyeceği bir iş verme” (f= 144, % 13,6); “sınıfın kurallarını hatırlatma” (f= 52, % 4,9) ve “sesli uyarma” (f= 46, % 4,4) tepkilerini verdikleri görülmektedir. “İma etme, dolaylı anlatma” (f= 1, % 0,1); “espriyle karşılık verme” (f= 2, % 0,2); “aniden dersi kesme” (f= 6, % 0,6); “disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma”(f= 6, % 0,6) ve “komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme” (f= 8, % 0,8) tepkilerinin öğretmenler tarafından en az kullanılan tepkiler olduğu görülmektedir. “Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme”, “yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isteme”, “Öğrenciye fiziksel şiddet uygulama”, “sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme”, “öğrenciyi tehdit etme”, “okul disiplin kurallarına başvurma”, “öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanma”, “notla tehdit etme”, “okuldan uzaklaştırmakla tehdit etme”, “teneffüse çıkarmama”, “teneffüste konuşmak istediğini söyleme” ve “öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet etme” davranışları ise hiç gözlemlenmemiştir. Tablo 4.6 incelendiğinde istenmeyen davranışlara yönelik öğretmen tepkileri genellikle tepkisel modele girmektedir.

Yapılan araştırmalarda öğretmenlerin hem kısa vadeli hem de uzun vadeli başa çıkma yollarına başvurdukları görülmüştür. Korkankorkmaz (2007), ilk ve orta öğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yaptığı araştırmada; beden eğitimi öğretmenlerinin sıklıkla başvurdukları çıkış yolunun kısa vadeli olduğunu saptamıştır. Arslan, Dünder, Alptekin ve Saraç (2011) da beden eğitimi öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok kullandıkları yöntemlerin; “Öğrenciyi uygun bir dille uyarmak”, “Olumlu davranışları ödüllendirmek”, “Öğrencinin bu

davranışının nedenini anlamaya çalışmak” ve beden eğitimi öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en az kullandıkları yöntemlerin ise “Öğrenciyi fiziksel olarak cezalandırmak (saçını, kulağını çekmek vb.)”, “Öğrenciyi dersten çıkarmak”, “Öğrencinin üzerine yürür gibi yapmak” olduğunu belirlemişlerdir.

Çankaya (2011), sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara karşı başvurdukları çözüm yolları arasında “rehberlik-danışmanlık yapma”, “yüzleştirme”, “sorumluluk kazandırma”, “cezalandırma”, “ödüllendirme” ve “sosyal destek sağlama” gibi kısa ve uzun vadeli çözüm önerileri yer aldığını belirlemiştir. Elban (2009) öğretmenlerin en çok başvurdukları yöntemlerin ise; “dersi öğrencinin dikkatini çekecek şekilde işlemek”, “öğrenciyle birebir ilgilenmek”, “olumlu davranışlarında öğrenciyi ödüllendirmek”, okul-aile ve öğretmenin işbirliği içerisinde olması” olduğunu saptamıştır. Kılıç-Özmen (2009) araştırmasında; “öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında uyguladıkları başa çıkma yolları en çoktan aza doğru sırasıyla birebir konuşmak, sözlü uyarma, kuralları hatırlatma, ailesiyle görüşme”, davranışından dolayı üzüldüğünü söyleme (ben-dili) olduğunu saptamıştır. Özer (2009), öğretmenlerin en çok başvurdukları başa çıkma stratejisinin “sözlü müdahale ve göz teması” olduğunu bildirmiştir. Tolunay (2008), araştırmasında öğretmenlerin en fazla; “sözlü uyarma, öğrenciyle bireysel görüşme, kuralları hatırlatma ve sorumluluk verme” yollarına başvurduklarını tespit etmiştir. Sipahioğlu (2008), araştırmasında, öğretmenlerin en çok kullandıkları istenmeyen davranış yönetme stratejileri arasında, “saygı duyarak iletişim kurmak, adil olmak, sorumluluk vermek, sade ve anlaşılır dille açıklamak” olduğunu saptamıştır. Beşdok (2007), öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok kullandıkları yöntemlerin; “davranışı görmezden gelme”, “doğru davranışı ve olumlu sonucu belirtme”, “okul yönetimi ile görüşme”, “aile ile görüşme”, “rehberlik servisi ile görüşme”, “fiziksel ceza verme” olduğunu bildirmiştir.

Gözlem sonuçlarına dayanarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilere ilişkin değerler Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler

Öğretmenin tepkisi	Öğretmen tepkilerinin gruplar arası (Kadın-Erkek) ve gruplar içi dağılımı	Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Sınıfın kurallarını hatırlatma	Frekans	8	44	52
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	15,4	84,6	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	9,1	4,5	4,9
Sözlü olarak uyarma	Frekans	35	210	245
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	14,3	85,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	39,8	21,7	23,2
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	0	144	144
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	14,9	13,6
Komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme	Frekans	0	8	8
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,8	,8
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Frekans	12	29	41
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	29,3	70,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	13,6	3,0	3,9
Öğrenciye hafifçe dokunma	Frekans	3	32	35
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,6	91,4	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	3,4	3,3	3,3
Dersten sonra öğrenciyle konuşma	Frekans	0	32	32
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	3,3	3,0

Tablo 4.7 (Devamı)

Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama	Frekans	0	42	42
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	4,3	4,0
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	4	25	29
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	13,8	86,2	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	4,5	2,6	2,7
Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	7	29	36
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	19,4	80,6	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	8,0	3,0	3,4
Öğrenciye bağırma	Frekans	5	23	28
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	17,9	82,1	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	5,7	2,4	2,7
Aniden dersi kesme	Frekans	1	5	6
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	16,7	83,3	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,1	,5	,6
Öğrenciyi derse katmaya çalışma	Frekans	2	19	21
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	9,5	90,5	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,3	2,0	2,0
Espriyle karşılık verme	Frekans	0	2	2
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,2	,2
Görmezden gelme	Frekans	0	17	17
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,8	1,6

Tablo 4.7 (Devamı)

	Frekans	0	17	17
Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,8	1,6
	Frekans	0	12	12
Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,2	1,1
	Frekans	0	11	11
Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,1	1,0
	Frekans	0	6	6
Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,6	,6
	Frekans	0	14	14
Yapılması gereken doğru davranışı açıklama	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,4	1,3
	Frekans	0	20	20
Fiziksel olmayan bir ceza verme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	2,1	1,9
	Frekans	0	11	11
Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,1	1,0
	Frekans	2	33	35
İsmiyle hitap ederek uyarma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,7	94,3	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,3	3,4	3,3

Tablo 4.7 (Devamı)

Velisine söylemekle tehdit etme	Frekans	0	11	11
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,1	1,0
Kuralları hatırlatma	Frekans	4	30	34
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	11,8	88,2	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	4,5	3,1	3,2
Sesli uyarma	Frekans	2	44	46
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	4,3	95,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,3	4,5	4,4
İstenen davranışı gösterme	Frekans	0	11	11
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,1	1,0
Sessizce uyarma	Frekans	0	11	11
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,1	1,0
Azarlama	Frekans	3	36	39
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	7,7	92,3	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	3,4	3,7	3,7
Görüşmeye çağırma	Frekans	0	10	10
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,0	,9
Davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma	Frekans	0	7	7
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,7	,7

Tablo 4.7 (Devamı)

Anlamalı yüz ifadesi	Frekans	0	22	22
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	2,3	2,1
Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	0	1	1
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,1	,1
Toplam	Frekans	88	968	1056
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,3	91,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100
$X^2= 88,131$; $sd= 32$; $p= ,000$				

Tablo 4.7 incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkilerinin dağılımı sırasıyla; kadınlar 88 (% 8,3) erkekler 968 (% 91,7)'dir. Farklı cinsiyete sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($x^2= 88,131$; $sd= 32$; $p= 000$).

Tablo 4.7 incelendiğinde kadın öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 39,8), derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 13,6), sınıfın kurallarını hatırlatma (% 9,1), göz kontağı kurmaya çalışma (% 8), öğrenciye bağırma (% 5,7), öğrenciyi eleştirme ve kuralları hatırlatma (% 4,5), öğrenciye hafifçe dokunma ve 41 (% 3,4), öğrenciyi derse katmaya çalışma, ismiyle hitap ederek uyarma ve sesli uyarma (% 2,3)'dır. Kadın öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara diğer tepkileri %2'nin altındadır.

Tablo 4.7 incelendiğinde erkek öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 21,7), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 14,9), sınıfın kurallarını hatırlatma ve sesli uyarma (% 4,5), öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama (% 4,3), azarlama (% 3,7), ismiyle hitap ederek uyarma (% 3,4)), öğrenciye hafifçe dokunma ve dersten sonra öğrenciyle

konuşma (% 3,3), kuralları hatırlatma (% 3,1), öğrenciyi eleştirme (% 2,6), öğrenciyi bağırma (% 2,4), anlamlı yüz ifadesi (% 2,3), fiziksel olmayan bir ceza verme (% 2,1) ve öğrenciyi derse katmaya çalışma (% 2)'dir. Erkek öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara diğer tepkileri % 2'nin altındadır.

Korkankorkmaz (2006) da kadın beden eğitimi öğretmenlerinin “sık” karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarından en yoğun olanının “Öğretmene arkadaşını şikâyet etme” (% 12,4) davranışı olduğunu, bu davranışı; "Derste izin almadan konuşma" (% 11,6) “Derste gülme arkadaşlarını güldürme” (% 10,1) davranışlarının izlediğini; erkek beden eğitimi öğretmenlerinin ise “sık” karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarından en yoğun olanının ise; “Derste izin almadan konuşma (% 34,9) davranışı olduğunu, bu davranışı; "Arkadaşına bağırma" (% 32,6) ve “Derste gürültü yapma” (% 31,8) davranışlarının izlediğini belirlemiştir.

Gözlem sonuçlarına dayanılarak öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilere ilişkin değerler Tablo 4.8`de verilmiştir.

Tablo 4.8.

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler

Öğretmenin tepkisi	Öğretmen tepkilerinin gruplar arası (1-5 yıl, 6-10 yıl ve 11 yıl ve üstü) ve gruplar içi dağılımı	Mesleki Kıdem			Toplam
		1-5 yıl	6-10 yıl	11 yıl ve üstü	
Sınıfın kurallarını hatırlatma	Frekans	10	32	10	52
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	19,2	61,5	19,2	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	4,1	4,7	7,4	4,9
Sözlü olarak uyarma	Frekans	17	159	69	245
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	6,9	64,9	28,2	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	7,0	23,5	50,7	23,2
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	4	140	0	144
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	2,8	97,2	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	20,7	,0	13,6
Komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme	Frekans	2	6	0	8
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	25,0	75,0	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,8	,9	,0	,8

Tablo 4.8 (Devamı)

	Frekans	7	21	13	41
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	17,1	51,2	31,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,9	3,1	9,6	3,9
	Frekans	2	28	5	35
Öğrenciye hafifçe dokunma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,7	80	14,3	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,8	4,1	3,7	3,3
	Frekans	16	16	0	32
Dersten sonra öğrenciyle konuşma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	50	50	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	6,6	2,4	,0	3,0
	Frekans	17	25	0	42
Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	40,5	59,5	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	7,0	3,7	,0	4,0
	Frekans	5	18	6	29
Öğrenciyi eleştirme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	17,2	62,1	20,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,0	2,7	4,4	2,7
	Frekans	10	17	9	36
Göz kontağı kurmaya çalışma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	27,8	47,2	25,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	4,1	2,5	6,6	3,4
	Frekans	8	15	5	28
Öğrenciye bağırma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	28,6	53,6	17,9	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	3,3	2,2	3,7	2,7
	Frekans	1	4	1	6
Aniden dersi kesme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	16,7	66,7	16,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,4	,6	,7	,6
	Frekans	7	12	2	21
Öğrenciyi derse katmaya çalışma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	33,3	57,1	9,5	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,9	1,8	1,5	2,0
	Frekans	0	2	0	2
Espriyle karşılık verme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	,2
	Frekans	0	2	0	2

Tablo 4.8 (Devamı)

	Frekans	6	11	0	17
Görmezden gelme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	35,3	64,7	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,5	1,6	,0	1,6
Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma	Frekans	7	10	0	17
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	41,2	58,8	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,9	1,5	,0	1,6
Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme	Frekans	6	6	0	12
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	50	50	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,5	,9	,0	1,1
Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	Frekans	0	10	1	11
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	90,9	9,1	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,5	,7	1,0
Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma	Frekans	4	2	0	6
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	66,7	33,3	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,3	,0	,6
Yapılması gereken doğru davranışı açıklama	Frekans	5	7	2	14
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	35,7	50	14,3	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,0	1,0	1,5	1,3
Fiziksel olmayan bir ceza verme	Frekans	11	9	0	20
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	55,0	45,0	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	4,5	1,3	,0	1,9
Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme	Frekans	5	6	0	11
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	45,5	54,5	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,0	,9	,0	1,0
İsmiyle hitap ederek uyarma	Frekans	12	20	3	35
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	34,3	57,1	8,6	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	4,9	3,0	2,2	3,3
Velisine söylemekle tehdit etme	Frekans	6	5	0	11
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	54,5	45,5	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,5	,7	,0	1,0

Tablo 4.8 (Devamı)

Kuralları hatırlatma	Frekans	14	16	4	34
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	41,2	47,1	11,8	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	5,7	2,4	2,9	3,2
Sesli uyarma	Frekans	13	30	3	46
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	28,3	65,2	6,5	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	5,3	4,4	2,2	4,4
İstenen davranışı gösterme	Frekans	6	5	0	11
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	54,5	45,5	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,5	,7	,0	1,0
Sessizce uyarma	Frekans	6	5	0	11
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	54,5	45,5	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,5	,7	,0	1,0
Azarlama	Frekans	14	22	3	39
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	35,9	56,4	7,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	5,7	3,3	2,2	3,7
Görüşmeye çağırma	Frekans	6	4	0	10
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	60	40	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,5	,6	,0	,9
Davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma	Frekans	5	2	0	7
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	71,4	28,6	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	2,0	,3	,0	,7
Anlamlı yüz ifadesi	Frekans	11	11	0	22
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	50	50	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	4,5	1,6	,0	2,1
Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	1	0	0	1
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	100	,0	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,4	,0	,0	,1
Toplam	Frekans	244	676	136	1056
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	23,1	64,0	12,9	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100

 $\chi^2 = 309,694$; $sd = 64$; $p = ,000$

Tablo 4.8 incelendiğinde öğretmenlerin kıdeme göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkilerinin dağılımı sırasıyla; 6-10 yıl kıdeme sahip olanlar 676 (% 64) 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar 244 (% 23,1) ve 11 yıl ve üstü kıdeme sahip olanlar 136 (% 12,9)'dır. Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2= 309,694$; $sd= 64$; $p= 000$).

Tablo 4.8 incelendiğinde 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma ve öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama (% 7), dersten sonra öğrenciyle konuşma (% 6,6), velisine söylemekle tehdit etme ve azarlama (% 5,7), sesli uyarma (% 5,3), ismiyle hitap ederek uyarma (% 4,9), fiziksel olmayan bir ceza verme ve anlamlı yüz ifadesi (% 4,5), sınıfın kurallarını hatırlatma ve göz kontağı kurmaya çalışma (% 4,1), öğrenciye bağırma (% 3,3), derhal davranışını sonlandırmasını isteme, öğrenciyi derse katmaya çalışma, ve bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma (% 2,9), görmezden gelme, olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme, velisine söylemekle tehdit etme, istenen davranış gösterme, sessizce uyarma ve görüşmeye çağırma (% 2,5), öğrenciyi eleştirme, yapılması gereken doğru davranış açıklama, yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme ve davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma (% 2)'dir. 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara diğer tepkileri % 2'nin altındadır.

Tablo 4.8 incelendiğinde 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 23,5), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 20,7), sınıfın kurallarını hatırlatma (% 4,7), sesli uyarma (% 4,4), öğrenciye hafifçe dokunma (% 4,1), öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama (% 3,7), azarlama (% 3,3), derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 3,1), ismiyle hitap ederek uyarma (% 3), öğrenciyi eleştirme (% 2,7), göz kontağı kurmaya çalışma (% 2,5), dersten sonra öğrenciyle konuşma ve kuralları hatırlatma (% 2,4) ve öğrenciye bağırma (% 2,2)'dir. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara diğer tepkileri %2'nin altındadır.

Tablo 4.8 incelendiğinde 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak

uyarma (% 50,7), derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 9,6), sınıfın kurallarını hatırlatma (% 7,4), göz kontağı kurmaya çalışma (% 6,6), öğrenciyi eleştirme (% 4,4), öğrenciyi hafifçe dokunma ve öğrenciyi bağırma (% 3,7), kuralları hatırlatma (% 2,9), ismiyle hitap ederek uyarma, sesli uyarma ve azarlama (% 2,2)'dır. 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara diğer tepkileri % 2'nin altındadır.

Korkankorkmaz (2006) da araştırmasında 1–3 yıllık görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin “sık” karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarından en yoğun olanının “Arkadaşına bağırma” (% 17,8) ve “Görünüşüne kıyafetine temizliğine önem vermeme” (% 17,8) davranışları olduğunu; 4–7 yıllık beden eğitimi öğretmenlerinin “sık” karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; “Derste gürültü yapma” ve (% 15,5) “Derste izin almadan konuşma” (% 14,0) davranışları olduğunu; 8 yıl ve üzeri görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin “sık” karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları; “Öğretmene arkadaşını şikâyet etme” (% 14,0) “Arkadaşına bağırma” (% 14,0) , “Derste izin almadan konuşma” (% 13,2) ve “Derste gülme, arkadaşlarını güldürme” (% 13,2) davranışları olduğunu belirlemiştir.

Gözlem sonuçlarına dayanılarak öğretmenlerin görev yaptıkları okula göre istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilere ilişkin değerler Tablo 4.9'da gösterilmiştir.

Tablo 4.9.

Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okula Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler

Gözlenen Davranış	Öğretmen tepkilerinin gruplar arası (Özel İ.Ö.O ve üç Devlet İ.Ö.O.) ve gruplar içi dağılımı	Okullar				Toplam
		Üst Düzey Özel İ.Ö.O.	Üst Düzey Devlet İ.Ö.O.	Orta Düzey Devlet İ.Ö.O.	Alt Düzey Devlet İ.Ö.O.	
Sınıfın kurallarını hatırlatma	Frekans	0	210	8	17	235
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	89,4	3,4	7,2	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	54,7	4,4	4,0	22,3
Sözlü olarak uyarma	Frekans	4	47	13	9	73
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,5	64,4	17,8	12,3	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	6,6	12,2	7,2	2,1	6,9

Tablo 4.9 (Devamı)

Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	0	29	0	0	29
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	7,6	,0	,0	2,7
Komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme	Frekans	1	11	19	18	49
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	2,0	22,4	38,8	36,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	2,9	10,5	4,2	4,6
Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme	Frekans	2	15	10	20	47
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	4,3	31,9	21,3	42,6	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	3,3	3,9	5,5	4,7	4,5
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Frekans	7	0	14	43	64
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	10,9	,0	21,9	67,2	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	11,5	,0	7,7	10	6,1
Yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isteme	Frekans	2	0	11	8	21
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	9,5	,0	52,4	38,1	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	3,3	,0	6,1	1,9	2,0
Öğrenciye fiziksel şiddet uygulama	Frekans	2	4	11	17	34
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,9	11,8	32,4	50	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	3,3	1,0	6,1	4,0	3,2
Öğrenciye hafifçe dokunma	Frekans	4	3	9	0	16
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	25,0	18,8	56,3	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	6,6	,8	5,0	,0	1,5
Sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme	Frekans	0	18	7	11	36
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	50	19,4	30,6	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	4,7	3,9	2,6	3,4

Tablo 4.9 (Devamı)

Dersten sonra öğrenciyle konuşma	Frekans	2	0	15	42	59
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	3,4	,0	25,4	71,2	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	3,3	,0	8,3	9,8	5,6
Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama	Frekans	1	3	0	19	23
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	4,3	13,0	,0	82,6	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,8	,0	4,4	2,2
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	1	1	1	9	12
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,3	8,3	8,3	75,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,3	,6	2,1	1,1
Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	0	3	0	0	3
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,8	,0	,0	,3
Öğrenciye bağırma	Frekans	0	1	0	0	1
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	,0	,1
Öğrenciyi tehdit etme	Frekans	4	1	13	10	28
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	14,3	3,6	46,4	35,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	6,6	,3	7,2	2,3	2,7
Aniden dersi kesme	Frekans	5	3	15	25	48
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	10,4	6,3	31,3	52,1	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	8,2	,8	8,3	5,8	4,5
Öğrenciyi derse katmaya çalışma	Frekans	3	2	10	20	35
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,6	5,7	28,6	57,1	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	4,9	,5	5,5	4,7	3,3

Tablo 4.9 (Devamı)

Espriyle karşılık verme	Frekans	0	0	1	0	1
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	100	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	,6	,0	,1
Görmezden gelme	Frekans	5	4	3	0	12
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	41,7	33,3	25,0	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	8,2	1,0	1,7	,0	1,1
Okul disiplin kurallarına başvurma	Frekans	1	1	1	0	3
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	33,3	33,3	33,3	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,3	,6	,0	,3
Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma	Frekans	0	1	0	0	1
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	,0	,1
Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme	Frekans	0	1	0	10	11
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	9,1	,0	90,9	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	2,3	1,0
Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	Frekans	5	1	1	0	7
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	71,4	14,3	14,3	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	8,2	,3	,6	,0	,7
Öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanma	Frekans	1	6	8	7	22
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	4,5	27,3	36,4	31,8	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	1,6	4,4	1,6	2,1
Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma	Frekans	0	4	1	7	12
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	33,3	8,3	58,3	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,0	,6	1,6	1,1

Tablo 4.9 (Devamı)

Yapılması gereken doğru davranışı açıklama	Frekans	5	2	0	10	17
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	29,4	11,8	,0	58,8	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	8,2	,5	,0	2,3	1,6
Fiziksel olmayan bir ceza verme	Frekans	1	0	1	18	20
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,0	,0	5,0	90	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,0	,6	4,2	1,9
Notla tehdit etme	Frekans	1	5	0	10	16
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	6,3	31,3	,0	62,5	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	1,3	,0	2,3	1,5
Teneffüse çıkarmama	Frekans	2	4	6	9	21
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	9,5	19,0	28,6	42,9	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	3,3	1,0	3,3	2,1	2,0
Teneffüste konuşmak istediğini söyleme	Frekans	0	1	0	15	16
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	6,3	,0	93,8	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	3,5	1,5
Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme	Frekans	1	1	0	11	13
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	7,7	7,7	,0	84,6	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,3	,0	2,6	1,2
Öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet etme	Frekans	0	1	1	20	22
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	4,5	4,5	90,9	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,6	4,7	2,1
İsmiyle hitap ederek uyarma	Frekans	0	1	0	0	1
	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	,0	,0	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,3	,0	,0	,1

Tablo 4.9 (Devamı)

	Frekans	0	0	0	8	8
Velisine söylemekle tehdit etme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	,0	1,9	,8
	Frekans	1	0	0	9	10
Sessizce uyarma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	10	,0	,0	90	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	1,6	,0	,0	2,1	,9
	Frekans	0	0	0	7	7
Görüşmeye çağırma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	,0	1,6	,7
	Frekans	0	0	0	11	11
Yanlışı durdurmayı emretme	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	,0	100	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	,0	2,6	1,0
	Frekans	0	0	2	10	12
Olayla ilgili anlamlı bir öykü ya da hikaye anlatma	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	,0	16,7	83,3	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,0	1,1	2,3	1,1
	Frekans	61	384	181	430	1056
Toplam	Öğretmen tepkisinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,8	36,4	17,1	40,7	100
	Öğretmen tepkisinin grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100	100

$X^2 = 912,783$; $sd = 114$; $p = ,000$

Tablo 4.9. incelendiğinde öğretmenlerin çalıştığı göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkilerinin dağılımı sırasıyla; alt düzey devlet ilköğretim okulu 430 (% 40,7), üst düzey devlet ilköğretim okulu 384 (% 36,4), orta düzey devlet ilköğretim okulu 181 (% 17,1) ve üst düzey özel ilköğretim okulu 61 (% 5,8)'dir. Farklı okullarda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($x^2 = 912,783$; $sd = 114$; $p = 000$).

Tablo 4.9 incelendiğinde üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 11,5), aniden dersi kesme, görmezden gelme, öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma ve yapılması gereken doğru davranışı açıklama (% 8,2), sözlü olarak uyarma, öğrenciye hafifçe dokunma ve öğrenciyi tehdit etme (% 6,6), öğrenciyi derse katmaya çalışma (% 4,9), öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme, yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isteme, öğrenciye fiziksel şiddet uygulama, dersten sonra öğrenciyle konuşma ve teneffüse çıkarmama (% 3,3)'dır. Üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara diğer tepkileri %2'nin altındadır.

Tablo 4.9 incelendiğinde üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sınıfın kurallarını hatırlatma (% 54,7), sözlü olarak uyarma (% 12,2), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 7,6), sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme (% 4,7), öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme (% 3,9), komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme (% 2,9)'dir. Üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara diğer tepkileri % 2'nin altındadır.

Tablo 4.9 incelendiğinde orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme (% 10,5), dersten sonra öğrenciyle konuşma ve aniden dersi kesme (% 8,3), derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 7,7), sözlü olarak uyarma ve öğrenciyi tehdit etme (% 7,2), yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isteme ve öğrenciye fiziksel şiddet uygulama (% 6,1), öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme ve öğrenciyi derse katmaya çalışma (% 5,5), öğrenciye hafifçe dokunma (% 5), sınıfın kurallarını hatırlatma ve öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanma (% 4,4), sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme (% 3,9) ve teneffüse çıkarmama (% 3,3)'dır. Orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara diğer tepkileri % 2'nin altındadır.

Tablo 4.9 incelendiğinde alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 10), dersten sonra öğrenciyle konuşma (% 9,8), aniden dersi kesme (% 5,8), öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme, öğrenciyi derse katmaya çalışma ve öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet etme (% 4,7), öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama (% 4,4), komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme ve fiziksel olmayan bir ceza verme (% 4,2), sınıfın kurallarını hatırlatma ve öğrenciye fiziksel şiddet uygulama (% 4), teneffüste konuşmak istediğini söyleme (% 3,5), sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme, yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme ve yanlış durdurmayı emretme (% 2,6), öğrenciyi tehdit etme, olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme, yapılması gereken doğru davranış açıklama, notla tehdit etme ve olayla ilgili anlamlı bir öykü ya da hikaye anlatma (% 2,3), sözlü olarak uyarma, öğrenciyi eleştirme, teneffüse çıkarmama ve sessizce uyarma (% 2,1)'dir. Alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara diğer tepkileri % 2'nin altındadır.

4.2.1.2. Öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilere ilişkin bulgular

Öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarına göre istenmeyen davranışlara verilen tepkilere ilişkin hesaplanan frekans ve yüzde değerleri Tablo 4.10`da verilmiştir.

Tablo 4.10.

Anket Sonuçlarına Göre İstenmeyen Davranışlara Verilen Tepkilerle İlgili Değerler

Öğretmen Tepkileri	$\bar{x}$	Ss
Göz kontağı kurmaya çalışırım.	4,13	1,07
Yapılması gereken doğru davranış açıklarım.	4,11	1,02
Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklarım.	4,06	,87
Öğrenciyi derse katmaya çalışırım.	4,02	1,17
Sınıfın kurallarını hatırlatırım.	4,02	,95
Kuralları hatırlatırım.	3,93	1,02
İstenen davranış gösteririm.	3,91	,91
Sözlü olarak uyarırım.	3,91	,80
Derhal davranışını sonlandırmasını isterim.	3,81	1,23
Öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanırım.	3,80	1,17
İsmiyle hitap ederek uyarırım.	3,73	1,14

Tablo 4.10 (Devamı)

Dersten sonra öğrenciyle konuşurum.	3,69	1,07
Anlamalı yüz ifadesi	3,65	1
Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösteririm.	3,53	1,24
Yaptığı yanlış ifade ederek beni rahatsız ettiğini söylerim.	3,52	1,02
Sesli uyarırım.	3,41	1,18
Görüşmeye çağırırım.	3,38	1,12
Öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet ederim.	3,35	1,15
Davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma	3,32	1,03
Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yaparım.	3,25	1,08
İma etmek, dolaylı anlatmak	3,20	1,17
Espriyle karşılık veririm.	3,15	1
Teneffüste konuşmak istediğimi söylerim.	3,12	1,17
Sessizce uyarırım.	2,91	1
Öğrenciye yönelik mimik	2,88	1,28
Yanlış durdurmayı emretme	2,81	1,12
Olayla ilgili anlamalı bir öykü ya da hikâye anlatma	2,80	1,12
Öğrenciye bağırırım.	2,64	1,11
Fiziksel olmayan bir ceza veririm.	2,64	1,16
Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırırım.	2,57	1,21
Öğrenciyi eleştiririm.	2,53	1,08
Aniden dersi keserim.	2,41	1,10
Görmezden gelirim.	2,41	1,18
Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakırım.	2,31	1,09
Maksatlı olarak derse ara verme	2,31	1,11
Azarlarım.	2,27	1,13
Velisine söylemekle tehdit ederim.	2,22	1,23
Öğrenciye hafifçe dokunurum.	2,20	,98
Okul disiplin kurallarına başvururum.	2,17	1,12
Yapmak istemeyeceği bir iş veririm.	2,09	1,05
Gülünç hâle getirme	1,91	1,11
Teneffüse çıkarmam.	1,86	1,01
Yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isterim.	1,74	1,16
Komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söylerim.	1,73	1,03
Öğrenciye fiziksel şiddet uygulamam.	1,60	,89
Notla tehdit ederim.	1,60	,97
Okuldan uzaklaştırmakla tehdit ederim.	1,44	,88
Öğrenciyi tehdit ederim.	1,43	,88
Sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay ederim.	1,39	,94
Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletirim.	1,36	,82

Tablo 4.10 incelendiğinde istenmeyen davranışlara öğretmenlerin tepkileri en fazla sırasıyla; göz kontağı kurmaya çalışma, yapılması gereken doğru davranışı açıklama, öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama, öğrenciyi derse katmaya çalışma ve sınıfın kurallarını hatırlatmadır. Öğretmenlere göre istenmeyen davranışlara en az gösterilen tepkiler ise; Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme, sınıfın önünde öğrenci ile alay etme, öğrenciyi tehdit etme, okuldan uzaklaştırmakla tehdit etme, notla tehdit etme ve öğrenciye fiziksel şiddet uygulamadır.

Anket formundan elde edilen veriler sonucunda öğretmenlerin cinsiyetlerine göre istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilerle ilgili değerler Tablo 4.11`de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.

Anket Formundan Elde Edilen Veriler Sonucunda Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler

	Cinsiyet	n	Ortalama	Standart sapma	t	sd	p
Sınıfın kurallarını hatırlatma	Kadın	34	4,26	,793	1,743	113	,084
	Erkek	81	3,92	1			
Sözlü olarak uyarma	Kadın	34	4,1765	,83	2,329	113	,022
	Erkek	81	3,8025	,76			
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Kadın	34	1,9706	1,08	-,829	113	,409
	Erkek	80	2,1500	1,04			
Komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme	Kadın	34	1,8529	1,01	,762	113	,447
	Erkek	81	1,6914	1,04			
Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme	Kadın	34	1,1176	,40	-	113	,035
	Erkek	81	1,4691	,92	2,130		
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Kadın	34	4,0294	1,19	1,197	113	,234
	Erkek	81	3,7284	1,24			
Yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isteme	Kadın	34	1,8235	1,29	,448	113	,655
	Erkek	81	1,7160	1,12			
Öğrenciye fiziksel şiddet uygulama	Kadın	34	1,7059	1	,753	113	,453
	Erkek	81	1,5679	,85			
Öğrenciye hafifçe dokunma	Kadın	34	2,2059	,94	,041	113	,967
	Erkek	81	2,1975	1			

Tablo 4.11 (Devamı)

Sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme	Kadın	34	1,3235	,94	-,498	113	,620
	Erkek	81	1,4198	,94			
Dersten sonra öğrenciyle konuşma	Kadın	34	3,8529	1,10	1,014	113	,313
	Erkek	81	3,6296	1,06	1,000		
Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama	Kadın	34	4,0000	1,01	-,484	113	,630
	Erkek	81	4,0864	,80			
Öğrenciyi eleştirme	Kadın	34	2,6765	1,06	,933	113	,353
	Erkek	81	2,4691	1,09			
Göz kontağı kurmaya çalışma	Kadın	34	4,2941	1	1,002	113	,319
	Erkek	81	4,0741	1,10			
Öğrenciye bağırma	Kadın	34	2,6765	1,14	,204	113	,839
	Erkek	81	2,6296	1,11			
Öğrenciyi tehdit etme	Kadın	34	1,3529	,84	-,637	113	,525
	Erkek	81	1,4691	,90			
Aniden dersi kesme	Kadın	34	2,7941	1,32	2,249	113	,026
	Erkek	81	2,2593	1,09			
Öğrenciyi derse katmaya çalışma	Kadın	34	4,0000	1,15	-,154	113	,878
	Erkek	81	4,0370	1,18			
Espriyle karşılık verme	Kadın	34	3,4412	1,13	1,993	113	,049
	Erkek	81	3,0370	,92			
Görmezden gelme	Kadın	34	2,5000	1,21	,516	113	,607
	Erkek	81	2,3827	1,06			
Okul disiplin kurallarına başvurma	Kadın	34	2,1471	1,07	-,165	113	,869
	Erkek	81	2,1852	1,15			
Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma	Kadın	34	2,3235	1,06	,065	113	,948
	Erkek	81	2,3086	1,14			
Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme	Kadın	34	3,4706	1,26	-,381	113	,704
	Erkek	81	3,5679	1,24			
Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	Kadın	34	2,5882	1,35	,082	113	,935
	Erkek	81	2,5679	1,16			
Öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanma	Kadın	34	4,0882	1,13	1,713	113	,089
	Erkek	81	3,6790	1,18			
Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma	Kadın	34	3,5294	1,02	1,777	112	,078
	Erkek	80	3,1375	1,091			
Yapılması gereken doğru davranışı açıklama	Kadın	34	4,2059	1,03	,628	113	,531
	Erkek	81	4,0741	1,02			
Fiziksel olmayan ceza verme	Kadın	34	2,6176	1,10	-,154	113	,878
	Erkek	81	2,6543	1,19			
Notla tehdit etme	Kadın	34	1,5588	1,10	-,293	113	,770
	Erkek	81	1,6173	,91			
Okuldan uzaklaştırmakla tehdit etme	Kadın	34	1,5588	1,07	,909	113	,365
	Erkek	81	1,3951	,78			

Tablo 4.11 (Devamı)

Teneffüse çıkarmama	Kadın	34	2,2059	1,12	2,407	113	,018
	Erkek	81	1,7160	,93			
Teneffüste konuşmak istediğini söyleme	Kadın	34	3,3235	1,24	1,200	113	,233
	Erkek	81	3,0370	1,13			
Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme	Kadın	34	3,7059	,87	1,246	113	,215
	Erkek	81	3,4444	1,08			
Öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet etme	Kadın	34	3,7353	,75	2,320	113	,022
	Erkek	81	3,1975	1,25			
İsmiyle hitap ederek uyarma	Kadın	34	4,0588	1,07	1,973	113	,051
	Erkek	81	3,6049	1,14			
Velisine söylemekle tehdit etme	Kadın	34	2,2353	1,23	,052	113	,959
	Erkek	81	2,2222	1,24	,052		
Kuralları hatırlatma	Kadın	34	4,1471	,74	1,423	111	,158
	Erkek	79	3,8481	1,12			
Sesli uyarma	Kadın	34	3,6471	1,09	1,352	113	,179
	Erkek	81	3,3210	1,21			
İstenen davranışı gösterme	Kadın	34	4,1471	,70	1,797	113	,075
	Erkek	81	3,8148	,97			
Sessizce uyarma	Kadın	34	2,9706	,99	,396	113	,693
	Erkek	81	2,8889	1,01			
Azarlama	Kadın	34	2,4412	1,18	,996	113	,321
	Erkek	81	2,2099	1,11			
Görüşmeye çağırma	Kadın	34	3,5882	1,10	1,269	113	,207
	Erkek	81	3,2963	1,13			
Davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma	Kadın	34	3,7059	,79	2,658	113	,009
	Erkek	81	3,1605	1,07			
Anlamli yüz ifadesi	Kadın	34	3,8529	,89	1,400	113	,164
	Erkek	81	3,5679	1,03			
Yanlış durdurmayı emretme	Kadın	34	2,8824	1,06	,401	113	,689
	Erkek	81	2,7901	1,14			
Olayla ilgili anlamli bir öykü ya da hikâye anlatma	Kadın	34	3,0294	1,33	1,371	113	,173
	Erkek	81	2,7160	1,01			
Gülünç hâline getirme	Kadın	34	1,8824	1,12	-,191	113	,849
	Erkek	81	1,9259	1,11			
Maksatlı olarak derse ara verme	Kadın	34	2,4706	1,16	,999	113	,320
	Erkek	81	2,2469	1,06			
Öğrenciye yönelik mimik	Kadın	34	3,3235	1,14	2,415	113	,017
	Erkek	81	2,7037	1,29			
İma etme, dolaylı anlatma	Kadın	34	3,5294	1,07	1,966	113	,052
	Erkek	81	3,0617	1,19			

Tablo 4.11 incelendiğinde öğretmenlerin “sözlü olarak uyarma” tepkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(113)} = 2,329$; $p < 0.05$. Kadın öğretmenlerin tepkisi ($\bar{X} = 4,1765$), erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 3,8025$) daha fazladır. Öğretmenlerin “öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme” tepkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(113)} = 2,130$; $p < 0.05$. Erkek öğretmenlerin tepkisi ($\bar{X} = 1,4691$), kadın öğretmenlerden ($\bar{X} = 1,1176$) daha fazladır. Öğretmenlerin “aniden dersi kesme” tepkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(113)} = 2,249$; $p < 0.05$. Kadın öğretmenlerin tepkisi ($\bar{X} = 2,7941$), Erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,2593$) daha fazladır. Öğretmenlerin “espriyle karşılık verme” tepkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(113)} = 1,993$; $p < 0.05$. Kadın öğretmenlerin tepkisi ($\bar{X} = 3,4412$), erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 3,0370$) daha fazladır. Öğretmenlerin “teneffüse çıkarmama” tepkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(113)} = 2,407$; $p < 0.05$. Kadın öğretmenlerin tepkisi ($\bar{X} = 2,2059$), erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 1,7160$) daha fazladır. Öğretmenlerin “öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet etme” tepkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(113)} = 2,320$; $p < 0.05$. Kadın öğretmenlerin tepkisi ($\bar{X} = 3,7353$), erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 3,1975$) daha fazladır. Öğretmenlerin “davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma” tepkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(113)} = 2,658$; $p < 0.05$. Kadın öğretmenlerin tepkisi ($\bar{X} = 3,7059$), erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 3,1605$) daha fazladır. Öğretmenlerin “öğrenciye yönelik mimik” tepkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t_{(113)} = 2,415$; $p < 0.05$. Kadın öğretmenlerin tepkisi ($\bar{X} = 3,3235$), erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 2,7037$) daha fazladır.

Anket formundan elde edilen veriler sonucunda öğretmenlerin algılarının mesleki kıdemlerine göre istenmeyen davranışlara verdikleri tepkilerle ilgili değerler Tablo 4.12`de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.

Anket Formundan Elde Edilen Veriler Sonucunda Öğretmenlerin Algılarının Mesleki Kıdemlerine Göre İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerle İlgili Değerler

		n	$\bar{X}$	Ss	$F_{(3, 111)}$	p
Sınıfın kurallarını hatırlatma	1-5 yıl	42	4,07	,80828	,239	,869
	6-10 yıl	43	4,04	,97476		
	11-15 yıl	21	4,00	1,00000		
	16-20 yıl	9	3,78	1,48137		
	Toplam	115	4,03	,95936		
Sözlü olarak uyarma	1-5 yıl	42	3,95	,79487	1,118	,345
	6-10 yıl	43	3,95	,75446		
	11-15 yıl	21	3,95	,80475		
	16-20 yıl	9	3,44	1,01379		
	Toplam	115	3,91	,80093		
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	1-5 yıl	42	2,36	1,20611	1,625	,188
	6-10 yıl	42	1,86	,84309		
	11-15 yıl	21	2,10	,99523		
	16-20 yıl	9	2,00	1,22474		
	Toplam	114	2,10	1,05570		
Komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme	1-5 yıl	42	1,83	1,10247	,698	,555
	6-10 yıl	43	1,62	,92642		
	11-15 yıl	21	1,90	1,22085		
	16-20 yıl	9	1,44	,72648		
	Toplam	115	1,74	1,03523		
Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme	1-5 yıl	42	1,36	,72655	,856	,466
	6-10 yıl	43	1,37	,81717		
	11-15 yıl	21	1,52	1,12335		
	16-20 yıl	9	1,00	,00000		
	Toplam	115	1,37	,82004		
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	1-5 yıl	42	4,12	1,04069	1,403	,246
	6-10 yıl	43	3,70	1,20584		
	11-15 yıl	21	3,57	1,50238		
	16-20 yıl	9	3,56	1,42400		
	Toplam	115	3,81	1,23247		
Yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isteme	1-5 yıl	42	1,61	1,05812	1,286	,283
	6-10 yıl	43	1,62	1,13438		
	11-15 yıl	21	2,04	1,35927		
	16-20 yıl	9	2,22	1,30171		
	Toplam	115	1,74	1,16862		

Tablo 4.12 (Devamı)

Öğrenciye fiziksel şiddet uygulama	1-5 yıl	42	1,57	,85946	,426	,735
	6-10 yıl	43	1,55	,85363		
	11-15 yıl	21	1,80	1,03049		
	16-20 yıl	9	1,55	1,01379		
	Toplam	115	1,60	,89536		
Öğrenciye hafifçe dokunma	1-5 yıl	42	2,40	1,03734	1,359	,259
	6-10 yıl	43	2,16	,92402		
	11-15 yıl	21	2,04	1,02353		
	16-20 yıl	9	1,77	,83333		
	Toplam	115	2,20	,98408		
Sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme	1-5 yıl	42	1,33	,87420	,130	,942
	6-10 yıl	43	1,41	,98156		
	11-15 yıl	21	1,47	1,03049		
	16-20 yıl	9	1,33	1,00000		
	Toplam	115	1,39	,94308		
Dersten sonra öğrenciyle konuşma	1-5 yıl	42	3,85	,95180	2,826	,042
	6-10 yıl	43	3,79	1,01320		
	11-15 yıl	21	3,09	1,13599		
	16-20 yıl	9	3,88	1,45297		
	Toplam	115	3,69	1,07747		
Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama	1-5 yıl	42	3,97	,92362	,645	,588
	6-10 yıl	43	4,13	,80420		
	11-15 yıl	21	3,95	,97346		
	16-20 yıl	9	4,33	,70711		
	Toplam	115	4,06	,87145		
Öğrenciyi eleştirme	1-5 yıl	42	2,52	1,01784	,292	,831
	6-10 yıl	43	2,44	1,07576		
	11-15 yıl	21	2,71	1,27055		
	16-20 yıl	9	2,55	1,13039		
	Toplam	115	2,53	1,08678		
Göz kontağı kurmaya çalışma	1-5 yıl	42	4,40	,76699	1,525	,212
	6-10 yıl	43	4,02	1,24381		
	11-15 yıl	21	3,85	1,10841		
	16-20 yıl	9	4,11	1,26930		
	Toplam	115	4,13	1,07513		
Öğrenciye bağırma	1-5 yıl	42	2,52	1,08736	,787	,504
	6-10 yıl	43	2,65	1,13145		
	11-15 yıl	21	2,95	1,07127		
	16-20 yıl	9	2,44	1,33333		
	Toplam	115	2,64	1,11757		

Tablo 4.12 (Devamı)

Öğrenciyi tehdit etme	1-5 yıl	42	1,52	,91700	1,165	,327
	6-10 yıl	43	1,51	1,05497		
	11-15 yıl	21	1,28	,56061		
	16-20 yıl	9	1,00	,00000		
	Toplam	115	1,43	,88981		
Aniden dersi kesme	1-5 yıl	42	2,52	1,21451	,238	,870
	6-10 yıl	43	2,34	1,06645		
	11-15 yıl	21	2,42	1,39898		
	16-20 yıl	9	2,22	1,20185		
	Toplam	115	2,41	1,18457		
Öğrenciyi derse katmaya çalışma	1-5 yıl	42	4,21	,97620	1,304	,277
	6-10 yıl	43	4,00	1,15470		
	11-15 yıl	21	3,61	1,46548		
	16-20 yıl	9	4,22	1,30171		
	Toplam	115	4,02	1,17325		
Espriyle karşılık verme	1-5 yıl	42	2,97	1,15796	,713	,546
	6-10 yıl	43	3,25	,92821		
	11-15 yıl	21	3,28	,78376		
	16-20 yıl	9	3,22	1,09291		
	Toplam	115	3,15	1,00517		
Görmezden gelme	1-5 yıl	42	2,52	1,23443	,440	,725
	6-10 yıl	43	2,44	1,03054		
	11-15 yıl	21	2,19	,92839		
	16-20 yıl	9	2,33	1,32288		
	Toplam	115	2,41	1,10805		
Okul disiplin kurallarına başvurma	1-5 yıl	42	2,33	1,11894	1,094	,355
	6-10 yıl	43	2,23	1,26937		
	11-15 yıl	21	1,90	,88909		
	16-20 yıl	9	1,77	,83333		
	Toplam	115	2,17	1,12594		
Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma	1-5 yıl	42	2,33	,90167	,345	,793
	6-10 yıl	43	2,37	1,23488		
	11-15 yıl	21	2,09	1,22085		
	16-20 yıl	9	2,44	1,33333		
	Toplam	115	2,31	1,11894		
Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme	1-5 yıl	42	3,61	1,16770	,187	,905
	6-10 yıl	43	3,55	1,20124		
	11-15 yıl	21	3,38	1,46548		
	16-20 yıl	9	3,44	1,42400		
	Toplam	115	3,53	1,24455		

Tablo 4.12 (Devamı)

Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	1-5 yıl	42	2,69	1,23936	1,576	,199
	6-10 yıl	43	2,34	1,08855		
	11-15 yıl	21	2,95	1,39557		
	16-20 yıl	9	2,22	1,09291		
	Toplam	115	2,57	1,21439		
Öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanma	1-5 yıl	42	4,02	1,02382	1,406	,245
	6-10 yıl	43	3,79	1,08140		
	11-15 yıl	21	3,38	1,46548		
	16-20 yıl	9	3,77	1,48137		
	Toplam	115	3,80	1,17876		
Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma	1-5 yıl	42	3,42	,96633	1,869	,139
	6-10 yıl	42	3,09	1,18547		
	11-15 yıl	21	3,47	,98077		
	16-20 yıl	9	2,66	1,22474		
	Toplam	114	3,25	1,08743		
Yapılması gereken doğru davranışı açıklama	1-5 yıl	42	4,21	,95088	,459	,711
	6-10 yıl	43	4,09	,99556		
	11-15 yıl	21	4,09	1,22085		
	16-20 yıl	9	3,77	1,09291		
	Toplam	115	4,11	1,02397		
Fiziksel olmayan ceza verme	1-5 yıl	42	2,71	1,15369	1,228	,303
	6-10 yıl	43	2,60	1,11568		
	11-15 yıl	21	2,85	1,31475		
	16-20 yıl	9	2,00	1,00000		
	Toplam	115	2,64	1,16372		
Notla tehdit etme	1-5 yıl	42	1,47	,94322	,539	,656
	6-10 yıl	43	1,69	1,01266		
	11-15 yıl	21	1,71	,95618		
	16-20 yıl	9	1,44	1,01379		
	Toplam	115	1,60	,97152		
Okuldan uzaklaştırmakla tehdit etme	1-5 yıl	42	1,45	,94230	,570	,636
	6-10 yıl	43	1,44	,76539		
	11-15 yıl	21	1,57	1,12122		
	16-20 yıl	9	1,11	,33333		
	Toplam	115	1,44	,88050		
Teneffüse çıkarmama	1-5 yıl	42	2,07	1,13466	,976	,407
	6-10 yıl	43	1,76	1,01974		
	11-15 yıl	21	1,71	,78376		
	16-20 yıl	9	1,66	,86603		
	Toplam	115	1,86	1,01642		

Tablo 4.12 (Devamı)

Teneffüste konuşmak istediğini söyleme	1-5 yıl	42	3,21	1,13773	1,160	,328
	6-10 yıl	43	3,25	1,21681		
	11-15 yıl	21	2,71	1,05560		
	16-20 yıl	9	3,00	1,32288		
	Toplam	115	3,12	1,17090		
Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme	1-5 yıl	42	3,54	1,08656	3,324	,022
	6-10 yıl	43	3,76	,94711		
	11-15 yıl	21	3,33	,85635		
	16-20 yıl	9	2,66	1,11803		
	Toplam	115	3,52	1,02895		
Öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet etme	1-5 yıl	42	3,64	,95818	1,883	,137
	6-10 yıl	43	3,25	1,32904		
	11-15 yıl	21	2,95	1,11697		
	16-20 yıl	9	3,44	1,01379		
	Toplam	115	3,35	1,15615		
İsmiyle hitap ederek uyarma	1-5 yıl	42	4,09	1,03145	2,703	,049
	6-10 yıl	43	3,65	1,15230		
	11-15 yıl	21	3,42	1,20712		
	16-20 yıl	9	3,22	1,09291		
	Toplam	115	3,73	1,14008		
Velisine söylemekle tehdit etme	1-5 yıl	42	2,23	1,20587	1,976	,122
	6-10 yıl	43	2,02	1,16473		
	11-15 yıl	21	2,76	1,37495		
	16-20 yıl	9	1,88	1,16667		
	Toplam	115	2,22	1,23587		
Kuralları hatırlatma	1-5 yıl	41	4,21	,72499	3,657	,015
	6-10 yıl	42	3,71	1,21546		
	11-15 yıl	21	4,14	,72703		
	16-20 yıl	9	3,22	1,39443		
	Toplam	113	3,93	1,02890		
Sesli uyarma	1-5 yıl	42	3,47	1,06469	3,332	,022
	6-10 yıl	43	3,41	1,13877		
	11-15 yıl	21	3,76	1,22085		
	16-20 yıl	9	2,33	1,41421		
	Toplam	115	3,41	1,18457		
İstenen davranışı gösterme	1-5 yıl	42	4,11	,73923	1,373	,255
	6-10 yıl	43	3,83	,99834		
	11-15 yıl	21	3,80	,87287		
	16-20 yıl	9	3,55	1,23603		
	Toplam	115	3,91	,91350		

Tablo 4.12 (Devamı)

Sessizce uyarma	1-5 yıl	42	3,07	1,04515	1,006	,393
	6-10 yıl	43	2,93	,96103		
	11-15 yıl	21	2,71	1,00712		
	16-20 yıl	9	2,55	1,01379		
	Toplam	115	2,91	1,00495		
Azarlama	1-5 yıl	42	2,35	1,10036	1,067	,366
	6-10 yıl	43	2,25	1,21681		
	11-15 yıl	21	2,42	1,12122		
	16-20 yıl	9	1,66	,86603		
	Toplam	115	2,27	1,13592		
Görüşmeye çağırma	1-5 yıl	42	3,69	,97501	2,593	,056
	6-10 yıl	43	3,27	1,11964		
	11-15 yıl	21	2,90	1,33809		
	16-20 yıl	9	3,55	1,01379		
	Toplam	115	3,38	1,12844		
Davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma	1-5 yıl	42	3,40	1,01356	,433	,730
	6-10 yıl	43	3,34	,99723		
	11-15 yıl	21	3,23	1,09109		
	16-20 yıl	9	3,00	1,22474		
	Toplam	115	3,32	1,03065		
Anlamlı yüz ifadesi	1-5 yıl	42	3,78	,97620	,496	,686
	6-10 yıl	43	3,62	1,04707		
	11-15 yıl	21	3,47	1,07792		
	16-20 yıl	9	3,55	,72648		
	Toplam	115	3,65	1,00038		
Yanlış durdurmayı emretme	1-5 yıl	42	2,78	1,13773	1,096	,354
	6-10 yıl	43	2,88	1,23846		
	11-15 yıl	21	3,00	,89443		
	16-20 yıl	9	2,22	,83333		
	Toplam	115	2,81	1,12064		
Olayla ilgili anlamlı bir öykü ya da hikaye anlatma	1-5 yıl	42	2,95	1,16770	,583	,627
	6-10 yıl	43	2,81	1,05234		
	11-15 yıl	21	2,57	1,20712		
	16-20 yıl	9	2,66	1,11803		
	Toplam	115	2,80	1,12309		
Gülünç hâline getirme	1-5 yıl	42	1,97	1,25888	,127	,944
	6-10 yıl	43	1,83	,94944		
	11-15 yıl	21	1,90	1,09109		
	16-20 yıl	9	2,00	1,32288		
	Toplam	115	1,91	1,11265		

Tablo 4.12 (Devamı)

Maksatlı olarak derse ara verme	1-5 yıl	42	2,38	1,05812	1,854	,141
	6-10 yıl	43	2,51	1,20262		
	11-15 yıl	21	2,00	,94868		
	16-20 yıl	9	1,77	,83333		
	Toplam	115	2,31	1,09517		
Öğrenciye yönelik mimik	1-5 yıl	42	3,33	1,07446	3,449	,019
	6-10 yıl	43	2,72	1,33319		
	11-15 yıl	21	2,66	1,31656		
	16-20 yıl	9	2,11	1,36423		
	Toplam	115	2,88	1,28258		
İma etme, dolaylı anlatma	1-5 yıl	42	3,45	,99271	1,275	,286
	6-10 yıl	43	3,13	1,22633		
	11-15 yıl	21	3,00	1,22474		
	16-20 yıl	9	2,77	1,56347		
	Toplam	115	3,20	1,17876		

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı “dersten sonra öğrenciyle konuşma” tepkisi kıdem bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F_{(3,111)} = 2,826$; $p < 0.05$. Kıdeme göre istenmeyen davranışa “dersten sonra öğrenciyle konuşma” tepkisi kıdeme göre sırasıyla; 16-20 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 3,88$), 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 3,85$), 6-10 yıl kıdeme olanlar ($\bar{X} = 3,79$) ve 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler ($\bar{X} = 3,09$)’dur.

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı “yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme” tepkisi kıdem bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F_{(3,111)} = 3,324$; $p < 0.05$. Kıdeme göre istenmeyen davranışa “yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme” tepkisi kıdeme göre sırasıyla; 6-10 yıl kıdeme olanlar ($\bar{X} = 3,7674$), 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 3,5476$), 11-15 yıl kıdeme sahip olan ($\bar{X} = 2,9524$) ve 16-20 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 2,6667$).

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı “ismiyle hitap ederek uyarma” tepkisi kıdem bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F_{(3,111)} = 2,703$; $p < 0.05$. Kıdeme göre istenmeyen davranışa “ismiyle hitap ederek uyarma” tepkisi kıdeme göre sırasıyla; 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 4,0952$), 6-10 yıl kıdeme olanlar ($\bar{X} = 3,6512$), 11-15 yıl kıdeme sahip olan ($\bar{X} = 3,4286$) ve 16-20 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 3,2222$).

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı “kuralları hatırlatma” tepkisi kıdem

bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F_{(3,111)} = 3,657$; $p < 0.05$. Kıdeme göre istenmeyen davranışa karşı “kuralları hatırlatma” tepkisi kıdeme göre sırasıyla; 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 4,2195$), 11-15 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 4,1429$), 6-10 yıl kıdeme olanlar ($\bar{X} = 3,7143$) ve 16-20 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 3,2222$).

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı sesli uyarım tepkisi kıdem bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F_{(3,111)} = 3,332$; $p < 0.05$. Kıdeme göre istenmeyen davranışa sesli uyarım tepkisi kıdeme göre sırasıyla; 11-15 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 3,7619$), 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 3,4762$), 6-10 yıl kıdeme olanlar ($\bar{X} = 3,4186$), 16-20 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 2,3333$).

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı “sesli uyarma” tepkisi kıdem bakımından anlamlı bir fark göstermektedir, $F_{(3,111)} = 3,449$; $p < 0.05$. Kıdeme göre istenmeyen davranışa “sesli uyarma” tepkisi kıdeme göre sırasıyla; 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 3,3333$), 6-10 yıl kıdeme olanlar ($\bar{X} = 2,7209$), 11-15 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 2,6667$) ve 16-20 yıl kıdeme sahip olanlar ($\bar{X} = 2,1111$).

4.2.1.3. Öğretmenlerle yapılan görüşme sonuçlarına göre istenmeyen davranışlara verilen tepkilere ilişkin bulgular

Öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara verdikleri tepkiler ile ilgili görüşme sonuçları Tablo 4.13’te gösterilmiştir.

Tablo 4.13.

Öğretmenlerin Beden Eğitimi Derslerinde Görülen İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkiler İle İlgili Nitel Görüşme Sonuçları

Davranış	Katılımcı kodu
Sözlü uyarıda bulunma	Ö1/Ö2/Ö4/Ö5/Ö6
Sınıf kurallarını anlatma ve hatırlatma	Ö3/Ö5/Ö7/Ö8/Ö9
Jest, bakış ve mimiklerle uyarma	Ö5/Ö7
Dersi kesme	Ö6/Ö7
Eleştirme	Ö5
Azarlama	Ö5
Pekiştireç verme	Ö9
Aileleriyle görüşme.	Ö7
Sınıf içerisinde sorumlu davranan arkadaşlarını örnek gösterme.	Ö1
Davranışın sebeplerini tüm ayrıntılarıyla araştırma.	Ö2
Konuyla ilgili aktif öğretimden pasif öğrenmeye yani teorik öğrenmeye dönme.	Ö4

Tablo 4.13 incelendiğinde öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara verdikleri tepkiler ile ilgili nitel görüşme sonuçlarına göre öğretmenler en çok sözlü uyarıda bulunma ($f= 5$) ve sınıf kurallarını anlatma ve hatırlatma ($f= 5$) tepkisini vermektedirler. İkişer tane öğretmen Jest, bakış ve mimiklerle uyarma ($f= 2$) ve dersi kesme ($f= 2$) tepkisini vermektedirler.

Eleştirme, azarlama, pekiştireç verme, aileleriyle görüşme, sınıf içerisinde sorumlu davranan arkadaşlarını örnek gösterme, davranışın sebeplerini tüm ayrıntılarıyla araştırma ve konuyla ilgili aktif öğretimden pasif öğrenmeye yani teorik öğrenmeye dönme tepkilerini veren öğretmen sayısı ise ($f= 1$)'dir.

4.2.2. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Tepkilerin Hedefleri İle İlgili Bulgular

Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına verdikleri tepkilerin hedeflerine ilişkin değerler Tablo 4.14'te gösterilmiştir.

Tablo 4.14.

Öğretmen Tepkilerinin Hedefine İlişkin Değerler

Tepkinin hedefi	f	%
Kişisel olarak öğrenciye	718	68.0
Belirli bir öğrenci grubuna	257	24.3
Bütün sınıfa	81	7.7
Toplam	1056	100

Tablo 14'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin tepkilerinin % 38'inin ($f= 718$) kişisel olarak öğrenciye, % 24,3'ünün ($f= 257$) belirli bir öğrenci grubuna ve % 7,7'sinin ise ($f= 81$) bütün sınıfa verildiği tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarına gösterdikleri tepkilerinin hedeflerine ilişkin bulgular Tablo 4.15'te gösterilmiştir.

Tablo 4.15.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkilerinin Hedefleri

Öğretmen tepkisinin hedefi		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Bütün sınıfa	Frekans	5	76	81
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	6,2	93,8	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	5,7	7,9	7,7
Belirli bir öğrenci grubuna	Frekans	32	225	257
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	12,5	87,5	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	36,4	23,2	24,3
Kişisel olarak öğrenciye	Frekans	51	667	718
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	7,1	92,9	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	58,0	68,9	68,0
Toplam	Frekans	88	968	1056
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,3	91,7	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100

$X^2 = 7,623$; $sd = 2$; $p = ,02$

Tablo 4.15 incelendiğinde kadın öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; Kişisel olarak öğrenciye (% 58), belirli bir öğrenci grubuna (% 36,4) ve bütün sınıfa (% 5,7) şeklindedir. Erkek öğretmenlerin ise istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye (% 68,9), belirli bir öğrenci grubuna (% 23,2) ve bütün sınıfa (% 7,9) şeklindedir. Mesleki kıdeme göre öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2 = 7,623$; $sd = 2$; $p = 0,02$).

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarına tepkilerinin hedefleri Tablo 4.16'da gösterilmiştir.

Tablo 4.16.

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkilerinin Hedefleri

Öğretmen tepkisinin hedefi		Mesleki kıdem			Toplam
		1-5 yıl	6-10 yıl	11 yıl ve üstü	
Bütün sınıfa	Frekans	23	53	5	81
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	28,4	65,4	6,2	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	9,4	7,8	3,7	7,7
Belirli bir öğrenci grubuna	Frekans	62	156	39	257
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	24,1	60,7	15,2	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	25,4	23,1	28,7	24,3
Kişisel olarak öğrenciye	Frekans	159	467	92	718
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	22,1	65,0	12,8	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	65,2	69,1	67,6	68
Toplam	Frekans	244	676	136	1056
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	23,1	64	12,9	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100

$X^2 = 5,85$; $sd = 4$; $p = 0,21$

Tablo 4.16 incelendiğinde 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; Kişisel olarak öğrenciye (% 65,2), Belirli bir öğrenci grubuna (% 25,4) ve bütün sınıfa (% 9,4) şeklindedir. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye (% 69,1), belirli bir öğrenci grubuna (% 23,1) ve bütün sınıfa (% 7,8) şeklindedir. 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye (% 67,6), belirli bir öğrenci grubuna (% 28,7) ve bütün sınıfa (% 3,7) şeklindedir. Genel olarak bakıldığında öğretmenler tepkileri kişisel olarak öğrenciye yöneliktir. Mesleki kıdeme göre öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($X^2 = 5,85$; $sd = 4$; $p = 0,21$)

Öğretmenlerin görev yaptıkları okula göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarına tepkilerinin hedeflerine ilişkin değerler Tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17.

Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okula Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkilerinin Hedefleri

Öğretmen Tepkisinin Hedefi		Okullar				Toplam
		Üst Düzey Özel İ.Ö.O.	Üst Düzey Devlet İ.Ö.O.	Orta Düzey Devlet İ.Ö.O.	Alt Düzey Devlet İ.Ö.O.	
Bütün sınıfa	Frekans	7	8	10	56	81
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,6	9,9	12,3	69,1	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	11,5	2,1	5,5	13	7,7
Belirli bir öğrenci grubuna	Frekans	15	76	66	100	257
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,8	29,6	25,7	38,9	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	24,6	19,8	36,5	23,3	24,3
Kişisel olarak öğrenciye	Frekans	39	300	105	274	718
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,4	41,8	14,6	38,2	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	63,9	78,1	58	63,7	68
Toplam	Frekans	61	384	181	430	1056
	Öğretmen tepkilerinin hedefinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,8	36,4	17,1	40,7	100
	Öğretmen tepkilerinin grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100	100
X²= 58,085; sd= 6; p= ,000						

Tablo 4.17 incelendiğinde üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye (% 63,9), belirli bir öğrenci grubuna (% 24,6) ve

bütün sınıfa (% 11,5) şeklindedir. Üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye (% 78,1), belirli bir öğrenci grubuna (% 19,8) ve bütün sınıfa (% 2,1) şeklindedir. Orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye (% 58), belirli bir öğrenci grubuna (% 36,5) ve bütün sınıfa (% 5,5) şeklindedir. Alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye (% 63,7), belirli bir öğrenci grubuna (% 23,3) ve bütün sınıfa (% 13) şeklindedir. Genel olarak bakıldığında öğretmenler tepkileri kişisel olarak öğrenciye yöneliktir. Çalışılan okula göre öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2= 58,085$; $sd= 6$; $p= ,000$).

4.2.3. Öğretmenlerin Tepki Anındaki Duygusal Hâlleri İle İlgili Bulgular

Gözlem sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına verdikleri tepki esnasındaki duygusal hâllerine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 4.18'de gösterilmiştir.

Tablo 4.18.

Öğretmenlerin Tepki Anındaki Duygusal Hâllerine İlişkin Değerler

Duygusal hâli	f	%
Soğukkanlı	460	43.6
Rahatsız	355	33.6
Sinirli-kızgın	235	22.3
Üzgün-kırgın	6	0.6
Toplam	1056	100

Yukarıda görüldüğü gibi öğretmenlerin % 43.6'sının ($f= 460$) tepki verdiklerinde duygusal hâllerinin soğukkanlı olduğu; % 33.6'sının ($f= 355$) rahatsız; % 22.3'nün ($f= 235$) sinirli, kızgın ve % 0.6'sının ($f= 6$) ise üzgün olduğu gözlemlenmiştir.

Gözlem sonuçlarına dayanılarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri anındaki duygusal hâllerine ilişkin bulgular Tablo 4.19'da gösterilmiştir.

Tablo 4.19.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkileri Anındaki Duygusal Hâllerine İlişkin Bulgular

Öğretmenin duygusal hâli	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki ve grup içindeki dağılımı	Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Soğukkanlı	Frekans	21	439	460
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	4,6	95,4	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	23,9	45,4	43,6
Rahatsız	Frekans	48	307	355
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	13,5	86,5	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	54,5	31,7	33,6
Sinirli-kızgın	Frekans	18	217	235
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	7,7	92,3	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	20,5	22,4	22,3
Üzgün-kırgın	Frekans	1	5	6
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	16,7	83,3	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	1,1	,5	,6
Toplam	Frekans	88	968	1056
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,3	91,7	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100

$X^2 = 21,743$; $sd = 3$; $p = ,000$

Tablo 4.19. incelendiğinde kadın öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; rahatsızlık (% 54,5), soğukkanlı (% 23,9), sinirli-kızgınlık (% 20,5) ve üzgün-kırgın (% 1,1) şeklindedir. Erkek öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; soğukkanlı (% 45,4), rahatsızlık (% 31,7), sinirli-kızgınlık (% 22,4) ve üzgün-kırgın (% 0,5) şeklindedir. Cinsiyete göre öğretmenlerin

beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâlleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2= 21,743$; $sd= 3$; $p= 00$).

Gözlem sonuçlarına bağlı olarak öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri anındaki duygusal hâllerine ilişkin bulgular Tablo 4.20`de gösterilmiştir.

Tablo 4.20.

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkileri Anındaki Duygusal Hallerine İlişkin Bulgular

Öğretmenin duygusal hali		Mesleki kıdem			Toplam
		1-5 yıl	6-10 yıl	11 yıl ve üstü	
Soğukkanlı	Frekans	107	312	41	460
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	23,3	67,8	8,9	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	43,9	46,2	30,1	43,6
Rahatsız	Frekans	93	194	68	355
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	26,2	54,6	19,2	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	38,1	28,7	50	33,6
Sinirli-kızgın	Frekans	44	165	26	235
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	18,7	70,2	11,1	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	18	24,4	19,1	22,3
Üzgün-kırgın	Frekans	0	5	1	6
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	83,3	16,7	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	,0	,7	,7	,6
Toplam	Frekans	244	676	136	1056
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	23,1	64	12,9	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100

$X^2= 29,625$; $sd= 6$; $p= ,000$

Tablo 4.20 incelendiğinde 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; soğukkanlı (% 43,9), rahatsızlık (% 38,1), sinirli-kızgınlık (% 18) ve üzgün-kırgın (% 0) şeklindedir. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; soğukkanlı (% 46,2), rahatsızlık (% 28,7), sinirli-kızgınlık (% 24,4) ve üzgün-kırgın (% 0,7) şeklindedir. 11 yıl ve üstü yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; rahatsızlık (% 50), soğukkanlı (% 30,1), sinirli-kızgınlık (% 19,1) ve üzgün-kırgın (% 0,7) şeklindedir. Kıdeme göre öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâlleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2= 29,625$; $sd= 6$; $p= 00$).

Gözlem sonuçlarına bağlı olarak öğretmenlerin görev yaptıkları okula göre beden eğitimi derslerinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri anındaki duygusal hâllerine ilişkin bulgular Tablo 4.21`de gösterilmiştir.

Tablo 4.21.

Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okula Göre Beden Eğitimi Derslerinde İstenmeyen Davranışlara Tepkileri Anındaki Duygusal Hâllerine İlişkin Bulgular

Öğretmenin duygusal hali		Okullar				Toplam
		Üst Düzey Özel İ.Ö.O.	Üst Düzey Devlet İ.Ö.O.	Orta Düzey Devlet İ.Ö.O.	Alt Düzey Devlet İ.Ö.O.	
Soğukkanlı	Frekans	8	210	49	193	460
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	1,7	45,7	10,7	42	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	13,1	54,7	27,1	44,9	43,6
Rahatsız	Frekans	28	80	94	153	355
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	7,9	22,5	26,5	43,1	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	45,9	20,8	51,9	35,6	33,6

Tablo 4.21 (Devamı)

	Frekans	23	91	37	84	235
Sinirli-kızgın	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	9,8	38,7	15,7	35,7	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	37,7	23,7	20,4	19,5	22,3
	Frekans	2	3	1	0	6
Üzgün-kırgın	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	33,3	50	16,7	,0	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	3,3	,8	,6	,0	,6
	Frekans	61	384	181	430	1056
Toplam	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,8	36,4	17,1	40,7	100
	Öğretmenin tepki anındaki duygusal hâlinin grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100	100

$X^2 = 94,565$; $sd = 9$; $p = ,000$

Tablo 4.21 incelendiğinde üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; rahatsızlık (% 45,9), sinirli-kızgınlık (% 37,7) soğukkanlı (% 13,1) ve üzgün-kırgın (% 3,3) şeklindedir. Üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; soğukkanlı (% 54,7), sinirli-kızgınlık (% 23,7) rahatsızlık (% 20,8), ve üzgün-kırgın (% 0,8) şeklindedir. Orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; rahatsızlık (% 51,9), soğukkanlı (% 27,1), sinirli-kızgınlık (% 20,4) ve üzgün-kırgın (% 0,6) şeklindedir. Alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; soğukkanlı (% 44,9), rahatsızlık (% 35,6), sinirli-kızgınlık (% 19,5) ve üzgün-kırgın (% 0) şeklindedir. Çalıştıkları okula göre

öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâlleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2= 94,565$; $sd= 9$; $p= 00$).

4.2.4. Öğretmenlerin Tepkileri Sonucunda Davranışların Son Bulma Durumları İle İlgili Bulgular

Bu alt problemde ise gözlem sonuçlarına göre yukarıda belirtilen süreçler sonucunda ders esnasında gözlemlenen davranışların ortadan kalkma durumu incelenmiştir. Ayrıca davranışların son bulma durumları öğretmenlerin cinsiyetleri, mesleki kıdemleri ve görev yaptıkları okul değişkenlerine göre de incelenmiştir. Davranışların son bulma durumuna ilişkin değerler Tablo 4.22`de gösterilmiştir.

Tablo 4.22.

Davranışların Son Bulma Durumuna İlişkin Değerler

Davranışın son bulma durumu	f	%
Azalır	393	37.2
Son bulur	648	61.4
Devam eder	15	1.4
Toplam	1056	100

Tablodaki bulgularda öğretmenlerin verdikleri tepkiler, tepkilerin hedefleri ve öğretmenlerin tepki anındaki duygusal hâllerine bağlı olarak % 61.4 oranında davranışın son bulunduğu, % 37.2 oranında azaldığı ve % 1.4 oranında ise devam ettiği belirlenmiştir.

Gözlem sonuçlarına dayanılarak öğretmenlerin cinsiyetlerine göre tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.23`te gösterilmiştir.

Tablo 4.23.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Tepkileri Sonucunda Davranışların Son Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular

Davranışın son bulma durumu		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Son bulur	Frekans	50	598	648
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	7,7	92,3	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	56,8	61,8	61,4
Azalır	Frekans	38	355	393
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	9,7	90,3	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	43,2	36,7	37,2
Devam eder	Frekans	0	15	15
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	100	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,5	1,4
Toplam	Frekans	88	968	1056
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	8,3	91,7	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100

$X^2 = 2,605$; $sd = 2$; $p = 0,272$

Tablo 4.23 incelendiğinde kadın öğretmenlere göre istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumu sırasıyla; son bulur (% 56,8), azalır (% 43,2) ve devam eder (% 0)'dır. Erkek öğretmenlere göre ise; son bulur (% 61,8), azalır (% 36,7) ve devam eder (% 1,5)'tir. Öğretmenlerin çoğu gösterdikleri tepkiler sonucu davranışların son bulduğunu belirtmektedirler. Cinsiyete göre

istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($X^2 = 2,605$; $sd = 2$; $p = 0,272$).

Gözlem sonuçlarına bağlı olarak öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.24'te gösterilmiştir.

Tablo 4.24.

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Tepkileri Sonucunda Davranışların Son Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular

Davranışın son bulma durumu	Mesleki kıdem				Toplam
	1-5 yıl	6-10 yıl	11 yıl ve üstü		
Son bulur	Frekans	125	430	93	648
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	19,3	66,4	14,4	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	51,2	63,6	68,4	61,4
Azalır	Frekans	119	234	40	393
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	30,3	59,5	10,2	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	48,8	34,6	29,4	37,2
Devam eder	Frekans	0	12	3	15
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	80	20	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	,0	1,8	2,2	1,4
Toplam	Frekans	244	676	136	1056
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	23,1	64	12,9	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100

$X^2 = 22,594$; $sd = 4$; $p = ,000$

Tablo 4.24 incelendiğinde 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumu sırasıyla; son bulur (% 51,2), azalır (% 48,8) ve devam eder (% 0)'dır. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre; son bulur (% 63,6), azalır (% 34,6) ve devam eder (% 1,8)'dir. 11 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlere göre; son bulur (% 68,4), azalır (% 29,4) ve devam eder (% 2,2)'dir. Öğretmenlerin çoğu gösterdikleri tepkiler sonucu davranışların son bulduğunu belirtmektedirler. Kıdeme göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumuna ilişkin algılarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($X^2= 22,594$; $sd= 4$; $p= 000$).

Gözlem sonuçlarına dayanılarak öğretmenlerin görev yaptıkları okula göre tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.25'te gösterilmiştir.

Tablo 4.25.

Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okula Göre Tepkileri Sonucunda Davranışların Son Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular

Davranışın son bulma durumu		Okul				Toplam
		Üst Düzy Özel İ.Ö.O.	Üst Düzy Devlet İ.Ö.O.	Orta Düzy Devlet İ.Ö.O.	Alt Düzy Devlet İ.Ö.O.	
Son bulur	Frekans	43	318	95	192	648
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	6,6	49,1	14,7	29,6	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	70,5	82,8	52,5	44,7	61,4
Azalır	Frekans	18	52	85	238	393
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	4,6	13,2	21,6	60,6	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	29,5	13,5	47	55,3	37,2

Tablo 4.25. (Devamı)

	Frekans	0	14	1	0	15
Devam eder	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	,0	93,3	6,7	,0	100
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	,0	3,6	,6	,0	1,4
	Frekans	61	384	181	430	1056
	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının gruplar arasındaki dağılımı (%)	5,8	36,4	17,1	40,7	100
Toplam	Öğretmenlerin tepkileri sonucunda davranışların son bulma durumlarının grup içindeki dağılımı (%)	100	100	100	100	100

$X^2= 174,250$; $sd= 6$; $p= ,000$

Tablo 4.25 incelendiğinde üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumu sırasıyla; son bulur (% 70,5), azalır (% 29,5) ve devam eder (% 0)'dır. Üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre; son bulur (% 82,8), azalır (% 13,5) ve devam eder (% 0,6)'dır. Orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre ise; son bulur (% 52,5), azalır (% 47) ve devam eder (% 0,6)'dır. Alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre ise; azalır (% 55,3), son bulur (% 44,7) ve devam eder (% 0)'dır. Öğretmenlerin çoğu gösterdikleri tepkiler sonucu davranışların son bulduğunu belirtmektedirler. Yalnız alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin çoğunluğu tepkiler sonucunda davranışın azaldığını belirtmişlerdir. Çalıştığı okula göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumuna ilişkin algılarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($X^2= 174,250$; $sd= 6$; $p= ,000$).

4.2.5. Öğretmenlerin Hangi Davranışa Hangi Tepkiyi Vermeleri Durumunda Davranışın Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Bu alt problemde öğretmenlerin hangi davranışa hangi tepkiyi vermeleri durumunda davranışın son bulma durumuna ilişkin en sık görülen on istenmeyen

öğrenci davranışına yönelik bulgular incelenmiştir. Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.26`da gösterilmiştir.

Tablo 4.26.

Oyun ve Aktiviteyi Bırakıp Konuşma Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi		Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalı	Devam eder	
Sınıfın kurallarını hatırlatma	Frekans	3	1	0	4
	Öğretmenin tepkisi (%)	75,0	25,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	1,7	2,0	,0	1,7
Sözlü olarak uyarma	Frekans	95	22	5	122
	Öğretmenin tepkisi (%)	77,9	18,0	4,1	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	53,4	44,9	62,5	51,9
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	66	21	2	89
	Öğretmenin tepkisi (%)	74,2	23,6	2,2	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	37,1	42,9	25,0	37,9
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Frekans	1	0	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,6	,0	,0	,4
Öğrenciye hafifçe dokunma	Frekans	8	2	0	10
	Öğretmenin tepkisi (%)	80	20	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4,5	4,1	,0	4,3
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	2	0	0	2
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	1,1	,0	,0	,9
Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	1	2	0	3
	Öğretmenin tepkisi (%)	33,3	66,7	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,6	4,1	,0	1,3
Öğrenciyi derse katmaya çalışma	Frekans	1	0	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,6	,0	,0	,4
Görmezden gelme	Frekans	0	0	1	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	,0	12,5	,4
Velisine söylemekle tehdit etme	Frekans	0	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	2,0	,0	,4

Tablo 4.26 (Devamı)

	Frekans	1	0	0	1
Sesli uyarma	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,6	,0	,0	,4
	Frekans	178	49	8	235
Toplam	Öğretmenin tepkisi (%)	75,7	20,9	3,4	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100	100	100
	Frekans	178	49	8	235

Tablo 4.26 incelendiğinde oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 53,4), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 37,1) ve öğrenciye hafifçe dokunma (% 4,5)'dir. Diğer öğretmen tepkileri oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışını son buldurmada çok az etkiye sahiptir (% 2'nin altında). Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 44,9), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 42,9), öğrenciye hafifçe dokunma ve göz kontağı kurmaya çalışma (% 4,1), sınıfın kurallarını hatırlatma ve velisine söylemekle tehdit etme (% 2)'dir. Diğer öğretmen tepkileri oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışını azaltmada çok az etkiye sahiptir (% 2'nin altında). Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışına azalmasını veya son bulmasını sağlamayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 62,5), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 25) ve görmezden gelme (% 12,5)'dir. Diğer öğretmen tepkileri oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışının devam etmesinde hiç etkiye sahip değildirler (% 0).

Arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.27'de gösterilmiştir.

Tablo 4.27.

Arkadaşlarının Dikkatini Dağıtma Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi		Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalı	Devam eder	
Sınıfın kurallarını hatırlatma	Frekans	0	9		9
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	40,9		12,3
Sözlü olarak uyarma	Frekans	23	8		31
	Öğretmenin tepkisi (%)	74,2	25,8		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	45,1	36,4		42,5
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	22	2		24
	Öğretmenin tepkisi (%)	91,7	8,3		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	43,1	9,1		32,9
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Frekans	1	2		3
	Öğretmenin tepkisi (%)	33,3	66,7		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,0	9,1		4,1
Öğrenciye hafifçe dokunma	Frekans	2	0		2
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	3,9	,0		2,7
Dersten sonra öğrenciyle konuşma	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,0	,0		1,4
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,0	,0		1,4
Aniden dersi kesme	Frekans	0	1		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	4,5		1,4
Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,0	,0		1,4
Toplam	Frekans	51	22		73
	Öğretmenin tepkisi (%)	69,9	30,1		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100		100

Tablo 4.27 incelendiğinde arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 45,1), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 43,1) ve öğrenciye hafifçe dokunma (% 3,9) ve derhal davranışını sonlandırmasını isteme, dersten sonra öğrenciyle konuşma, öğrenciyi eleştirme ve öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma (% 2)'dir. Diğer öğretmen tepkileri arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). Arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sınıfın kurallarını hatırlatma (% 40,9), sözlü olarak uyarma (% 36,4), yapmak istemeyeceği bir iş verme ve derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 9,1) ve aniden dersi kesme (% 4,5)'dir. Sınıfın kurallarını hatırlatma ve velisine söylemekle tehdit etme (% 2)'dir. Diğer öğretmen tepkileri arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının azalmasını veya son bulmasını sağlamayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 42,5), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 32,9), sınıfın kurallarını hatırlatma (% 12,3), derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 4,1) ve öğrenciye hafifçe dokunma (% 2,7)'dir. Diğer öğretmen tepkileri arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının devam etmesinde (% 1,4) etkiye sahiptirler.

Verilen görevleri geç yapmak davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.28`de gösterilmiştir.

Tablo 4.28.

Verilen Görevleri Geç Yapmak Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi		Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalı	Devam eder	
Sözlü olarak uyarma	Frekans	4	9	0	13
	Öğretmenin tepkisi (%)	30,8	69,2	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	19,0	33,3	,0	26,5
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	5	0	0	5
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	23,8	,0	,0	10,2

Tablo 4.28 (Devamı)

	Frekans	3	4	0	7
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Öğretmenin tepkisi (%)	42,9	57,1	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	14,3	14,8	,0	14,3
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	7	0	0	7
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	33,3	,0	,0	14,3
Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	0	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	3,7	,0	2,0
Öğrenciye bağırma	Frekans	1	2	0	3
	Öğretmenin tepkisi (%)	33,3	66,7	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4,8	7,4	,0	6,1
Görmezden gelme	Frekans	0	0	1	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	,0	100	2,0
Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme	Frekans	0	11	0	11
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	40,7	,0	22,4
Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	Frekans	1	0	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4,8	,0	,0	2,0
Toplam	Frekans	21	27	1	49
	Öğretmenin tepkisi (%)	42,9	55,1	2,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100	100	100

Tablo 4.28 incelendiğinde verilen görevleri geç yapmak davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciyi eleştirme (% 33,3), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 23,8), sözlü olarak uyarma (% 19), derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 14,3) ve öğrenciye bağırma ve öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma (% 4,8)'dır. Diğer öğretmen tepkileri verilen görevleri geç yapmak davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). verilen görevleri geç yapmak davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme (% 0,7), sözlü olarak uyarma (% 33,3), derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 14,8), öğrenciye bağırma (% 7,4)

ve göz kontağı kurmaya çalışma (% 3,7)'dir. Diğer öğretmen tepkileri verilen görevleri geç yapmak davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). Verilen görevleri geç yapmak davranışına azalmasını veya son bulmasını sağlamayan en yüksek tepki öğretmenlerin görmezden gelme tepkisi (% 100)'dir. Diğer öğretmen tepkileri istenmeyen öğrenci davranışlarını son buldurma ve azaltmaya özelliğine sahiptirler.

Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.29'da gösterilmiştir.

Tablo 4.29.

Yapacaklarını Yavaş ve İsteksiz Yapma Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi		Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalı	Devam eder	
Sözlü olarak uyarma	Frekans	2	2		4
	Öğretmenin tepkisi (%)	50	50		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	8,3	8,7		8,5
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	6	1		7
	Öğretmenin tepkisi (%)	85,7	14,3		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	25,0	4,3		14,9
Öğrenciye hafifçe dokunma	Frekans	2	1		3
	Öğretmenin tepkisi (%)	66,7	33,3		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	8,3	4,3		6,4
Dersten sonra öğrenciyle konuşma	Frekans	0	2		2
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	8,7		4,3
Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama	Frekans	0	9		9
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	39,1		19,1
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4,2	,0		2,1

Tablo 4.29 (Devamı)

Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	0	3	3
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	13,0	6,4
Öğrenciye bağırma	Frekans	0	1	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	4,3	2,1
Öğrenciyi derse katmaya çalışma	Frekans	10	3	13
	Öğretmenin tepkisi (%)	76,9	23,1	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	41,7	13,0	27,7
Espriyle karşılık verme	Frekans	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4,2	,0	2,1
Yapılması gereken doğru davranışı açıklama	Frekans	2	0	2
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	8,3	,0	4,3
Anlamlı yüz ifadesi	Frekans	0	1	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	4,3	2,1
Toplam	Frekans	24	23	47
	Öğretmenin tepkisi (%)	51,1	48,9	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100	100

Tablo 4.29 incelendiğinde yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciyi derse katmaya çalışma (% 41,7), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 25), sözlü olarak uyarma, öğrenciye hafifçe dokunma ve yapılması gereken doğru davranışı açıklama (% 8,3), öğrenciyi eleştirme ve espriyle karşılık verme (% 4,2)'dir. Diğer öğretmen tepkileri yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama (% 39,1), göz kontağı kurmaya çalışma ve öğrenciyi derse katmaya çalışma (% 13), sözlü olarak uyarma ve dersten sonra öğrenciyle konuşma (% 8,7) ve yapmak istemeyeceği bir iş verme, öğrenciye hafifçe dokunma, öğrenciye bağırma ve anlamlı yüz ifadesi (% 4,3)'dir. Diğer öğretmen tepkileri yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının azalmasında hiç

etkiye sahip değildirler (% 0). Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Derse geç gelmek davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.30`da gösterilmiştir.

Tablo 4.30.

Derse Geç Gelmek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi		Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalıır	Devam eder	
Sınıfın kurallarını hatırlatma	Frekans	12	9		21
	Öğretmenin tepkisi (%)	57,1	42,9		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	27,3	45,0		32,8
Sözlü olarak uyarma	Frekans	7	4		11
	Öğretmenin tepkisi (%)	63,6	36,4		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	15,9	20		17,2
Öğrenciye hafifçe dokunma	Frekans	0	3		3
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	15,0		4,7
Dersten sonra öğrenciyle konuşma	Frekans	0	2		2
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	10		3,1
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,3	,0		1,6
Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma	Frekans	2	0		2
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4,5	,0		3,1
Fiziksel olmayan bir ceza verme	Frekans	10	0		10
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	22,7	,0		15,6
İsmiyle hitap ederek uyarma	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,3	,0		1,6

Tablo 4.30 (Devamı)

	Frekans	1	2	3
Kuralları hatırlatma	Öğretmenin tepkisi (%)	33,3	66,7	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,3	10	4,7
Sesli uyarma	Frekans	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,3	,0	1,6
Azarlama	Frekans	9	0	9
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	20,5	,0	14,1
Toplam	Frekans	44	20	64
	Öğretmenin tepkisi (%)	68,8	31,3	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100	100

Tablo 4.30 incelendiğinde derse geç gelmek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sınıfın kurallarını hatırlatma (% 27,3), fiziksel olmayan bir ceza verme (% 2,7), azarlama (% 20,5), sözlü olarak uyarma (% 15,9), disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma (% 4,5) ve öğrenciyi eleştirme, sesli uyarma, kuralları hatırlatma ve ismiyle hitap ederek uyarma (% 2,3)'dır. Diğer öğretmen tepkileri derse geç gelmek davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). derse geç gelmek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sınıfın kurallarını hatırlatma (% 45), sözlü olarak uyarma (% 20), dersten sonra öğrenciyle konuşma ve kuralları hatırlatma (% 10)'dır. Diğer öğretmen tepkileri derse geç gelmek davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). Derse geç gelmek davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Malzemeyi uygunsuz kullanma davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.31`de gösterilmiştir.

Tablo 4.31.

Malzemeyi Uygunsuz Kullanma Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi		Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalıır	Devam eder	
Sözlü olarak uyarma	Frekans	4	3		7
	Öğretmenin tepkisi (%)	57,1	42,9		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	36,4	13,0		20,6
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	9,1	,0		2,9
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Frekans	2	8		10
	Öğretmenin tepkisi (%)	20	80		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	18,2	34,8		29,4
Öğrenciye hafifçe dokunma	Frekans	2	1		3
	Öğretmenin tepkisi (%)	66,7	33,3		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	18,2	4,3		8,8
Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma	Frekans	0	7		7
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	30,4		20,6
Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	Frekans	1	1		2
	Öğretmenin tepkisi (%)	50	50		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	9,1	4,3		5,9
İsmiyle hitap ederek uyarma	Frekans	0	1		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	4,3		2,9
Kuralları hatırlatma	Frekans	1	1		2
	Öğretmenin tepkisi (%)	50	50		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	9,1	4,3		5,9
Sesli uyarma	Frekans	0	1		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	4,3		2,9
Toplam	Frekans	11	23		34
	Öğretmenin tepkisi (%)	32,4	67,6		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100		100

Tablo 4.31 incelendiğinde malzemeyi uygunsuz kullanma davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 36,4), derhal davranışını sonlandırmasını isteme ve öğrenciye hafifçe dokunma (% 18,2), yapmak istemeyeceği bir iş verme, öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma ve kuralları hatırlatma (% 9,1)'dır. Diğer öğretmen tepkileri malzemeyi uygunsuz kullanma davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). Malzemeyi uygunsuz kullanma davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 34,8), bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma (% 30,4), sözlü olarak uyarma (% 13), öğrenciye hafifçe dokunma, öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma, ismiyle hitap ederek uyarma, kuralları hatırlatma ve sesli uyarma (% 4,3)'dır. Malzemeyi uygunsuz kullanma davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Arkadaşlarının yaptığıını öğretmene söylemek davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.32'de gösterilmiştir.

Tablo 4.32.

Arkadaşlarının Yaptığını Öğretmene Söylemek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi		Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalı	Devam eder	
Sözlü olarak uyarma	Frekans	3	1	0	4
	Öğretmenin tepkisi (%)	75,0	25,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	15,0	7,1	,0	11,1
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	1	2	1	4
	Öğretmenin tepkisi (%)	25,0	50	25,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	5,0	14,3	50	11,1
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Frekans	2	0	0	2
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	10	,0	,0	5,6
Öğrenciye hafifçe dokunma	Frekans	3	0	0	3
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	15,0	,0	,0	8,3
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	5	0	0	5
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu(%)	25,0	,0	,0	13,9

Tablo 4.32 (Devamı)

Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	1	0	1	2
	Öğretmenin tepkisi (%)	50	,0	50	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	5,0	,0	50	5,6
Görmezden gelme	Frekans	1	11	0	12
	Öğretmenin tepkisi (%)	8,3	91,7	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	5,0	78,6	,0	33,3
Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme	Frekans	1	0	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	5,0	,0	,0	2,8
İsmiyle hitap ederek uyarma	Frekans	2	0	0	2
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	10	,0	,0	5,6
Anlamlı yüz ifadesi	Frekans	1	0	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	,0	100
	Davranışın son bulma durumu(%)	5,0	,0	,0	2,8
Toplam	Frekans	20	14	2	36
	Öğretmenin tepkisi (%)	55,6	38,9	5,6	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100	100	100

Tablo 4.32 incelendiğinde arkadaşlarının yaptığı öğretmene söylemek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciyi eleştirme (% 25), sözlü olarak uyarma ve öğrenciye hafifçe dokunma (% 15), derhal davranışını sonlandırmasını isteme ve ismiyle hitap ederek uyarma (% 10), yapmak istemeyeceği bir iş verme, göz kontağı kurmaya çalışma, görmezden gelme, yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme ve anlamlı yüz ifadesi (% 5)'dir. Arkadaşlarının yaptığı öğretmene söylemek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; görmezden gelme (% 78,6), yapmak istemeyeceği bir iş verme (% 14,3) ve sözlü olarak uyarma (% 7,1)'dir. Diğer öğretmen tepkileri arkadaşlarının yaptığı öğretmene söylemek davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). Arkadaşlarının yaptığı öğretmene söylemek davranışının azalmasını veya son bulmasını sağlamayan öğretmen tepkiler ise yapmak istemeyeceği bir iş verme ve göz kontağı kurmaya çalışma (% 50)'dir. Diğer öğretmen tepkileri arkadaşlarının yaptığı öğretmene söylemek davranışının devam etmesinde (% 0) etkiye sahip değildirler.

Rastgele yemek içmek davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.33'te gösterilmiştir.

Tablo 4.33.

Rastgele Yemek İçmek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi		Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalıır	Devam eder	
Sınıfın kurallarını hatırlatma	Frekans	6	0		6
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	12,2	,0		10,2
Sözlü olarak uyarma	Frekans	10	0		10
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	20,4	,0		16,9
Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Frekans	5	1		6
	Öğretmenin tepkisi (%)	83,3	16,7		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	10,2	10		10,2
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,0	,0		1,7
Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	1	1		2
	Öğretmenin tepkisi (%)	50	50		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,0	10		3,4
İsmiyle hitap ederek uyarma	Frekans	1	5		6
	Öğretmenin tepkisi (%)	16,7	83,3		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,0	50		10,2
Kuralları hatırlatma	Frekans	7	0		7
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	14,3	,0		11,9
Sesli uyarma	Frekans	9	0		9
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	18,4	,0		15,3
İstenen davranışı gösterme	Frekans	0	1		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	10		1,7
Sessizce uyarma	Frekans	8	1		9
	Öğretmenin tepkisi (%)	88,9	11,1		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	16,3	10		15,3

Tablo 4.33 (Devamı)

	Frekans	1	1	2
Azarlama	Öğretmenin tepkisi (%)	50	50	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	2,0	10	3,4
	Frekans	49	10	59
Toplam	Öğretmenin tepkisi (%)	83,1	16,9	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100	100

Tablo 4.33 incelendiğinde rastgele yemek içmek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma (% 20,4), sesli uyarma (% 18,4), sessizce uyarma (% 16,3), kuralları hatırlatma (% 14,3), sınıfın kurallarını hatırlatma (% 12,2), derhal davranışını sonlandırmasını isteme (% 10,2), öğrenciyi eleştirme, göz kontağı kurmaya çalışma, ismiyle hitap ederek uyarma ve azarlama (% 2)'dir. İstenen davranışı göstermeme tepkisi istenmeyen davranışı sonlandırmada etkili değildir (% 0). Rastgele yemek içmek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; ismiyle hitap ederek uyarma (% 50), derhal davranışını sonlandırmasını isteme, göz kontağı kurmaya çalışma istenen davranışı gösterme, azarlama ve sessizce uyarma (% 10)'dır. Diğer öğretmen tepkileri rastgele yemek içmek davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). Rastgele yemek içmek davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.34'te gösterilmiştir.

Tablo 4.34.

Dersi Dikkatli Bir Şekilde Takip Etmemek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi	Frekans	Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalıır	Devam eder	
	Frekans	4	3		7
Sözlü olarak uyarma	Öğretmenin tepkisi (%)	57,1	42,9		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	22,2	10		14,6

Tablo 4.34 (Devamı)

Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	Frekans	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	5,6	,0	2,1
Öğrenciyi eleştirme	Frekans	0	1	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	3,3	2,1
Göz kontağı kurmaya çalışma	Frekans	3	3	6
	Öğretmenin tepkisi (%)	50	50	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	16,7	10	12,5
Öğrenciye bağırma	Frekans	0	9	9
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	30	18,8
Öğrenciyi derse katmaya çalışma	Frekans	0	1	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	3,3	2,1
Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	Frekans	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	5,6	,0	2,1
İsmiyle hitap ederek uyarma	Frekans	0	2	2
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	6,7	4,2
Kuralları hatırlatma	Frekans	0	9	9
	Öğretmenin tepkisi (%)	,0	100	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	,0	30	18,8
Sesli uyarma	Frekans	1	2	3
	Öğretmenin tepkisi (%)	33,3	66,7	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	5,6	6,7	6,3
Sessizce uyarma	Frekans	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	5,6	,0	2,1
Anlamlı yüz ifadesi	Frekans	7	0	7
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	38,9	,0	14,6
Toplam	Frekans	18	30	48
	Öğretmenin tepkisi (%)	37,5	62,5	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100	100

Tablo 4.34 incelendiğinde dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; anlamlı yüz ifadesi (% 38,9), sözlü olarak uyarma (% 22,2), göz kontağı kurmaya çalışma (% 16,7), derhal davranışını sonlandırmasını isteme, sessizce uyarma, sesli uyarma ve öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma (% 5,6)'dır. Diğer öğretmen tepkileri dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0).

Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciye bağırma ve kuralları hatırlatma (% 30), sözlü olarak uyarma ve göz kontağı kurmaya çalışma (% 10), sesli uyarma ve ismiyle hitap ederek uyarma (% 6,7), öğrenciyi eleştirme ve öğrenciyi derse katmaya çalışma (% 3,3)'dır. Diğer öğretmen tepkileri dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının azaltılmasında hiç etkiye sahip değildirler (% 0). Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Ders araçlarını getirmemek davranışına ilişkin öğretmenlerin tepkileri ve davranışların son bulma durumlarına ilişkin değerler Tablo 4.35'te gösterilmiştir.

Tablo 4.35.

Ders Araçlarını Getirmemek Davranışına Öğretmenin Tepkisi Sonucu Son Bulma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenin tepkisi		Davranışın son bulma durumu			Toplam
		Son bulur	Azalı	Devam eder	
Sınıfın kurallarını hatırlatma	Frekans	6	0		6
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	24,0	,0		17,1
Sözlü olarak uyarma	Frekans	3	0		3
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	12,0	,0		8,6
Yapmak istemeyeceği bir iş verme	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4,0	,0		2,9
Dersten sonra öğrenciyle konuşma	Frekans	1	0		1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0		100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4,0	,0		2,9

Tablo 4.35 (Devamı)

Öğrenciyi eleştirme	Frekans	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4	,0	2,9
Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma	Frekans	9	0	9
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	36	,0	25,7
Öğrenciyi sınıf içi görev vererek cezalandırma	Frekans	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4	,0	2,9
Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme	Frekans	1	0	1
	Öğretmenin tepkisi (%)	100	,0	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	4	,0	2,9
Kuralları hatırlatma	Frekans	2	10	12
	Öğretmenin tepkisi (%)	16,7	83,3	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	8	100	34,3
Toplam	Frekans	25	10	35
	Öğretmenin tepkisi (%)	71,4	28,6	100
	Davranışın son bulma durumu (%)	100	100	100

Tablo 4.35 incelendiğinde ders araçlarını getirmemek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma (% 36), sınıfın kurallarını hatırlatma (% 24), sözlü olarak uyarma (% 12), kuralları hatırlatma (% 8), dersten sonra öğrenciyle konuşma, öğrenciyi eleştirme, yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme ve öğrenciyi sınıf içi görev vererek cezalandırma (% 4)'dır. Ders araçlarını getirmemek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkisi sadece kuralları hatırlatmadır (% 100). Diğer öğretmen tepkileri ders araçlarını getirmemek davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler (%0). Ders araçlarını getirmemek davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

4.2.6. İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Nitel Bulgular

İstenmeyen davranışların nedenlerine ilişkin nitel bulgular Tablo 4.36'da gösterilmiştir.

Tablo 4.36.

İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Bulgular

Ailevi sorunlar	Ö2/Ö3/Ö4/Ö5/Ö6
Motivasyon Eksikliği	Ö1/Ö2/Ö3/Ö8
Öğrencinin ilgi çekme isteği	Ö5/Ö6/Ö7/Ö8
Çevresel Faktör	Ö3/Ö9
Okuldaki disiplin	Ö4/Ö7
Sporda (beden eğitiminde) altyapı eksikliği	Ö1
Öğrencilerin birbirini kıskanması	Ö5
Arkadaş seçiminden	Ö6
Dikkat eksikliği	Ö8
Sportif faaliyetlere karşı ön yargı olması	Ö9

Tablo 4.36 incelendiğinde öğretmenlere göre istenmeyen davranışların nedenleri sırasıyla; ailevi sorunlar, motivasyon eksikliği, öğrencinin ilgi çekme isteği, çevresel faktör, okuldaki disiplin sporda (beden eğitiminde) altyapı eksikliği, öğrencilerin birbirini kıskanması, arkadaş seçiminden, dikkat eksikliği ve sportif faaliyetlere karşı ön yargı olmasıdır.

Korkankorkmaz (2006) beden eğitimi derslerinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini sırasıyla; ailelerin sosyal ve ekonomik düzeyleri, öğrencinin ruhsal gelişimi ve spor salonunun eksikliği olarak belirlemiştir. Buna göre elde edilen sonuçların birebir örtüştüğü söylenebilir. Akar, Tantekin-Erden, Tor ve Şahin (2010) de istenmeyen davranışların nedenlerini dört başlık altında toplamıştır: Aile ile ilgili nedenler, sağlıkla ilgili nedenler, yaş ve seviye farklılıkları ile ilgili nedenler ve diğer nedenler. Çetin (2002) de çalışmasında aile ile ilgili nedenlerin ilk sırada olduğu sonucuna ulaşmıştır.

4.3. Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorum

“Sınıf yönetimi için herhangi bir yardıma ihtiyacınız var mıdır?” ve “varsa bunun için neler yapılmalıdır?” soruları cevaplandırılmaya çalışılmıştır. Nitel görüşme sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.37.

Öğretmenlere Göre Sınıf Yönetiminde Hangi Yardımlara İhtiyaç Olduğuna İlişkin Bulgular

Öğretmen görüşleri	
Spor alanlarının uygun hâle getirilmesi	Ö1/Ö3/Ö5/Ö6
Sınıf yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitim etkinliği	Ö2/Ö7/Ö8/Ö9
Aile ile iletişimi artırmak	Ö3/Ö4
Kuralların daha etkin olması için çalışma	Ö3/Ö7
Okul yönetiminin desteği	Ö9

Tablo 4.37 incelendiğinde öğretmenlerin en fazla spor alanlarının uygun hâle getirilmesi ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkili şekilde gerçekleşmesi için sınıf yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitim etkinlikleri konusunda destek bekledikleri görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde, ilköğretim ikinci kademe (6, 7 ve 8. sınıflar) beden eğitimi derslerinde ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlara yönelik yaklaşımlarını değerlendirmek, öğretmenlerin bu konudaki eğitim ihtiyaçlarını belirleyebilmek için hem nitel hem de nicel sonuçlar birlikte belirtilmiştir.

Yapılan gözlemler sonucunda 1056 istenmeyen davranış gözlemlenmiştir. Derslerde en çok “oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma” davranışının gözlemlendiği belirlenmiştir. Yine “arkadaşlarının dikkatini dağıtma”, “derse geç gelmek”, “rastgele yemek ve içmek” ve “verilen görevleri geç yapmak” davranışlarının en çok gözlemlenen davranışlar olduğu tespit edilmiştir. En az gözlemlenen davranışlar ise, “eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşmamak”, “sürekli olarak, her şey için “ben onu yapamam” demek”, “öğretmeni hoş olmayan tarzda taklit etmek”, “derste şarkı söylemek, ıslık çalmak” davranışlarıdır. “öğretmeni küçük görmek”, “çalmak, hırsızlık yapmak”, “derse/sınıfa silah ve bıçak getirmek”, “uyuşturucu madde kullanmak”, “cinsel tacizde bulunmak”, “okul malına zarar vermek” ve “sınıfa müstehcen notlar ve resimler getirmek” davranışları ise hiç gözlemlenmemiştir.

Nitel verilerden elde edilen sonuçlara göre ise beden eğitimi derslerinde en çok görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; sınıfta izinsiz konuşma, derse katılmama, öğrencilerin kendi aralarında tartışmaları, ders ile ilgili materyali kullanmada dikkatsizlik, ders süresine dikkat etmemek, dikkatsiz davranarak yaralanmalara sebep olma, dikkat dağıtıcı hareketlerde bulunma ve dersle ilgili verilen görevi yerine getirmemedir. Öğretmenler en çok öğrencilerin sınıfta izin almadan konuşma ve derse katılmama davranışlarını gösterdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde en az görülen istenmeyen davranışlar dersle ilgili verilen görevi yerine getirmeme ve dikkat dağıtıcı hareketlerde bulunmadır.

Farklı cinsiyete sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadın öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde en çok görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; verilen görevleri geç yapmak, rastgele yemek ve içmek, derse geç gelmek, ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak, dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak, malzemeyi uygunsuz kullanmak, oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak, arkadaşlarının dikkatini dağıtmak, çalışma sırasında grubu terk etmek, ders araç gereçlerini getirmemek, duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek, arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek, diğer öğrencilerle dalga geçmek, başkalarının işine karışmak, arkadaşına küfür etmek ve görüntülü konuşarak dikkati dağıtmaktır. Kadın öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışlar görülmemektedir. Erkek öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde en çok görülen istenmeyen davranışlar ise sırasıyla; oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak, arkadaşlarının dikkatini dağıtmak, verilen görevleri geç yapmak, rastgele yemek ve içmek, yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak ve dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek), verilen görevleri geç yapmak, arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek, ders araç gereçlerini getirmemek, görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması, malzemeyi uygunsuz kullanmak, başarısızlıklar için mazeretler uydurmak, temizlik ve görgü kurallarına uymamak, ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak, başkalarını itip kakmak ve diğer öğrencilerle dalga geçmektir. Erkek öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde diğer istenmeyen davranışların olduğunu belirten öğretmen oranı % 2'nin altındadır.

Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; derse geç gelmek ve rastgele yemek ve içmek, dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek), verilen görevleri geç yapmak ve ders araç gereçlerini getirmemek, temizlik ve görgü kurallarına uymamak, yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak, başarısızlıklar için mazeretler uydurmak, ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak ve başkalarını itip kakmak, sert oynamak, incinmeye sebep olmak, oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak, öğretmene itaatsizlik etmek, başkalarının işine karışmak ve her şeye gülerek dersi kaynatmaya çalışmaktır. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre beden

eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak, arkadaşlarının dikkatini dağıtmak, derse geç gelmek, yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak, rastgele yemek ve içmek ve dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek), görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması, arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek, verilen görevleri geç yapmak ve malzemeyi uygunsuz kullanmak, ders araç gereçlerini getirmemek, başarısızlıklar için mazeretler uydurmak ve çalışma sırasında grubu terk etmektir. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşmak, arkadaşlarının dikkatini dağıtmak, verilen görevleri geç yapmak, yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak, rastgele yemek ve içmek, derse geç gelmek, ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak ve dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek), malzemeyi uygunsuz kullanmak, ders araç gereçlerini getirmemek ve çalışma sırasında grubu terk etmek, duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek, arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek, diğer öğrencilerle dalga geçmek ve başkalarının işine karışmaktır.

Öğretmenlerin okullara göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışların dağılımı sırasıyla; akademik başarıya göre alt düzey devlet ilköğretim okulu 430, üst düzey devlet ilköğretim okulu 384, orta düzey devlet ilköğretim okulu 181 ve üst düzey özel ilköğretim okulunda 61 şeklindedir. Farklı okullarda görev yapan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde en çok görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; derse geç gelmek, dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek), görüntülü konuşarak dikkati dağıtmak, ukalalık sayılacak tarzda konuşmak, ve sert oynamak, incinmeye sebep olmaktadır. Orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde en çok görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; verilen görevleri geç yapmak, rastgele yemek ve içmek ve dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek), derse geç gelmek, ve arkadaşlarının dikkatini dağıtmaktır. Alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlar sırasıyla; derse geç gelmek, rastgele yemek ve içmek, dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek), yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak ve ders araç gereçlerini getirmemektir.

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı en çok “sözlü olarak uyarma”, “yapmak istemeyeceği bir iş verme”, “sınıfın kurallarını hatırlatma” ve “sesli uyarma” tepkilerini verdikleri belirlenmiştir. “İma etme, dolaylı anlatma”, “esprile karşılık verme”, “aniden dersi kesme”, “disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma” ve “komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme” tepkilerinin öğretmenler tarafından en az kullanılan tepkiler olduğu belirlenmiştir. “Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme”, “yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isteme”, “Öğrenciye fiziksel şiddet uygulama”, “sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme”, “öğrenciyi tehdit etme”, “okul disiplin kurallarına başvurma”, “öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanma”, “notla tehdit etme”, “okuldan uzaklaştırmakla tehdit etme”, “teneffüse çıkarmama”, “teneffüste konuşmak istediğini söyleme” ve “öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet etme” davranışları ise hiç gözlemlenmemiştir. İstenmeyen davranışlara yönelik öğretmen tepkileri genellikle tepkisel modele girmektedir.

Farklı cinsiyete sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, derhal davranışını sonlandırmasını isteme, sınıfın kurallarını hatırlatma, göz kontağı kurmaya çalışma ve öğrenciye bağırmadır. Erkek öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, yapmak istemeyeceği bir iş verme, sınıfın kurallarını hatırlatma, sesli uyarma, öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama ve azarlamadır.

Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama, dersten sonra öğrenciyle konuşma, velisine söylemekle tehdit etme ve azarlamadır. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, yapmak istemeyeceği bir iş verme, sınıfın kurallarını hatırlatma, sesli uyarma ve öğrenciye hafifçe dokunmadır. 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, derhal davranışını sonlandırmasını

isteme, sınıfın kurallarını hatırlatma, göz kontağı kurmaya çalışma ve öğrenciyi eleştirmediir.

Farklı okullarda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; derhal davranışını sonlandırmasını isteme, aniden dersi kesme, görmezden gelme, öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma ve yapılması gereken doğru davranış açıklamaıdır. Üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; sınıfın kurallarını hatırlatma, sözlü olarak uyarma, yapmak istemeyeceğı bir iş verme, sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme ve öğrenciyi tek ayaküstünde bekletmediir. Orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme, dersten sonra öğrenciyle konuşma, aniden dersi kesme, derhal davranışını sonlandırmasını isteme ve sözlü olarak uyardıdır. Alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla; derhal davranışını sonlandırmasını isteme, dersten sonra öğrenciyle konuşma, aniden dersi kesme, öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme ve öğrenciyi derse katmaya çalışmıdır.

Anketlerden elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara tepkileri sırasıyla en çok; göz kontağı kurmaya çalışma, yapılması gereken doğru davranış açıklama, öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama, öğrenciyi derse katmaya çalışma ve sınıfın kurallarını hatırlatmadıır. Öğretmenlere göre istenmeyen davranışlara en az gösterilen tepkiler ise; öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme, sınıfın önünde öğrenci ile alay etme, öğrenciyi tehdit etme, okuldan uzaklaştırmakla tehdit etme, notla tehdit etme ve öğrenciye fiziksel şiddet uygulamadıır.

Öğretmenlerin “sözlü olarak uyarma”, “aniden dersi kesme”, “espriyle karşılık verme”, “teneffüse çıkarmama”, “öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet etme”, “davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma” ve “öğrenciye yönelik mimik” tepkileri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kadın öğretmenler istenmeyen davranışlara karşı bu tepkileri erkek öğretmenlerden daha çok

göstermektedirler. “Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme” tepkisi ise erkek öğretmenler tarafından istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde daha çok gösterilmektedir.

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı “dersten sonra öğrenciyle konuşma”, “yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme”, “ismiyle hitap ederek uyarma”, “kuralları hatırlatma” ve “sesli uyarma” tepkileri kıdem bakımından anlamlı bir fark göstermektedir. İstenmeyen davranışa “dersten sonra öğrenciyle konuşma” tepkisini kıdeme göre en çok gösteren öğretmenler sırasıyla; 16-20 yıl kıdeme sahip olanlar, 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar, 6-10 yıl kıdeme olanlar ve 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerdir. “Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme” tepkisini kıdeme göre en çok gösteren öğretmenler sırasıyla; 6-10 yıl kıdeme olanlar, 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar, 11-15 yıl kıdeme sahip olan ve 16-20 yıl kıdeme sahip olanlardır. “İsmiyle hitap ederek uyarma” tepkisini kıdeme göre en çok gösteren öğretmenler sırasıyla; 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar, 6-10 yıl kıdeme olanlar, 11-15 yıl kıdeme sahip olan ve 16-20 yıl kıdeme sahip olanlardır. “Kuralları hatırlatma” tepkisini kıdeme göre en çok gösteren öğretmenler sırasıyla; 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar, 11-15 yıl kıdeme sahip olan, 6-10 yıl kıdeme olanlar ve 16-20 yıl kıdeme sahip olanlardır. “Sesli uyarma” tepkisini kıdeme göre en çok gösteren öğretmenler ise sırasıyla; 1-5 yıl kıdeme sahip olanlar, 6-10 yıl kıdeme olanlar, 11-15 yıl kıdeme sahip olan ve 16-20 yıl kıdeme sahip olanlardır.

Öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde görülen istenmeyen davranışlara verdikleri tepkiler ile ilgili görüşme sonuçlarına göre öğretmenler en çok sözlü uyarıda bulunma ve sınıf kurallarını anlatma ve hatırlatma tepkilerini vermektedirler. İkişer tane öğretmen jest, bakış ve mimiklerle uyarma ve dersi kesme tepkisini vermektedirler. Eleştirme, azarlama, pekiştireç verme, aileleriyle görüşme, sınıf içerisinde sorumlu davranan arkadaşlarını örnek gösterme, davranışın sebeplerini tüm ayrıntılarıyla araştırma ve konuyla ilgili aktif öğretimden pasif öğrenmeye yani teorik öğrenmeye dönme tepkilerini veren öğretmen sayısı ise 1’dir.

Kadın öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye, belirli bir öğrenci grubuna ve bütün sınıfa şeklindedir. Erkek öğretmenlerin ise istenmeyen davranışlara tepkilerinin

hedefleri sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye), belirli bir öğrenci grubuna ve bütün sınıfa şeklindedir.

Mesleki kıdeme göre öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedeflerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. 1-5 yıl, 6-10 yıl ve 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri her üç kıdem grubu için de sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye, belirli bir öğrenci grubuna ve bütün sınıfa şeklindedir. Genel olarak bakıldığında öğretmenler tepkileri kişisel olarak öğrenciye yöneliktir.

Çalışılan okula göre öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Üst düzey özel ilköğretim, üst düzey devlet ilköğretim, orta düzey devlet ilköğretim ve alt düzey devlet ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkilerinin hedefleri her dört okulda da sırasıyla; kişisel olarak öğrenciye, belirli bir öğrenci grubuna ve bütün sınıfa şeklindedir.

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara verdikleri tepki esnasındaki duygusal hâllerine ilişkin olarak öğretmenlerin % 43.6'sının tepki verdiklerinde soğukkanlı olduğu; % 33.6'sının rahatsız; % 22.3'ünün sinirli, kızgın ve % 0.6'sının ise üzgün olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâlleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; rahatsız, soğukkanlı, sinirli-kızgın ve üzgün-kırgın şeklindedir. Erkek öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli ise sırasıyla; soğukkanlı, rahatsız, sinirli-kızgın ve üzgün-kırgın şeklindedir. Mesleki kıdeme göre öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâlleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; soğukkanlı, rahatsızlık, sinirli-kızgınlık ve üzgün-kırgın şeklindedir. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin duygusal hâli sırasıyla; soğukkanlı, rahatsızlık, sinirli-kızgınlık ve üzgün-kırgın şeklindedir. 11 yıl ve üstü yıl kıdeme sahip duygusal hâli ise sırasıyla; rahatsız, soğukkanlı, sinirli-kızgın ve üzgün-kırgın şeklindedir. Çalıştıkları okula göre

öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâlleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; rahatsız, sinirli-kızgın, soğukkanlı ve üzgün-kırgın şeklindedir. Üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; soğukkanlı, sinirli-kızgın, rahatsız ve üzgün-kırgın şeklindedir. Orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; rahatsız, soğukkanlı, sinirli-kızgın ve üzgün-kırgın şeklindedir. Alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin beden eğitimi derslerinde istenmeyen davranışlara tepkileri sırasında duygusal hâli sırasıyla; soğukkanlı, rahatsızlık, sinirli-kızgınlık ve üzgün-kırgın şeklindedir.

Öğretmenlerin verdikleri tepkiler, tepkilerin hedefleri ve öğretmenlerin tepki hâlindeki duygusal hâllerine bağlı olarak % 61.4 oranında davranışın son bulduğu, % 37.2 oranında azaldığı ve % 1.4 oranında ise devam ettiği belirlenmiştir. Cinsiyete göre istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kadın öğretmenlere göre istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumu sırasıyla; son bulur, azalır ve devam eder şeklindedir. Erkek öğretmenlere göre de; son bulur, azalır ve devam eder şeklindedir. Öğretmenlerin çoğu gösterdikleri tepkiler sonucu davranışların son bulduğunu belirlemektedirler. Mesleki kıdeme göre ise öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumuna ilişkin algılarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumu sırasıyla; son bulur, azalır ve devam eder şeklindedir. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre; son bulur, azalır ve devam eder şeklindedir. 11 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlere göre; son bulur, azalır ve devam eder şeklindedir. Öğretmenlerin çoğu gösterdikleri tepkiler sonucu davranışların son bulduğunu belirlemektedirler. Çalıştığı okula göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumuna ilişkin algılarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Üst düzey özel ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre istenmeyen davranışlara

yönelik tepkiler sonucunda davranışların son bulma durumu sırasıyla; son bulur, azalır ve devam eder şeklindedir. Üst düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre; son bulur, azalır ve devam eder şeklindedir. Orta düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre ise; son bulur, azalır ve devam eder şeklindedir. Alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlere göre ise; azalır, son bulur ve devam eder şeklindedir. Öğretmenlerin çoğu gösterdikleri tepkiler sonucu davranışların son bulduğunu belirtmektedirler. Yalnız alt düzey devlet ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin çoğunluğu tepkiler sonucunda davranışın azaldığını belirtmişlerdir.

Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, yapmak istemeyeceği bir iş verme ve öğrenciye hafifçe dokunmadır. Diğer öğretmen tepkileri oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışını son buldurmada çok az etkiye sahiptir (% 2'nin altında). Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, yapmak istemeyeceği bir iş verme, öğrenciye hafifçe dokunma ve göz kontağı kurmaya çalışma, sınıfın kurallarını hatırlatma ve velisine söylemekle tehdit etmedir. Diğer öğretmen tepkileri oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışını azaltmada çok az etkiye sahiptir (% 2'nin altında). Oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışına azalmasını veya son bulmasını sağlamayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, yapmak istemeyeceği bir iş verme ve görmezden gelmedir. Diğer öğretmen tepkileri oyun ve aktiviteyi bırakıp konuşma davranışının devam etmesinde hiç etkiye sahip değildirler.

Arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, yapmak istemeyeceği bir iş verme ve öğrenciye hafifçe dokunma ve derhal davranışını sonlandırmasını isteme, dersten sonra öğrenciyle konuşma, öğrenciyi eleştirme ve öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırmadır. Diğer öğretmen tepkileri arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler. Arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sınıfın kurallarını hatırlatma, sözlü olarak uyarma, yapmak istemeyeceği bir iş verme ve derhal davranışını sonlandırmasını isteme ve aniden dersi kesmedir. Diğer öğretmen tepkileri arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler. Arkadaşlarının dikkatini dağıtma davranışının azalmasını veya son bulmasını sağlamayan öğretmen tepkileri sırasıyla;

sözlü olarak uyarma, yapmak istemeyeceği bir iş verme, sınıfın kurallarını hatırlatma, derhal davranışını sonlandırmasını isteme ve öğrenciye hafifçe dokunmadır.

Verilen görevleri geç yapmak davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciyi eleştirme, yapmak istemeyeceği bir iş verme, sözlü olarak uyarma, derhal davranışını sonlandırmasını isteme ve öğrenciye bağırma ve öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırmadır. Diğer öğretmen tepkileri verilen görevleri geç yapmak davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler. Verilen görevleri geç yapmak davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme, sözlü olarak uyarma, derhal davranışını sonlandırmasını isteme, öğrenciye bağırma ve göz kontağı kurmaya çalışmadır. Diğer öğretmen tepkileri verilen görevleri geç yapmak davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler. Verilen görevleri geç yapmak davranışına azalmasını veya son bulmasını sağlamayan en yüksek tepki öğretmenlerin görmezden gelme tepkisidir.

Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciyi derse katmaya çalışma, yapmak istemeyeceği bir iş verme, sözlü olarak uyarma, öğrenciye hafifçe dokunma ve yapılması gereken doğru davranışı açıklama, öğrenciyi eleştirme ve espiyle karşılık vermedir. Diğer öğretmen tepkileri yapılacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler. Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama, göz kontağı kurmaya çalışma ve öğrenciyi derse katmaya çalışma, sözlü olarak uyarma ve dersten sonra öğrenciyle konuşma ve yapmak istemeyeceği bir iş verme, öğrenciye hafifçe dokunma, öğrenciye bağırma ve anlamlı yüz ifadesidir. Diğer öğretmen tepkileri yapılacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler. Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapma davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Derse geç gelmek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sınıfın kurallarını hatırlatma, fiziksel olmayan bir ceza verme, azarlama, sözlü olarak uyarma, disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma ve öğrenciyi eleştirme, sesli uyarma, kuralları hatırlatma ve ismiyle hitap ederek uyarmadır. Diğer öğretmen tepkileri derse geç gelmek davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip

değildirler. Derse geç gelmek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sınıfın kurallarını hatırlatma, sözlü olarak uyarma, dersten sonra öğrenciyle konuşma ve kuralları hatırlatmadır. Diğer öğretmen tepkileri derse geç gelmek davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler. Derse geç gelmek davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Malzemeyi uygunsuz kullanma davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, derhal davranışını sonlandırmasını isteme ve öğrenciye hafifçe dokunma, yapmak istemeyeceği bir iş verme, öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma ve kuralları hatırlatmadır. Diğer öğretmen tepkileri malzemeyi uygunsuz kullanma davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler. Malzemeyi uygunsuz kullanma davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; derhal davranışını sonlandırmasını isteme, bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma, sözlü olarak uyarma, öğrenciye hafifçe dokunma, öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma, ismiyle hitap ederek uyarma, kuralları hatırlatma ve sesli uyarmadır. Malzemeyi uygunsuz kullanma davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciyi eleştirme, sözlü olarak uyarma ve öğrenciye hafifçe dokunma, derhal davranışını sonlandırmasını isteme ve ismiyle hitap ederek uyarma, yapmak istemeyeceği bir iş verme, göz kontağı kurmaya çalışma, görmezden gelme, yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme ve anlamlı yüz ifadesidir. Arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; görmezden gelme, yapmak istemeyeceği bir iş verme ve sözlü olarak uyarmadır. Diğer öğretmen tepkileri arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler. Arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek davranışının azalmasını veya son bulmasını sağlamayan öğretmen tepkiler ise yapmak istemeyeceği bir iş verme ve göz kontağı kurmaya çalışmadır. Diğer öğretmen tepkileri arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek davranışının devam etmesinde etkiye sahip değildirler.

Rastgele yemek içmek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; sözlü olarak uyarma, sesli uyarma, sessizce uyarma, kuralları hatırlatma,

sınıfın kurallarını hatırlatma, derhal davranışını sonlandırmasını isteme, öğrenciyi eleştirme, göz kontağı kurmaya çalışma, ismiyle hitap ederek uyarma ve azarlamadır. İstenen davranışı göstermeme tepkisi istenmeyen davranışı sonlandırmada etkili değildir. Rastgele yemek içmek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; ismiyle hitap ederek uyarma, derhal davranışını sonlandırmasını isteme, göz kontağı kurmaya çalışma istenen davranışı gösterme, azarlama ve sessizce uyarmadır. Diğer öğretmen tepkileri rastgele yemek içmek davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler. Rastgele yemek içmek davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; anlamlı yüz ifadesi, sözlü olarak uyarma, göz kontağı kurmaya çalışma, derhal davranışını sonlandırmasını isteme, sessizce uyarma, sesli uyarma ve öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırmadır. Diğer öğretmen tepkileri dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının son bulmasında hiç etkiye sahip değildirler. Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; öğrenciye bağırma ve kuralları hatırlatma, sözlü olarak uyarma ve göz kontağı kurmaya çalışma, sesli uyarma ve ismiyle hitap ederek uyarma, öğrenciyi eleştirme ve öğrenciyi derse katmaya çalışmadır. Diğer öğretmen tepkileri dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının azaltılmasında hiç etkiye sahip değildirler. Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Ders araçlarını getirmemek davranışının son bulmasını sağlayan öğretmen tepkileri sırasıyla; bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma, sınıfın kurallarını hatırlatma, sözlü olarak uyarma, kuralları hatırlatma, dersten sonra öğrenciyle konuşma, öğrenciyi eleştirme, yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme ve öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırmadır. Ders araçlarını getirmemek davranışının azalmasını sağlayan öğretmen tepkisi sadece kuralları hatırlatmadır. Diğer öğretmen tepkileri ders araçlarını getirmemek davranışının azalmasında hiç etkiye sahip değildirler. Ders araçlarını getirmemek davranışının devam etmesini etkileyen hiçbir öğretmen tepkisi mevcut değildir.

Öğretmenlere göre istenmeyen davranışların nedenleri sırasıyla; ailevi sorunlar, motivasyon eksikliği, öğrencinin ilgi çekme isteği, çevresel faktör, okuldaki disiplin, sporda (beden eğitiminde) altyapı eksikliği, öğrencilerin birbirini kıskanması, arkadaş seçimi, dikkat eksikliği ve sportif faaliyetlere karşı ön yargı olmasıdır.

Öğretmenlere göre sınıf yönetiminde hangi yardımlara ihtiyaç olduğuna ilişkin olarak öğretmenlerin en fazla spor alanlarının uygun hâle getirilmesi ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkili şekilde gerçekleşmesi için sınıf yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitim etkinlikleri konusunda destek bekledikleri belirlenmiştir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayanılarak uygulayıcılara şu önerilerde bulunulabilir:

1. Beden eğitimi derslerinin teorik bölümlerinde uygulama bölümlerine göre daha çok istenmeyen davranış görüldüğünden, uygulamalı çalışmalara daha çok ağırlık verilmesi uygun olacaktır. Bu açıdan, uygulamalı derslerin hava şartlarından etkilenmeden de yapılabilmesi için okullardaki kapalı spor salonu eksiklikleri giderilmelidir.
2. Okullarda ailelere yönelik beden eğitimi ve spor etkinlikleri ile sporla ilgili bilgiler verilerek sporun sevdirmesi ve spor bilincinin artırılması sağlanmalıdır.
3. Öğretmenlerin iletişim becerilerini geliştirmeye ve daha etkili kullanabilmelerine yönelik hizmet içi eğitim etkinlikleri düzenlenerek aktif katılımları sağlanmalıdır.
4. Her okul disiplin sorunlarını saptayarak öğrenci ve veli katılımıyla kendi iş disiplinini oluşturmali; bu iş disiplinini yazılı olarak tüm öğrenci ve velilere vererek izlenmesinde tarafların etkin desteğini almalıdır.
5. Okullara sponsorluklar ile çeşitli ergonomik kaynaklar yaratılarak, okulun spor eğitimi ile ilgili araç ve gereçleri temin edilebilmelidir.
6. Sınıf ortamı öğrenci için istenmeyen davranışları tetikleyici olmaktan çıkarılarak demokratik bir ortam oluşturulmalıdır.

7. Beden eğitimi öğretmeni, öğrencileri sporda başarılı olabileceklerine inandırmalı, onlara olumlu beklentilerini açıkça söyleyebilmelidir.

8. Beden eğitimi öğretmeni öğrencileri daha iyi tanımaya zaman ayırmalı, farklılıklarını dikkate alarak hareket etmeli ve her öğrencinin derse aktif katılımını sağlayabilmelidir.

9. İstenmeyen davranış ortaya çıkmadan önlem almaya çalışılmalı, davranış ortaya çıktığında ise müdahale etmekte gecikilmemelidir.

10. İstendik davranışların oluşturulmasında öğrencilere model olma çalışmalarına daha çok ağırlık verilebilmelidir.

11. Beden eğitimi öğretmenliği mesleğine yeni atanan öğretmenlerin etkili sınıf yönetimi stratejilerini daha iyi kullanabilmeleri, istenmeyen öğrenci davranışlarını daha etkin önleyebilmeleri ve daha az stres hissetmeleri açısından branşa yönelik mesleki etkinliklere daha da ağırlık verilmelidir.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayanılarak araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

1. Araştırma sonuçlarına göre; istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye yönelik okul rehber öğretmenlerinin de katılımı ile bir araştırma yapılabilir.

2. İstenmeyen davranışların temelini oluşturabilecek öğrencinin ekonomik ve sosyal yaşamı ile istenmeyen davranışın ilişkisini ortaya çıkarabilecek bir araştırma da yapılabilir.

3. İstenmeyen öğrenci davranışlarında öğretmenlerin istenmeyen davranışlarının da rolü olduğu göz önünde bulundurularak gerekli önlemler alınmalı; konu bilimsel ve akademik açıdan detaylı bir şekilde araştırılıp çözüm yolları bulunmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, A. (1998). *Toplumsal kuramsal ve teknik yönleriyle okul yöneticiliği* (4. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ada, Ş. (2011). Sınıf içi olası sorunlara karşı alınabilecek önlemler. Zeki Kaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (12. baskı) içinde (s. 313-337). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ada, Ş., ve Şahin, C. (2007). Özerk ilköğretim modeli. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 341–355.
- Akçadağ, T. (2006). Sorun davranışların yönetimi. Hüseyin Kıran (Ed.), *Etkili sınıf yönetimi* (2. Baskı) içinde (s. 277-310). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akan, D. (2011). Temel kavramlar ve sınıf yönetiminin kapsamı. C. Gülşen (Ed.), *Kuram ve uygulamada sınıf yönetimi* içinde (s. 1-20). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akar, H., Tantekin-Erden, F., Tor, D., ve Şahin, İ. T. (2010). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları ve deneyimlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 792-806.
- Akçay, C. (2006). *Türk eğitim sistemi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aksoy, N. (2000). Sınıf içi disiplin sorunlarını azaltmada izlenebilecek temel yaklaşımlar. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2).
- Aksu, Ü. (1999). *Sınıf öğretmenlerinin disiplin problemlerine yönelik sınıf yönetimi yöntemleri ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Aksüt, M. (2007). Sınıfta istenmeyen davranışlar. Zuhale Cafağlı (Ed.), *Sınıf yönetimi* içinde (s. 151-162). Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Alım, M., Doğanay, S., ve Elikesik, M. (2007). Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara ilişkin yeterliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 171–188.
- Alkan, V. (2002). *İlköğretim I. kademe öğrencilerinin sınıf-içi uygun olmayan davranışları gösterme sıklıkları ve bu davranışların öğretmen performansına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

- Alkaş, B. (2010). *İlköğretim öğrencileri arasındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altinel, Z. (2006). *Student misbehaviour in efl classes: Teachers' and students' perspectives*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Apuhan, R. Ş. (2002). *Etkili öğretmenin temel davranışları*. İstanbul: Timaş Yayıncılık.
- Arı, R. (2006). Sınıfta zaman yönetimi ve disiplin kuralları. Ramazan Arı ve M. Engin Deniz (Ed.), *Sınıf yönetimi* içinde (s. 151-196). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Arslan, Y., Saçlı, F., ve Demirhan, G. (2011). Beden eğitimi öğretmenlerinin derste karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları yöntemlere ilişkin öğrenci görüşleri. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 22(4), 164-174.
- Aslan, Ş., DüNDAR, U., Alptekin, A., ve Saraç, N. (2011, Mayıs). *Öğretmenlerin beden eğitimi dersinde ortaya çıkan istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları yöntemler*. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Kongresi, Van.
- Ataman, A. (2000). Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler. Leyla Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar* içinde (s. 213-230). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Atatürk, M. K. (2005). Nutuk, Söylev ve Demeçleri. Ankara, C.II, S. 196.
- Atıcı, M. (2001). İlköğretimdeki öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar ve nedenleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(20).
- Atıcı, M. (2002). Öğrenci istenmeyen davranışlarıyla baş etmede Türk ve İngiliz öğretmenlerin kullandıkları yöntemlerin karşılaştırılması. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 29, 9-26.
- Atıcı, M. (2004). İstenmeyen davranışlarla başa çıkmak. *Eğitimbilim Dergisi*, 67, 16-17.
- Atıcı, M. (2007). A small scale study on student teacher's perceptions of classroom management and methods for dealing with misbehaviour. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 12(1), 15-27.
- Aydın, A. (2009). *Sınıf yönetimi* (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Aydın, B. (2001). *İlköğretim okullarında sınıf disiplininin sağlanması*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Aydın, M. (2005). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Aytekin, H. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. Leyla Küçükahmet (Ed.) *Sınıf yönetimi* içinde (s. 71-80). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Backes, E. C., and Ellis, C. I. (2003). *The secret of classroom management. Techniques*, May. (Ebsco Publishing).
- Balay, R. (2003). *2000'li yıllarda sınıf yönetimi*. Ankara: Sandal Yayınları.
- Barker, L. L. (Ed.) (1982). *Communication in the classroom*. Englewoods Cliffs: Prentice Hall Inc.
- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi* (3. baskı). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Başar, H. (2006). *Sınıf yönetimi* (13. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başar, H. (2012). *Sınıf yönetimi öğretmen kitabı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Başar, M. ve Akan, D. (2010, Mayıs). İlköğretim I. kademedeki istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetimi üzerine bir çalışma. *5. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi*, Antalya, Türkiye.
- Başaran, İ. E. (1978). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pars Matbaası.
- Bay, E., Mert, O., ve Ozan, C. (2011). İlköğretim 6-8. sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin davranış yönetim stratejileri. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 49-70.
- Beşdok, D. (2007). *Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliklerinin değerlendirilmesi (Kayseri ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Boynton, M., and Boynton, C. (2007). *Eğitimciler için disiplin sorunlarını önleme ve çözme rehberi* (Çev. T. Büyükalkan). İstanbul: Sev Matbaacılık ve Yayıncılık. (Eserin orijinali 2005'te yayımlandı).

- Boyraz, A. (2007). *İlköğretim okullarında görev yapan aday öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunları (Kırıkkale ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Brophy, J., and Good, T. L. (1986). Teacher behavior and Sstudent achievement. *Handbook of Research of Teaching*. Ed. M. C. Witrock, New York: Macmillian Pub. Comp.
- Bull, S. L., and Solity, J. E. (1996). *Classroom management: Principles to practice*. New York: Routledge.
- Bursalıoğlu, Z. (2000). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1999). *Genel öğretim metotları, öğretimde planlama ve uygulama* (10. baskı). İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım.
- Cafoğlu, Z. (2007). *Yeni gelişmeler doğrultusunda sınıf yönetimi*. Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Can, Y. (1995). Beden eğitimi ve pedagojisinin genel sorunları. *1. Uluslar arası Beden Eğitimi ve Spor pedagojisinin Güncel Sorunları Paneli*, Ankara.
- Celep, C. (2004). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çalık, T. (2009). Sınıf yönetimi ile ilgili temel kavramlar. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetimi* (10. baskı) içinde (s. 1-16). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çankaya, İ. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies*, 6(2), 307-316.
- Çelik, V. (2008). *Sınıf yönetimi* (4. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çetin, Y. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin problemleri ile ilgili görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çifçi, F. (2006). *Beden eğitimi öğretmenlerinin şiddete başvurma düzeylerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Dağdelen, Ö. (1999). *İlköğretim öğrencilerinin sınıf içi olumsuz davranışlarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Danaoğlu, G. (2009). *Sınıf ve branş öğretmenlerinin ilköğretim 5. sınıflarda karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme stratejileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Demir, Y. (2003). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaşılan problem davranışlara karşı baş etme stratejileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Doğan Burç, E. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterlikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Doyle, W. (1986). Classroom organisation and management, M. Wittrock (Ed.) *Third Handbook of Research on Teaching*, Newyork: Macmillan.
- Dönmez, B. (2005). Sosyal bir sistem olarak sınıf ve sınıfın iklimi. M. Şişman ve S. Turan (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s. 53-76). Ankara: Öğreti Pegem Akademi Yayıncılık.
- Elban, L. (2009). *İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ercan, A. R. (1999). *Öğrenmeyi etkinleştiren başarıyı yükselten öğretmen davranışları*. Ankara: Galeri Kültür/Eğitim Yayıncılık.
- Erden, M. (2000). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2008). *Sınıf yönetimi ders, konferans, panel ve seminer etkinliklerinde başarının yolları*. (12. baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Ergün, M., ve Duman, T. (1998). Kritik durumlarda öğretmen davranışları. *Millî Eğitim Dergisi*, 137, 45-58.
- Ergün, M., ve Yüksel, A. (2005). İstenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm yolları. *Yaşadıkça Eğitim*. 88, 11-16.
- Erol, Z. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.

- Galton, M., and Türnüklü, A. (2001). Student's misbehaviours in Turkish and English primary classrooms. *Educational Studies*, 27(3), 291-305.
- Glasser, W. (1999). *Kaliteli eğitimde öğretmen*. (Çev. U. Kaplan). İstanbul: Beyaz Yayınları. (Eserin orijinali 1990'da yayımlandı).
- Gordon, T. (2010). *Etkili öğretmenlik eğitimi* (3. baskı). (Çev: S. Karakale), İstanbul: Sistem Yayıncılık. (Eserin orijinali 1974'te yayımlandı).
- Gökdoğan, G. (2007). *Sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarının resmî ilköğretim okulları ve özel ilköğretim okullarında mukayeseli incelenmesi (Kayseri ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Gözütok, F. D. (1991). Disiplin sağlamada öğretmen davranışları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25, 703-711.
- Gündüz, H. B. (2004). Eğitim okul ve sınıf yönetimi. Ş. Erçetin ve Ç. Özdemir (Ed.), *Sınıf yönetimi içinde* (1-32). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Güneş, A. (2003). *Okullarda beden eğitimi ve oyun öğretimi* (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Halis, İ. (2003). Sınıf içi davranışlar. *Sınıf yönetimi*, Ed: Ömer ÜRE, Ankara: Mikro Yayıncılık.
- Hemde, A. (2010). *İlköğretim okulları 1. - 5. sınıflarda karşılaşılan disiplin sorunları ve çözüm yöntemleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve tutumları üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Hesapçıoğlu, M. (2008). *Öğretim ilke ve yöntemleri: Eğitim programları ve öğretim* (Genişletilmiş 6. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Humphreys, T. (2003). A different kind of discipline, Çeviren: Berat Çelik. İstanbul: Yeni Çizgi Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- İlgar, L. (2005). *Eğitim yönetimi okul yönetimi sınıf yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- İnce, B. (2011). *Sınıfta istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin disiplin uygulamalarıyla ilgili ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi (İstanbul ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- İpşir, D. (2003). Sınıf yönetiminde; öğrencilerle sağlıklı iletişim kurabilmenin ve olumlu sınıf ortamı yaratmanın rolleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 153-154.
- Johnson, B., and Christensen, L. (2004). *Educational research: Quantitative, qualitative and mixed approaches* (Second Edition). New York (USA): Pearson Education Inc.
- Jones, V. F., and Jones, L. S. (2001). *Comprehensive classroom management*. Allyn and Bacon.
- Kara, N. R. (2008). *İlköğretim 4. ve 5. bayan sınıf öğretmenlerinin sınıf içi disiplin bozucu davranışlara gösterdikleri tepkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karagöl, T. (1993). *Beden eğitimi öğretim yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Karaoğlu, M. (2002). *Okul öncesi eğitim kurumlarında istenmeyen davranışlar ve yönetimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (12. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Y. K. (1996). *Eğitim yönetimi kuram ve Türkiye'deki uygulama* (6. baskı). Ankara: Bilim Yayınları.
- Keskin, M. A. (2002). *Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve kullandıkları başatma yolları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keskin, R. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede kullandıkları yöntemlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç-Özmen, Z. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleriyle öğrencilerin istenmeyen davranışlarını algılamaları ve başa çıkma yöntemleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kocabey, A. (2008). 2005 *İlköğretim programının uygulanması sırasında sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları*.

- (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kokkinos, C. M., Panayiotou, G., and Davazoglou, A. M. (2004). Perceived seriousness of pupils undesirable behaviours: The student teachers perspective. *Educational Psychology*, 24(1), 109-121.
- Korkankorkmaz, M. (2006). *İlköğretim ve ortaöğretim örgütlerinde uygulanan beden eğitimi derslerinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkmada benimsenen yaklaşımlar: Afyonkarahisar ili örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Korkmaz, İ. (2006). İstenmeyen davranışların önlenmesi. Ed: Z. Kaya, *Sınıf yönetimi* (6. baskı) içinde (287-311). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Korkmaz, F., Korkmaz, N. H., ve Özkaya, G. (2009). İlköğretim okullarındaki beden eğitimi öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin incelenmesi (Bursa ili örneği). *İlköğretim Online*, 8(1), 119-128.
- Kulinna, P. H., Cothran, D. J., and Regualos, R. (2006). Teachers' reports of student misbehavior in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 77(1), 32-40.
- Kutlu, E. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecinin değerlendirilmesi (Kayseri ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Küçükahmet, L., (2004). *Sınıf yönetimi* (6. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Marzano, R. J., Marzano, J. S., and Pickering, D. J. (2008). *Etkili sınıf yönetimi stratejileri* (Çev. S. Sakacı). İstanbul: Sev Matbaacılık ve Yayıncılık. (Eserin orijinali 2001'de yayımlandı).
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (1988). *İlköğretim okulları, lise ve dengi okullar, beden eğitimi dersi öğretim programları*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (1994). Eğitim kurumlarında beden eğitimi ve spor. II. *Ulusal Sempozyumu*, Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (1998). İlköğretim kurumları spor yarışmaları programı. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (2007). Beden eğitimi dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Meyers, S. A. (2003). Strategies to prevent and reduce conflict in collage classrooms. *Collage Teaching*, 5(3), 94-98.
- Mursal, E. (2005). *İlköğretim I. kademe 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Neyişçi-Karakaş, B. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin bunlarla başa çıkma yöntemleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Okutan, M. (2006). *Sınıf yönetiminde örnek olaylar* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özbaydar, S. (1983). *İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Özbebit, G. (2007). *İngilizce öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, kullandıkları sınıf yönetim teknikleri ve kullanım sıklıkları (Kayseri ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Özdemir, T. (2009). *İstenmeyen öğrenci davranışlarının görülme sıklığı ile öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Özden, Y. (2005). Sınıf içinde öğrenme öğretme ortamının düzenlenmesi. E. Karip (Ed.), *Sınıf yönetimi* (5. baskı) (s. 39-73). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özel, A., ve Bayındır, N. (2008). *Yapılandırmacı anlayışa göre sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özen, A., ve Batu, S. (1997, Eylül). Sınıf öğretmenlerinin sınıf kontrolüne yönelik sorunlarının ve gereksinim duydukları destek hizmet türlerinin belirlenmesi. IV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Eskişehir.
- Özer, G. (2009). *Öğretmen adaylarının sınıf içinde gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullanılabilecek stratejilere ilişkin*

- görüşleri.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Özer-Özgözü, E. (2007). *Lise öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışlarla baş etme stratejileri.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özkılıç, R., ve Korkmaz, N. H. (2004). Sosyal bilimler, fen bilimleri ve beden eğitimi spor öğretmenlerinin sınıfta zaman yönetimine ilişkin davranışları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 281-293.
- Özsaker, M. (2001). *İlköğretim okullarında beden eğitimi dersinin amaç ve içeriğine ilişkin sorunlar.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, B. (2005). Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi. E. Karip (Ed.), *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, H. İ., ve İra, N. (2006). İstenmeyen davranışların önlenmesi ve yönetilmesi. M. Yalçinkaya ve İ. Günbayı (Ed.), *Sınıf yönetimi içinde* (189-207). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Öztürk, M. (1994). Öğretim programının uygulayıcısı olarak öğretmen. *1. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Öztürk, N. (2001). *Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, B. (2003). Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi. E. Karip (Ed.), *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özyiğit, C. (1991). Hareket. *1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu*, İzmir.
- Parlakkaya, Ç. (2010). *Göçe bağlı olarak ilköğretim okullarında yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Rao, D. B. (2007). *Behavioural problems of school children*. New Delhi: Discovery Publishing House.

- Ravet, J. (2007). Making sense of disengagement in the primary classroom: A study of pupil, teacher and parent perceptions. *Research Papers in Education*, 22(3), 333-362.
- Saban, A. (2000). *Öğrenme öğretme süreci yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sadık, F. (2000). *İlköğretim I. aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sadık, F. (2006). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sarı, H. (2004). Yasal düzenlemeler ışığında bir öğretmenin görev ve sorumlulukları. M. Gürsel, H. Sarı ve B. Dilmaç (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s. 393-418). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Sarıtaş, M. (2005). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar* (4. baskı) içinde (43-84). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sayın, N. (2001). *Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışın nedenlerine ilişkin görüşleri ile istenmeyen davranışları önleme yöntemleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Sipahioğlu, E. (2008). *İlköğretim I. kademedeki sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm önerileri (Narlıdere ilçesi örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sirkeci, B. (2010). *Özel ve devlet ilköğretim okulları birinci kademesindeki öğretmenlerin, sınıf yönetiminde karşılaştıkları disiplin sorunları ve yaklaşım biçimleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Sönmez, T., ve Sunay, H. (2004). Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor dersinin sorunlarına ilişkin bir inceleme. *Millî Eğitim Dergisi*, 162, 270-279.
- Şahin, O. (2005). *İlköğretim okulları 1. kademe 5. sınıf öğrencilerinin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesi ve bu davranışlara ilişkin öğretmenlerin kullandıkları çözüm stratejileri (Bolu ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Şenay, K. (2011). *İlköğretim okulları birinci kademedeki görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şentürk, E. (2010). *İlköğretim okullarında sınıf içinde gözlenen istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Şimşek, Ş. (2005). *Yönetim ve organizasyon*. Konya: Günay Ofset.
- Taş, S. (2008). Sınıf yönetimi modelleri. Ed: B. Yiğit, *Sınıf yönetimi teori ve pratik uygulamalar*, (s. 129-144). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Taşdan, M., ve Kantos E. Z. (2007). Sınıf yönetimi ve disiplin, yeni gelişmeler doğrultusunda sınıf yönetimi. Z. Cafoğlu (Ed.), *Sınıf yönetimi içinde* Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Taşçı, F. (2011). *Anadolu liseleri İngilizce derslerinde konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılmasına yönelik etkinliklerde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının incelenmesi: öğretmen ve öğrenci algıları (Kayseri ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Taymaz, H. (2003). *Okul yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tertemiz, N. (2001). Sınıf yönetimi ve disiplin. *Sınıf yönetimi*, Ed: L. Küçükahmet, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Thompson, S. (1993). Design for learning. *Science and Children*, 30(8), 16-18.

- Tolunay, A. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Topses, G. (2009). Öğrenci davranışlarını etkileyen psikolojik etmenler ve sorunlar. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetimi* (10. baskı) içinde (159-191). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Turan, S. (2005). Yönetimle ilgili temel teori ve yaklaşımlar. M. Şişman ve S. Turan (Ed.), *Sınıf yönetimi* (3. baskı) içinde (1-11). Ankara: Öğreti Pegema Yayınları.
- Türnüklü, A. (2000). Türk ve İngiliz ilköğretim öğretmenlerinin sınıf içi davranış yönetim stratejilerinin karşılaştırılması. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 23, 449-466.
- Türnüklü, A., ve Galton, M. (2001). Türk ve İngiliz ilkokullarında öğrencinin istenmeyen davranışları. *Educational Studies*, 27(3), 291-305.
- Türnüklü, A., ve Şahin, İ. (2002). İlköğretim okullarında öğrenci çatışmaları ve öğretmenlerin bu çatışmalarla başa çıkma stratejiler. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 30, 283-301.
- Türnüklü, A., Şahin, İ., ve Öztürk, N. (2002). İlköğretim Okullarında Öğrenci Öğretmen Okul Yöneticisi ve Velilerin Çatışma Çözüm Stratejileri, *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 32, 574-597.
- Türnüklü, A., ve Yıldız, V. (2002). Öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla başa çıkma stratejileri (I). *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 284, 22-27.
- Türnüklü, A., Yıldız, V., ve Zoraloğlu, Y. (2001, Haziran). İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin öğrencilerin sorunlu davranış ve çatışmalarıyla başa çıkma stratejileri. *X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Bolu.
- Türnüklü, A., Zoraloğlu, Y., ve Gemici, Y. (2001). İlköğretim okullarında okul yönetimine yansıyan disiplin sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 7(27).
- Ültanır, G. (1999). Öğretmen beklentileri ve disiplin sorunları. *Millî Eğitim Dergisi*, 141.
- Ünal, S., ve Ada, S. (2000). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Ünlü, H., ve Aydos, L. (2008). *Beden eğitimi dersinde sınıf yönetimi*. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-7.

- Vatansever, S. (2008). *İlköğretim ikinci kademedeki disiplin sorunlarının farklı branş derslerinde görülme sıklığı ve başatma yolları ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Varış, F. (1997). *Eğitimde program geliştirme teori teknikler* (7. baskı). Ankara: Alkım Yayıncılık.
- Yalçinkaya, M. (2003). Sınıf-içi istenmeyen öğrenci davranışları ve yönetimine ilişkin stratejiler. Ö. Üre (Ed.), *Sınıf yönetimi*. Ankara: Mikro Yayıncılık.
- Yegin, A. (2007). *Meslek lisesi öğrencelerinde görülen istenmeyen davranışlarda yönetici ve öğretmenlerin etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yetim, A. (2000). *Sosyoloji ve spor*. Trabzon: Topkar Yayınları.
- Yıldıran, İ., ve Yetim, A. (1996). Ortaöğretimde beden eğitimi derslerinin öncelikli amaçları üzerine bir araştırma. *Ankara, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1-3, 37.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (2010). *Sınıf içi disiplin sorunları ile ana baba tutumları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yıldız, B. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarda kullandıkları önleyici yaklaşımlar ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yıldız, V., ve Tümnüklü, A. (2002). İlköğretim okullarında öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışların öğretmenleri rahatsız etme düzeyi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(9), 156-163.
- Yiğit, B. (2005). Sınıfta disiplin ve öğrenci davranışının yönetimi. M. Şişman ve S. Turan (Ed.), *Sınıf yönetimi* (3. baskı) içinde (s.185-214). Ankara: Öğreti Pegem Akademi Yayıncılık.

- Yiğit, B. (2008). Sınıf yönetimi, temel kavramlar, ilkeler ve amaçlar. B. Yiğit (Ed.), *Sınıf yönetimi teori ve pratik uygulamalar* içinde (s.13-26). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research design and methods* (Third Edition). USA: Sage Publications, Inc.
- Yüksel, A. (2005). *İlköğretim I. kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen gözlem ve görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

EKLER

EK 1. Öğrenci Davranışları Gözlem Formu

Sınıf:

Ders saati:

Cinsiyeti: () Kadın () Erkek

Yaşı:

Medeni durumu: () Evli () Bekâr

Eğitim durumu: () Lisans () Lisansüstü

Mesleki kıdemi:

Sınıftaki öğrenci sayısı:

1.Gözlenen Davranış	2. Öğretmenin tepkisi	3. Öğretmen tepkisinin hedefi	4.Öğretmenin o anki duygusal hâli	5.Davranışın son bulma durumu	Sizin düşünceleriniz

Gözlemcinin Adı- Soyadı:

Tarih:

1. GÖZLENEN DAVRANIŞLAR:

<i>Gözlenen davranış</i>	<i>Gözlenen davranış</i>
1 Oyun veya aktiviteyi bırakıp konuşmak	24 Ukalılık sayılacak tarzda konuşmak
2 Arkadaşlarının dikkatini dağıtmak	25 Diğer öğrencilerle dalga geçmek
3 Görünüşün zayıf, güçsüz ve dinamizme uymayan şekilde olması	26 Öğretmene yalan söylemek
4 Verilen görevleri geç yapmak	27 Sert oynamak, incinmeye sebep olmak
5 Yapacaklarını yavaş ve isteksiz yapmak	28 Başkalarını itip kakmak
6 Derse geç gelmek	29 Öğretmene itaatsizlik etmek
7 Çalışma sırasında grubu terk etmek	30 Öğretmeni küçük görmek
8 Malzemeyi uygunsuz kullanmak	31 Başkalarının işine karışmak
9 Duruma uygun olmayan sözsüz davranış göstermek	32 Her şeye gülerек dersi kaynatmaya çalışmak
10 Arkadaşlarının yaptığını öğretmene söylemek	33 Başkalarına lakap takmak
11 Rastgele yemek ve içmek	34 Temizlik ve görgü kurallarına uymamak
12 Başarısızlıklar için mazeretler uydurmak	35 Derste şarkı söylemek, ıslık çalmak
13 Arkadaşlarıyla iletişim kurmamak	36 Kaba, küfür/seks içerikli hareket şekilleri yapmak
14 Cep telefonunu uygunsuz kullanmak	37 Çalmak, hırsızlık yapmak
15 Eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşmamak	38 Derse/Sınıfa silah veya bıçak getirmek
16 Ders ve aktivite ile ilgili yerde olmamak	39 Uyuşturucu madde (ilaç, tütün vb.) kullanmak
17 Dersi dikkatli bir şekilde takip etmemek (dinlememek)	40 Kendini veya çevresini tehlikeye sokacak davranışta bulunmak
18 Ders araç-gereçlerini (jimnastik elbiseleri, spor ayakkabısı vb.) getirmemek	41 Cinsel tacizde bulunmak
19 Sürekli olarak, her şey için “ben onu yapamam” demek	42 Başkalarını tehdit etmek
20 Gürültülü konuşarak dikkati dağıtmak	43 Okul malına zarar vermek (sırayı çizmek, topu patlatmak vb.)
21 Emir ve yapılacakları sürekli tekrar ettirmeyi alışkanlık hâline getirmek	44 Sınıfa müstehcen notlar ve resimler getirmek

22	Öğretmeni hoş olmayan tarzda taklit etmek	45	Arkadaşının eşyalarına zarar vermek
23	Sinirli olmak	46	Arkadaşına küfür etmek

2- ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI

<i>Gözlenen davranış</i>		<i>Gözlenen davranış</i>	
1	Sınıfın kurallarını hatırlatma	26	Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yapma
2	Sözlü olarak uyarma	27	Yapılması gereken doğru davranışı açıklama
3	Yapmak istemeyeceği bir iş verme	28	Fiziksel olmayan bir ceza verme
4	Komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söyleme.	29	Notla tehdit etme
5	Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletme	30	Okuldan uzaklaştırmakla tehdit etme
6	Derhal davranışını sonlandırmasını isteme	31	Teneffüse çıkarmama
7	Yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isteme	32	Teneffüste konuşmak istediğini söyleme
8	Öğrenciye fiziksel şiddet uygulama	33	Yaptığı yanlış ifade ederek rahatsız ettiğini söyleme
9	Öğrenciye hafifçe dokunma	34	Öğrenciyi onure eden bir sözcükle derse davet etme
10	Sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay etme	35	İsmiyle hitap ederek uyarma
11	Dersten sonra öğrenciyle	36	Velisine söylemekle tehdit etme
12	Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklama	37	Kuralları hatırlatma
13	Öğrenciyi eleştirme	38	Sesli uyarma
14	Göz kontağı kurmaya çalışma	39	İstenen davranışı gösterme
15	Öğrenciye bağırma	40	Sessizce uyarma
16	Öğrenciyi tehdit etme	41	Azarlama
17	Aniden dersi kesme	42	Görüşmeye çağırma
18	Öğrenciyi derse katmaya çalışma	43	Davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma

19	Esprile karşılık verme	44	Anlamli yüz ifadesi
20	Görmezden gelme	45	Yanlışı durdurmayı emretme
21	Okul disiplin kurallarına başvurma	46	Olayla ilgili anlamli bir öykü ya da hikâye anlatma
22	Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma	47	Gülünç hâline getirme
23	Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme	48	Maksatlı olarak derse ara verme
24	Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırma	49	Öğrenciye yönelik mimik
25	Öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanma	50	İma etmek, dolaylı anlatmak

3.ÖĞRETMEN TEPKİSİNİN HEDEFİ	4. ÖĞRETMENİN DAVRANIŞ ANINDAKİ DUYGUSAL HÂLİ	5. DAVRANIŞIN SON BULMA DURUMU:
(1) Bütün sınıfa (2) Belirli bir öğrenci grubuna (3) Kişisel olarak öğrenciye (4) Başka.....	(1) Soğukkanlı (2) Rahatsız (3) Sinirli-kızgın (4) Üzgün-kırgın (5) Başka.....	(1) Son bulur (2) Azalır (3) Devam eder

EK 2. Öğretmen Davranışları Anketi

Sayın meslektaşımız;

Bu araştırmada Beden Eğitimi Öğretmenlerinin derslerde görülen istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları davranış değiştirme stratejilerinin ne olduğunun belirlenmesi istenmektedir. Aşağıda öğretmenlerin kullanabilecekleri davranışlar listelenmiştir. Lütfen ifadeyi okuduktan sonra bu davranışları kullanma düzeyinizi işaretleyiniz.

Katkılarınız ve yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Öğr. Gör. A.Vahit DOĞAR
Kâzım Karabekir
Eğitim Fakültesi

Cinsiyeti: () Kadın () Erkek

Yaşı:

Medeni durumu: () Evli () Bekâr

Eğitim durumu: () Lisans () Lisansüstü

Mesleki kıdemi:

Sınıfı:

Sınıftaki öğrenci sayısı:

	<u>Öğretmen Davranışları Tepkileri</u>	Her zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
1.	Sınıfın kurallarını hatırlatırım.					
2.	Sözlü olarak uyarırım.					
3.	Yapmak istemeyeceği bir iş veririm.					
4.	Komikliklerini sınıfın önünde yapmasını söylerim.					

5.	Öğrenciyi tek ayaküstünde bekletirim.					
6.	Derhal davranışını sonlandırmasını isterim.					
7.	Yanlış davranan çocuklarla sınıfın konuşmamasını isterim.					
8.	Öğrenciye fiziksel şiddet uygularım.					
9.	Öğrenciye hafifçe dokunurum.					
10.	Sınıfın önünde bir daha yapmaması için alay ederim.					
11.	Dersten sonra öğrenciyle konuşurum.					
12.	Öğrenciye davranışının sonuçlarını açıklarım					
13.	Öğrenciyi eleştiririm.					
14.	Göz kontağı kurmaya çalışırım.					
15.	Öğrenciye bağırırım.					
16.	Öğrenciyi tehdit ederim.					
17.	Aniden dersi keserim.					
18.	Öğrenciyi derse katmaya çalışırım.					
19.	Esprile karşılık veririm.					
20.	Görmezden gelirim.					
21.	Okul disiplin kurallarına başvururum.					
22.	Bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakırım.					
23.	Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösteririm.					
24.	Öğrenciye sınıf içi görev vererek cezalandırırım.					
25.	Öğrencinin ilgisini çekmek için çeşitli öğretim materyalleri kullanırım.					

26.	Disiplinsiz davranışlar hakkında anında yorum yaparım.					
27.	Yapılması gereken doğru davranışı açıklarım.					
28.	Fiziksel olmayan bir ceza veririm.					
29.	Notla tehdit ederim.					
30.	Okuldan uzaklaştırmakla tehdit ederim.					
31.	Teneffüse çıkarmam.					
32.	Teneffüste konuşmak istediğimi söylerim.					
33.	Yaptığı yanlış ifade ederek beni rahatsız ettiğini söylerim.					
34.	Öğrenciyi onura eden bir sözcükle derse davet ederim.					
35.	İsmiyle hitap ederek uyarırım.					
36.	Velisine söylemekle tehdit ederim.					
37.	Kuralları hatırlatırım.					
38.	Sesli uyarırım.					
39.	İstenen davranışı gösteririm.					
40.	Sessizce uyarırım.					
41.	Azarlarım.					
42.	Görüşmeye çağırırım.					
43.	Davranış hakkındaki düşüncesini ortaya koyma					
44.	Anlamalı yüz ifadesi					
45.	Yanlış durdurmayı emretme					
46.	Olayla ilgili anlamlı bir öykü ya da hikâye anlatma					

EK 3. Öğretmen Görüşme Formu

Görev yapılan okul:

Cinsiyeti: () Kadın () Erkek

Yaşı:

Medeni durumu: () Evli () Bekâr

Eğitim durumu: () Lisans () Lisansüstü

Mesleki kıdemi:

Sınıfı:

Sınıftaki öğrenci sayısı:

1.Sizin sınıf içinde uygun görmediğiniz öğrenci davranışları nelerdir, aşağıda belirtiniz?

CEVAPLAR :

2-Bu davranışları önlemek için neler yaparsınız?

CEVAPLAR:

3- Sizce bu davranışların nedenleri nelerdir?

CEVAPLAR:

4. Sınıf yönetimi için herhangi bir yardıma ihtiyacınız var mıdır? Varsa bunun için neler yapılmalıdır?

CEVAPLAR:

ÖZGEÇMİŞ

1956 yılında Osmaniye’de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Osmaniye ve Ankara’ da tamamladı. 1980 yılında Ankara Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünden mezun oldu. Daha sonra, 1991 yılında aynı Fakültede lisansını tamamladı. 17 yıl süreyle hizmet verdiği Türk Silahlı Kuvvetlerinden; kendi isteğiyle naklen olmak üzere 1991 yılı sonunda hâlen görev yaptığı bölüme öğretim görevlisi ve kurucu üye olarak atandı. 1995 yılında da Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Antrenman ve Hareket Bilimi alanında Yüksek Lisansını tamamladı. 1997-1998 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı’nda Doktora yapmaya hak kazandı. Hâlen, Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.